

A. A. Saĥarov.

А. А. Сахаровъ.

SUR VOJO

AL

KUNFRATIĜO DE POPOLOJ.

Kolekto da artikoloj

pri internacia lingvo

ESPERANTO

En esperanta kaj rusa
lingvoj.

Kun almeto de Esperanta GRAMATIKO, de plena esperanta-rusa kaj mallongigita rusa-esperanta

VORTAROJ.

UNUA ESPERANTISTA TIPOGRAFIO

EN KAZANO

de I. N. Ĥaritonov.

1907.

НА ПУТИ

КЪ

БРАТСТВУ НАРОДОВЪ.

СБОРНИКЪ СТАТЕЙ

о международномъ языкѣ

ЭСПЕРАНТО

На эсперанто и русскомъ
языкахъ.

Съ приложеніемъ ГРАММАТИКИ языка Эсперанто, полного эсперанто-русского и сокращеннаго русско-эсперантскаго

СЛОВАРЕЙ.

ПЕРВАЯ ЭСПЕРАНТСКАЯ ТИПОГРАФІЯ

ВЪ КАЗАНИ

И. Н. Харитонова.

1907.

Въ Обществѣ „ЭСПЕРО“ продаются слѣдующія книги

(С.-Петербургъ, Б. Подъяческая, д. № 24).

L. Zamenhof. Fundamenta Krestomatio	1 р. 40 к.
Л. Заменгофъ. Универсальный Словарь	— р. 40 к.
Д-ръ Эсперанто. Полный Русско-Эсперантскій Словарь . . .	1 р. — к.
Л. Заменгофъ. Полный учебникъ языка Эсперанто съ предисловіемъ и двумя словарями	— р. 25 к.
Т. Щавинскій. Полный систематическій курсъ Эсперанто . .	1 р. 25 к.
Р. Fruiktier. Esperanta Sintakso	— р. 60 к.
А. Grobovski. Kondukanto de interparolado kun la antologio internacia. (Руководство къ разговору на языкѣ Эсперанто).	— р. 80 к.
Деятинъ В. Н. Полное собраніе сочиненій, 1-й т.	— р. — к.
2-й т.	1 р. 25 к.

Здѣсь же принимается подписка на ежемѣсячный журналъ „Ruslanda Esperantisto“ съ записью въ члены Общества „Эсперо“ . . . . . 3 р. — к.

Отъ Парижской фирмы „Hachette kaj K^o“ 79, Boul. St. Germain
можно получить слѣд. соч. L. de Beaufront:

Grammaire et exercices de la langue Esperanto	1,50 fran.
Commentaire sur la Grammaire Esperanto	2 „
Dictionnaire Esperanto-Français	1,50 „

Лито-Типографія
И. Н. Харитонова

Казань. Пассаждь.

Принимаетъ экстренныя работы:
изящныя и простыя,
солидныя и мелкія.

Визитныя карточки въ 1½ часа.

ПЕЧАТАЮТСЯ КНИГИ
НА ЯЗЫКѢ „ЭСПЕРАНТО“
и на другихъ иностранныхъ
языкахъ.

Предисловіе составителя.

Цѣль издаваемой книги заключается въ возможно широкомъ пропагандированіи среди Русскаго Общества идеи международнаго языка въ той ея формѣ, какъ она выразилась въ языкѣ Эсперанто. Сообразно съ этою цѣлью книга раздѣляется на два отдѣла: одинъ состоитъ изъ изложенія грамматики языка Эсперанто и изъ Эсперанто-русскаго и Русско-эсперантскаго словарей, другой же отдѣлъ представляетъ изъ себя сборникъ статей, которыя могутъ служить съ одной стороны матеріаломъ для упражненія въ языкѣ Эсперанто, а съ другой—онѣ всесторонне выясняютъ сущность и громадное значеніе для человѣчества идеи международнаго языка *). Въ виду послѣдняго обстоятельства составитель считаетъ нужнымъ указать въ своемъ предисловіи лишь на тѣ достоинства языка Эсперанто, которыя невольно возбуждаютъ въ каждомъ образованномъ человѣкѣ желаніе пожертвовать незначительнымъ количествомъ своего свободнаго времени, чтобы заняться изученіемъ этого великаго изобрѣтенія конца прошедшаго столѣтія и принадлежащаго варшавскому доктору Л. Заменгофъ.

Достоинство языка Эсперанто заключается въ слѣдующемъ: 1) грамматика его необыкновенно легка и можетъ быть изучена въ полчаса; 2) словарь его также необычайно легокъ, такъ какъ авторомъ языка даны такіе приемы, которые позволяютъ изъ одного корня создавать нѣсколько словъ, не изучая послѣднихъ; 3) коренныя слова взяты изъ важнѣйшихъ европейскихъ языковъ въ наиболѣе употребительной формѣ ихъ и не представляя никакихъ трудностей для необразованныхъ, они почти безъ изученія понятны людямъ, мало-мальски образованнымъ; 4) языкъ Эсперанто звученъ, гибокъ, богатъ и уже вполне испробованъ во всѣхъ отрасляхъ человѣческаго знанія и искусства.

О простотѣ этого языка графъ Л. Н. Толстой пишетъ: „легкость обученія его такова, что получивъ эсперантскую грамматику, словарь и статьи, написанныя на этомъ языкѣ, я послѣ не болѣе двухъ часовъ занятій былъ въ состояніи если не писать, то свободно читать на этомъ языкѣ“.

Благодаря такой простотѣ языка Эсперанто, онъ несмотря на свое появленіе въ свѣтъ только въ 1887 году, уже завоевалъ себѣ такое положеніе, что изучающіе его въ настоящее время считаются милліонами. Имъ занимаются какъ диллетанты и практики, такъ и многіе ученые, которые нашли его пригоднымъ не только для обычной жизни, но и для

*) Примѣчаніе. Въ Сборникѣ помѣщено одно стихотвореніе извѣстнаго русскаго поэта эсперантиста В. Н. Деятнина, чтобы показать, насколько языкъ Эсперанто является пригоднымъ и для стихотворной формы литературныхъ произведеній.

науки. Въ настоящее время почти во всѣхъ государствахъ есть города, гдѣ ведутся постоянные систематическіе курсы Эсперанто; въ разныхъ государствахъ существуетъ уже множество Эсперантскихъ Обществъ, группъ, кружковъ и т. д.; въ разныхъ городахъ издается на языкѣ Эсперанто около 30 періодическихъ изданій; на Эсперанто производится переписка между лицами самыхъ разнородныхъ національностей; языкъ этотъ принятъ многими коммерческими фирмами, какъ для деловой переписки, такъ и для рекламированія своихъ издѣлій и товаровъ; съ цѣлью испробованія степени пригодности этого языка для разговорныхъ сношеній въ 1905 году состоялся во Французскомъ городѣ Булони первый конгрессъ эсперантистовъ, который увѣнчался въ этомъ отношеніи полнымъ успѣхомъ; въ 1906 году такой же конгрессъ назначенъ на 15/28 Августа въ Швейцарскомъ городѣ Женевѣ, а въ слѣдующіе годы они предполагаются и въ другихъ государствахъ.

Изъ вышеизложеннаго видно, что языкъ Эсперанто въ настоящее время занялъ уже такое прочное положеніе, что изучающіе его ни въ какомъ случаѣ не рискуютъ напрасно потерять свое время; напротивъ, многія данныя убѣждаютъ, что недалеко то время, когда языкъ Эсперанто будетъ введенъ въ курсъ обязательныхъ предметовъ каждаго учебнаго заведенія и когда на него будутъ переводиться всѣ выходящія или уже вышедшія въ свѣтъ сочиненія, имѣющія общечеловѣческой интересъ. Для Россіи пока центральнымъ мѣстомъ, гдѣ можно получать всѣ свѣдѣнія по языку Эсперанто, служитъ Петербургское Общество „Эсперо“. Правленіе его находится на Больш. Подъяческой улицѣ, въ домѣ № 24. Этимъ же Обществомъ издается подъ редакціей доктора Аснесъ и г. Радванъ-Рипинскаго ежемѣсячный Эсперантскій Журналъ „*Ruslanda Esperantisto*“, стоющій вмѣстѣ съ записью въ члены Общества „Эсперо“ 3 руб. въ годъ. Для лицъ, которые пожелаютъ заняться языкомъ Эсперанто, мы рекомендуемъ застаться книгой д-ра Заменгофъ: „*Fundamenta Krestomatio*“, стоющей 1р. 40к. и представляющей обширный сборникъ разныхъ статей, рассказовъ и стихотвореній на языкѣ Эсперанто. Кромѣ того, для нихъ необходимо приобрести Русско-Эсперантскій Словарь, стоющій 1 руб. и Эсперанто-Русскій Словарь, стоющій 40 коп. Изданія эти можно приобрести или отъ самого автора, въ г. Варшавѣ, ул. Дикая № 9 или же отъ вышеназваннаго Общества Эсперо.

Въ заключеніе составитель считаетъ себя обязаннымъ принести свою глубокую благогарность авторамъ помѣщенныхъ въ Сборникѣ статей господамъ Дэ-Бофронъ, Л. Бельмонтъ, В. Н. Девятнину, Редакціи Журнала „*Ruslanda Esperantisto*“ и автору языка Д-ру Заменгофъ за то любезное сочувствіе, съ коимъ они отнеслись къ изданію настоящей книги при разрѣшеніи помѣстить въ ней часть ихъ трудовъ.

Г. Ардатовъ, Симбирской губ.
2 Мая 1906 года.

А. Сахаровъ.

ESENCO KAJ ESTONTECO DE LA IDEO DE LINGVO IN- TERNACIA.

Raporto de anonima aŭtoro, legita de s-ro L. de Beaufront en la kongreso „de l'Association Française pour l'Avancement des Sciences“.
(Parizo, 1900).

I.

Ĉiuj ideoj, kiuj estas ludontaj gravan rolon en la historio de la homaro, havas ĉiam tiun saman egalan sorton: kiam ili ekaperas, la samtempuloj renkontas ilin ne sole kun rimarkinde obstina malkonfido, sed eĉ kun ia neklarigebla malamikeco; la pioniroj de tiuj ĉi ideoj devas multe batali kaj multe suferi; oni rigardas ilin kiel homojn frenezajn, infane malsaĝajn, aŭ fine eĉ rekte kiel homojn tre malutilajn. Dum la homoj, kiuj okupas sin je ĉia plej sencela kaj senutila sensencaĵo, se ĝi nur estas en modo kaj konforma al la rutinaj ideoj de la amaso, ĝuas ne sole ĉiujn bonojn de la vivo, sed ankaŭ la honoran nomon de „instruituloj“ aŭ „utilaj publikaj agantoj“, la pioniroj de novaj ideoj renkontas nenion krom moko kaj atakoj; la unua renkontita tre malmulte lerninta budo rigardas ilin de alte kaj diras al ili, ke ili okupas sin je malsaĝaĵoj; la unua renkontita gazeta felietonisto skribas pri ili „spritajn“ artikolojn kaj notojn, ne preninte sur sin la

СУЩНОСТЬ И БУДУЩНОСТЬ ИДЕИ МЕЖДУНАРОДНОГО ЯЗЫКА.

Докладъ анонимнаго автора, прочитанный Г. Л. де Бофронъ на конгрессѣ Французской Ассоціаціи поощренія наукъ. (Парижъ, 1900 года).
Переводъ съ Эсперанто А. А. Сахарова.

I.

Всѣ идеи, коимъ суждено играть громадную роль въ исторіи человечества, постоянно имѣютъ одну и ту же участь: когда онѣ появляются, современники встрѣчаютъ ихъ не только съ замѣчательно упорнымъ недовѣріемъ, но даже съ какой-то необъяснимой враждою; пионеры этихъ идей бывають вынуждены выдерживать большую борьбу и переносить много страданій; на нихъ смотрять, какъ на людей сумасшедшихъ, дѣтски неразумныхъ и наконецъ какъ на людей вредныхъ. Въ то время, какъ люди, которые занимаются всякой самой безцѣльной и бесполезной глупостью, если только она въ модѣ и соотвѣтствуетъ рутиннымъ идеямъ толпы, пользуются не только всѣми благами жизни, но еще почетнымъ именемъ „ученыхъ“ или „полезныхъ общественныхъ дѣятелей“, пионеры новыхъ идей не встрѣчаютъ ничего, кромѣ насмѣшекъ и нападокъ: первый встрѣчный мало учившійся мальчикъ смотритъ на нихъ свысока и говоритъ имъ, что они зани-

laboron almenaŭ iom ekscii, super kio ili propre laboras; kaj la publiko, kiu ĉiam iras kiel anaro da ŝafoj post la kriemuloj, ridas kaj ridegas kaj eĉ por unu minuto ne faras al si la demandon, ĉu ekzistas eĉ guto da senco kaj logiko en ĉiuj tiuj ĉi „spritaj“ mokoĵ.

Pri tiuj ĉi ideoj „estas modo“ paroli ne alie, ol kun ironia kaj malestima rideto, tial tiel agas ankaŭ A, kaj B, kaj C, kaj ĉiu el ili timas enpensiĝi serioze eĉ unu minuton pri la mokata ideo, ĉar li „scias antaŭe“, ke „ĝi krom malsaĝaĵo enhavas ja nenion“, kaj li timas, ke oni iel kalkulos lin mem al la nombro de „tiuj malsaĝuloj“, se li eĉ en la daŭro de unu minuto provos rilati serioze al tiu ĉi malsaĝaĵo. La homoj miras, „kiamaniere en nia praktika tempo povas aperi tiaj malsaĝaj fantaziuloj kaj kial oni ne metas ilin en la domojn por frenezuloj.

Sed pasas kelka tempo. Post longa vico da batalado kaj suferoj la „buboj-fantaziuloj“ atingis la celon. La homaro fariĝis pli riĉa per unu nova grava akiro kaj eltiras el ĝi la plej vastan kaj diversforman utilon. Tiam la cirkonstancoj ŝanĝiĝas. La jam fortiĝinta nova afero ŝajnas al la homoj tiel simpla, tiel „komprenebla per si mem“, ke la homoj ne komprenas, kiamaniere oni povis

maŭto glnostjama; nertvuj vstruĉnuj gazetnuj feljetonistuj nlnsetuj pro nlnx ostroumnuj statuj n lnzamtuj, ne vzavnu na seba tuda xot skolku nlnbudu lzudnu tu, nadu ĉfm̄u onl sobstvenno rabotauju, n pnbllka, kotora n detu vseĝa, kak stadu ovecu, za krlkuna, sm̄etenu n lzduvauetu vm̄st̄u su nlnl n dake vu nertvu nlnutu ne zaduet sebu vu proua, suĝestvetu ll xot kapla smysla n loglkl vo vs̄x̄u etlxx „ostroumnux“ nas̄m̄uŝkax̄.

Pro etl ideo „suĝestvetu moda“ ĝovortu ne nnaĉe, kak su pronlĉeskoj n prezrntelnojl usm̄uŝkoj, postou tu kak d̄f̄l̄stvetuju n A. n B. n C. n kakdu lz nlnx boftu vduvatenu serjuzno dake na onu nlnutu vu osm̄f̄l̄vauemu ideo, nbo on̄ „znauet naперед“ ĉu „ona krom̄ glnostl ne sodertu nlnĉe“; ku etou prlsoedlnueta ona senle, kak bu n ego ne prlĉlsl llll ku ĉlslu „etlxx glnostv̄u“ xot bu on̄ tolku vu telenl onu nlnutu postatenu otnetlsl serjuzno ku etou glnostl. Ljudl udlvlnueta, kaklm̄ obradom̄ vu nase praktlĉesko vlme mogut postavl̄tu takle glnue fantazeru n poĉemu nxx ne saĝauju vu doma umallnnenux.

No prouduet n̄kotoro vlme. Post̄ dlnnago rjadu sraĝenl n stradanel „malĉlkl fantazeru“ dostlĝauju ĉf̄ll. ĉelov̄ĉestvo obogaĉauetu odnm̄ novm̄ vaxnmm̄ prlobr̄tenuem̄ n lzvlakaetu lz neĝo oblnrnl̄ŝlŝu n raznobarln̄ŝlŝu polzu. Toga obroutelstvetu m̄f̄nlnueta. Uĝe ukorenlnv̄seenu no vo d̄blo kaketu taku proustm̄ n „samo sobo postn̄nm̄“, ĉu

tutajn miljarojn vivi sen ĝi. Kiam la posteuloj legas la rakontojn pri tio, kiel sin tenis kontraŭ la dirita ideo la samtempuloj de ĝia naskiĝo, ili absolute ne volas kredi kaj pensas, ke ĉion tion ĉi elpensis la historioskribantoj pro mokado je la foririntaj generacioj. „Ĉu efektive“, ili diras, „la tuta mondo tiam konsistis el idiotoj? Ĉu efektive ekzistis homoj, kiuj elpaŝadis kontraŭ la pioniroj kun tiaj sensencaj kontraŭparoloj kaj la ceteraj homoj silentadis kaj la unua renkontita kvinjara infano ne diradis al tiuj kritikantoj: „sinjoroj, vi ja parolas teruran, sur nenio fonditan sensencaĵon, kies rebato sin trovas ja tuj antaŭ via nazo!“? Absolute nekompreneble! La historistoj certe trograndigas!“

Legu la historion de naskiĝo de la kristaneco kaj de diversaj grandaj ideoj en la regiono de moralo, filozofio kaj scienco; legu la historion de la eltrovo de Ameriko, de la enkonduko de fervojoj k. t. p. k. t. p. Ĉie tute tio sama. „Es ist eine alte Geschichte, doch bleibt sie immer neu“. La lumo aperas, kiel necesa bezonataĵo al tiu, kiu staras malproksime, sed al la proksime starantaj ĝi tranĉas la okulojn kaj ili penas estingi ĝin. La ideo de Kolumbo, ke „devas ekzisti okcidenta vojo Hindujon“, ŝajnas al ni nun tiel simpla, tiel natura, kaj ni simple ne volas kredi, ke povis iam ekzisti homoj, kiuj, sciante jam, ke la tero estas globo, povis dubi, ke al ĉia lando oni povas veni ne sole de oriento,

люди не понимают, каким образом столько тысячелетий они могли жить без него. Когда потомки читают рассказы про то, как относились к сказанной идее современники ее рождения, они положительно не хотят верить и думают, что все это выдумано историками в насмешку над исчезнувшими поколениями. Неужели в самом деле, говорят они, весь мир состоял тогда из идиотов, неужели в действительности существовали люди, которые выступали против пионеров с такими глупыми возражениями, а прочие люди молчали и первое встречное пятилетнее дитя не могло сказать этим критикам: „господа, вы ведь говорите страшную, ни на чем не основанную глупость, опровержение коей находится предь самым вашим носом!“ Совершенно не понятно! Историки конечно преувеличивают!

Прочитайте историю рождения христианства и разных великих идей в области морали, философии и знания; прочитайте историю открытия Америки, введения железных дорог и т. д. Везде одно и то же. Es ist eine alte Geschichte doch bleibt sie immer neu“. Светь открывается, как необходимая потребность, тому, кто стоит в отдалении, для близь же стоящих он рѣжет глаза и они стараются погасить его. Мысль Колумба, что „должен существовать западный путь в Индию“ кажется нам теперь так простой, так натуральной и мы просто не хотим верить, что могли некогда существовать люди, которые, зная уже, что земля есть шар, могли сомневаться, что к

sed ankaŭ de okcidento, kaj ke en tiu ĉi ne esplorita okcidento povas eble troviĝi ne konataj al ni interesaj landoj. Kiam ni legas tiujn kontraŭparolojn, kiujn oni tiam faradis al Kolumbo, ekzemple, ke neniu okcidenten de Eŭropo veturis, sekve ĝi estas ne ebla, ke Dio malpermesis tion ĉi fari, ke la ŝipoj malleviĝados malsupren kaj ne povos returne leviĝadi supren... k. t. p., — ni kontraŭvole demandas nin, kiamaniere homoj maturaĝaj povis paroli tiajn sensencaĵojn, pro kiuj en nia tempo ruĝiĝus ĉia infano. Kaj tamen en tiu tempo ĝuste tiuj ĉi naivaj kontraŭparoloj estis rigardataj kiel veroj, ne ebligantaj ian dubon, kiel plej logika opinio de la tuta prudenta mondo, kaj la ideoj de Kolumbo estis kalkulataj kiel infanaĵo, kiu estas inda nenian atenton. Kiam oni montris al la homoj la forton de la vaporo kaj ĝian uzeblecon, ŝajnis, ke kia prudenta homo povus ion kontraŭparoli kontraŭ ĝi? Kaj tamen kiam da multjara batalado, suferoj kaj moko la elpensinto devis elporti! kaj eĉ tiam, kiam fine prosperis jam atingi la celon, kiam en Anglujo jam dum tutaj tri jaroj la lokomotivoj kursadis kaj alportadis grandegan utilon, sur la kontinento de Eŭropo instruitaj homoj kaj eĉ tutaj instruitaj korporacioj, anstataŭ simple ekrigardi kaj konvinkiĝi, skribadis ankoraŭ profunda-pensajn traktatojn pri tio, ke konstruado de lokomotivoj estas infana entrepreno, ke ĝi estas ne ebla, ke ĝi estas malutila k. t. p. Kio tio ĉi estas? ni demandas nin; ĉu tio ĉi estis ia ĉiuhoma epidemia idioteco? ĉu efektive ekzistis tiaj gene-

каждой странѣ можно подойти не только съ востока, но и съ запада и что въ этомъ не изслѣдованномъ западѣ могутъ быть найдены неизвѣстныя для насъ интересныя страны. Когда мы читаемъ тѣ возраженія, которыя тогда дѣлали Колумбу, напримѣръ, что никто изъ Европы на западъ не ѣздилъ, слѣдовательно это не возможно, что Самъ Богъ запретилъ это дѣлать, что корабли спустятся внизъ и не смогутъ снова подняться вверхъ и т. д., мы невольно задаемъ себѣ вопросъ: какимъ образомъ зрѣлые люди могли говорить такія глупости, изъ за которыхъ въ наше время покраснѣлъ бы ребенокъ. И однако, въ то время такія наивныя возраженія разсматривались, какъ истина, невозбуждающая въ себѣ никакого сомнѣнія, какъ наиболѣе логическое мнѣніе всего благомыслящаго свѣта, и идеи Колумба считались, какъ мальчишество, которое не заслуживаетъ никакого вниманія. Когда доказали людямъ силу пара и его пользу, казалось, что какой разумный человекъ могъ что либо возражать противъ этого? И однако сколько многолѣтней борьбы, страданій и насмѣшекъ долженъ былъ вынести его изобрѣтатель! И даже тогда, когда, наконецъ, удалось уже достигнуть цѣли, когда въ Англии уже въ теченіе цѣлыхъ трехъ лѣтъ ходили и приносили большую пользу локомотивы, на континентѣ Европы ученые люди и даже цѣлыя ученые корпорации, вмѣсто того, чтобы по просту посмотреть и убѣдиться, продолжали писать глубокомысленныя трактаты о томъ, что постройка локомотивовъ есть дѣтское предпріа-

racioj? Jes, ekzistis tiaj generacioj, kaj ni, kiuj nun miregas, ni en efektiveco estas ne pli bonaj ol ili, kaj niaj nepoj estos ne pli bonaj ol ni. Ĉiuj tiuj ĉi homoj kun iliaj indignige sensencaj kontraŭparoloj kaj atakoj estis tamen ne idiotoj, kvankam ili nun eble ŝajnas al ni tiaj. Ilia tuta kulpo konsistis nur en tio, ke, dank' al la natura spirita inercio de ĉiu el ni, ili aŭ tute ne volis prijuĝi la naskiĝantajn novajn aperojn, plivolante limigi sin per sanosubtenanta ridado, aŭ alpaŝadis al la prijuĝado kun antaŭe jam preta konvinko, ke la afero proponata al ili estas neplenumbla, kaj ĉiujn siajn argumentojn ili penadis konformigadi al tiu antaŭe farita decido, ne rimarkante la tutan senfundamentecon de tiuj ĉi argumentoj, kaj kontraŭ la argumentoj de la defendantoj de la nova ideo ili fermadis sian cerbon per la plej fortikaj seruroj, kaj tial tiuj ĉi lastaj argumentoj, kiuj penadis pruvi la eblecon de tio, „pri kio ĉiuj ja scias, ke ĝi estas neebla“, devis ŝajni al tiuj inerciaj homoj tiel same infanaj, kiel al ni nun ŝajnas iliaj tiamaj kontraŭparoloj.

Al tiaj ideoj, kiuj al la samtempuloj ŝajnas senenhava fantazio kaj al la posteuloj ŝajnas tia natura afero, ke ili ne komprenas, kiamaniere la homoj miljarojn vivis sen ĝi,—al tiaj

tiel, что это не возможно, что это бесполезно и т. д. Что это такое?, спрашиваемъ мы себя: неужели это было общечеловѣческое эпидемическое идиотство? и неужели существовали такія поколѣнія? Да, такія поколѣнія существовали и мы, которые теперь этому удивляемся, мы въ дѣствительности не лучше, чѣмъ они, а наши внуки не будутъ лучше, чѣмъ мы. Всѣ эти люди съ ихъ недостойно бессмысленными возраженіями и нападками были не идиоты, хотя они теперь намъ и кажутся таковыми. Вся ихъ вина состояла въ томъ, что благодаря естественной душевной инерціи каждаго изъ насъ, они или совсѣмъ не желали обсуждать нарождающіяся новыя явленія, предпочитая ограничиваться самоуспокаивающимъ смѣхомъ, или подходили къ обсужденію съ предвзятымъ убѣжденіемъ, что предлагаемое имъ дѣло невыполнимо, и всѣ свои аргументы они старались подогнать къ этому заранѣе сдѣланному рѣшенію, не замѣчая всей неосновательности этихъ аргументовъ, а противъ аргументовъ защитниковъ новой идеи они запирали свой мозгъ крѣпчайшими замками и поэтому-то эти послѣдніе аргументы, которые старались доказать возможность того, „про что всѣ уже знаютъ, что оно не возможно“ должны были казаться этимъ инертнымъ людямъ на столько же ребяческими, на сколько ребяческими кажутся намъ теперь возраженія противъ нихъ.

Къ такимъ идеямъ, которыя современникамъ кажутся безсодержательной фантазіей, а потомкамъ такимъ естественнымъ дѣломъ, что они не понимаютъ, какъ люди въ

ideoj apartenas ankaŭ la ideo de enkonduko de komuna lingvo por la komunikiĝoj inter diversaj popoloj. Kiam niaj posteuloj legos en la historio, ke la homoj, tiuj ĉi reĝoj de la tero, tiuj ĉi plej altaj reprezentantoj de la monda inteligenteco, tiuj ĉi duon-dioj, en la daŭro de tutaj miljaroj vivis unuj apud la aliaj, ne komprenante unuj la aliajn, ili simple ne volos kredi. „Por tio ĉi oni ja bezonis nenian supernaturan forton, ili diros; ĉiu el tiuj ĉi homoj posedis ja kolekton da kondiĉaj sonoj, per kiuj li tute precize kompreniĝadis kun siaj plej proksimaj najbaroj, — kiel do ne venis al ili en la kapon konsentiĝi inter si, ke unu el tiaj kolektoj da kondiĉaj sonoj estu enkondukita por la reciproka kompreniĝado inter ĉiuj, simile al tio, kiel por la plimulto de la kulturaj popoloj estis enkondukita jam longe unu kondiĉa kolekto da mezuroj, unu kondiĉa alfabeto, unuj kondiĉaj muzikaj signoj k. t. p.“ Niaj posteuloj indignos, kiam ili ekscios, ke la homojn, kiuj penadis pri la enkonduko de komuna lingvo, la samtempuloj montradis per la fingroj, kiel maniulojn, bubojn, ne meritantajn la nomon de seriozaj homoj; ke pri tiuj ĉi homoj ĉiu malplenkapulo povis spritadi en la gazetoj, kiom li volis, kaj troviĝis neniuj, kiu dirus al tiuj malplenkapuloj: „vi povas trovi tiujn ĉi ideojn plenumebajn aŭ ne plenumebajn, — sed moki ilin, eĉ ne konatiĝinte kun ili, estas honte, sinjoroj!“ Kore ridegos niaj posteuloj, kiam ili aŭdos tiujn naivajn kontraŭparolojn, kiujn multaj el niaj samtempuloj faradis kontraŭ la ideo de lingvo internacia entute kaj de lingvo arta speciale.

течении тысячелѣтій могли жить безъ него—къ такимъ идеямъ принадлежитъ также и идея введенія всеобщаго языка для сношеній между различными народами. Когда наши потомки прочитаютъ въ исторіи, что люди, эти цари земли, эти наиболѣе высокіе представители міроваго разума, эти полубоги въ продолженіе столькихъ тысячелѣтій жили одни рядомъ съ другими, не понимая другъ друга, они просто не повѣрятъ этому. „Для этого они не нуждались ни въ какой сверхъестественной силѣ, скажутъ они; каждый изъ тогдашнихъ людей располагалъ коллекціей условныхъ звуковъ, благодаря которымъ онъ вполне точно могъ изъясняться съ своими ближайшими сосѣдами;—почему же не пришло имъ въ голову согласиться между собой, чтобы одна изъ этихъ коллекцій условныхъ знаковъ была введена для взаимнаго объясненія между всѣми, подобно тому, какъ для большинства культурныхъ народовъ была введена уже давно условная коллекція мѣръ, условный алфавитъ, условные музыкальные знаки и т. д. Наши потомки будутъ негодовать, когда они узнаютъ, что на людей, которые боролись за введеніе всеобщаго языка, современники показывали пальцами какъ на маньяковъ, мальчиковъ, не заслуживающихъ названія серьезныхъ людей; что про этихъ людей каждый пустоголовый могъ острить въ газетѣ, сколько хотѣлъ и не находилось человѣка, который бы сказалъ этимъ тупицамъ: „господа, вы можете находить эти идеи выполнимыми или невыполнимыми, но насмѣхаться надъ ними, даже не

Simile al tio, kiel ni kun rideto de kompato rilatas al tiu el niaj pra-praavoj, kiu antaŭ kelke da miljaroj eble protestis kontraŭ la enkonduko de arta alfabeto, kriante kun la aplombo de insruitulo, sed tute senpruve, ke rimedo por la esprimado de niaj pensoj estas objekto organa, natura, kreita de la historio (skribado per hieroglifaj desegnaĵoj) kaj ne povanta „esti kreita en kabineto“, — tiel niaj posteuloj, mokados tiujn niajn samtempulojn, kiuj nur pro tiu nenion diranta cirkonstanco, ke la nunaj lingvoj kreiĝis blinde per si mem, aŭtoritate certigas, ke lingvo ne povas esti kreita arte.

Ĝis nun ne estis, sekve ne povas esti!“ — „Kiel mi povas kredi“, diros en la venonta centjaro ja dekjarlerna lernanto al sia instruanto, „ke ekzistis homoj, kiuj neadis la eblecon de ekzistado de arta lingvo, kiam antaŭ ilia nazo tia lingvo jam ekzistis, havis jam riĉan literaturon kaj bonege plenumadis jam en la praktiko ĉiujn funkciojn, kiujn oni povas postuli de lingvo internacia, kaj tiuj ĉi sinjoroj, anstataŭ babiladi ĉiam teoriantan sensencaĵon, bezonis nur malfermi la okulojn kaj ekrigardi! Ĉu estas eble, ke homoj maturaĝaj parolus

ознакомившись съ ними, стыдно!“ Сердечно будутъ смѣяться наши потомки, когда они услышатъ тѣ наивныя возраженія, которыя многія изъ нашихъ современниковъ дѣлали противъ идеи международного языка вообще и искусственнаго языка въ особенности. Подобно тому, какъ мы съ усмѣшкой состраданія относимся къ тѣмъ изъ нашихъ прапрадѣдовъ, которые нѣсколько тысячилѣтій тому назадъ возможно протестовали противъ введенія искусственнаго алфавита, восклицая съ апломбомъ ученаго, но совершенно бездоказательно, что средство для выраженія нашихъ мыслей есть предметъ органической, природной, созданный исторически (писаніе іероглифическими знаками) и не можетъ „быть создано въ кабинетѣ“, такъ наши потомки будутъ смѣяться надъ тѣми нашими современниками, которые только на основаніи того ничего не выражающаго обстоятельства, что существующіе языки создались безсознательно, сами собой, авторитетно увѣряютъ, что языкъ не можетъ быть созданъ искусственно.

„До сего времени не было, слѣдовательно не можетъ быть!“ Какъ мы можемъ вѣрить“, скажетъ въ будущее столѣтіе какой нибудь десятилѣтній ученикъ своему учителю „что были люди, которые отрицали возможность существованія искусственнаго языка, когда предъ ихъ носомъ этотъ языкъ уже существовалъ, имѣлъ уже богатую литературу и прекрасно выполнялъ на практикѣ всѣ функціи, которыя можно требовать отъ языка международного, въ то время какъ этимъ господамъ нужно было только, вмѣ-

ĉiam frazistan sensencaĵon pri ia diferenco de la voĉaj organoj ĉe la popoloj, kiam ĉiu infano vidis sur ĉiu paŝo membrojn de unu popolo, bonege parolantajn en la lingvo de alia popolo!“ Kaj la instruanto respondos: „ĝi estas efektive nekredbla, kaj tamen ĝi tiel estis!“.

Cetere en la nuna tempo en la afero de lingvo internacia la rutino kaj spirita inercio komencas iom post iom cedadi al la sana prudento. Jam longe tie aŭ aliloke en diversaj gazetoj kaj revuoj aperas artikoloj plenaj de aprobo por la ideo mem kaj por ĝiaj batalantoj. Sed tiuj ĉi artikoloj estas ankoraŭ senkuraĝaj, kvazaŭ la aŭtoroj timas, ke oni ne elmetu ilin al publika malhonoro. Tiuj ĉi senkuraĝaj voĉoj perdiĝas en la laŭtega ĥoro de la kriistoj kaj mokistoj, tiel ke la grandega plimulto de la publiko, kutiminta iradi nur tien, kie oni krias la plej laŭte, kaj opiniadi ĉiun mokanton saĝulo, ĉiun atakanton bravulo kaj ĉiun atakaton kulpulo, ĉiam ankoraŭ rigardas la ideon de lingvo internacia kiel sencencan infanan fantazion. Tiun ĉi publikon konvinki ni ne entreprenas, ĉar ĉiuj niaj vortoj pereus vane. Ĝin konvinkos nur la tempo. Morgaŭ ĝi al la pioniroj de la ideo konstruos monumentojn kun tia sama anara sento, kun kiu ĝi hodiaŭ superĵetas ilin per koto. Nia parolo estas difinita nur por tiuj, kiuj provis rilati al nia ideo kun juĝo memstara, sed sub la influo de diversaj aŭditaj

sto того, чтобы болтать разные теоретическія бессмыслицы, открыть глаза и посмотреть! И неужели возможно, чтобы зрѣлые люди постоянно говорили бессмысленныя фразы про какое-то различіе голосовыхъ органовъ у народовъ, когда каждое дитя видѣло на каждомъ шагу членовъ одного народа, прекрасно говорящихъ на языкѣ другого народа!“ И учитель отвѣтитъ: „это дѣйствительно не вѣроятно, но однако это такъ было!“.

Правда, въ настоящее время въ дѣлѣ международного языка рутина и духовная инерція начинаютъ мало по малу уступать здравому благоразумію. Уже давно тамъ и сямъ въ различныхъ газетахъ и обзрѣніяхъ появляются статьи, полныя сочувствія какъ къ самой идеѣ, такъ и къ ея защитникамъ, но статьи эти носятъ еще не рѣшительный характеръ, будто авторы ихъ боятся, что люди могутъ выставить ихъ на публичное осмѣяніе; эти робкіе голоса теряются въ громкомъ хорѣ крикуновъ и насмѣшниковъ, такъ что громадное большинство публики, привыкшей идти только туда, гдѣ наиболѣе громко кричатъ, и считать каждаго насмѣшника мудрецомъ, каждаго нападающаго храбрецомъ и каждаго нападаемаго неправымъ, продолжаетъ до сего времени еще смотрѣть на идею международного языка, какъ на бессмысленную дѣтскую фантазію. Убѣждать эту публику мы не намѣреваемся, потому что всѣ наши слова тутъ пропадаютъ даромъ. Ее убѣдить только время. Завтра она будетъ воздвигать монументы пионерамъ идеи съ тѣмъ же самымъ стаднымъ чув-

opinioj perdis la egalpezon, ne scias, kiel ili devas sin teni, dezirus kredi kaj samtempe turmentigas per konstantaj duboj. Por ili ni tie ĉi analizos la demandon, ĉu efektive ni, la amikoj de la ideo de lingvo internacia, laboras por ia utopio, kaj ĉu minacas al ni la danĝero, ke ĉiuj niaj laboroj pereos vane, kiel kredigas niaj kontraŭuloj, aŭ ĉu ni iras al celo klare difinita, senduba kaj nepre atingota.

Ni scias, estimataj aŭskultantoj, ke vi kutimis rilati kun estimo nur al tiaj argumentoj, kiuj estas plenigitaj per multo da citatoj, traplektitaj per multo da laŭtaj aŭtoritataj nomoj kaj brilas per amasego da alteflugaj kvazaŭ-sciencaj frazoj. Ni avertas vin, ke ĉion tion ĉi vi en nia parolo ne trovos. Se vi trovas atentinda nur tion, kio estas ligita kun laŭtaj nomoj, legu ian verkon pri lingvo internacia, kaj vi trovos tie longan serion da gloraĵoj kaj aŭtoritataj scienculoj, kiuj laboris por la ideo de lingvo internacia. Sed ni tie ĉi forlasos ĉian superfluan balaston kaj parolos al vi nur en la nomo de la nuda logiko. Ne turnu atenton sur tion, kion diras Petro aŭ Johano, sed pripensu mem. Se niaj argumentoj estas ĝustaj, akceptu ilin, — se ili estas malĝustaj, forĵetu ilin, se

stvomъ, съ какимъ сегодня она забрасываетъ ихъ грязью. Наша рѣчь предназначается только для тѣхъ, которые обнаружили желаніе отнестись къ нашей идеѣ съ самостоятельнымъ сужденіемъ, но подъ вліяніемъ разныхъ выслушанныхъ мнѣній потеряли равновѣсіе, не знаютъ, какимъ образомъ они могутъ удержаться, желали бы вѣрить и въ тоже время терзаются постоянными сомнѣніями. Собственно для нихъ мы будемъ производить анализъ вопроса, дѣйствительно ли мы, друзья идеи международного языка, работаемъ для утопіи и дѣйствительно ли намъ угрожаетъ опасность, что всѣ наши труды пропадутъ даромъ, какъ увѣряютъ наши противники, или же мы идемъ къ цѣли, ясно определенной, несомнѣнной и непременно достижимой.

Мы знаемъ, уважаемые слушатели, что вы привыкли относиться съ уваженіемъ только къ тѣмъ аргументамъ, которые исполнены множествомъ цитатъ переплетены множествомъ громкихъ авторитетныхъ именъ и блестятъ массой высокопарныхъ квази-научныхъ фразъ. Мы предупреждаемъ Васъ, что ничего подобнаго въ нашей рѣчи Вы не найдете. Если Вы находите заслуживающимъ вниманія только то, что связано съ громкими именами, прочитайте какой нибудь трудъ о международномъ языкѣ и Вы найдете тамъ длинный рядъ славныхъ и авторитетныхъ ученыхъ, которые работали надъ идеей международного языка. Но мы здѣсь отбросимъ весь излишній балластъ и будемъ говорить Вамъ только именемъ чистой логики. Не обращайтесь на

eĉ miloj da laŭtaj nomoj starus post ili.

Ni analizos sisteme la sekvantajn demandojn: 1) ĉu lingvo internacia estas bezona; 2) ĉu ĝi estas ebla en principo; 3) ĉu ekzistas espero, ke ĝi efektive estos enkondukita praktike; 4) kiam kaj kiamaniere tio ĉi estos farita kaj kia lingvo estos enkondukita; 5) ĉu nia nuna laborado kondukas al ia difinita celo, aŭ ni agas ankoraŭ blinde kaj riskas, ke nia laborado pereos vane, kaj prudentaj homoj devas ankoraŭ sin teni flanke de ni, ĝis „la afero klariĝos“.

II.

Ĉu lingvo internacia estas bezona? Tiu ĉi demando per sia naiveco elvokos ridon ĉe la estontaj generacioj, tiel same kiel niaj samtempuloj ekridus ekzemple ĉe la demando „ĉu poŝto estas bezona?“ La plimulto de la inteligenta mondo jam nun trovos tiun ĉi demandon tute superflua; tamen pro konsekvenco ni metas tiun ĉi demandon dank al tio, ke ekzistas ankoraŭ multe da homoj, kiuj respondas je tiu ĉi demando per „ne“. La sola motivo, kiun kelkaj el tiuj ĉi homoj elmetas, estas sekvanta: „lingvo internacia detruos la lingvojn naciajn kaj la naciojn“. Ni konfesas,

то, что говорить Петръ или Иванъ, но руководитесь болѣе собственнымъ своимъ мнѣніемъ. Если наши аргументы справедливы, принимайте ихъ, если они не основательны, отбрасывайте, даже если бы за ними стояла тысяча громкихъ именъ.

Мы будемъ производить систематическій анализъ слѣдующихъ вопросовъ: 1) необходимъ ли международный языкъ; 2) возможенъ ли онъ въ принципѣ; 3) существуетъ ли надежда, что онъ дѣйствительно будетъ введенъ на практикѣ; 4) когда и какимъ образомъ это можетъ случиться и какой именно языкъ будетъ введенъ; 5) приведетъ ли наша настоящая работа къ какой либо опредѣленной цѣли, или мы дѣйствуемъ пока слѣпо, рискуя, что весь нашъ трудъ пропадетъ даромъ, вслѣдствіе чего благоразумныя люди пока должны держаться въ сторонѣ отъ насъ „впредь до выясненія дѣла.“

II.

Нуженъ ли международный языкъ? Этотъ вопросъ по своей наивности вызоветъ смѣхъ у будущихъ поколѣній, подобно тому, какъ наши современники засмѣялись бы, напримѣръ, надъ вопросомъ „нужна ли почта?“ Большинство интеллигентнаго общества уже и теперь найдетъ этотъ вопросъ совершенно излишнимъ; однако для послѣдовательности мы ставимъ этотъ вопросъ благодаря тому, что существуетъ много людей, которые даютъ на него отрицательный отвѣтъ. Единственный мотивъ, который нѣкоторые изъ этихъ людей выставляютъ, слѣдующій: „международный языкъ раз-

ke kiom ajn ni rompis al ni la kapon, ni neniel povis kompreni, en kio nome konsistus la malfeliĉo por la homaro, se en unu bela tago montriĝus, ke ne ekzistas jam plu nacioj kaj lingvoj naciaj, sed ekzistas nur unu ĉiuhoma familio kun unu ĉiuhoma lingvo. Sed ni supozu, ke tio ĉi efektive estus io terura, kaj ni rapidos trankviligi tiujn ĉi sinjorojn. Lingvo internacia deziras nur doni al la homoj de malsamaj popoloj, kiuj staras unu antaŭ alia kiel mutuloj, la eblon komprenadi unu alian, sed ĝi neniel intencas enmiksiĝi en la internan vivon de la popoloj. Timi, ke lingvo internacia detruos la lingvojn naciajn, estas tiel same ridinde, kiel ekzemple timi, ke la poŝto, kiu donas al homoj malproksimaj unu de alia la eblon komunikiĝadi, minacas neniigi la buŝajn interparoladojn inter la homoj!

„Lingvo internacia“ kaj „lingvo tutmonda“ estas du tute malsamaj objektoj, kiujn miksi inter si oni neniel devas. Se ni supozus, ke fariĝos iam kunfluiĝo de la homoj en unu ĉiuhoman popolon, en tiu ĉi „malfeliĉo“ (kiel nomos ĝin la naciaj ŝovinistoj) estos kulpa ne la lingvo internacia, sed la aliiĝintaj konvinkoj kaj opinioj de la homoj. Tiam efektive la lingvo internacia faciligos al la homoj la atingon de tio, kio antaŭe estos principe decidita de ill kiel dezirinda; sed se la celado al kunfluiĝo ne naskiĝos ĉe la homoj memstare, la lingvo internacia per si mem certe ne volos altrudi al la homoj tian unuiĝon. Lasante tute flanke la demandon pri la dezirindeco aŭ nedezirindeco de nacia ŝovinismo, ni notos nur tion, ke cela-

рушить языки национальные и самая нация“. Мы признаемся, что сколько мы не ломали себѣ голову, мы никакъ не могли понять, въ чемъ именно будетъ заключаться несчастье человечества, если бы въ одинъ прекрасный день оказалось, что болѣе уже не существуетъ ни национальныхъ языковъ, ни націй, а существуетъ только одна общечеловѣческая семья съ однимъ общечеловѣческимъ языкомъ. Но мы предполагаемъ, что изъ этого дѣйствительно получится нѣчто ужасное, а потому сгѣшимъ успокоить этихъ господъ. Международный языкъ желаетъ только дать людямъ разныхъ народностей, относящимся другъ къ другу какъ нѣмые, возможность взаимнаго пониманія, но онъ нисколько не намѣренъ вмѣшиваться во внутреннюю жизнь народовъ. Бояться что международный языкъ уничтожитъ национальные языки, точно такъ же смѣшно, какъ, на примѣръ, бояться, что почта, которая даетъ возможность сообщаться людямъ, живущимъ другъ отъ друга въ отдаленіи, угрожаетъ уничтоженіемъ устныхъ разговоровъ между людьми! „Языкъ международный“ и „языкъ всемирный“ представляютъ изъ себя два разнородныхъ понятія, которыя никакъ нельзя между собою смѣшивать. Если мы предположили бы, что когда либо произойдетъ смѣшеніе людей въ одинъ общечеловѣческой народъ, въ этомъ „несчастьи“ (какъ называютъ это национальные шовинисты) будетъ виновать не международный языкъ, но слившіеся убѣжденія и взгляды людей. Тогда дѣйствительно международный языкъ облегчитъ людямъ достиженіе того, что напередъ будетъ

don al lingvo internacia ne devas escepti eĉ la plej varmega blinda ŝovinismo; ĉar la rilato inter celado al lingvo internacia kaj inter nacia ŝovinismo estas tia sama, kiel inter nacia patriotismo kaj amo al sia familio: Per si mem la lingvo internacia ne sole ne povas malfortigi la lingvojn naciajn, sed kontraŭe, ĝi sendube devas konduki al ilia granda fortiĝado kaj plena ekflorado: dank'al la neceseco ellernadi diversajn fremdajn lingvojn, oni nun malofte povas renkonti homon, kiu posedus perfekte sian patran lingvon, kaj la lingvoj mem, konstante kunpuŝigante unuj kun la aliaj, ĉiam pli kaj pli konfuziĝas, kripliĝas kaj perdas sian naturan riĉecon kaj ĉarmon; sed kiam ĉiu el ni devos ellernadi nur unu fremdan lingvon (kaj ankoraŭ tre facilan), ĉiu el ni havos la eblon ellerni sian lingvon fonde, kaj ĉiu lingvo, liberiĝinte de la premado de multaj najbaraj kaj konservinte plene por si sola ĉiujn fortojn de sia popolo, disvolviĝos baldaŭ plej potence kaj brile.

ими принципиально рѣшено, какъ нѣчто желательное; но если стремление къ слиянію не родится у людей самостоятельно, международный языкъ самъ по себѣ конечно не пожелаетъ навязывать людямъ такое соединеніе. Оставляя совсѣмъ въ сторонѣ вопросъ о желательности или нежелательности національнаго шовинизма, мы замѣтимъ только, что стремленія къ международному языку не должны исключать даже самыя горячій и слѣпой шовинизмъ, ибо отношеніе между стремленіемъ къ международному языку и между національнымъ шовинизмомъ существуетъ тоже самое, какое имѣетъ мѣсто между національнымъ патриотизмомъ и любовью къ своей семьѣ. Самъ по себѣ международный языкъ не только не можетъ подорвать національные языки, но напротивъ, онъ безъ сомнѣнія долженъ привести къ ихъ большому развитію и полному расцвѣту; благодаря необходимости изучать нѣсколько чужихъ языковъ, теперь рѣдко можно встрѣтить людей, которые въ совершенствѣ владѣли бы своимъ отечественнымъ языкомъ и сами языки, постоянно сталкиваясь другъ съ другомъ, все болѣе и болѣе смѣшиваются между собой, уродуются и теряютъ свою натуральную свѣжесть и прелесть; но когда каждый изъ насъ обязанъ будетъ изучать одинъ только иностранный языкъ (и при томъ очень легкій), то мы будемъ имѣть возможность изучать свой языкъ основательно и всякій языкъ, освободившись отъ вліянія многихъ сосѣднихъ и сохранивши вполне для самого себя всѣ силы своего народа, скоро разовьется наиболѣе могущественно и блестяще.

La dua motivo, kiun elmetas la malamikoj de lingvo internacia, estas la timo, ke kiel lingvo internacia estos eble elektita ia el la lingvoj naciaj kaj ke tiam la homoj ne alproksimiĝos al si reciproke, sed simple ia unu popolo dispremos kaj englutos ĉiujn aliajn popolojn, dank' al la grandega superforto, kiun ĝi ricevos super ĉiuj aliaj popoloj. Tiu ĉi motivo estas ne tute senfundamenta; sed ĝi povas esti elmetita nur kontraŭ tia aŭ alia nepripensita kaj malĝusta formo de lingvo internacia. Tiu ĉi motivo kompreneble perdas ĉian signifon, se ni turnos atenton, ke lingvo internacia povas esti kaj estos nur ia neŭtrala lingvo, kiel ni malsupre montros.

Sekve se ni lasos por kelka tempo flanke la demandon pri la ebleco aŭ neebleco de la enkonduko de lingvo internacia (pri tiu ĉi punkto ni parolos malsupre), se ni supozos, ke la enkonduko de tia lingvo dependas nur de nia deziro, kaj se ni esceptos ian kriantan erarparŝon en la elekto de la lingvo, ĉiu devas konsenti, ke pri malutilo de lingvo internacia neniel povas esti eĉ la plej malgranda parolo. Sed la utilo, kiun tia lingvo alportus al la mondo, estas tiel grandega kaj videbla por ĉiu, ke pri tio ĉi ni propre ne bezonus paroli. Tamen kelke da vortoj ni diros pri tio ĉi, se eĉ simple pro pleneco de nia analizo.

Другимъ мотивомъ, который выставляютъ враги международного языка, служитъ боязнь, что въ качествѣ международного языка можетъ быть выбранъ какой нибудь изъ національныхъ языковъ и что тогда люди не сблизятся между собой взаимно, но какой нибудь одинъ народъ раздавить и поглотить всѣ прочіе народы благодаря громадному превосходству, которое онъ пріобрѣтетъ надъ всѣми другими народами. Этотъ мотивъ имѣетъ болѣе основательности, но онъ можетъ быть выставленъ только противъ той или иной необдуманной и неудачной формы международного языка, Этотъ мотивъ, понятно, теряетъ всякое значеніе, если мы обратимъ вниманіе на то, что языкомъ международнымъ можетъ быть и будетъ только какой нибудь нейтральный языкъ, какъ мы это покажемъ ниже.

Слѣдовательно, если мы на нѣкоторое время оставимъ въ сторонѣ вопросъ о возможности или невозможности введенія международного языка (о чемъ мы будемъ говорить ниже), если предположимъ, что введеніе этого языка зависитъ только отъ нашего желанія, и если исключимъ какой нибудь выдающійся ложный шагъ при выборѣ этого языка, то каждый долженъ согласиться, что о бесполезности международного языка не можетъ быть и рѣчи. Польза же, которую этотъ языкъ могъ бы принести міру, такъ велика и для всѣхъ очевидна, что про это не стоило бы и говорить. Однако мы скажемъ нѣсколько словъ и про это, хотя бы только для полноты нашего анализа.

Ĉu vi ekpensis iam pri tio, kio propre levis la homaron tiel neatingeble alte super ĉiuj aliaj bestoj, kiuj ja en efektiveco estas konstruitaj laŭ tiu sama tipo, kiel la homo? La tutan nian altan kulturon kaj civilizacion ni dankas nur al unu objekto: al la posedado de lingvo, kiu ebligis al ni la interŝanĝadon de pensoj. Kio estus kun ni, fieraj reĝoj de la mondo, se ni ne povus lingve komunikiĝadi unuj kun aliaj, se sian tutan scion kaj inteligentecon ĉiu el ni devus de la komenco mem ellaboradi al si mem, anstataŭ faradi uzon—dank' al interŝanĝo de pensoj—de la jam pretaj fruktoj de la sperto kaj diversaj scioj de tutaj miljaroj, de tutaj milionoj kaj miliardoj da aliaj similaj al ni kreitaĵoj? Ni tiam eĉ per unu plej malgranda ŝtupeto ne starus pli alte ol tiuj diversaj bestoj, kiuj nin ĉirkaŭas kaj kiuj estas tiel sensaĝaj kaj senhelpaj! Forprenu de ni la manojn kaj la piedojn kaj kion vi volas, sed lasu al ni nur la povadon interŝanĝadi la pensojn,—kaj ni restos tiuj samaj reĝoj de la naturo kaj ni konstante kaj senfine perfektigados; sed donu al ĉiu el ni eĉ centon da manoj, donu al ni eĉ centon da diversaj ĝis nua ne konataj sentoj kaj povoj, sed forprenu de ni la povon de interŝanĝado de pensoj—kaj ni restos sensaĝaj kaj senhelpaj bestoj. Sed se la tre neplena kaj tre limigita ebleco de interŝanĝo de pensoj havis por la homaron tian grandegan signifon, ekpensu pri tio, kian grandegan kaj kunnenio kompareblan utilon donus al la homaro tiu lingvo, kiu farus la interŝanĝadon de pensoj plena, kaj dank' al kiu ne sole A havus la

Думали ли Вы когда либо про то, что собственно подняло человека на такую недостижимую высоту сравнительно с другими животными, которые в действительности созданы по тому же самому типу, как и человек? Всеи нашей высокой культурой и цивилизацией мы обязаны единственно одному: обладанию даром слова, который сделал возможным для нас обмен мыслей. Что было бы с нами, гордыми царями природы, если бы мы не могли словесно сообщаться друг с другом, если бы всякое знание и понятие каждый из нас обязан был вырабатывать своими собственными силами с самого начала, вместо того, чтобы пользоваться, благодаря обмену мыслей—уже готовыми плодами опыта и различных знаний всех тысячелетий, всех миллионов и миллиардов других подобных нам существ? Мы тогда даже одной самой маленькой ступенью не стояли бы выше, чем те различные животные, которые нас окружают и которые так неразумны и беспомощны! Отнимите от нас руки и ноги и что вам угодно, но оставьте нам только возможность обмениваться мыслями—и мы останемся теми же царями природы и будем постоянно и бесконечно усовершенствоваться; но дайте каждому из нас сотню рук, дайте нам даже сотню различных до сего времени неизвестных чувств и способностей, лишь отнимите от нас возможность обмена мыслей—и мы останемся неразумными и беспомощными животными. Но если очень неполная и очень ограниченная возможность об-

eblon kompreniĝadi kun B, C kun D, E kun F, sed ĉiu el ili povus kompreniĝadi kun ĉiu el la aliaj! Tuta cento da plej grandaj elpensoj ne faros en la vivo de la homaro tian grandan kaj bonfaran revolucion, kian faros la enkonduko de lingvo internacia! Ni prenu kelkajn malgrandajn ekzemplojn. Ni penas tradukadi la verkojn de ĉiu nacio en la lingvojn de ĉiuj aliaj nacioj; sed tio ĉi englutas ja neproduktive grandegan multon da laboroj kaj mono kaj tamen malgraŭ ĉio ni povas traduki nur la plej signifikantan parton de la homa literaturo, kaj la grandega plimulto de la homa literaturo kun riĉaj provizoj da diversaj pensoj por ĉiu el ni restas neakirebla. Sed kiam ekzistus lingvo internacia, tiam ĉio, kio aperas en la regiono de la homa penso, etus tradukata nur en tiun ĉi unu neŭtralan lingvon kaj multaj verkoj etus skribataj rekte en tiu ĉi lingvo, kaj ĉiuj produktoj de la homa spirito fariĝus akireblaj por ĉiu el ni. Por la perfektigado de tiu aŭ alia branĉo de la homaj scioj ni aranĝas sur ĉiu paŝo internaciajn kongresojn,—sed kian mizeran rolon ili ludas, kiam partopreni en ili povas ne tiu, kiu efektive kun utilo dezirus ion aŭdi, ne tiu, kiu efektive ion gravan volus komuniki, sed nur tiu, kiu scias babiladi en kelkaj lingvoj. Nia vivo estas mallonga kaj la scienco estas vasta; ni devas lerni, lerni! Al la lernado ni povas dediĉi nur parton de nia mallonga vivo, nome niajn infanajn kaj junulajn jarojn; sed ho ve! granda parto de tiu ĉi kara tempo foriras tute neproduktive por la ellernado de lingvoj! Kiom multe

мѣна мыслей имѣеть для человѣчества такое громадное значеніе, то вы можете себѣ представить, какую громадную и ни съ чѣмъ не сравнимую пользу принесъ бы человѣчеству тотъ языкъ, который дѣлалъ бы обмѣнъ мыслей всеобщимъ и благодаря которому не только А имѣлъ бы возможность взаимно понимать B, C—D, E—F, но каждый изъ нихъ могъ бы свободно объясниться со всѣми прочими людьми! Цѣлая сотня самыхъ великихъ изобрѣтеній не произведетъ въ жизни человѣчества такого громаднаго и благодѣтельнаго переворота, какой сдѣлаетъ введеніе международного языка! Мы возьмемъ нѣсколько небольшихъ примѣровъ. Мы стараемся переводить сочиненія каждой націи на языки другихъ націй; но это поглощаетъ громадное количество труда и денегъ и однако, несмотря на все, мы можемъ перевести лишь самую незначительную часть чело-вѣческой литературы, громадное же количество произведеній чело-вѣческаго ума съ богатымъ запасомъ разнообразныхъ мыслей остается для каждаго изъ насъ недоступнымъ. Когда же будетъ существовать международный языкъ, тогда все, что появляется въ области чело-вѣческой мысли будетъ переводиться на одинъ этотъ нейтральный языкъ, и многіе труды будутъ писаться прямо на этомъ языкѣ и такимъ образомъ всѣ произведенія чело-вѣческаго духа сдѣлаются доступными для каждаго изъ насъ. Для усовершенствованія той или иной отрасли чело-вѣческаго знанія мы собираемъ на каждомъ шагѣ международные конгрессы,—но какую жалкую роль они играютъ, ког-

ni gajnus, se, dank' al ekzistado de lingvo internacia, ni povus la tutan tempon, dediĉatan nun al la neproduktiva lernado de lingvoj, dediĉi al la lernado de efektivaj kaj pozitivaj sciencoj! Kiel alte tiam levigus la homaro!...

Sed ni ne parolos plu pri tiu ĉi punkto, ĉar kiel ajn ĉiu el niaj aŭskultantoj rilatus al tiu aŭ alia formo de lingvo internacia, ni dubas, ĉu troviĝos inter ili eĉ unu, kiu dubus la utilecon mem de tia lingvo. Sed ĉar al multaj homoj, kiuj ne kutimis donadi a' si precizan kalkulon pri siaj simpatioj kaj antipatioj, ordinaro ŝajnas, ke se ili ne aprobas tiun aŭ alian formon de ia ideo, ili nepre devas ataki la ideon mem entute,—tial ni, pro sistemeco de nia analizo, petas ĉiun el la estimataj aŭskultantoj antaŭ ĉio noti al si bone en la memoro, ke pri la utileco de lingvo internacia entute se tia estus enkondukita — li ne dubas. Ekmemoru do, sinjoroj, bone la unuan

да принимать участие въ нихъ могутъ не тѣ, кто дѣйствительно съ пользой желалъ бы что либо послушать или кто дѣйствительно желалъ бы сообщить что либо важное, но только тотъ, кто умѣетъ говорить на нѣсколькихъ языкахъ. Наша жизнь коротка, а область знанія обширна; по этому мы должны учиться, учиться и учиться! На ученіе мы можемъ посвятить только часть нашей короткой жизни, именно наше дѣтство и юношескіе годы и увы!— большая часть этого дорогого времени уходитъ совершенно непроизводительно на изученіе языковъ!. Какъ много мы выиграли бы, если бы, благодаря существованію международнаго языка, мы могли все время, которое теперь посвящается на непроизводительное изученіе языковъ, посвятить приобрѣтенію дѣйствительныхъ и положительныхъ знаній! Какъ высоко поднялось бы тогда человѣчество.

Но мы не будемъ болѣе распространяться по поводу этого пункта, ибо какъ бы кто изъ нашихъ слушателей ни относился къ той или иной формѣ международнаго языка, мы не думаемъ, что между ними найдется хоть одинъ, который сомнѣвался бы въ самой пользѣ этого языка. Но такъ какъ многимъ людямъ, которые не привыкли отдавать себѣ яснаго отчета въ своихъ симпатіяхъ и антипатіяхъ, обыкновенно кажется, что если они не одобряютъ ту или иную форму какой либо идеи, они непременно должны нападать и на самую идею вообще—то мы, для систематичности нашего анализа, просимъ каждаго изъ уважаемыхъ слушателей прежде

konkludon, al kiu ni venis, notu al vi kaj ekmemoru, ke kun tiu ĉi konkludo vi konsentas, nome:

La ekzistado de ligvo internacia, per kiu povus kompreniĝadi inter si la homoj de ĉiuj landoj kaj popoloj, alportus al la homaro grandegan utilon.

III.

Nun ni transiros al la dua demando: „ĉu lingvo internacia estas ebla?“ Ankaŭ pri tio ĉi neniam senantaŭjuĝa homo eĉ unu minuton povas dubi, ĉar ne sole ne ekzistas eĉ la plej malgrandaj faktoj, kiuj parolus kontraŭ tia ebleco, sed ne ekzistas eĉ la plej malgrandaj kaŭzoj, kiuj devigus eĉ unu minuton dubi pri tia ebleco. Ekzistas en efektiveco homoj, kiuj kun scienca aplombo kredigas, kvazaŭ lingvo estas objekto natura, organa, kiu dependas de apartaj fiziologiaj ecoj de la organoj de parolo de ĉiu popolo, de la klimato, heredeco, kruciĝado de raso, historiaj kondiĉoj k. t. p. Kaj al la amaso tiaj instruitaj paroloj tre imponas, precipe se ili en sufiĉa mezuro estas traplektitaj per diversaj citatoj kaj per misteraj por la amaso terminoj teknikaj. Sed homo klera, kiu kuraĝas havi propran juĝon, scias ja tre bone, ke ĉio tio ĉi estas nur senenhava pseŭdo-scienca babilado, kiu havas nenian sencon kaj kiun rebati povus tre facile la unua renkontita infano. Ebla ĉiutaga

всего хорошенько запомнить, что въ пользу международного языка вообще—если таковой былъ бы введенъ—онъ не сомнѣвается. И такъ, господа, запомните хорошенько первое заключеніе, къ которому мы пришли, замѣьте себѣ и запомните, что съ этимъ заключеніемъ вы соглашаетесь, а именно: Существованіе международного языка, благодаря которому люди всѣхъ странъ и народовъ могли бы понимать другъ друга, принесло бы громадную пользу человечеству.

III.

Теперь мы перейдемъ ко второму вопросу: „возможенъ ли международный языкъ?“ Относительно этого также ни одинъ непредубѣжденный человекъ не можетъ усумниться ни на минуту, ибо не только не существуетъ ни малѣйшихъ фактовъ, которые говорили бы противъ такой возможности, но не существуетъ даже ни малѣйшихъ причинъ, которыя давали бы поводъ хотя бы на минуту усумниться въ такой возможности. Правда, есть люди, которые съ научнымъ апломбомъ увѣряютъ, будто языкъ есть предметъ природный, органический, который зависитъ отъ особыхъ физиологическихъ свойствъ органовъ рѣчи cadaго народа, отъ климата, наследственности, скрещиванія расъ, историческихъ условій и т. д. И въ массѣ такіа ученія слова дѣйствуютъ очень импонирующихъ образомъ, особенно если они въ достаточной степени переплетены разными цитатами и таинственными для большинства техническими термини-

sperto ni ĉiuj ja scias tre bone, ke se ni prenos infanon el kiu ajn lando aŭ nacio kaj de la tago de ĝia naskiĝo edukados ĝin inter personoj de nacio tute fremda kaj eĉ antipoda por ĝi, ĝi parolados en la lingvo de tiu ĉi nacio tiel same bonege kaj pure, kiel ĉiu natura filo de tiu ĉi nacio. Se por homo maturaĝa estas ordinare malfacile ellerni fremdan lingvon, tio ĉi ja tute ne venas de la konstruo de liaj organoj de parolo, sed simple de tio, ke li ne havas paciencon, ne havas tempon, ne havas instruantojn, ne havas rimedojn k. t. p. Tiu ĉi sama maturaĝulo renkontus ja tiujn ĉi samajn malfacilaĵojn ĉe la ellernado de sia hejma lingvo, se li en la infaneco ne estus edukita en tiu ĉi lingvo, sed devus ellernadi ĝin per helpo de lecionoj. Fine ĉiu klera homo ja ankaŭ nun devas ellernadi kelkajn fremdajn lingvojn, kaj li certe ne elektas tiujn lingvojn, kiuj kvazaŭ estas konformaj al liaj organoj de parolado, sed nur tiujn, kiujn li bezonas; estas sekve nenio neebla en tio, ke anstataŭ ke ĉiu lernas diversajn lingvojn, ĉiuj ellernadu unu saman lingvon kaj sekve povu komprenadi unu alian. Se eĉ ĉiu posedus la komuneakceptitan lingvon ne en plena perfekteco, eĉ tiam la demando de lingvo internacia estus jam decidita kaj la homoj ĉesus staradi unu antaŭ alia kiel surdmutaj. Kaj oni devas ja memori, ke se ĉie estus sciate, ke por komuniĝoj kun la tuta mondo oni devas ellerni nur unu lingvon—ĉie ekzistus multego da bonaj instruistoj de tiu ĉi lingvo, da specialaj lernejoj, ĉiu ellernadus tiun ĉi lingvon kun la

нами. Но разумный человек, который осмѣливается имѣть собственное сужденіе, знаетъ очень хорошо, что все это есть только безсодержательная псевдо-научная болтовня, которая не имѣетъ никакого смысла и разбить которую очень легко можетъ первый встрѣчный мальчикъ. Изъ ежедневнаго опыта мы всѣ хорошо знаемъ, что если мы возьмемъ дитя изъ какой угодно страны и націи и со дня его рожденія будемъ воспитывать его между людьми совершенно чуждой націи и даже антиподной для него, оно будетъ говорить на языкъ этой послѣдней такъ же хорошо и чисто, какъ и каждый натуральный сынъ этой націи. Если для человека зрѣлаго обыкновенно составляетъ большой трудъ изучать чужой языкъ, то это исходить совсѣмъ не изъ строенія органовъ рѣчи, но просто изъ того, что онъ не имѣетъ для того достаточно терпѣнія, времени, учителей, средствъ и т. д. Тотъ же самый зрѣлый человекъ встрѣтилъ бы тѣ же самыя трудности и при изученіи своего собственнаго языка, если бы онъ не былъ обученъ ему съ дѣтства и долженъ былъ бы изучать его при помощи лекцій. Наконецъ каждый образованный человекъ также и теперь принужденъ изучать нѣсколько иностранныхъ языковъ и при этомъ онъ конечно избираетъ не тѣ языки, которые будто бы соотвѣтствуютъ его органамъ рѣчи, а только тѣ, которые ему нужны; слѣдовательно нѣтъ ничего невозможнаго въ томъ, чтобы каждый, вмѣсто того, чтобы изучать различные языки, изучалъ бы только одинъ и тотъ же и вслѣдствіе этого могъ

plej granda volonteco kaj fervoreco, kaj fine ĉiuj gepatroj al kutimigadus siajn infanojn al tiu ĉi lingvo en la infaneco, paralele kun la patra lingvo. Sekve, lasante dume flanke la demandon pri tio, ĉu la homoj volos elekti ian unu lingvon por la rolo de internacia kaj ĉu prosperos al ili veni al interkonsento pri tiu ĉi elekto, ni dume konstatas tiun fakton, kiu kun plena sendubeco sekvas el ĉio, kion ni diris supre, nome, ke la ekzistado mem de lingvo internacia estas tute ebla. Notu do al vi bone en la memoro tiujn du sendubajn konkludojn, al kiuj ni venis ĝis nun, nome:

1) Lingvo internacia alportus al la homaro grandegan utilon.

2) La ekzistado de lingvo internacia estas plene ebla.

бы изъясняться со всѣми. Даже если бы каждый владѣль общепринятымъ языкомъ не въ полномъ совершенствѣ, даже и тогда вопросъ о международномъ языкѣ былъ бы уже рѣшенъ и люди перестали бы стоять другъ предъ другомъ, какъ глухо-нѣмые. При этомъ надо помнить, что если бы вездѣ было извѣстно, что для сообщеній со всѣмъ міромъ необходимо изучать только одинъ языкъ,—тогда появилось бы множество хорошихъ учителей этого языка, спеціальныхъ школъ, каждый изучалъ бы этотъ языкъ съ величайшей охотой и прилеженіемъ и, наконецъ, всѣ родители приучали бы своихъ дѣтей къ этому языку съ дѣтства, параллельно съ отечественнымъ языкомъ. Слѣдовательно, оставляя пока въ сторонѣ вопросъ о томъ, пожелаютъ ли люди избрать какой нибудь одинъ языкъ въ качествѣ международного и удастся ли имъ придти къ соглашенію относительно этого выбора, мы пока констатируемъ тотъ фактъ, который съ полной несомнѣнностью вытекаетъ изъ всего вышеизложеннаго, а именно, что самое существованіе международного языка вполне возможно. Такимъ образомъ, замѣйте себѣ хорошенько въ памяти тѣ два несомнѣнныхъ заключенія, къ коимъ мы пришли до сего времени, а именно:

1) Международный языкъ принесъ бы человечеству громадную пользу.

2) Существованіе международного языка вполне возможно.

IV.

Ĉu lingvo internacia estos iam enkondukita? Se ni venis al la konkludo, ke lingvo internacia alportus al la homaro grandegan utilon kaj ke ĝia ekzistado estas ebla, el tiuj ĉi du konkludoj jam per si mem elfluas la konkludo, ke tia lingvo pli aŭ malpli frue nepre estos enkondukita, ĉar alie ni devus nei ĉe la homaro la ekzistadon de ĉia eĉ plej elementa inteligenteco. Se lingvo, povanta plenumadi la rolon de internacia, ĝis nun ankoraŭ ne ekzistus, sed devus ankoraŭ esti kreita, tiam respondo je la demando metita en la komenco de tiu ĉi ĉapitro estus duba, ĉar estus nesciate ankoraŭ, ĉu oni povos krei tian lingvon. Sed ni ja scias, ke da lingvoj ekzistas tre multe kaj ke ĉiu el ili en okazo de bezono povus esti difinita kiel internacia, nur kun tia diferenco, ke unu el ili pli taŭgus por tiu ĉi celo kaj alia malpli. Ni havas sekve ĉion pretan kaj ni bezonas nur ekdeziri kaj elekti,—kaj en tia okazo la respondo je la supre metita demando jam ne povas esti duba. La homoj vivas per vivo konscia kaj senĉese celadas al sia bono; tial se ni scias, ke tiu aŭ alia afero promesas al la homoj grandegan kaj senduban utilon kaj ke ĝi estas por ili atingebla, ni ĉiam kun plena certeco povas antaŭdiri, ke de tiu momento, kiam la homoj nur ekturnis sian atenton al tiu ĉi afero, ili jam obstine celados al ĝi ĉiam pli kaj pli kaj ne ĉesos en sia celado tiel longe, ĝis ili la aferon atingos. Se du homaj grupoj estas disigitaj unu de alia per rivereto,

IV.

Будетъ ли международный языкъ когда либо введенъ? Если мы пришли къ заключенію, что международный языкъ принесъ бы человечеству громадную пользу и что его существованіе вполне возможно, изъ этихъ двухъ заключеній уже само собой вытекаетъ заключеніе, что такой языкъ рано или поздно непременно будетъ введенъ, ибо иначе мы должны были бы отрицать существованіе въ человечествѣ самой элементарной разсудительности. Если бы языкъ, могущій выполнить роль международного, до сего времени еще не существовалъ, но еще ему предстояло бы только создаться, тогда отвѣтъ на поставленный въ началѣ этой главы вопросъ могъ бы быть сомнительнымъ, ибо было бы еще неизвѣстно, можетъ ли быть такой языкъ созданъ. Но мы уже знаемъ, что языковъ существуетъ очень много, и что каждый изъ нихъ въ случаѣ нужды могъ бы быть опредѣленъ, какъ международный, съ тою только разницею, что одинъ изъ нихъ болѣе пригоденъ для этой цѣли, а другой менѣе. Слѣдовательно мы имѣемъ все наготовѣ и намъ остается только пожелать и избрать, и въ такомъ случаѣ отвѣтъ на выше поставленный вопросъ уже не можетъ вызывать сомнѣнія. Люди живутъ жизнью сознательной и непрерывно стремятся къ собственному благу; поэтому если мы знаемъ, что то или иное дѣло обѣщаетъ людямъ громадную и несомнѣнную пользу и что оно для нихъ достижимо, мы всегда съ полною увѣренностью можемъ пред-

sed scias, ke por ili estus tre utile komunikiĝadi inter si, kaj ili vidas, ke tabuloj por la kunigo de ambaŭ bordoj kuŝas tute pretaj apud iliaj manoj, tiam oni ne bezonas esti profeto, por antaŭvidi, kun plena certeco, ke pli aŭ malpli frue tabulo estos transĵetita trans la rivereto kaj komunikiĝado estos aranĝita. Estas vero, ke pasas ordinare kelka tempo en ŝanceliĝado, kaj tiu ĉi ŝanceliĝado estas ordinare kaŭzata de la plej sensencaj pretekstoj: saĝaj homoj diras, ke celado al aranĝo de komunikiĝo estas infanaĵo, ĉar neniu el ili okupas sin je metado de tabuloj trans rivereto kaj tiu ĉi afero estas tute ne en modo; spertaj homoj diras, ke la antaŭuloj ne metadis tabulojn trans rivereto, sekve ĝi estas utopio; instruitaj homoj pravas, ke komunikiĝado povas esti nur afero natura kaj ke la homa organismo ne povas sin movadi sur tabuloj, k. t. p. Tamen pli aŭ malpli frue tabulo estas transmetata kaj la komunikiĝado estas aranĝata. Tiel estis kun ĉiu utila ideo, tiel estis kun ĉiu utila elpenso; apenaŭ la senantaŭjuĝaj homoj venadis al senduba konkludo, ke la donita afero estas tre utila kaj samtempe efektivebla, ili povis ĉiam scii antaŭe kun plena certeco, ke pli aŭ malpli true la afero nepre estos akceptita, malgraŭ ĉia batalado de la flanko de la rutinuloj; ĉar tion ĉi garantias ne sole la natura inteligenteco de la homaro, sed ankaŭ ĝia celado al sia praktika bono kaj profito. Tiel estos ankaŭ kun la lingvo internacia. En la daŭro de multaj centjaroj la homoj, ankoraŭ ne tre bezonante lingvon internacian, ne en-

сказать, что съ того момента, когда они обратили вниманіе на это дѣло они упорно будутъ стремиться къ нему и не успокоятся въ этомъ стремленіи до тѣхъ поръ, пока его не достигнутъ. Если двѣ человѣческія группы раздѣлены одна отъ другой ручьемъ, но знаютъ, что имъ полезно было бы установить между собой сообщеніе и притомъ они видятъ, что доски, необходимыя для соединенія обоихъ береговъ лежатъ совсѣмъ на готовѣ у нихъ подъ руками, то не надо быть пророкомъ, чтобы предсказать съ полной увѣренностью, что равно или поздно мостъ будетъ переброшенъ чрезъ ручей и сообщеніе будетъ установлено. Правда что всегда проходитъ нѣкоторое время въ колебаніи и это колебаніе происходитъ обыкновенно подъ самыми безсмысленными предлогами: мудрые люди говорятъ что, стремленіе въ установленію сообщенія есть ребячество, вотъ почему никто изъ нихъ не занимается укладкой досокъ чрезъ ручей и занятіе это совсѣмъ не въ модѣ; опытные люди говорятъ, что предки не клали досокъ чрезъ ручей, слѣдовательно, это утопія; ученые люди доказываютъ, что установленіе сообщенія можетъ происходить только отъ природы и что человѣческій организмъ не можетъ двигаться по доскамъ и т. д. Однако рано или поздно доска укладывается и сообщеніе устанавливается. Такъ было съ каждой полезной идеей, такъ было съ каждымъ полезнымъ изобрѣтеніемъ; едва не предубѣжденные люди приходили къ несомнѣнному заключенію, что данное дѣло весьма полезно и въ то же время

pensiĝadis pri tiu ĉi demando; sed nun, kiam la fortiĝintaj komunikiĝoj inter la homoj turnis ilian atenton al tiu ĉi demando, nun, kiam la homoj komencis konvinkiĝadi, ke lingvo internacia alportos al ili grandegan utilon kaj ke ĝi estas atingebla, ili sen ia dubo jam celados al ĝi ĉiam pli kaj pli, ĝia neceseco fariĝados por ili kun ĉiu tago ĉiam pli sentebla, kaj ili jam ne trankviliĝos tiel longe, ĝis la demando estos solvita. Ĉu vi povas tion ĉi dubi? Certe ne! Kiam tio ĉi venos—ni ne intencas nun antaŭdiri: povas esti, ke ĝi venos post unu jaro, post dek jaroj, post cent jaroj aŭ eĉ post kelkaj centoj da jaroj,—sed unu afero estas jam senduba, ke kiom ajn devos suferi la unuaj pioniroj de tiu ĉi ideo, kaj se eĉ tiu ĉi ideo multajn fojojn endormiĝadus je tutaj dekjaroj, ĝi jam neniam mortos: ĉiam pli ofte kaj pli obstine eksonados voĉoj, postulantaj enkondukon de lingvo internacia, kaj fine, pli aŭ malpli frue—se la demando ne estos solvita de la societo mem—la registaroj de ĉiuj landoj devos cedi, aranĝi internacian kongreson kaj elekti ian unu lingvon kiel internacian. Tie ĉi povas esti nur demando pri la tempo: unuj el vi diros, ke tio ĉi venos tre baldaŭ, aliaj diros, ke ĝi venos nur en plej malproksima estonteco; sed ke tiu ĉi fakto entute iam venos kaj ke la homaro, vidante la grandegan utilecon kaj samtempe la atingeblecon de lingvo internacia, ne restos eterne indiferenta por tiu ĉi afero kaj senhelpa anaro da ekzistadoj, ne komprenantaj unu la alian—pri tio ĉi certe neniu el vi dubas

осуществимо, они могли съ увѣренностью напередъ сказать, что рано или поздно, дѣло это непременно будетъ осуществлено, не смотря на противодѣйствіе со стороны рутинеровъ. Ибо осуществленіе это гарантируетъ не только естественная разсудительность человѣчества, но также и его стремленіе къ практическому добру и пользѣ. Тоже самое случится и съ языкомъ международнымъ. Въ продолженіи многихъ столѣтій люди, не особенно нуждаясь въ международномъ языкѣ, не вдумывались въ сущность этого вопроса; но теперь, когда усилившіяся сношенія между людьми обратили ихъ вниманіе на этотъ вопросъ, теперь, когда люди начали убѣждаться, что международный языкъ принесетъ имъ громадную пользу и онъ вполне достижимъ, они безъ сомнѣнія постоянно все болѣе и болѣе будутъ стремиться къ нему, его необходимость будетъ дѣлаться для нихъ съ каждымъ днемъ все болѣе и болѣе чувствительной и они уже не успокоятся до тѣхъ поръ, пока вопросъ не будетъ рѣшенъ окончательно. Можете ли вы во всемъ этомъ сомнѣваться? Конечно нѣтъ. Когда это случится, мы не намѣреваемся предсказывать: можетъ быть это произойдетъ чрезъ годъ, чрезъ десять лѣтъ, чрезъ сто лѣтъ или даже чрезъ нѣсколько сотъ лѣтъ,—но одно только несомнѣнно, что сколько бы не пришлось перенести первымъ пионерамъ этой идеи и если бы даже интересъ къ этой идеѣ много разъ на нѣсколько десятилѣтій по какимъ либо обстоятельствамъ упадалъ, все-таки она никогда не умретъ въ человѣчествѣ:

eĉ minuton. Ni petas vin tial noti al vi en la memoro la trian konkludon, al kiu ni venis, nome:

„Pli aŭ malpli frue lingvo internacia nepre estos enkondukita“.

Tie ĉi ni faros malgrandan paŭzon kaj diros kelke da vortoj pri ni, batalantoj pro la ideo de lingvo internacia. El ĉio pruvita de ni vi vidas, ke ni tute ne estas tiaj fantaziistoj kaj utopiistoj, kiajn multaj el vi eble vidis en ni kaj kiajn nin pentras multaj gazetoj, ne dezirantaj eniĝadi en la esencon de tio, pro kio ni batalas. Vi vidas, ke ni batalas pro afero, kiu alportos al la homaro grandegan utilon kaj kiu

постоянно чаще и упорнѣе будутъ раздаваться голоса, требующіе введенія международного языка, и наконецъ, рано или поздно — если вопросъ не будетъ разрѣшенъ самимъ обществомъ — правительства всѣхъ странъ должны будутъ уступить, организовать международный конгрессъ и избрать какой нибудь одинъ языкъ, какъ международный. Это можетъ быть лишь вопросомъ времени: одни изъ васъ будутъ говорить, что это случится очень скоро, другіе будутъ увѣрять, что это произойдетъ въ отдаленномъ будущемъ; но что этотъ фактъ когда либо непременно произойдетъ, и что человечество, видя громадную пользу и въ то же время достижимость международного языка, не останется вѣчно индифферентнымъ къ этому дѣлу и не будетъ представлять безпомощную толпу существъ, другъ друга не понимающихъ, относительно этого конечно никто изъ васъ ни на минуту не сомнѣвается. Такимъ образомъ мы просимъ васъ замѣтить въ вашей памяти третье заключеніе, къ которому мы пришли:

„Рано или поздно международный языкъ непременно будетъ введенъ“.

Здѣсь мы сдѣлаемъ небольшой перерывъ и скажемъ нѣсколько словъ относительно насъ, борцовъ за идею международного языка. Изъ всего доказаннаго нами Вы видите, что мы совсѣмъ не принадлежимъ къ тѣмъ фантазерамъ и утопистамъ, каковыми многіе изъ Васъ вѣроятно ранѣе считали насъ и каковыми насъ рисуютъ многія газеты, не желающія вникнуть въ сущность того, за что мы боремся.

pli aŭ malpli frue nerpe estos atingita. Ĉiu prudenta homo povas sekve kuraĝe aliĝi al ni, ne timante la mokojn de la malsaĝa kaj nepensanta amaso. Ni batalas pro afero tute pripensita kaj certa, kaj tial neniaj mokoj nek atakoj nin debatos de la vojo. La estonteco apartenas al ni. Ni supozu eĉ, ke tiu formo de lingvo internacia, pro kiu ni batalas, montriĝos en la estonteco kiel erara kaj ke venonta lingvo internacia estos ne tiu, kiun ni elektis,—sed tio ĉi ja tute nin ne devas konfuzi, ĉar, ni batalas ne pro la formo, sed pro la ideo, kaj formon konkretan al nia batalado ni donis nur tial, ke ĉia batalado abstrakta kaj teoria ordinare al nenio kondukas. Malsupre ni pruvos, ke eĉ ankaŭ tiu konkreta formo de la lingvo estas tute pripensita kaj havas senduban estontecon; sed se vi eĉ tion ĉi dubus, la formo ja neniom nin ligas: se tiu ĉi formo montriĝos erara, ni morgaŭ gin ŝanĝos, kaj en okazo de bezono ni gin post-morgaŭ ankoraŭ unu fojon ŝanĝos, sed ni batalados pro nia ideo tiel longe, ĝis ĝi pli aŭ malpli frue estos plene efektivigita. Se ni, obeante la voĉon de la indiferenta egoismo, detenadus nin de nia laborado nur tial, ke kun la tempo la formo de la lingvo internacia eble estos alia, ol tiu, pro kiu ni nun laboras, tio ĉi signifus tion saman, kiel ekzemple rifuzi la uzadon de vaporo tial, ke poste eble estos trovita pli bona rimedo de komunikiĝado, aŭ rifuzi regnajn plibonigojn tial, ke poste iam eble estos trovitaj pli bonaj formoj por la regna konstruo. Nun

Вы видите, что мы боремся за дѣло, которое принесетъ человѣчеству громадную пользу и которое рано или поздно непременно осуществится. Слѣдовательно каждый, благоразумный человѣкъ можетъ смѣло присоединиться къ намъ, не опасаясь насмѣшекъ неблагоприятной и необразованной толпы. Мы боремся за дѣло всесторонне обдуманное, и такимъ образомъ никакія насмѣшки и нападки не собьютъ насъ съ нашего пути. Будущность принадлежитъ намъ. Даже если мы предположимъ, что та форма международного языка, за которую мы боремся, окажется въ будущемъ ошибочной и что будущій международный языкъ будетъ не тотъ, который мы избрали, но даже и это не должно насъ смущать, потому что мы боремся не за форму, но за идею, конкретную же форму мы придали нашей борьбѣ потому, что всякая отвлеченная и теоретическая борьба обыкновенно не приводитъ ни къ чему. Ниже мы докажемъ, что и эта конкретная форма языка всесторонне обдумана и имѣетъ несомнѣнную будущность; но если бы даже Вы и въ этомъ усумнились, то мы предупреждаемъ, что форма насъ нисколько не связываетъ: если эта форма окажется ошибочной, мы завтра же ее измѣнимъ, а въ случаѣ нужды послѣ завтра // перемѣнимъ еще разъ, но мы будемъ бороться за нашу идею до тѣхъ поръ, пока она рано или поздно не восторжествуетъ. Если мы, повинаясь голосу равнодушнаго эгоизма, стали бы воздерживаться отъ работы на пользу идеи только потому, что современемъ форма международного языка, возможно, будетъ

ni estas ankoraŭ malfortaj kaj ĉia bubo povas ankoraŭ mokadi nin kaj montradi nin per la fingroj; sed plej bone ridas tiu, kiu ridas la lasta. Nia afero iras malrapide kaj malfacile: tre povas esti, ke la plimulto de ni ĝisvivos tiun momenton, kiam montriĝos la fruktoj de nia agado kaj ĝis la morto mem ni estos objekto de moko; sed ni iros en la tombon kun la konscio, ke nia afero ne mortos, ke ĝi morti neniam povas, ke pli aŭ malpli frue ĝi devas atingi la celon. Kaj se eĉ lacaj de la sendanka laborado, ni kun malespero kaj apatio lasus fali la manojn—tute egale, la afero ne mortos: anstataŭ la lacigitaj batalantoj aperos batalantoj novaj; ĉar ni denove ripetas, ke se estas okster dubo, ke lingvo internacia alportus al la homaro grandegan utilon kaj ke ĝi estas atingebla, en tia okazo por neniam homo ne blindigita de rutino ne povas esti ia dubo, ke ĝi pli aŭ malpli frue nepre estos atingita, kaj nia konstanta laborado estos por la homaro eterna memorigado tiel longe, ĝis la ideo de lingvo internacia estos efektivigita. La posteuloj benos nian memoron, kaj al tiuj saĝaj homoj, kiuj nun nomas nin fantaziistoj, ili rilatos tiel, kiel ni nun rilatas al la saĝaj samtempuloj de la eltrovo de Ameriko, de la elpenso de vaporveturiloj k. t. p.

иная, чѣмъ та, надъ которой мы работаемъ, то это было бы равносильно тому, если бы мы стали, на примѣръ, отказываться отъ употребленія пара только потому, что современемъ можетъ быть будутъ изобрѣтены другіе болѣе современные способы сообщенія или же, напр., отказываться отъ политическихъ усовершенствованій только потому, что впоследствии могутъ быть найдены болѣе лучшія формы государственнаго устройства, Въ настоящее время мы пока еще не сильны и каждый мальчикъ можетъ еще допускать по отношенію къ намъ разныя насмѣшки и показывать на насъ пальцами; но болѣе ядовито посмѣется тотъ, кто посмѣется послѣдній. Наше дѣло подвигается медленно и съ трудомъ; очень можетъ быть, что большинство изъ насъ не доживетъ до того момента, когда обнаружатся плоды нашей дѣятельности и очень можетъ быть, что до самой смерти мы будемъ предметомъ насмѣшекъ; но мы пойдемъ въ могилу съ сознаниемъ, что наше дѣло не умретъ, что умереть оно никогда не можетъ, что рано или поздно оно достигнетъ своей цѣли. И даже если бы мы, утомленные неблагодарнымъ трудомъ, съ отчаяніемъ и апатіей опустили наши руки,—все равно отъ этого дѣло не умретъ; вмѣсто утомленныхъ борцовъ явятся новые борцы; ибо мы опять повторяемъ, что если не существуетъ сомнѣнія, что международный языкъ можетъ принести человечеству громадную пользу и что онъ является вполне достижимымъ, что въ такомъ случаѣ ни для кого, не ослѣпленнаго рутинной, не

komprenos, ke pasos ankoraŭ tre kaj tre multe da jaroj antaŭ ol la registaroj trovos la demandon de lingvo internacia sufiĉe maturiĝinta kaj inda je ilia enmiksiĝo, kaj poste pasos kredeble ankoraŭ vico da jaroj por la laborado de diversaj komitatoj kaj diplomatiistoj, antaŭ ol la afero estos decidita. Apartaj personoj kaj societoj tie ĉi nenion povus fari; ili povus nur konstante instigadi la registarojn, sed mem solvi la demandon sen la enmiksiĝo de la registaroj ili ne povus. Ĝis la solvo de la demando en tia okazo estus sekve ankoraŭ tre kaj tre malproksime. Sed tute alia afero estus, se montriĝus, ke oni povas antaŭe antaŭvidi kun plena precizeco kaj plena certeco, kia nome lingvo estos iam internacia: tiam oni jam ne bezonus atendi eble senfinan multon da jaroj, tiam ĉia societo, ĉia aparta persono povus laŭ sia propra gvido labori por la disvastigo de tiu ĉi lingvo; la nombro da adeptoj de tiu ĉi lingvo kreskadus kun ĉiu horo, ĝia literaturo rapide riĉiĝadus, kongresoj internaciaj tuj povus komenci uzadi ĝin por la reciproka kompreniĝado de siaj membroj, kaj en la plej mallonga tempo tiu ĉi lingvo tiom fortikiĝus en la tuta mondo, ke al la registaroj restus nur doni sian sankcion al fakto jam plenumiĝinta. Ĉu ni povas antaŭvidi, kia lingvo estos internacia? Feliĉe ni povas respondi tiun ĉi demandon tute pozitive: „Jes, ni povas antaŭvidi kia lingvo estos internacia, ni povas tion ĉi antaŭvidi kun plena precizeco kaj certeco, sen ia ombro da dubo“.

избрать на немъ международный языкъ. Кто знакомъ, съ какой громадною трудностью правительства рѣшаются на каждое новое дѣло, тому будетъ понятно, что пройдетъ еще много и много годовъ, прежде чѣмъ правительства найдутъ вопросъ о международномъ языкѣ достаточно назрѣвшимъ и достойнымъ ихъ вмѣшательства, а затѣмъ потребуется вѣроятно еще рядъ лѣтъ на работу различныхъ комитетовъ и дипломатическихъ миссій, прежде чѣмъ дѣло будетъ рѣшено. Отдѣльныя лица и общества здѣсь ничего не могли бы подѣлать; они могли бы только постоянно побуждать правительства, но сами рѣшить этотъ вопросъ безъ вмѣшательства послѣднихъ они никогда не будутъ въ силахъ. До рѣшенія вопроса, слѣдовательно, въ этомъ случаѣ еще очень и очень далеко. Но было бы совсѣмъ другое, если бы оказалось, что съ полной точностью и полной увѣренностью можно предвидѣть напередъ, какой именно языкъ будетъ международнымъ. Тогда людямъ уже не нужно было бы ожидать безконечнаго числа лѣтъ, тогда каждое общество, каждое отдѣльное лицо по своему собственному почину могло бы работать въ пользу распространенія этого языка; число adeptовъ этого языка увеличивалось бы съ каждымъ часомъ, его литература быстро бы обогатилась, международные конгрессы тотчасъ же могли бы начать вводить его въ употребленіе для взаимныхъ сношеній между ихъ членами и въ самомъ непродолжительномъ времени этотъ языкъ настолько укрѣпился бы на всемъ свѣтѣ, что правительствамъ осталось бы только

Por konvinki pri tio ĉi niajn aŭskultantojn, ni petas ilin prezenti al si ke kongreso da reprezentantoj de diversaj regnoj jam efektiviĝis, kaj ni trarigardos, kian lingvon ili povus elekti. Ne malfacile estos por ni pruvi, ke ekzistas nur unu sola lingvo, kiun ili povus elekti, kaj ke ĉia elekto de ia alia lingvo estus por ili rekte ne ebla se ili eĉ volus ĝin elekti, kaj ke se ili kontraŭ ĉiu atendo kaj spite ĉiuj argumentoj de la sana prudento tamen elektus ian alian lingvon, tiam kontraŭ tio ĉi protestus la vivo mem kaj ilia elekto restus nur malviva litero.

Tiel ni prezentu al ni, ke la reprezentantoj de diversaj regnoj kunveturiĝis kaj ke ili alpaŝas al la elekto de lingvo internacia. Al ili antaŭstarus la sekvanta: 1) aŭ elekti ian el la ekzistantaj lingvoj vivantaj, 2) aŭ elekti ian el la lingvoj mortintaj (ekzemple latinan, grekan, hebrean), 3) aŭ elekti ian el la ekzistantaj lingvoj artaj, 4) aŭ difini komitaton, kiu okupus sin je la kreado de lingvo tute nova, ankoraŭ ne ekzistanta. Por ke niaj

давать свою санкцію уже совершившемуся факту. По можемъ ли мы предвидѣть, какой языкъ будетъ международнымъ? Къ счастью мы можемъ отвѣтить на этотъ вопросъ совершенно положительно: „да, мы можемъ предвидѣть какой языкъ будетъ международнымъ, мы можемъ сдѣлать это съ полной точностью и увѣренностью, безъ всякой тѣни сомнѣнія“.

Чтобы убѣдить въ этомъ нашихъ слушателей, мы попросимъ ихъ вообразить себѣ, что конгрессъ представителей разныхъ странъ уже осуществился и мы разсмотримъ, какой языкъ они могутъ избрать. Намъ не трудно будетъ доказать, что существуетъ одинъ только языкъ, который они могли бы избрать, и что всякое избраніе какого либо другого языка было бы для нихъ совершенно невозможно, если бы даже они и пожелали его избрать и что если они противъ всякаго ожиданія и наперекоръ всѣмъ аргументамъ здраваго смысла всетаки избрали бы какой либо другой языкъ, тогда противъ этого возстала бы сама жизнь и ихъ избраніе осталось бы мертвой буквой.

Такимъ образомъ мы представимъ себѣ, что представители разныхъ странъ уже съѣхались и они приступили къ избранію международного языка. Имъ предстояло бы слѣдующее: 1) или избрать какой либо изъ существующихъ живыхъ языковъ, 2) или избрать какой либо изъ мертвыхъ языковъ, напр. латинскій, греческій, еврейскій; 3) или избрать какой либо изъ существующихъ искусственныхъ языковъ; 4) или избрать комитетъ, который

aŭskultantoj povu pense partopreni en la laboroj kaj konsideroj de la elektantoj, ni devas antaŭe konatigi ilin iom kun la karaktero de la nomitaj lingvaj kategorioj. La karaktero de la lingvoj vivantaj kaj mortintaj estas al la auskultantoj pli aŭ malpli konata, ni diros tial kelke da vortoj nur pri la lingvoj artaj, kiuj por la plimulto de niaj, aŭskultantoj prezentas kredeble absolutan „terra incognita“.

Kiamaniere ĉe la homoj naskiĝis la ideo de lingvo arta, kiel tiu ĉi ideo disvolviĝadis, trairadis diversajn stadiojn, komencante de la plej malperfektaĵoj pazigrafioj ĝis la plej perfekta tipo de plena kaj riĉa lingvo, kia grandega multo da provoj estis farita en tiu ĉi direkto, kia grandega multo da laboroj iris ofere por tiu ĉi ideo en la daŭro de la lastaj du centjaroj,—pri ĉio tio ĉi ni ne parolos, ĉar por elaŭskulti ĉion tion ĉi vi ne havus sufiĉe da tempo nek pacienco. Ni diros nur ion pri la specialaj ecoj de la artaj lingvoj, ĉe kio ni kompreneble havos antaŭ la okuloj ne la diversajn malprosperajn provojn antaŭajn, kiuj la plimulton da analizataj de ni ecoj ne posedas, sed la plej perfektan formon de lingvo internacia, ekzistantan en la nuna tempo.

zanyлся бы созданиѣмъ совсѣмъ новаго языка, еще не существующаго. Для того, чтобы наши слушатели могли мысленно принять участие въ трудахъ и разсужденіяхъ избирающихъ членовъ комитета, мы должны напередъ нѣсколько ознакомить ихъ съ характеромъ названныхъ лингвистическихъ категорій. Характеръ языковъ живыхъ и мертвыхъ слушателямъ болѣе или менѣе извѣстенъ, поэтому мы скажемъ здѣсь лишь нѣсколько словъ относительно языковъ искусственныхъ, которые для большинства нашихъ слушателей представляютъ вѣроятно абсолютную „terra incognita“.

Какимъ образомъ у людей родилась идея объ искусственномъ языкѣ, какъ эта идея развивалась, переходила различныя стадіи, начиная съ самыхъ несовершенныхъ пазіографій до самаго совершеннаго типа полного и богатаго языка, какое громадное количество попытокъ было сдѣлано въ этомъ направленіи, какое громадное количество трудовъ было принесено въ жертву этой идеѣ въ продолженіи послѣднихъ двухъ столѣтій, про все это мы не будемъ говорить, ибо для выслушанія всего этого у Васъ не хватило бы ни времени, ни терпѣнія. Мы скажемъ лишь только нѣсколько словъ относительно специальныхъ свойствъ искусственныхъ языковъ, причѣмъ мы понятнo будемъ имѣть въ виду не различныя прежнія неудачныя попытки, которыя не обладаютъ большинствомъ анализируемыхъ нами свойствъ, а лишь наиболѣе совершенную форму международного языка, существующую въ настоящее время.

Krom plena neŭtraleco en rilato nacia, arta lingvo distingigas per la sekvanta ecoj:

1) Ĝi estas mireginde kaj nekredible facila por ellernado: sen trograndigo oni povas diri, ke ĝi estas almenaŭ kvindek fojojn pli facila, ol ĉia lingvo natura. Kiu ne konatigis kun lingvo arta, ne povas eĉ kredi, ĝis kia grado atingas ĝia facileco. La granda verkisto kaj flozofa Leono Tolstoj, kiun certe neniu en la tuta mondo kuraĝos suspekti en tio, ke li volas fari reklamon al la lingvo internacia, diris pri la lingvo Esperanto jenon: „La facileco de ĝia ellernado estas tia, ke, ricevinte Esperantan grammatikon, vortaron kaj artikolojn skribitajn en tiu ĉi lingvo, mi post ne pli ol du horoj da sinokupado havis la eblon se ne skribi, tamenlibere legi en tiu ĉi lingvo. En ĉia okazo, la oferoj, kiujn alportos ĉiu homo de nia Eŭropa mondo, dediĉinte kelkan tempon al la ellernado de tiu ĉi lingvo, estas tiel signifaj, kaj la sekvoj, kiuj povas veni, se ĉiuj, almenaŭ la Eŭropanoj kaj Amerikanoj, aligos al si tiun ĉi lingvon, estas tiel grandegaj, ke oni ne povas ne fari tiun ĉi provon“. Komprenu, sinjoroj, kion tio ĉi signifas: „post ne pli ol du horoj da sinokupado!“ Kaj en tiu ĉi sama maniero esprimis sin pri la lingvo Esperanto ĉiuj tiuj senantaŭjuĝaj kaj honestaj homoj, kiuj, anstataŭ flozofadi pri ĝi blinde, prenis sur sin la malgrandan laboron efektive konatigi kun ĝi. Estas vero, ke homoj instruitaj povas ellerni Esperanton pli rapide, ol homoj neinstruitaj, sed ankaŭ la lastaj

Krom plena neŭtraleco en rilato nacia, arta lingvo distingigas per la sekvanta ecoj:

1) Oni удивительно и невероятно легко для изучения: без преувеличения можно сказать, что он по крайней мере в 50 раз легче, чем язык естественный. Кто не познакомился с искусственным языком, тот не может даже представить, до какой степени легкости он достигает. Великий писатель и философ Лев Толстой, которого конечно никто во всем свете не осмелится заподозрить в том, что он желает рекламировать международный язык, сказал про язык Эсперанто следующее: легкость его изучения такова, что получив Эсперантскую грамматику, Словарь и статьи, написанные на этом языке, я после не более двух часов занятия ими получил возможность если не писать, то по крайней мере свободно читать на этом языке. Во всяком случае жертвы, которые принесет каждый человек нашего Европейского мира, посвятив несколько времени на изучение этого языка, будут настолько незначительны, а последствия, которые могут получиться, если все, или по крайней мере европейцы и американцы усвоят себе этот язык, будут так велики, что нельзя не сделать такой попытки. Поймите, господа, что это значит: „после не более двух часов занятия“. И точно таким же образом выражались про язык Эсперанто все те непредубежденные и честные люди, которые, вместо того, чтобы

kaj tial ni devas ĝin uzi tiel,—tial vorton estas akceptite uzi alie, kaj tial ni devas ĝin uzi alie. Jam antaŭe tial oni povas diri, ke sistemo da sonoj por la esprimado de pensoj, kiun kreos homa inteligenteco konscie kaj laŭ severe difinitaj kaj logikaj leĝoj, devos esti multe, tre multe da fojoj pli facila, ol tia sistemo da sonoj, kiu konstruiĝis okaze kaj senkonscie. Ni ne havas la eblon analizi tie ĉi la tutan tiun iron de la pensoj, je kiu gvidadis sin la aŭtoroj de artaj lingvoj, nek montri detale ĉiujn tiujn grandegajn faciligojn, kiujn arta lingvo posedas en komparo kun la naturaj, ĉar tio ĉi postulus tutan vastan traktaton,—ni prenos tial nur simple kelkajn ekzemplojn. Tiel ekzemple preskaŭ en ĉiuj lingvoj ĉiu substantivo ial apartenas al tia aŭ alia sekso, ekzemple en la lingvo germana „kapo“ havas viran sekson, en la lingvo franca virinan kaj en la lingvo latina neŭtralan; ĉu ekzistas en tio ĉi ia eĉ plej malgranda senco aŭ celo? Kaj tamen kian grandegan malfacilecon prezentas por la lernanto la memorado de la sekso de ĉiu substantivo! Kiom multe la lernanto devas ekzerciĝadi, ekzerciĝadi kaj denove ekzerciĝadi, antaŭ ol li venos al tiu perfekteco, ke li jam plu ne konsuziĝados kaj ne diros ekzemple „le fin“ anstataŭ „la fin“ aŭ „das Strick“ anstataŭ „der Strick!“ En lingvo arta tiu ĉi sekso de la substantivoj estas tute elĵetita, ĉar montriĝis, ke ĝi ne havas en la lingvo eĉ la plej malgrandan celon. Jen vi havas sekve jam unu ekzemplon de tio, kiel per la plej bagatela rimedo estas atingita plej grandega

случайное употребление: такое-то слово принято употреблять такъ, а потому мы и должны его употреблять именно этимъ способомъ,—такое-то слово принято употреблять иначе, поэтому и мы должны употреблять иначе. Вслѣдствіе этого уже можно сказать напередъ, что система звуковъ для выраженія мыслей, которую создаетъ сознательно чело-вѣческой разумъ, по строго опредѣленнымъ законамъ логики, будетъ несравненно легче, чѣмъ та система, которая образовалась случайно и безсознательно. Мы не имѣемъ здѣсь возможности анализировать весь тотъ ходъ мыслей, которымъ руководились авторы искусственныхъ языковъ, а также не можетъ въ подробности показать всѣ тѣ громадныя облегченія, которыми обладаютъ искусственные языки сравнительно съ натуральными, ибо это потребовало бы очень обширнаго трактата—мы возьмемъ только нѣсколько примѣровъ. Такъ, напри-мѣръ, почти во всѣхъ языкахъ каждое имя существительное почему то принадлежитъ къ тому или иному роду, напри-м., въ нѣмецкомъ языкѣ голова мужскаго рода, во французскомъ женскаго, а въ латинскомъ средняго; есть ли во всемъ этомъ какой-либо малѣйшій смыслъ или цѣль? И однако какую громадную трудность представляетъ для изучающаго запоминаніе рода всѣхъ именъ существительныхъ? Сколько времени долженъ потратить учащійся на упражненіе, прежде чѣмъ онъ достигнетъ такого совершенства, что уже болѣе не будетъ смѣшиваться и не скажетъ, напри-м., le fin вмѣсто la fin или das stvick вмѣсто der strick! Въ искус-

faciligo de la lingvo. En la lingvoj naturaj ekzistas la plej komplikitaj kaj konfuzitaj deklinacioj kaj konjugacioj kun grandega multo da diversaj formoj ne sole por ĉiuj deklinacioj kaj konjugacioj, sed en ĉiu el ili ankoraŭ tuta serio da formoj; ekzemple en la konjugacioj vi havas ne sole por ĉiu tempo kaj modo tutajn seriojn da formoj, sed en ĉiu el tiuj ĉi tempoj kaj modoj ankoraŭ apartajn formojn por ĉiu persono kaj nombro. Oni ricevas vicon da grandegaj gramatikaj tabeloj, kiujn oni devas ellerni kaj konservadi en la memoro; sed tio ĉi estas ankoraŭ nur komenco: al tio ĉi aliĝas multego da deklinacioj kaj konjugacioj neregulaj, ĉiu kun aparta serio da formoj, kaj ĉion tion ĉi oni devas ne sole ellerni kaj konservadi en la memoro, sed konstante memori, kia vorto ŝanĝiĝas laŭ la regulaj deklinacioj aŭ konjugacioj kaj kia laŭ la malregulaj kaj laŭ kia nome de tiuj ĉi regulaj aŭ malregulaj tabeloj la donita vorto ŝanĝiĝas. La ekposedo de ĉio tio ĉi postulas inferan paciencon, multegon da tempo kaj konstantan senĉesan ekzerciĝadon. Dume lingvo arta anstataŭ tiu ĉi tuta ĥaoso, kiu postulas tutajn jarojn da pacienca laborado, donas al vi sole nur 6 vortetojn „i, as, is, os, us, u“, kiujn vi povas perfekte ekposedi en la daŭro de kelke da minutoj kaj kiujn vi jam neniam forgesos kaj neniam konfuzos. Vi kun mirego demandas: „Kiel tio ĉi estas ebla? „Jen, tre simple: Esperanto diras al vi, ke deklinacioj tute estas bezonaj neniam, ĉar ili plene anstataŭiĝas per la prepozicioj, kiujn ni ja sen tio

своёмъ языкѣ родъ именъ существительныхъ совсѣмъ устраненъ, ибо оказалось, что онъ не имѣетъ въ языкѣ никакой цѣли. Вотъ уже Вы, слѣдовательно, имѣете примѣръ того, какъ при помощи самаго незначительнаго средства можно достигнуть громаднаго облегченія въ языкѣ. Въ языкахъ натуральныхъ существуютъ самыя сложныя и смѣшанныя склоненія и спряженія съ громаднымъ количествомъ различныхъ формъ не только для каждаго склоненія и спряженія, но въ каждомъ изъ послѣднихъ еще цѣлая серія формъ; на примѣръ, въ спряженіяхъ Вы имѣете не только для каждаго времени и наклоненія цѣлую серію формъ, но въ каждомъ изъ этихъ временъ и наклоненій еще отдѣльныя формы для каждаго лица и числа. Получается рядъ громадныхъ грамматическихъ таблицъ, которыя необходимо изучить и сохранять въ памяти; но это только еще начало: къ этому присоединяется еще громадное количество склоненій и спряженій неправильныхъ, каждое съ особой серіей формъ и все это нужно не только выучить и сохранить въ памяти, но и постоянно помнить, какое слово измѣняется по правильному склоненію и спряженію и какое по неправильному и по какой именно изъ этихъ правильныхъ и неправильныхъ таблицъ данное слово измѣняется. Чтобы овладѣть всѣмъ этимъ, требуется адское терпѣніе, громадное количество времени и постоянныя непрерывныя упражненія. А между тѣмъ искусственный языкъ вмѣсто всего этого хаоса, который требуетъ столькихъ лѣтъ упорнаго труда, даетъ Вамъ только

uzas, kaj en la konjugacioj ne sole sufiĉas unu tabelo por ĉiuj verboj, sed eĉ por tiu ĉi tabelo tute sufiĉas, se ĝi enhavas en si (krom participoj, prezentantaj apartan formon) sole nur 6 finiĝojn, nome: por la tempoj estanta, estinta kaj estonta kaj por la modoj sendifina, kondiĉa kaj ordona. Vi certe en la unua minuto ekpensos, ke dank' al tiu ĉi malgrandega tabelo da konjugacioj la lingvo perdas sian flekseblecon? Tute neniel: konatiĝu kun la lingvo arta, kaj vi ekvidos, ke ĝia konjugacio esprimas ĉiujn nuancojn de la penso senkompare pli bone kaj pli precize, ol la plej komplikitaj kaj konfuzitaj tabeloj de la lingvoj naturaj, ĉar la arta lingvo forĵetis ne tion, kion la lingvo bezonas, sed nur tion, kio prezentas en ĝi absolute superfluan kaj tute al nenio servantan balaston. Efektive, por kio ni bezonas apartan serion da finiĝoj por ĉiu persono kaj nombro, kaj al tio ĉi en ĉiu tempo kaj en ĉiu modo apartan novan serion da tiuj ĉi finiĝoj, se ĉiuj tiuj ĉi finiĝoj estas ja tute superfluj, ĉar la pronomo, kiu staras antaŭ la verbo, jam tute sufiĉe montras ĝian personon kaj nombron?

шесть формъ: i, as, is, os, us, u, которыми Вы можете вполне овладѣть въ теченіи нѣсколькихъ минутъ и которыя Вы уже никогда не забудете и никогда не смѣшаете. Вы спросите: какъ же это возможно? Очень просто: Эсперанто говоритъ Вамъ, что въ склоненіяхъ совсѣмъ нѣтъ никакой надобности, ибо они вполне замѣняются предлогами, которые мы и безъ того употребляемъ и что въ спряженіяхъ не только достаточно одной таблицы для всѣхъ словъ, но даже и для этой таблицы вполне достаточно, если она будетъ содержать въ себѣ (кромѣ причастій, представляющихъ отдѣльную форму) только 6 окончаній, а именно: для времени настоящаго, прошедшаго и будущаго и наклоненій неопределеннаго, условнаго и повелительнаго. Вы конечно въ первую минуту рѣшите, что благодаря этой небольшой таблицѣ спряженій языкъ потеряетъ свою гибкость? Совсѣмъ нѣтъ: познакомьтесь съ искусственнымъ языкомъ и вы увидите, что его спряженіе выражаетъ всѣ оттенки мысли несравненно лучше и точнѣе, чѣмъ самыя сложныя и смѣшанныя таблицы натуральныхъ языковъ, ибо искусственный языкъ выбросилъ не то, въ чемъ языкъ нуждается, а только то, что представляетъ для него излишній и ни къ чему ненужный балластъ. Въ самомъ дѣлѣ, для чего намъ нужна отдѣльная серія окончаній для каждаго лица и числа и при этомъ для каждаго времени и наклоненія—отдѣльная новая серія этихъ окончаній, если всѣ эти окончанія совершенно излишни, ибо мѣстоименіе, которое стоитъ предъ словомъ, уже вполне показываетъ его лицо и число.

La ortografio en la plimulto da lingvoj (kaj al tio ĉi la plej multe ĝuste en tiuj lingvoj, kiuj la plej multe havas da ŝancoj por esti elektitaj kiel internaciaj) prezentas veran krucon por la lernanto: en unu vorto la donita litero estas elparolata, en alia ĝi ne estas elparolata aŭ estas elparolata alie, en unu vorto la donita sono estas skribata tiel, en alia vorto alie... Tutajn jarojn devas uzi franco aŭ anglo por tio, ke li ekpovu regule skribi en sia patra lingvo! Radikale ŝanĝi tiun ĉi ortografion estas absolute ne eble, ĉar tiam grandega multo da vortoj, kiuj diferencas unu de alia aŭ neniel, aŭ nur per ia apenaŭ rimarkebla nuanco en la elparolado, fariĝus en la skribado tute nediferencigeblaj unu de alia. La lingvo arta donis al ĉiu sia litero klaran, severe difinitan kaj ĉiam egalan elparoladon, kaj dank' al tio en la lingvo arta la demando de ortografio tute ne ekzistas, kaj jam post kvarono da horo da sinokupado je la arta lingvo (t. e. simple post la konatiĝo kun ĝia plej simpla alfabeto) ĉiu skribos en ĝi diktaton tute senerare, dum en lingvo natura li atingos tion ĉi nur post tutaj jaroj da malfacila kaj enua laborado.

Jam el tiuj kelkaj ekzemploj, kiujn ni donis, vi povas ricevi ideon pri tio, kian grandegan faciligon donas al la lingvo la enmiksiĝo de konscia arto. Ni povus citi kompreneble ankoraŭ multe da aliaj ekzemploj,

Орфографія въ большинствѣ языковъ (и особенно въ тѣхъ, которые имѣютъ больше всего шансовъ быть избранными въ качествѣ международнаго языка) представляютъ истинный крестъ для учащихся; въ одномъ словѣ данная буква выговаривается, въ другомъ она не выговаривается или выговаривается иначе, въ одномъ словѣ данный звукъ пишется такъ, въ другомъ иначе.... Цѣлые годы долженъ употребить французъ или англичанинъ на то, чтобы онъ правильно могъ писать на отечественномъ языкѣ. Радикально измѣнить эту орфографію положительно не возможно, ибо тогда громадное количество словъ, которыя или совсѣмъ не отличаются другъ отъ друга, или отличаются едва замѣтнымъ оттѣнкомъ въ произношеніи, сдѣлались бы на письмѣ совсѣмъ не отличимымъ другъ отъ друга. Искусственный языкъ придалъ каждой его буквѣ ясное, строго определенное и всегда одинаковое произношеніе, и благодаря этому въ искусственномъ языкѣ вопросъ объ орфографіи совсѣмъ не существуетъ и уже послѣ $\frac{1}{4}$ часа занятія искусственнымъ языкомъ (т. е. по просту послѣ ознакомленія съ его простымъ алфавитомъ) каждый будетъ писать на немъ диктантъ совершенно безошибочно; въ то время какъ на языкѣ натуральномъ онъ достигнетъ этого только послѣ цѣлаго ряда лѣтъ не легкаго и скучнаго труда.

Уже изъ этихъ нѣсколькихъ примѣровъ, которые мы дали, Вы можете получить представленіе о томъ, какое громадное облегченіе даетъ языку вмѣшательство сознательнаго искусства. Мы могли бы здѣсь при-

ĉar sur ĉiu paŝo ni renkontas en la lingvoj naturaj grandegajn malfacilaĵojn kaj konfuzaĵojn, kiuj en lingvo arta estas aŭ tute elĵetitaj kiel superflua balasto, aŭ alkondukitaj al ia unu aŭ du mallongaj vortetoj, aŭ reguloj sen ia eĉ plej malgranda difekto por la fleksebleco, riĉeco kaj precizeco de la lingvo. Tamen ni ne parolos pli pri tio ĉi, sed ni diros sole tion, ke la tuta gramatiko de la lingvo Esperanto konsistas nur el 16 mallongaj reguletoj, kiujn ĉiu povas bonege ellerni en la daŭro de duonhoro! Post unu sola duonhoro da laborado super Esperanto la lernanto en tia grado ekposedas la tutan gramatikon kaj tutan konstruon de la lingvo, ke al li restas jam nur la simpla kaj facila akirado de provizo da vortoj! Por kompreni kaj taksi la tutan gravecon de tio ĉi, imagu al vi, ke vi entreprenis la ellernadon de ia lingvo natura kaj ke post kelke da jaroj da pacienca laborado vi fine venis al tio, ke vi ekposedis la lingvo en perfekteco kaj ke vi estas certaj, ke vi jam plu neniam povas fari en tiu ĉi lingvo ian gramatikan aŭ ortografian eraron kaj ke vi nur jam bezonas simple lernadi kiom eble pli da vortoj, — vi ja tiam sentus vin feliĉa kaj dirus, ke la plej malfacilan kaj plej enuan parton de la laboro vi jam pasis... Ĉu ne vere? En la lingvo Esperanto vi atingas tion ĉi jam post duonhoro da laborado!

Sekve se Esperanto havus eĉ nur tiun eĉon, pri kiu ni supre parolis,

вести массу еще других примѣровъ, ибо на каждомъ шагу мы встрѣчаемъ въ натуральныхъ языкахъ громадныя трудности и неясности, которыя въ искусственномъ языкѣ или выброшены совсѣмъ, какъ излишній балластъ, или подведены подъ какіе нибудь одно или два короткихъ слова или правила, безъ всякаго малѣйшаго уцѣрба для гибкости, богатства и точности языка. Но мы не будемъ болѣе говорить объ этомъ, а скажемъ только, что вся грамматика языка Эсперанто состоитъ всего изъ 16 краткихъ правилъ, которыя каждый прекрасно можетъ усвоить въ теченіи полчаса! Послѣ одного только получаса работы надъ Эсперанто учащійся въ такой степени овладѣваетъ всей грамматикой и всей конструкціей языка, что ему остается только простое и легкое приобрѣтеніе запаса словъ. Чтобы понять и оцѣнить всю важность всего этого, представьте себѣ, что Вы предприняли изученіе какого либо натурального языка и что послѣ нѣсколькихъ лѣтъ упорнаго труда Вы наконецъ достигли того, что овладѣли конструкціей языка въ совершенствѣ и что Вы увѣрены, что Вы уже болѣе не можете сдѣлать никакой на этомъ языкѣ грамматической или орфографической ошибки и что Вамъ нужно только выучить возможно больше словъ, — Вы почувствовали бы себя въ этомъ случаѣ на верху счастья и сказали бы, что самую тяжелую и самую скучную часть труда Вы уже окончили... Не такъ ли? Въ языкѣ Эсперанто Вы достигаете этого уже послѣ получаса работы!

Слѣдовательно, если бы Эсперанто имѣлъ только это свойство, про ко-

t. e. grandegan facilecon kaj regulecon de la gramatiko kaj ortografio, ni jam devus diri pri ĝi, ke ĝi estas multajn, multajn fojojn pli facila, ol ĉiu lingvo natura. Sed per tio ĉi ne finiĝas ankoraŭ la facileco de la lingvo Esperanto. Kiam vi venis al tio, ke al vi restas jam nur simpla ellernado de vortoj, vi eĉ tie ĉi renkontos ankoraŭ grandegajn faciligojn. Tiel ekzemple jam la reguleco mem de la lingvo donas al vi grandegan ekonomion en la nombro de la vortoj, kiujn vi bezonos lerni; ĉar sciante de la vorto la formon substantivan, vi jam antaŭe, kaj sen ia lernado, scias ankaŭ ĝian adjektivan kaj ĝian adverbajn kaj ĝian verbon k. t. p., dum en ĉiu lingvo natura tre multaj esprimoj havas por ĉiu parto de parolo apartan vorton (ekzemple: parler, oral, verbalement). Havante plenan kaj ne limigitan rajton kunigi ĉian vorton kun ĉia prepozicio kaj kun ĉia alia vorto, vi estas liberigitaj de la lernado de multego da vortoj, kiuj en la lingvoj naturaj havas por si apartajn radikojn nur tial, ke tia aŭ alia kunigo de vortoj estas ial ne permesita. Sed krom tiuj ĉi naturaj vortfaraj oportunaĵoj, kiujn la lingvo Esperanto havas, vi trovos en ĝi ankoraŭ apartajn, tiel diri artajn rimedojn, kiuj enkondukas grandegan ekonomion ĉe la lernado de la vortoj. Tiaj ekzemple estas ĝiaj sufiksoj kaj prefiksoj, el kiuj ni citos nur kelkajn pro ekzemplo: la prefikso „mal“ donas al la vorto sencon rekte kontraŭan („bona“ bon— „malbona“ mauvais),—sekve sciante la vortojn „bona, mola, varma, larĝa, supre, ami, estimi“ k. t. p., vi jam

torое мы говорили выше, т. е. громадную легкость и правильность грамматики и орфографии, мы уже должны были бы сказать, что онъ во много, много разъ легче, чѣмъ всякій натуральный языкъ. Но этимъ еще не исчерпывается легкость языка Эсперанто. Когда Вы дошли до того, что Вамъ остается только простое изучение словъ, Вы и тутъ встрѣтите громадное облегчение. Такъ, напр., уже сама правильность языка даетъ Вамъ громадную экономію въ числѣ словъ, которыя Вамъ нужно изучать; ибо зная у слова форму имени существительнаго, вы уже напередъ и безъ всякаго заучиванія, знаете также и форму имени прилагательнаго, нарѣчія и т. д. Между тѣмъ какъ въ каждомъ натуральномъ языкѣ очень многія выраженія имѣютъ для каждой части рѣчи отдельное слово (напр. parler, oral, verbalement). Имѣя полное и неограниченное право соединять всякое слово со всякимъ предлогомъ и со всякимъ другимъ словомъ, Вы освобождаетесь отъ выучиванія многихъ словъ, которыя въ натуральныхъ языкахъ имѣютъ для себя отдельные корни только потому, что тамъ то или иное соединеніе словъ почему либо не допускается. Но кромѣ этихъ естественныхъ словопроизводныхъ удобствъ языка Эсперанто, Вы найдете въ немъ еще особья, такъ сказать, искусственныя средства, которыя вводятъ громадную экономію въ изученіи словъ. Таковы напр., его суффиксы и префиксы, изъ которыхъ мы приведемъ для примѣра только нѣкоторые: префиксъ „mal“ даетъ слову смыслъ прямо противоположный (bona—

mem povas formi la vortojn „malbona, malmola, malvarma, mallargâ, malsupre, malami, malestimi“ k. t. p., aldonante al la vorto jam konata de vi nur la prefikson „mal“; la sufikso „in“ signifas la virinan sekson („patro“ père—„patrino“ mère),—sekve sciante la vortojn „patro, frato, onklo, fianĉo, bovo, koko“ k. t. p., vi jam estas liberigitaj de la lernado de la vortoj „patrino, fratino, onklino, fianĉino, bovino, kokino“ k. t. p.; la sufikso „il“ signifas ilon („tranĉi“ trancher—„tranĉilo“ couteau),—sekve sciante la vortojn „tranĉi, kombi, tondi, rafi, sonori, plugi“ k. t. p., vi jam mem scias la vortojn „tranĉilo, kombilo, tondilo, rafilo, sonorilo, plugilo“ k. t. p. Da tiaj vortopartetoj, kiuj treege malgrandigas la vortaron de la lingvo, ekzistas ankoraŭ multaj aliaj.

Rememoru do nun ĉion, kion ni diris pri la konstruo de arta lingvo, kaj tiam vi facile konsentos, ke se ni diris, ke lingvo arta estas almenaŭ 50 fojojn pli facila, ol natura, en tio ĉi estis nenia trograndigo. Notu al vi en la memoro tiun ĉi grandegan facilecon de arta lingvo, ĉar ni al ĝi poste ankoraŭ revenos.

2) La dua distingiga eco de lingvo arta estas ĝia perfekteco, kiu konsistas en matematika precizeco, fleksebleco kaj senlima riĉeco. Ke lingvo arta posedos tian econ, tion ĉi ankoraŭ antaŭ la apero de la

хорошій, malbona—дурной), слѣдовательно, зная слова „bona, mola, varma, largâ, supre, ami, estimi“ и т. д. Вы уже сами можете образовать слова: „malbona, malmola, malvarma, mallargâ, malsupre, malami, malestimi“ и т. д. прибавляя къ заученному уже Вами слову только префиксъ „mal“; суффиксъ „in“ означаетъ женскій полъ (patro—отецъ,—patrino—мать). Слѣдовательно зная слова patro, frato, onklo, fianĉo, bovo, koko и т. д. Вы уже освобождаетесь отъ заучиванія словъ „мать, сестра, дядя, невѣста, корова, курица“ и т. д. т. е. patrino, fratino, onklino, fianĉino, bovino, kokino и т. д.; суффиксъ „il“ означаетъ средство (tranĉi—рѣзать; tranĉilo—ножикъ), слѣдовательно зная слова „tranĉi, kombi, tondi, rafi, sonori, plugi“ и т. д. Вы въ то же время уже знаете слова „tranĉilo, kombilo, tondilo, rafilo, sonorilo, plugilo“ и т. д. Кромѣ этихъ словопроизводныхъ частицъ, которыя сильно уменьшаютъ словарь языка, существуетъ еще много друг.

Припомните теперь все, что мы сказали про конструкцію искусственнаго языка и тогда Вы легко согласитесь, что въ нашемъ увѣреніи, что языкъ Эсперанто по крайней мѣрѣ въ 50 разъ легче, чѣмъ натуральные языки, никакого преувеличенія нѣтъ. Замѣьте въ памяти эту громадную легкость искусственнаго языка, ибо мы къ этому возвратимся еще разъ.

2) Второе отличительное свойство искусственнаго языка есть его совершенство, которое состоитъ въ математической точности, гибкости, и безконечномъ богатствѣ. Что искусственный языкъ будетъ обладать

unua arta lingvo antaŭvidis kaj antaŭdiris ĉiuj tiuj eminentaj kapoj, kiuj rilatis al tiu ĉi por la homaro treege grava ideo pli serioze, ol diversaj nuntempaj Jupiteroj, kiuj pensas, ke ĉia eĉ plej supraĵa konatiĝo kun la esenco de lingvoj artaj malaltigus ilian honoron kaj indecon. Ni povus citi tiajn grandajn lumojn, kiel ekzemple Bacon, Leibnitz, Pascal, de Brosses, Condillac, Descartes, Voltaire, Diderot, Volney, Ampère, Max Müller k. t. p.,—sed ni rigardas la citatojn kiel batalilon nur de pseŭdoinstruitaj sofistoj; tial, ne fanfaronante per citatoj, ni penos pruvigi ĉion nur per la sola logiko. Ke lingvo arta ne sole povas, sed devas esti pli perfekta, ol lingvoj naturaj, tion ĉi komprenos ĉiu mem, se li konsideros la jenon: Ĉia lingvo natura konstruiĝadis der tia vojo, ke unu ripetadis tion, kion li aŭdis de aliaj; nenia logiko, nenia konscia decido de la homa inteligenteco tie ĉi havis ian forton. Ĉian esprimon, kiun vi multajn fojojn aŭdis, vi povas uzi, kaj ĉian esprimon, kiun vi ankoraŭ neniam aŭdis, estas al vi malpermesite uzi. Tial ni en ĉia lingvo natura sur ĉiu paŝo renkontas la sekvantan aperon: en via cerbo aperas ia komprenaĵo, sed... vi ne havas la eblon esprimi ĝin per buŝa vorto kaj devas tial helpi al vi per tuta multvorta kaj tre neoportuna priskribo de tiu komprenaĵo, kiu en via cerbo ekzistas kiel unu komprenaĵo, kiel unu spirita vorto. Tiel ekzemple, dank'al tio, ke je lavado de tolaĵo sin okupas ordinare virinoj, vi en ĉiu lingvo havas vorton por esprimo de la komprenaĵo „lavistino“; sed se viro ekvolos oku-

этимъ свойствомъ, это еще предъ появленіемъ перваго искусственнаго языка предвидѣли и предсказали всѣ тѣ выдающіеся головы, которые относились къ этой въ высшей степени полезной для человѣчества идеѣ болѣе серьезно, чѣмъ различные нынѣшніе Юпитеры, которые думаютъ, что всякое даже самое поверхностное знакомство съ сущностью искусственныхъ языковъ уже можетъ подорвать ихъ честь и достоинство. Мы могли бы цитировать такихъ великихъ свѣтилъ, какъ напр. Бэконъ, Лейбницъ, Паскаль, Деброссъ, Кондильякъ, Декартъ, Вольтэръ, Дидро, Вольнэй, Амперъ, Макс Мюллеръ и т. д. Но мы разсматриваемъ цитаты, какъ средство борьбы псевдоученыхъ софистовъ; вотъ почему, не хвастаясь цитатами, мы стараемся все доказывать только одной логикой. Что искусственный языкъ не только можетъ, но и долженъ быть болѣе совершеннымъ, чѣмъ языки натуральные, это пойметъ всякій, если онъ вникнетъ въ слѣдующее: Всякій натуральный языкъ строился такъ, что одинъ повторялъ то, что онъ слышалъ отъ другихъ; никакая логика, никакое сознательное рѣшеніе человѣческаго разума не имѣло здѣсь никакой силы. Всякое выраженіе, которое Вы много разъ слышали, Вы имѣете право употреблять, напротивъ, всякое выраженіе, которое Вы еще никогда не слышали, для Васъ является не дозволеннымъ. Такимъ образомъ въ каждомъ натуральномъ языкѣ мы на каждомъ шагу встрѣчаемъ слѣдующее явленіе: въ вашемъ мозгу появляется нѣкоторое понятіе, но Вы не имѣете возможности выра-

ne eblaj. Supozu ekzemple, ke morgaŭ vi ricevas la eblon naski infanojn aŭ nutri ilin per siaj mamoj, — kaj por li tuj ekzistas en la lingvo preta vorto, ĉar en lingvo arta estas ne ebla la ekzistado de ia vorto por unu sekso kaj neekzistado por la dua sekso. Supozu, ke morgaŭ iu elektas al si ian novan, eĉ la plej strangan profesion, ekzemple laboradon je aero, — por li tuj ekzistas prete vorto, ĉar se en lingvo arta nur ekzistas sufikso por la esprimo de profesio, ĝi donas al vi jam la eblon esprimi ĉian profesion, kia nur povus aperi en cerbo.

глагола Вы не можете сдѣлать имени существительнаго и т. д. Ибо, мы повторяемъ, каждый натуральный языкъ основанъ не на логикѣ, а на слѣпомъ „такъ люди говорятъ“ или „такъ не говорятъ“. Поэтому-то каждое понятие, которое рождается въ вашемъ мозгу, но для котораго Вы до сего времени не слышали никакого словеснаго выраженія, Вы обыкновенно не имѣете возможности выразить и принуждены бываете ограничиваться описаніями. Въ языкѣ же искусственномъ, сознательно основанномъ на строгихъ, недопускающихъ никакихъ исключеній или произвола законахъ мышленія, ничто подобное не можетъ имѣть мѣста. Выраженія въ родѣ „такое-то слово не имѣетъ такихъ-то формъ или не позволяетъ такія-то идейныя соединенія“ въ искусственномъ языкѣ совершенно не возможны. Вообразите, напр., что завтра мужчина получаетъ возможность родить дѣтей или кормить ихъ своею грудью и для него уже существуетъ въ языкѣ готовое слово, ибо въ искусственномъ языкѣ невозможно существованіе какого либо слова для одного пола и отсутствіе для другого. Вообразите, что завтра ктонибудь избираетъ для себя какуюнибудь новую профессию, напр. производство воздуха, для него существуетъ уже готовое слово, ибо разъ въ искусственномъ языкѣ существуетъ суффиксъ для выраженія професіи, послѣдній даетъ Вамъ возможность уже выразить всякую професію, которая только можетъ представиться въ вашемъ мозгу.

Krom tio ne forgesu, ke la perfektigado de lingvo arta estas ebla ĝis senfineco, ĉar ĉiun bonan re-

Кромѣ того не забывайте, что усовершенствованіе искусственнаго языка возможно до безконечности,

gulon, bonan formon, bonan esprimon, kiu ekzistas en kiu ajn lingvo, lingvo arta havas plenan rajton aligi al si, ĉian mankon, kiu povus troviĝi en ĝi, ĝi havas la rajton plibonigi kaj ŝanĝi, dum en lingvo natura pri nenio simila povas esti parolo, ĉar tiam lingvo natura transformiĝus jam en artan.

Krom la analizitaj de ni du grandegaj plibonaĵoj de lingvo arta (eksterordinara facileco kaj perfekteco), ekzistas ankoraŭ aliaj, pri kiuj ni ne parolos. Ni transiru nun rekte al la malbonaĵoj de lingvo arta. Kiu eĉ malmulte konatiĝis kun lingvo arta kaj havas sufiĉe da kuraĝo por kredi tion, kion li vidas, kaj ne kun fermitaj okuloj ripetadi fremdajn frazojn, tiu povas veni nur al unu konkludo, nome, ke mankojn en komparo kun lingvo natura lingvo arta posedas neniam. Ĉiu el vi, vere havis la okazon aŭdi tre multajn atakojn kontraŭ lingvo arta; sed kontraŭ ĉiuj tiuj ĉi atakoj ni povas rediri nur unu respondon: ĉiuj ili eliras el la buŝo de homoj, kiuj pri lingvo arta havas nenian scion kaj neniam ĝin eĉ vidis, — ne sole ne vidis kaj ne esploris, sed eĉ neniam logike enpensiĝis pri ĝia esenco, kaj anstataŭ ekpensi pri tio, kion ili parolas, preferas blinde ĵetadi dekstren kaj maldekstren laŭtajn kaj modajn sed sensecajn frazojn. Se ili eĉ iom konatiĝus kun lingvo arta, ili ekvidus, ke iliaj frazoj estas tute falsaj; se ili, eĉ

ибо всякое хорошее правило, хорошую форму, хорошее выражение, которые существуют в каком либо языке, искусственный языкъ съ полнымъ правомъ можетъ присвоить и себѣ, и наоборотъ, всякій недостатокъ, который можетъ оказаться въ немъ, онъ имѣетъ право исправить и измѣнить, въ то время какъ въ натуральномъ языкѣ ни о чемъ подобномъ не можетъ быть и рѣчи, ибо тогда натуральный языкъ преобразовывается въ искусственный.

Кромѣ проанализированныхъ нами двухъ громадныхъ преимуществъ искусственнаго языка (необыкновенная легкость и способность къ усовершенствованію) существуютъ еще другія, про которыя мы не будемъ говорить. Мы перейдемъ теперь прямо къ недостаткамъ искусственнаго языка. Кто хотя бы немного ознакомился съ искусственнымъ языкомъ и имѣетъ достаточно мужества, чтобы вѣрить въ то, что онъ видитъ, а не повторять съ закрытыми глазами чужія фразы, тотъ можетъ придти только къ одному заключенію, а именно, что искусственный языкъ не обладаетъ никакими недостатками сравнительно съ натуральными. Каждый изъ васъ, правда, имѣлъ случай слышать очень много нападковъ противъ языка искусственнаго; но противъ всѣхъ этихъ нападковъ мы можемъ дать лишь одинъ отвѣтъ: всѣ они исходятъ изъ устъ людей, которые объ искусственномъ языкѣ не имѣютъ никакого представленія и никогда его не видали и не только не видали и не изслѣдовали, но даже никогда логически не размышляли

tute ne konatigante kun la lingvo, simple ekpensus pri ĝi teorie, ili ekvidus, ke ĉiuj iliaj frazoj ne havas eĉ la plej malgrandan fundamenton. Se iu ekdeziros kredigi, ke en la najbara urbo ĉiuj domoj estas konstruitaj el papero kaj ke ĉiuj homoj tie estas sen manoj kaj sen piedoj, — li povas imponi per tio ĉi al la amaso, kiu ĉiun vorton elparolitan per aŭtoritata tono de scianta sankte kredas; sed homo prudenta jam de antaŭe rilatos al tiuj ĉi vortoj tre kritike, ĉar jam en sia saĝo li trovos neniajn akcepteblajn fundamentojn por tiuj ĉi frazoj; kaj kiam ĉe li restos ia dubo, li simple iros en la najbaran urbon kaj rigardos, kaj tiam li konvinkigos, ke ĉiuj frazoj, kiujn li aŭdis, estas la plej absoluta sensecaĵo. Tiel estas ankaŭ kun lingvo arta: anstataŭ blinde ripetadi frazojn, vi bezonas nur simple ekpensi pri la esenco de tiuj ĉi frazoj, kaj vi jam komprenos, ke ili ne havas eĉ la plej malgrandan fundamenton; kaj se teoria pripenco estos por vi ankoraŭ nesufiĉa, tiam iru simple kaj rigardu, ĵetu okulon en lernolibron de lingvo arta, konatigu kun la konstruo de tiu ĉi lingvo, profundigu ion en ĝian jam tre riĉan kaj diversaspecan literaturon, faru ian provon, rigardu la faktojn, kiuj sur ĉiu paŝo sin trovas antaŭ via nazo, — kaj tiam vi komprenos, kia grandega sensecaĵo sin trovas en ĉiuj tiuj frazoj, kiujn vi aŭdadis kontraŭ lingvo arta. Vi aŭdis ekzemple frazon „lingvo ne povas esti kreita en kabineto, kiel viva ekzistaĵo ne povas esti kreita en la retorto de ĥemisto“; tiu ĉi frazo sonas tiel bele kaj

o ego suĉnosti и вмѣсто того, чтобы подумать о томъ, что они говорятъ, предпочитаютъ слѣпо бросать направо и налево громкія и модныя, но безсмысленныя фразы. Если бы они хоть сколько нибудь ознакомились съ искусственнымъ языкомъ, они увидали бы, что ихъ фразы совершенно нелѣпы; если бы они, даже вовсе не знакомясь съ языкомъ, только бы поразмыслили о немъ теоретически, то они пришли бы къ выводу, что всѣ ихъ фразы не имѣютъ даже ни малѣйшаго основанія. Если кто пожелаетъ увѣрять, что въ сосѣднемъ городѣ всѣ дома построены изъ бумаги и что всѣ люди тамъ живутъ безъ рукъ и безъ ногъ, онъ можетъ увѣрить въ этомъ только ту толпу, которая свято вѣритъ каждому слову, высказанному съ авторитетнымъ тономъ знатока; но благоразумный человѣкъ уже заранѣе отнесется къ этимъ словамъ критически, ибо одну его мудрость онъ не сочтетъ за достаточное основаніе для вѣры его фразамъ; а когда ему западетъ какое либо сомнѣніе, онъ по просту отправится въ сосѣдній городъ и посмотритъ собственными своими глазами и тогда онъ убѣдится, что всѣ фразы, которыя онъ слышалъ, представляютъ изъ себя абсолютнѣйшую глупость. Точно то же происходитъ и съ искусственнымъ языкомъ: вмѣсто того, чтобы слѣпо повторять фразы, Вамъ стоитъ только вдуматься въ сущность этихъ фразъ и Вы вскорѣ поймете, что онѣ не имѣютъ ни малѣйшаго основанія; и если теоретическія соображенія являются для Васъ недостаточными, тогда ступайте и взгляните

„saĝe“, ke por la grandega plimulto da homoj ĝi jam lasas nenian dubon pri tio, ke lingvo arta estas infanaĵo. Kaj tamen se tiuj ĉi homoj havus tiom da propra kritika kapablo, por meti malgrandan, tre malgrandan demandon „kial?“ — tiam tiu ĉi laŭta frazo per unu fojo perdus en iliaj okuloj ĉian sencon, ĉar ili ekvidus, ke nenia logika respondo ekzistas, ke tiu ĉi frazo estas bele sonanta kolekto da vortoj, kiu ne havas eĉ la plej malgrandan logikan fundamenton. Tute tian saman frazon oni ja povus uzi ankaŭ kontraŭ la arta alfabeto, kiun la homaro jam tiel longe uzas kun la plej granda utilo por si, kaj kontraŭ la arta veturado per helpo de vaporo aŭ velocipedo, kaj kontraŭ nia tuta arta civilizacio! Kaj tiun ĉi kaj similajn frazojn la homoj obstine ripetadas ĉiun fojon, kiam aperas ia nova utila ideo.... Но, frazo, frazo, frazo, kiam vi ĉesos regni super la spiritoj de la homoj!

въ учебникъ искусственнаго языка, познакомьтесь съ конструкціей этого языка, углубитесь нѣсколько въ его уже очень богатую и разнообразную литературу, сдѣлайте какуюнибудь пробу, посмотрите на факты, которые окажутся на каждомъ шагѣ предъ вашимъ носомъ, и тогда Вы убѣдитесь, какая величайшая глупость заключается въ тѣхъ фразахъ, которыя Вы слышали противъ искусственнаго языка. Вы слышали, напр., фразу: „языкъ не можетъ быть созданъ въ кабинетѣ, подобно тому какъ живое существо не можетъ быть создано въ ретортѣ химика“. Эта фраза звучитъ такъ красиво и мудро, что для громаднаго большинства людей она уже не оставляетъ никакого сомнѣнія въ томъ, что искусственный языкъ есть ребячество. И однако, если бы эти люди обладали столь незначительной критической способностью, что догадались бы поставить очень маленькій вопросъ: „а почему?“ и тогда эта громкая фраза съ перваго же раза потеряла бы въ ихъ глазахъ всякій смыслъ, ибо они увидали бы, что никакого логическаго отвѣта на этотъ вопросъ не существуетъ, что эта фраза представляетъ изъ себя красивую коллекцію словъ, которая не имѣетъ ни малѣйшаго логическаго основанія. Совершенно ту же самую фразу можно было бы употребить также и противъ искусственнаго алфавита, который человечество уже такъ давно употребляетъ съ громадной пользой для себя, и противъ искусственнаго путешествія при помощи пара или велосипеда и противъ всей нашей цивилизаціи! И эту,

Vi aŭdis, ke arta lingvo estas ne ebla, ke en ĝi homoj ne komprenados unu alian, ke ĉiu popolo uzados ĝin alie, ke en ĝi oni nenion povas esprimi, k. t. p. k. t. p. Se ni turnos atenton, ke ĉio tio ĉi estas aferoj, kiujn ĉe plej malgranda dozo da honesteco kaj bona volo ĉiu povas facile praktike trakontroli, kaj ke ĉiuj tiuj ĉi frazistoj simple ne volas trakontroli tion, pri kio ili parolas kun tia aŭtoritata tono, sed pro la aplaŭdado de la amaso ili preferas fermi la okulojn kaj ĵetadi koton sur la aferon nur tial, ke ĝi estas nova kaj ankoraŭ ne moda,—tiam ĉiuj tiuj ĉi frazoj montriĝas jam ne sole ridindaj, sed rekte indignigaj. Anstataŭ blinde ĵetadi frazojn, iru kaj rigardu,—kaj tiam vi vidos, ke ĉiuj viaj vortoj estas simple senceremonia mensogado: vi ekvidos, ke en efektiveco lingvo arta fakte de longe jam ekzistas, ke homoj de la plej diversaj nacioj jam longe kun la plej granda utilo por si uzas ĝin, ke ili unu alian kompensas bonege kaj plej precize, kiel skribe, tiel ankaŭ buŝe; ke homoj de ĉiuj nacioj uzas ĝin ĉiuj tute egale; ĝia jam tre riĉa kaj diversaspeca literaturo montros al vi tute okulvideble, ke ĉiuj nuancoj de la homa penso kaj sento povas esti esprimitaj en ĝi en la plej bona maniero..... Anstataŭ blinde babiladi diversan teoriaran sensecaĵon, iru kaj rigardu la faktojn, la longe jam

a также и подобныя ей фразы люди упорно повторяютъ каждый разъ, когда открывается какая нибудь новая полезная идея. О фразы, фразы, фразы! когда-то вы перестанете царствовать надъ душами людей?

Вы слышали, что искусственный языкъ не возможенъ, что на немъ люди не будутъ понимать другъ друга, что каждый народъ будетъ употреблять его иначе, что на немъ ничего нельзя выразить и т. д. и т. д. Если мы обратимъ вниманіе, что все это такія обстоятельства, которыя при незначительной дозѣ честности и при добромъ желаніи каждый можетъ легко практически проконтролировать, и что всѣ эти фразеры просто не желаютъ провѣрить то, про что они говорятъ съ такимъ авторитетнымъ тономъ, но для того, чтобы получить одобреніе толпы они предпочитаютъ закрывать глаза и бросать грязь на дѣло только потому, что оно ново и еще не вошло въ моду,—тогда всѣ эти фразы оказываются не только смѣшны, но и прямо недостойны. Вмѣсто того, чтобы слѣдно бросать фразы, идите и посмотрите, и тогда Вы увидите, что всѣ ваши слова есть просто безцеремонная ложь; Вы увидите, что въ дѣйствительности искусственный языкъ фактически уже давно существуетъ, что люди самыхъ различныхъ націй уже давно съ величайшей пользой для себя его употребляютъ, что они другъ друга понимаютъ прекрасно и вполне точно, какъ на письмѣ, такъ и устно; что люди всѣхъ націй употребляютъ его совершенно одинаково; его очень богатая и разнообразная литература покажетъ

ekzistantajn, de ĉiu facile kontroleblajn sendubajn kaj nemalkonfeseblajn faktojn, — kaj tiam por vi restos nenia dubo pri tio, ke iaj motivoj, parolantaj kontraŭ la enkonduko de lingvo arta en komunan uzadon, ekzistas absolute neniaj.

Ni revenu nun al tio, pri kio ni parolis en la komenco de tiu ĉi ĉapitro, t. e. ni prezentu al ni, ke kolektiĝis kongreso el reprezentantoj de ĉiuj plej gravaj regnoj, por elekti lingvon internacian. Ni rigardu, kian lingvon ili povas elekti. Ne malfacile estos pruvi, ke ilian elekton ni povas antaŭvidi ne sole kun tre granda kredebleco, sed eĉ kun plena certeco kaj precizeco.

El ĉio, kion ni supre diris pri la grandegaj plibonaĵoj de la lingvoj artaj en komparo kun la lingvoj naturaj, jam per si mem sekvas, ke esti elektita povas nur lingvo arta. Ni supozu tamen por unu minuto, ke la tuta kongreso malfeliĉe konsistos plene el la plej obstinaj rutinuloj kaj malamikoj de ĉio nova kaj ke al ili venos en la kapon la ideo pli bone elekti ian en ĉiuj rilatoj maloportunan lingvon naturan, ol centoble pli oportunan lingvon artan. Ni rigardu, kio tiam estos. Se ili ekdeziros elekti ian lingvon vivantan de ia el la ekzistantaj nacioj, tiam kiel

Vamъ совершенно очевидно, что всѣ оттѣнки человѣческой мысли и чувства могутъ быть выражены въ немъ самымъ наилучшимъ образомъ. Вмѣсто того, чтобы слѣпо болтать разныя теоретическія глупости, ступайте и посмотрите факты, давно уже существующіе, факты, легко подвергающіеся провѣркѣ, несомнѣнные и неопровержимые, — и тогда у Васъ не останется никакого сомнѣнія въ томъ, что не существуетъ никакихъ мотивовъ, которые говорили бы противъ введенія международнаго языка во всеобщее употребленіе.

Мы возвратимся теперь къ тому, про что мы говорили въ началѣ главы, т. е. представимъ себѣ, что собрался конгрессъ изъ представителей всѣхъ наиболѣе важныхъ странъ, чтобы избрать международный языкъ. Мы посмотримъ, какой языкъ они могутъ избрать. Не трудно будетъ доказать, что ихъ выборъ мы можемъ предвидѣть не только съ громадной вѣроятностью, но и съ полной увѣренностью и точностью.

Изъ всего, что мы выше сказали про громадныя преимущества искусственныхъ языковъ сравнительно съ естественными языками, уже само собою вытекало бы, что избраннымъ можетъ быть только языкъ искусственный. Предположимъ однако на минуту, что весь конгрессъ къ несчастію будетъ состоять изъ наиболѣе упорныхъ рутинеровъ и враговъ всего новаго и что имъ придетъ въ голову мысль избрать какой нибудь во всѣхъ отношеніяхъ неудобный естественный языкъ вмѣсто во сто разъ болѣе удобнаго языка искусственнаго. Посмотримъ,

grandega malhelpo tie ĉi aperos ne sole la reciproka envio de la popoloj, sed ankaŭ la tute natura timo de ĉiu nacio jam simple pro sia ekzistado: ĉar estas afero tute komprenebla, ke tiu popolo, kies lingvo estos elektita kiel internacia, baldaŭ ricevos tian grandegan superforton super ĉiuj aliaj popoloj, ke ĝi ilin simple dispremos kaj englutos. Sed ni supozu, ke la delegatoj de la kongreso jam tute ne atentostion ĉi, aŭ ke ili, por eviti reciprokajn envion kaj engluton, elektos ian lingvon mortintan, ekzemple la latinan, — kio do tiam estos? Estos tre simple tio, ke la decido de la kongreso restos simple malviva litero kaj fakte neniam atingos efektivigon. Ĉiu lingvo natura, kiel viva, tiel ankoraŭ pli mortinta, estas tiel terure malfacila, ke la almenaŭ iom fonda ellernado de ĝi estas ebla nur por personoj, kiuj posedas grandan kvanton da libera tempo kaj grandajn monajn rimedojn. Ni havus sekve ne lingvon internacian en la vera senco de tiu ĉi vorto, sed nur lingvon internacian por la pli altaj klasoj de la societo. Ke la afero starus tiel kaj ne alie, tion ĉi montras al ni ne sole la logiko, sed tion ĉi jam longe okulkvideble montris al ni la vivo mem: en efektiveco la lingvo latina estas ja de longe jam elektita de ĉiuj registaroj kiel internacia, kaj jam longe en la gimnazioj en ĉiuj landoj laŭ ordono de la registaroj la junularo devigite dediĉas tutan vicon da jaroj al la ellernado de tiu ĉi lingvo, — kaj tamen ĉu ekzistas multe da homoj, kiuj libere posedas la lingvon latinan? La decido de la kon-

что тогда будетъ. Если они пожелаютъ избрать какой либо живой языкъ одной изъ существующихъ націй, то противодѣйствиемъ къ этому явится не только взаимная зависть народовъ, но и вполне естественный страхъ каждой націи за свое собственное существованіе; потому что вполне понятно, что тотъ народъ, языкъ коего будетъ избранъ, какъ международный, скоро пріобрѣтетъ такія громадныя преимущества надъ всѣми другими народами, что можетъ ихъ задавить и поглотить. Но мы предположимъ, что делегаты конгресса совсѣмъ не обратятъ на это вниманія, или что они для избѣжанія взаимной зависти и поглощенія, выберутъ какой либо языкъ мертвый, на примѣръ латинскій, — что тогда будетъ? Очень просто, будетъ то, что рѣшеніе конгресса останется мертвой буквой и фактически никогда не достигнетъ осуществленія. Каждый естественный языкъ, какъ живой, такъ еще болѣе мертвый, такъ страшно труденъ, что основательное изученіе его возможно лишь для лицъ, которые располагаютъ большимъ количествомъ свободнаго времени и большими денежными средствами. Слѣдовательно мы имѣли бы не международный языкъ въ истинномъ смыслѣ этого слова, но только международный языкъ для высшихъ классовъ общества. Что дѣло обстояло бы такъ, а не иначе, объ этомъ говорить намъ не только логика, но это давно съ очевидностью доказала намъ сама жизнь: и дѣйствительно, латинскій языкъ уже давно былъ избранъ всѣми правительствами, какъ международный и уже

greso sekve donus al ni nenion povan, sed aperus nur kiel sencela kaj senfrukta ripeto de tiu decido, kiu longe jam estas farita kaj eĉ efektivigita, sed sen ia rezultato. En nia tempo nenia decido eĉ de plej autoritata kongreso neniam povas jam doni al la lingvo latina tiun forton, kiun ĝi havis en la mezaj centjaroj: tiam ne sole por ĝia internacieco, sed eĉ por ĝia absoluta reĝado unuanime staris ĉiuj registaroj, la tuta societo, la tuta ĉiopova eklezio, kaj eĉ la vivo mem, tiam ĝi prezentis la fundamenton de ĉia scienco kaj de ĉia scio, tiam al ĝi estis dediĉata la pli granda parto de la vivo, ĝi elpuŝis per si ĉiujn lingvojn patrajn, ĝi estis ellernata kaj prilaborata devigite, jam simple pro tio, ke en siaj patraj lingvoj la instruituloj simple ne havis la eblon esprimadi sin,—kaj tamen malgraŭ ĉio la lingvo ne sole falis, sed eĉ en sia plej bona tempo ĝi estis kaj povis esti nur apartenaĵo de la elektitaj klasoj de la societo! Dume en okazo de elekto de lingvo arta ĝin post kelke da monatoj povus bonege posedi jam per unu fojo la tuta mondo, ĉiuj sferoj de la homa societo, ne sole la inteligentaj kaj riĉaj, sed eĉ la plej malriĉaj kaj senkleraj vilaĝanoj.

давно въ гимназіяхъ во всѣхъ странахъ по приказанію правительства юношество принуждено посвящать цѣлый рядъ лѣтъ на изученіе этого языка, — и однако много-ли существуетъ людей, которые свободно владѣютъ латинскимъ языкомъ? Слѣдовательно рѣшеніе конгресса не дало бы намъ ничего новаго, но явилось бы только какъ безцѣльное и бесплодное повтореніе того рѣшенія, которое было уже сдѣлано давно и осуществлялось, но безъ всякаго результата. Въ наше время никакое рѣшеніе даже самого авторитетнаго конгресса никогда не можетъ дать латинскому языку той силы, которую онъ имѣлъ въ средніе вѣка; тогда не только за его международность, но даже за его абсолютное господство единодушно стояли всѣ правительства, все общество и даже сама жизнь, тогда онъ представлялъ основаніе всякаго знанія и всей науки, тогда ему посвящалась большая часть жизни, онъ вытѣснялъ собой всѣ отечественные языки, онъ изучался и разрабатывался невольно уже въ силу того, что тогдашніе ученые не могли выражаться на своихъ національныхъ языкахъ — и однако не смотря на это языкъ не только палъ, но даже въ самую блестящую пору своего разцвѣта онъ былъ и могъ быть только принадлежностью избранныхъ классовъ общества! А между тѣмъ въ случаѣ избранія искусственнаго языка имъ послѣ нѣсколькихъ мѣсяцевъ уже могъ бы овладѣть весь свѣтъ, всѣ сферы человѣческаго общества, не только интеллигентныя и богатыя, но даже самые бѣдные и необразованные крестьяне.

Vi vidas sekve, ke la estonta kongreso tute ne povas elekti ian alian lingvon krom lingvo arta. Elekti ian lingvon naturan, kiam ni havas la eblon elekti lingvon artan, kiu havas antaŭ la lingvoj naturaj en ĉiuj rilatoj senduban kaj okulvideblan grandegan plibonecon, estas tia sama malsaĝaĵo, kiel ekzemple sendi ion el Parizo Peterburgon per ĉevaloj, kiam ni havas la eblon fari tion ĉi per fervojo. Nenia kongreso povas fari tian elekton; sed se ni eĉ supozus, ke la kongreso tiom malmulte pripensos kaj estos tiel blindigita per la rutinaj kutimoj, ke ĝi tamen faros tian absurdan elekton, tiu ĉi elekto per la forto de la cirkonstancoj tute egale restos malviva litero kaj en la vivo la demando pri lingvo internacia fakte restos nesolvita tiel longe, ĝis pli aŭ malpli frue kolektiĝos nova kongreso kaj elektos lingvon artan.

Tiel ni petas vin noti al vi en la memoro tiun konkludon, al kiu ni venis, nome: lingvo internacia de la venontaj generacioj estos sole kaj neprenur lingvo arta.

Slĉdovatelyno Vy vidite, ĉo buduĉij kongressĉ ni vĉ koemĉ sluĉaĉ ne moĉetĉ izbratĉ kakoĉo libo drugoĉo jazyka, kromĉ iskusstvennago. Izbratĉ kakoĉo libo estestvennij jazykĉ, koda my imĉemĉ vozmoĉnostĉ izbratĉ jazykĉ iskusstvennij, kotoryj imĉemĉ predĉ jazykami estestvennymi vo vsĉxĉ otnoĉenijaxĉ nesomĉnĉbnoe i oĉevidnoe gromadnoe preimudĉestvo, takĉe ne razumno, kakoĉo bylo by nerazumnymĉ poslatĉ ĉto libo izĉ Pariza vĉ Peterburgĉ na loĉadaxĉ, vĉ to vrema, kakoĉo my imĉemĉ vozmoĉnostĉ sĉĉlatĉ eto pri pomoĉi Źelĉznoj dorogi. Nikaĉoĉo kongressĉ ne moĉetĉ sĉĉlatĉ takogo vobora; no esti my daĉe predpologili by, ĉto kongressĉ zaimetĉja svoimĉ dĉĉlomĉ nastoĉlko malo i nastoĉlko budetĉ osĉĉplennĉ rutinnymi pri- vĉĉkami, ĉto onĉ sĉĉlaetĉ takoi neosnovatelĉnij voborĉ, — to etotĉ voborĉ vse ravno siloĉo obsto- jatelĉstvĉ ostannetĉja mertvoj bukvoi, i ĉiznennno voprosĉ o meĉdunarod- nomĉ jazykĉ faktiĉeski ostannetĉja nerazrĉĉennymĉ do tĉĉxĉ porĉ, poĉa rano ili pozdno ne soĉberetĉja nov- jĉoĉo kongressĉ i ne voboretĉja jazykĉ iskusstvennij.

Takimĉo obrazomĉ my poprosimĉ Vasĉ zamĉtitĉ vĉ vaĉej pamjati to zakĉluĉenie, kĉ koemu my priĉili, a imennno: jazykomĉ meĉdunarodnymĉ buduĉixĉ pokolĉnij budetĉ edinĉstvenno i nepremĉbno toĉlko jazykĉ iskusstvennij.

VI.

Nun restas ankoraŭ solvi la demandon, kia nome arta lingvo estos enkondukita en komunan uzadon. En la unua minuto ŝajnas, ke respondi tiun ĉi demandon ekzistas nenia eblo, ĉar—kiel vi sendube diros—„da lingvoj artaj ekzistas ja tre multe kaj ilia nombro povas esti ankoraŭ mil fojojn pli granda, ĉar ĉiu aparta homo povas krei apartan lingvon artan laŭ sia arbitro“. Ĉu ekzistas tial ia eblo antaŭvidi, kiu el ili estos elektita? Tiel efektive ŝajnas de la unua rigardo al la homoj ne konantaj la aferon, kaj tamen antaŭvidi, kaj antaŭdiri, kia lingvo arta estos elektita, estas tre facile. Tio ĉi venas de tio, ke la supre dirita en la publiko tre populara opinio pri la nombro de la ekzistantaj kaj povantaj ankoraŭ aperi lingvoj artaj estas tute erara kaj estas fondita sur plena nesciado de la historio kaj esenco de la artaj lingvoj.

Antaŭ ĉio ni konstatas la fakton, ke, malgraŭ la grandega nombro da personoj, kiuj laboris aŭ laboras super lingvoj artaj jam en la daŭro de 200 jaroj, ĝis nun aperis sole nur du efektive pretaj lingvoj, nome Volapük kaj Esperanto. Turnu atenton sur tion ĉi: sole nur du artaj lingvoj. Estas vero, ke vi preskaŭ ĉiutage legas en la gazetoj, ke jen tie jen aliloke aperis ankoraŭ unu aŭ ankoraŭ kelkaj artaj lingvoj, oni citas al vi ilian nomon, oni donas al vi ofte eĉ notojn pri la

VI.

Теперь остается еще рѣшить вопросъ, какой же именно искусственный языкъ можетъ быть введенъ во всеобщее употребленіе. Въ первую минуту кажется, что отвѣтить на этотъ вопросъ совершенно нельзя, ибо, Вы скажете, искусственныхъ языковъ существуетъ уже много и число ихъ можетъ въ тысячу разъ еще увеличиться, такъ какъ каждый отдѣльный человекъ можетъ создать отдѣльный искусственный языкъ по своему произволу. Существуетъ ли поэтому какая либо возможность предвидѣть, какой изъ нихъ будетъ избранъ. Такъ дѣйствительно кажется на первый взглядъ людямъ, незнакомымъ съ дѣломъ, и однако предвидѣть и предсказать, какой языкъ будетъ избранъ, очень легко. Это происходитъ отъ того, что вышеуказанное, очень распространенное въ публикѣ мнѣніе о числѣ существующихъ и могущихъ еще возникнуть языкахъ совершенно ошибочно, и основано на полномъ незнакомствѣ съ исторіей и сущностью искусственныхъ языковъ.

Прежде всего мы констатируемъ тотъ фактъ, что не смотря на громадное число лицъ, которые работали и работаютъ надъ искусственными языками уже въ теченіе 200 лѣтъ, до сего времени появилось только два полныхъ языка, именно Воляпюкъ и Эсперанто. Обратите вниманіе на это: только два искусственныхъ языка. Правда, что Вы почти каждый день читаете въ газетахъ, что тамъ и сямъ появился еще одинъ или еще нѣсколько искусственныхъ языковъ, цитируютъ Вамъ ихъ имена,

konstruo de tiuj ĉi lingvoj, oni alportas al vi kelkajn frazojn en tiuj ĉi tiel nomataj novaj lingvoj, kaj al la publiko ŝajnas, ke novaj artaj lingvoj elkreskadas kiel fungoj post pluvo. Sed tiu ĉi opinio estas tute erara kaj venas de tio, ke la gazetoj ne trovas necesa enigi en tion, pri kio ili skribas, kaj kontentiĝas nur per tio, ke ili havas la eblon regali la legantojn per ridinda novaĵo aŭ fari spritaĵon. Sciu do, ke ĉio tio, kio ĉiutage estas alportata al vi de la gazetoj sub la laŭta nomo de „novaj lingvoj internaciaj“, estas nur projektoj, en rapideco kaj sen sufiĉa pripenso elbakitaj projektoj, kiuj de realiĝo staras ankoraŭ tre kaj tre malproksime. Tiuj ĉi projektoj aperas jen en formo de mallongaj folietoj, jen eĉ en la formo de dikaj libroj kun la plej laŭtaj kaj multepromesaj frazoj,— aperas kaj tuj malaperas de la horizonto, kaj vi jam plu neniam aŭdas ion pri ili; kiam la aŭtoroj de tiuj ĉi projektoj alpaŝas al ilia realiĝado, ili tuj konvinkiĝas, ke tio ĉi estas tute ne laŭ iliaj fortoj kaj ke tio, kio en teorio ŝajnis afero tiel facila, en la praktiko montriĝas tre malfacila kaj neplenumebla. Kial la efektiviĝo de tiuj ĉi projektioj estas tiel malfacila kaj tial ĝis hodiaŭ aperis sole nur du efektive pretaj kaj vivipovaj lingvoj—pri tio ni parolos malsupre, kaj dume ni nur turnas vian atenton sur tion, ke da lingvoj artaj ĝis nun ekzistas sole nur du kaj ke sekve se la kongreso hodiaŭ efektiviĝus, ĝi el la jam ekzistantaj artaj lingvoj havus por elekto nur du. La problemo de la kongreso estus sekve jam tute

дають Вамъ часто даже замѣтки про конструкцію этихъ языковъ, приводятъ Вамъ нѣсколько фразъ изъ этихъ такъ называемыхъ новыхъ языковъ и обществу кажется, что новые искусственные языки растутъ, какъ грибы послѣ дождя. Но это мнѣнiе совершенно ошибочно и истекаетъ изъ того, что газеты не находятъ нужнымъ вникать въ то, про что они пишутъ и довольствуются только тѣмъ, что они имѣютъ возможность угостить читателей смѣшной новостью. Но имѣйте въ виду, что все то, что ежедневно приносятъ Вамъ газеты подъ громкимъ именемъ „новыхъ международныхъ языковъ“ есть только проэктъ, наскоро и безъ достаточнаго размышленiя испеченные проэктъ, еще очень и очень далеко стоящiе отъ своего осуществленiя. Эти проэктъ появляются то въ формѣ кратенькихъ листочковъ, то въ формѣ толстыхъ книгъ съ громкими и многообѣщающими фразами,—появляются и тотчасъ исчезаютъ съ горизонта, и Вы уже болѣе никогда про нихъ ничего не услышите; когда авторы этихъ проэктвъ приступаютъ къ ихъ осуществленiю, они тотчасъ же убѣждаются, что это имъ совсѣмъ не по силамъ и что то, что въ теорiи кажется дѣломъ такъ простымъ, на практикѣ оказывается очень труднымъ и невыполнимымъ. Почему осуществленiе этихъ проэктвъ такъ трудно, что до сего времени появилось только два дѣйствительно готовыхъ и жизнеспособныхъ языка, объ этомъ мы будемъ говорить ниже, пока же обратимъ ваше вниманiе только на то, что искусственныхъ языковъ существуетъ только два и

ne tiel malfacila, kiel povus ŝajni de la unua rigardo. Kian el tiuj ĉi du lingvoj elekti—la kongreso ankaŭ ne ŝanceliĝus eĉ unu minuton, ĉar la vivo mem jam longe solvis tiun ĉi demandon en la plej senduba maniero kaj Volapük ĉie estas jam elpuŝita de la lingvo Esperanto. La pliboneco de Esperanto antaŭ Volapük estas tiel frapante granda, ke ĝi falas al ĉiu en la okulojn tuj de la unua rigardo kaj ne estas malkonfesata eĉ de la plej fervoraj Volapükistoj. Estos sufiĉe, se ni diros al vi la jenon: Volapük aperis tiam, kiam la entuziasmo de la publiko por la nova ideo estis ankoraŭ tute freŝa, kaj Esperanto, dank'al financaj malfacilaĵoj de la aŭtoro, aperis antaŭ la publiko kelkajn jarojn pli malfrue kaj renkontis jam ĉie pretajn malamikojn; la Volapükistoj havis por sia agitado grandajn rimedojn kaj agadis per la plej vasta, pure Amerika reklamo, kaj la Esperantistoj agadis la tutan tempon preskaŭ tute sen iaj materialaj rimedoj kaj montradis en sia agado grandegan nelertecon kaj senhelpecon; kaj malgraŭ ĉio de la unua momento de la apero de Esperanto ni vidas grandegan multon da Volapükistoj, kiuj transiris malkaŝe al Esperanto, kaj ankoraŭ pli grandan multon da tiaj, kiuj, konsciante, ke Volapük staras multe pli malalte ol Esperanto, sed ne dezirante montri sin venkitaj, tute defalis de la ideo de lingvo internacia entute,—dume en la tuta tempo de ekzistado de Esperanto (13 jaroj) nenie sur la tuta tera globo troviĝis eĉ unu persono,—ni ripetas, eĉ unu—kiu transirus de Esperanto al Volapük!—

slĉdovateljno, eŝi by kongressŉ osuŝestvilsja by segodnja, to onŉ imŉlj by dla vybora izŉ suŝestvujuŝixŉ iskusŝtvennixŉ jazykovŉ tolko dva. Zadaĉa kongressa byla by uŝŉ sovsŉmŉ ne takŉ trudna, kakŉ eto moglo pokazatsja sŉ perŉvago vzgljada. Kakoj izŉ etixŉ dvouŉ jazykovŉ izbratŉ—kongressŉ takŉŉe ne zadumalsja by ni na minutu, ibo uŝe sama ŉiznŉ rŉŝila etotŉ voprosŉ samymŉ poloŉitelnyjmŉ obracomŉ i Voľajukŉ uŝe vездŉ vytŉsnenŉ Esperanto. Preimuuŝtvo Esperanto predŉ Voľajukomŉ takŉ veliko, ĉto ono brosaetsja vŉ glaza totĉasŉ ŉe sŉ perŉvago vzgljada i ne otricaetsja daŉe samymi userdnyimi Voľajukistami. Budetŉ dostatoĉno, eŝi my skazemŉ slŉdujuŝee: Voľajukŉ pojavilsja toĉda, kogda entuziazmŉ publiki kŉ novoj ideŉ bylŉ eŝe sovsŉmŉ novŉ, Esperanto ŉe blagodarja finansovymŉ zatrudnenijamŉ avtoro, pojavilsja predŉ obŝestvomŉ nŉskolko lŉtŉ spustja i vŝtrŉtilŉ uŝe vездŉ gotovixŉ vragovŉ; Voľajukisty imŉli dla svoej agitacii gromadnyja sredstva i agitirovali vŉ samyxŉ ŝirokixŉ razmŉraxŉ, ĉisto po Amerikanŝki, toĉda kakŉ Esperantisty rabotali vse vreme poĉti bezŉ vsjakiŉxŉ materialnyŉxŉ sredstvŉ i obnaruŝivali vŉ svoej dŉjateljnosti gromadnuju nepoxytnostŉ i bezpomouŝnostŉ; i nesmotra na eto sŉ perŉvago ŉe momenta pojavlenija Esperanto my vidimŉ gromadnoe ĉislo Voľajukistovŉ, kotorye otkryto peresŝli na storonu Esperanto i eŝe bŉlŝee ĉislo tŉxŉ, kotorye soznavaja, ĉto Voľajukŉ stoitŉ gorazdo niŝe Esperanto, no ne ŉelaja pokazatŉ seŉa pobŉŉŉ-

Dum Esperanto, malgraŭ la grandegaj malfacilaĵoj, kun kiuj ĝi devas batali, daŭre vivas kaj floras kaj konstante plifortiĝas, Volapük jam longe estas forlasita preskaŭ de ĉiuj kaj povas esti nomita jam de longe mortinta.

En kio konsistas la pliboneco de Esperanto antaŭ Volapük, ni ne povas kompreneble analizi tie ĉi tute detale; pro ekzemplo ni montros nur kelkajn punktojn: 1) Dum Volapük sonas tre sovaĝe kaj maldelikate, Esperanto estas plena je harmonio kaj estetiko kaj memorigas per si la lingvon italan. 2) Eĉ por tute neinstruitaj Esperanto estas multe pli facila ol Volapük, sed por instruitaj ĝi estas tre multe pli facila, ĉar ĝiaj vortoj — krom kelkaj tre malmultaj — ne estas arbitre elpensitaj, sed prenitaj el la lingvoj romana-germanaj en tia formo, ke ĉiu ilin facile rekonas. Tial ĉiu iom civilizita homo jam post kelkaj horoj da lernado povas libere legi ĉian verkon en Esperanto jam preskaŭ tute sen vortaro. 3) Dum la uzanto de Volapük nepre devas ĝin konstante ripetadi, ĉar alie li ĝin baldaŭ forgesas (dank'al la plena elpensiteco de la vortoj), la uzanto de Esperanto, unu fojon ĝin ellerninte, jam ĝin ne forgesas, se li eĉ longan tempon ĝin ne uzas. 4) Esperanto jam en la komenco estas tre

денными, совсѣмъ отпали отъ идеи международнаго языка вообще, — между тѣмъ какъ за все время существованія Эсперанто нигдѣ на всемъ земномъ шарѣ не нашлось ни одного лица, мы повторяемъ — ни одного — которое перешло бы отъ Эсперанто къ Воляпоку. Въ то время, какъ Эсперанто, не смотря на громадныя трудности, съ которыми онъ принужденъ бороться, долгое время живетъ, процвѣтаетъ и постоянно усиливается, Воляпокъ давно уже оставленъ почти всѣми и можетъ быть названъ давно уже умершимъ.

Въ чемъ состоитъ преимущество языка Эсперанто надъ Воляпокомъ, мы здѣсь подробно не можемъ изложить, для примѣра же покажемъ лишь нѣсколько пунктовъ: 1) Въ то время, какъ Воляпокъ звучитъ очень грубо и не гармонично, Эсперанто полно гармоничности и эстетичности и напоминаетъ собой языкъ итальянскій. 2) Даже для лицъ, совсѣмъ необразованныхъ Эсперанто гораздо легче, чѣмъ Воляпокъ, для образованныхъ же еще болѣе, ибо его слова, кромѣ очень немногихъ, не произвольно выдуманы, но взяты изъ языковъ Романо-Германскихъ въ такой формѣ, что каждый ихъ легко узнаетъ. Вотъ почему каждый сколько нибудь образованный человѣкъ уже послѣ нѣсколькихъ часовъ изученія можетъ свободно читать каждое сочиненіе на Эсперанто уже почти безъ словаря. 3) Въ то время, какъ употребляющій Воляпокъ непременно долженъ его постоянно повторять, иначе онъ его скоро забудетъ (благодаря полной выдуманности словъ), употребляющій Эсперанто, разъ его изучивши, уже его

facila por buŝa interparolado, dum en Volapük oni devas tre longe kaj paciencie ekzercadi sian oreĵon, ĝis oni alkiutimiĝas al klara diferencigado de la multaj reciproke tre simile sonantaj vortoj (ekzemple „bar, rab, rap, päp, pep, pöp, reb, böb, bob, pop, pup, bub, rub, rüb, bib, pip, püp“ k. t. p., kiuj fariĝas ankoraŭ pli similaj inter si, se oni prenas ilin en la multenombro, t. e. kun „s“ en la fino). 5) En Volapük, dank'al kelkaj fundamentaj eraroj en la principoj de la konstruo (ekzemple: vokaloj en la komenco aŭ fino de vorto ne povas esti uzataj, ĉar ili estas signoj gramatikaj), ĉiu nove bezonata vorto nepre devas esti kreita de la aŭtoro (eĉ ĉiuj nomaj propraj, ekzemple Ameriko=Melop, Anglujo=Nelij). Tio ĉi donas ne sole grandegan nombron da tute superflujaj vortoj por lernado, sed faras ĉian disvolviĝan paŝon de la lingvo ĉiam dependa de ĝia aŭtoro aŭ de ia ordonanta Akademio. Dume en Esperanto, dank'al la plena seninflueco de la gramatiko sur la vortaron kaj dank'al la regulo, ke ĉiuj vortoj „fremdaj“, kiuj jam de si mem estas internaciaj, estas uzataj senŝanĝe egale kiel en la aliaj lingvoj, — ne sole grandega multo da vortoj fariĝas tute senbezona por lernado, sed la lingvo ricevas la eblon disvolviĝadi eterne ĉiam pli kaj pli, sen ia dependo de la aŭtoro aŭ de ia Akademio.

не забывает даже и въ случаѣ долгаго неупотребленія его. 4) Эсперанто уже съ самаго начала очень легкокъ для словеснаго употребленія, въ то время какъ въ Воляпюкѣ должны очень долго и терпѣливо упражнять свое ухо, пока не привыкнутъ къ ясному различенію многихъ очень сходно звучащихъ словъ (напр. bar, rab, rap, röp, pep, röp, reb, böb, bob, pop, pup, bub, rub, rüb, bib, pip, püp и т. д., которые дѣлаются еще болѣе сходными между собой, если употребляютъ ихъ во множественномъ числѣ, т. е. съ „s“ на концѣ). 5) Въ Воляпюкѣ благодаря нѣсколькимъ основнымъ ошибкамъ въ принципахъ конструкціи (напр. гласныя въ началѣ или концѣ слова не могутъ быть употребляемы, ибо они суть знаки грамматическіе), всякое слово непременно должно быть создано авторомъ (даже всѣ имена собственные, напр. Америка=Melop, Anglujo=Nelij). Это даетъ не только громадное число совершенно излишнихъ словъ для изученія, но дѣлаетъ каждый развивающійся шагъ языка постоянно зависящимъ отъ его автора или отъ какой либо завѣдующей этимъ Академіи. Между тѣмъ какъ въ Эсперанто, благодаря полному отсутствію вліянія грамматики на словарь и благодаря правилу, что всѣ иностранныя слова, которые уже сами по себѣ интернаціональны, употребляются безъ измѣненія подобно тому, какъ и въ другихъ языкахъ—не только громадное количество словъ дѣлается совершенно не нужнымъ для изученія, но языкъ получаетъ возможность постоянно все болѣе и болѣе развиваться, внѣ всякой зависимости отъ автора или какой либо Академіи.

Parolante pri la pliboneco de Esperanto antaŭ Volapük, ni tute ne intencas per tio ĉi malgrandigi la meritojn de la elpensinto de Volapük. La meritoj de Schleyer estas grandegaj kaj lia nomo ĉiam staros sur la plej honora loko en la historio de la ideo de lingvo internacia. Ni volis nur montri, ke se hodiaŭ efektiviĝus kongreso por la elekto de lingvo internacia, tiam ĝi inter la ambaŭ nun ekzistantaj lingvoj artaj ne povus ŝanceliĝi eĉ unu minuton.

Ni pruvis sekve, ke se hodiaŭ efektiviĝus kongreso por la elekto de lingvo internacia, tiam malgraŭ la grandega nombro da ekzistantaj lingvoj ni povus jam nun kun plena certeco kaj precizeco antaŭvidi, kian lingvon ĝi elektos, nome: el ĉiuj ekzistantaj lingvoj vivaj, mortintaj kaj artaj la kongreso povas elekti sole nur unu lingvon: Esperanto. Kia ajn estus la konsisto de la kongreso, kiaj ajn estus la politikaj kondiĉoj, je kiaj ajn konsideroj, antaŭjuĝoj, simpatioj aŭ antipatioj la kongreso sin gvidus, ĝi absolute ne povus elekti ian alian lingvon krom Esperanto, ĉar por la rolo de lingvo internacia Esperanto estas nun la sola kandidato en la tuta mondo, la sola, tute sen iaj konkurantoj. Ĉar eĉ ĉe la plej malprospera konsisto de la kongreso en ĝi tamen sidos homoj pensantaj, kaj la grandega pliboneco de la lingvo Esperanto antaŭ ĉiuj aliaj lingvoj tro forte falas en la okulojn al ĉiu, kiu almenaŭ iom konatiĝis kun tiu ĉi lingvo, tial estas tute ne eble

Говоря относительно преимуществъ Эсперанто предъ Воляпюкомъ, мы вовсе не желаемъ этимъ самымъ уменьшать заслуги автора послѣдняго. Заслуги Шлейера велики и его имя всегда будетъ стоять на самомъ почетномъ мѣстѣ въ исторіи идеи международного языка. Мы желали только показать, что если бы въ настоящее время осуществился бы конгрессъ для избранія международного языка, то онъ въ дѣлѣ избранія одного изъ двухъ существующихъ международныхъ искусственныхъ языковъ не могъ бы поколебаться ни на минуту.

Такимъ образомъ мы доказали, что если бы сегодня же осуществился конгрессъ для избранія международного языка, тогда, не смотря на громадное число существующихъ языковъ, мы могли бы уже теперь съ полной точностью и увѣренностью предвидѣть, какой языкъ онъ выберетъ, а именно: изъ всѣхъ существующихъ живыхъ, мертвыхъ и искусственныхъ языковъ конгрессъ можетъ избрать только одинъ языкъ: Эсперанто. Какой бы ни былъ составъ конгресса, какія бы ни были политическія условія, какими бы разсужденіями, предположеніями, симпатіями или антипатіями конгрессъ ни руководился, онъ абсолютно не могъ бы избрать другого языка, кромѣ Эсперанто, ибо для роли международного языка Эсперанто пока представляется единственнымъ кандидатомъ во всемъ свѣтѣ, единственнымъ, безъ всякихъ конкурентовъ. Ибо даже при самомъ неудачномъ составѣ конгресса въ немъ все-таки будутъ находиться здраво-

supozi, ke la kongreso elektos ian alian lingvon. Se tamen, kontraŭ ĉia atendo, la kongreso estos tiom blindigita, ke ĝi ekdeziros ian alian lingvon, tiam—kiel ni pruvis supre—la vivo mem zorgos pri tio, ke la decido de la kongreso restu sole malviva litero, tiel longe, ĝis kolektiĝos nova kongreso kaj faros elekton ĝustan.

VII.

Nun restas al ni respondi ankoraŭ unu lastan demandon, nome: En la nuna minuto Esperanto, vere, aperas kiel sola kandidato por lingvo internacia; sed ĉar kongreso de reprezentantoj de diversaj regnoj por la elekto de lingvo internacia efektiviĝos kredeble ankoraŭ ne baldaŭ, eble post dek kaj eble post cent jaroj, tre povas ja esti, ke ĝis tiu tempo aperos multaj novaj artaj lingvoj, kiuj staros multe pli alte ol Esperanto, kaj sekve unu el ili devos esti elektita de la kongreso? Aŭ eble la kongreso mem aranĝos kompetentan komitaton, kiu okupos sin je la kreo de nova arta lingvo?

Je tio ĉi ni povas respondi jenon. La ebleco de apero de nova lingvo

мыслящие люди и при томъ громадное преимущество языка Эсперанто предъ всѣми другими языками слишкомъ ярко бросается въ глаза каждому, кто хоть сколько нибудь ознакомился съ этимъ языкомъ, такъ что совершенно невозможно предположить, что конгрессъ изберетъ какой либо другой языкъ. Если же, противъ всякаго ожиданія, конгрессъ будетъ на столько ослѣпленъ, что пожелаетъ избрать какой либо другой языкъ, тогда, какъ мы доказали выше, — жизнь сама позаботится о томъ, чтобы рѣшеніе конгресса осталось мертвой буквой до тѣхъ поръ, пока не соберется новый конгрессъ и не сдѣлаетъ соотвѣтствующаго выбора.

VII.

Теперь остается отвѣтить еще на послѣдній вопросъ, а именно: въ настоящую минуту Эсперанто, правда, является единственнымъ кандидатомъ стать международнымъ языкомъ; но такъ какъ конгрессъ представителей разныхъ странъ для избранія международного языка осуществится, вѣроятно, еще не скоро, возможно черезъ десять, возможно чрезъ сто лѣтъ, очень можетъ быть, что къ тому времени появится много новыхъ искусственныхъ языковъ, которые будутъ стоять гораздо выше, чѣмъ Эсперанто, такъ что одинъ изъ нихъ и будетъ выбранъ конгрессомъ? Или возможно, что конгрессъ самъ составитъ компетентный комитетъ, который займется созданиемъ новаго искусственнаго языка?

На это мы можемъ отвѣтить слѣдующее. Возможность появленія но-

per si mem estas tre duba, kaj komisii al komitato la kreadon de nova lingvo estus tiel same sence, kiel ekzemple komisii al komitato verki bonan poemon. Ĉar la kreado de plena, en ĉiuj rilatoj taŭga kaj vivipova lingvo, kiu al multaj ŝajnas tia facila kaj ŝerca afero, en efektiveco estas afero tre kaj tre malfacila. Ĝi postulas de unu flanko specialan talenton kaj inspiron kaj de la dua flanko grandegan energion, paciencon kaj varmegan, senfine aldonitan amon al la entreprenita afero. Multajn niaj vortoj tre mirigos, ĉar ŝajnas al ili, ke oni bezonas nur decidi al si, ke tablo ekzemple estos „bam“, seĝo estos „bim“ k. t. p. k. t. p., kaj lingvo jam estos preta. Kun la kreado de pleneca, taŭga kaj vivipova lingvo estas tute tiel same, kiel ekzemple kun la ludado sur fortepiano aŭ kun la trairado de densega arbaro. Al homo, kiu ne konas la esencon de muziko, ŝajnas, ke nenio estas pli facila, ol ludi fortepianon, — oni ja bezonas nur ekfrapi unu klavon, kaj estos ricevita tono, vi ekfrapos alian klavon kaj vi ricevos alian tonon, — vi frapados en la daŭro de tuta horo diversajn klavojn, kaj vi ricevos tutan kompozicion... Ŝajnas, ke nenio estas pli facila; sed kiam li komencas iudi sian improvizitan kompozicion, ĉiuj kun ridego diskuras, kaj eĉ li mem, aŭdante la ricevatajn de li sovaĝajn sonojn, baldaŭ komencos komprenetadi, ke la afero iel estas ne glata, ke muziko ne konsistas en sola frapado de klavoj, — kaj tiu heroo, kiu kun tia memfida mieno sidigis antaŭ la fortepiano, fanfaronante, ke li ludos

vaĝo lingvo sama po sebf somnitylna i poruchaty komitety sozdany novago yazyka takzhe bezsmyslenno, kak porucheny komitety sostavleny horoshey poemy. Ibo hozya sozdany plenaĝo, vo vsyx otnošeniyx ĝodnago i žiznesposobnago yazyka, mnogimx i predstavlyetsya legkimx i ŝutočnymx, no vx dŕjstvitylnosti eto sozdany esty dŕlo očenx i očenx trudnoe. Ono trebuyet sx odnoy stony specialnago talanta i pryzvanya, a sx drugoy — ĝromadnoy energiy, terpŕny, i ĝorachey, bezkonечно predannoj lyubvy kx predprinyatomu dŕlu. Mnogix nashy slova očenx udivyatx, ibo imx kažetsya, čto nužno tolyko rŕŕity sebf, čto stolx budet naxp. „bam“, stulx „bim“ i t. d. i t. d. i yazykx budet uže ĝotovx. Sx sozdanyemx plenaĝo, ĝodnago i žiznesposobnago yazyka prorysčoditx tože samoe, čto, naxp., i sx igroy na fortepnyano ili sx proħozhdeniemx črezx ĝustoy lŕsx. Čelovyku, kotoryy ne znayet suščnosti muzyky, kažetsya, čto ničego nŕtŕ legče, kak igratx na fortepnyano — nužno tolyko udarytŕ po klavyšu i polučytŕ odinx tonx, udaryete vy po drugomu klavyšu, polučayete drugoy tonx, vy budete udaryatŕ vx tečeniy časa po različnymx klavyšamx i vy polučyte čŕlyu kompozicyu... kažetsya, čto ničego nŕtŕ legče; no koda načynetsya razyĝryvaney takoy kompozicyy, vsŕ so smŕxomx razbŕĝayotŕsya, i daže samx igroyuščy, slŕŕna polučayemye imx dykye zvuky, skoro načynayet ponymatŕ, čto dŕlo nŕskolyko ne ladno, čto muzyka ne zaključayetsya vx odnomx udareniy po

pli bone ol ĉiuj, kun honto forkuras kaj jam plu ne montras sin antaŭ la publiko. Al homo, kiu neniam estis en granda arbaro, ŝajnas, ke nenio estas pli facila, ol trairi arbaron de unu fino ĝis la dua: „kio da artifika tie ĉi estas? ĉiu infano ja povas tion ĉi fari; oni bezonas nur eniri, iri ĉiam rekte antaŭen, — kaj post kelke da horoj aŭ post kelke da tagoj vi trovos vin en la kontraŭa fino de la arbaro“. Sed apenaŭ li eniris iom en la profundajon de la arbaro, li baldaŭ tiel perdas la vojon, ke li aŭ tute ne povas elrampi el la arbaro, aŭ post longa vagado li eliras, sed tute, tute ne en tiu loko, kie li eliri devis. Tiel estas ankaŭ kun arta lingvo: entrepreni la kreadon de lingvo, doni al ĝi jam antaŭe nomon, trumpeti pri ĝi al la leganta mondo — ĉio tio ĉi estas tre facila, — sed feliĉe fini tiun ĉi laboron estas tute ne tiel facile. Kun memfida mieno multaj entreprenas tian laboron; sed apenaŭ ili iom enprofundiĝis en ĝin, ili aŭ ricevas senordan kolekton da sonoj sen ia difinita plano kaj sen ia indo, aŭ ili puŝiĝas je tiom da malhelpoj, je tiom da reciproke kontraŭparolantaj postuloj, ke ili perdas ĉian paciencon, ĵetas la laboron kaj jam plu ne montras sin antaŭ la publiko.

Ke la kreado de taŭga kaj vivipova lingvo ne estas tiel facila afero,

клавишамъ, — и тотъ герой, который съ такой самодовольной миной сядилъ предъ фортепяно, хвастаясь, что онъ будетъ играть лучше, чѣмъ всѣ, со стыдомъ удалится и уже болѣе не покажется предъ публикой. Человѣку, который никогда не бывалъ въ большомъ лѣсу, кажется, что ничего нѣтъ легче, какъ пройти лѣсъ съ одного конца до другого: „что хитраго заключается въ этомъ? каждый ребенокъ можетъ это сдѣлать; нужно только войти, идти прямо впередъ, и послѣ нѣсколькихъ часовъ или послѣ нѣсколькихъ дней вы окажетесь на противоположномъ концѣ лѣса“. Но едва онъ войдетъ въ глубину лѣса, онъ скоро такъ потеряетъ дорогу, что или совсѣмъ не выйдетъ изъ лѣсу или если и выйдетъ послѣ долгаго плутанія, но совсѣмъ въ другомъ мѣстѣ, гдѣ онъ долженъ былъ выйти. Точно также и съ искусственнымъ языкомъ: предпринять созданіе языка, дать ему напередъ имя, протрубить про него читающему міру — все это очень легко, но счастливо окончить этотъ трудъ уже совсѣмъ не такъ легко. Многие предпринимаютъ этотъ трудъ съ самой самодовольной миной; но едва они начинаютъ нѣсколько углубляться въ него, какъ уже у нихъ получается безпорядочная коллекція звуковъ безъ всякаго опредѣленнаго плана и качества, или же они наталкиваются настолько трудностей, настолько взаимно-противорѣчащихъ требованій, что теряютъ всякое терпѣніе, бросаютъ работу и уже болѣе не показываются предъ публикой.

Что созданіе пригоднаго и жизнеспособнаго языка не есть такое

kiel al multaj ŝajnas, oni povas interalie la plej bone vidi el la sekvanta fakto: oni scias, ke ĝis la apero de Volapük kaj Esperanto estis grandega multo da diversaj provoj krei artan lingvon internacian; ne malmulte da provoj aperis ankaŭ post la apero de la diritaj du lingvoj; grandegan serion da nomoj de tiuj ĉi provoj kaj iliaj aŭtoroj vi trovos en ĉia historio de la ideo de lingvo internacia; tiuj ĉi provoj estis farataj kiel de privataj personoj, tiel ankaŭ de tutaj societoj; ili englutis grandegan multon da laboroj kaj kelkaj el ili englutis ankaŭ tre grandajn kapitalojn;—kaj tamen el tiu ĉi tuta grandega nombro nur du, sole nur du atingis efektiviĝon kaj trovis adeptojn kaj praktikan uzon! Sed ankaŭ tiuj ĉi du aperis nur okaze, dank'al tio, ke unu el la aŭtoroj ne sciis pri la laborado de la dua. La aŭtoro de la lingvo Esperanto, kiu dediĉis al sia ideo sian tutan vivon, komenante de la plej frua infaneco, kiu kun tiu ĉi ideo kunkreskiĝis kaj estis preta ĉion oferi al ĝi, konfesas mem, ke lian energion subtenadis nur tiu konscio, ke li kreas ion tian, kio ankoraŭ neniam ekzistis, kaj ke la malfacilaĵoj, kiujn li renkontadis en la daŭro de sia laborado, estis tiel grandaj kaj postulis tiom multe da pacienco, ke se Volapük estus aperinta 5—6 jarojn pli frue, kiam Esperanto ne estis ankoraŭ finita, li (la aŭtoro de Esperanto) certe perdus la paciencon kaj rifuzus la pluan laboradon super sia lingvo, malgraŭ ke li tute bone konsciis la grandegan plibonecon de sia lingvo antaŭ Volapük.

легкое дѣло, какъ оно кажется многимъ, это можно видѣть наилучшимъ образомъ изъ слѣдующаго факта: извѣстно, что до появленія Воляшюка и Эсперанто было громадное количество разныхъ попытокъ создать искусственный международный языкъ; не мало попытокъ появилось также и послѣ обнаруженія названныхъ двухъ языковъ; длинный рядъ названій этихъ попытокъ и ихъ авторовъ вы найдете во всякой исторіи идеи международного языка, такія попытки дѣлались какъ частными лицами, такъ и цѣлыми обществами; онѣ поглотили громадное количество трудовъ, а нѣкоторыя также и капиталовъ; и однако изъ всего этого громаднаго числа только два, единственно только два достигли осуществленія и нашли себѣ adeptовъ и практическое употребленіе. Но и эти два появились только случайно, благодаря тому, что одинъ изъ авторовъ не зналъ про трудъ другого. Авторъ языка Эсперанто, который посвятилъ своей идеѣ всю свою жизнь, начиная съ ранняго дѣтства, который со своей идеей сросся и былъ готовъ принести ей въ жертву все, признается самъ, что его энергію поддерживало лишь сознание, что онъ создаетъ нѣчто такое, что еще не существовало никогда и что трудности, которыя онъ встрѣчалъ въ продолженіи своего труда, были такъ велики и требовали такъ много терпѣнія, что если бы Воляшюкъ появился 5—6 годами ранѣе, когда Эсперанто не былъ еще оконченъ, онъ (авторъ Эсперанто) конечно потерялъ бы терпѣніе и отказался бы отъ дальнѣйшей работы надъ своимъ

El ĉio supredirita vi komprenos, ke nun, kiam la tuta mondo scias, ke du tute plenaj artaj lingvoj jam longe ekzistas, estas tre dube, ke troviĝu iu, kiu entreprenus nun similan Sizifan laboron de la komenco kaj havus sufiĉe da energio, por alkonduki ĝin al feliĉa fino, tiom pli ke lin ne vigligus la espero doni iam ion pli bonan ol tio, kio jam ekzistas. Kiom malmulte da espero havus tia entreprenanto, oni vidas la plej bone el tiuj tre multaj provoj kaj projektoj, kiuj aperis post Esperanto: malgraŭ ke la aŭtoroj havis antaŭ si jam tute pretan modelon, laŭ kiu ili povis labori, neniam el tiuj ĉi provoj ne sole ne eliris el la regiono de projektoj, sed eĉ jam el tiuj ĉi projektoj mem oni klare vidas, ke se iliaj aŭtoroj, havus la paciencon kaj povon alkonduki ilin ĝis fino tiuj ĉi laboroj prezentiĝus ne pli bone, sed kontraŭe, multe malpli bone ol Esperanto. Dum Esperanto bonege kontentigas ĉiujn postulojn, kiuj povas esti farataj al lingvo internacia (eksterordinara facileco, precizeco, riĉeco, natureco, vivipoveco, fleksebleco, sonoreco k. t. p.), ĉiu el tiuj projektoj penas plibonigi unu ian flankon de la lingvo, oferante por tio ĉi kontraŭvole ĉiujn aliajn flankojn. Tiel ekzemple multaj el la plej novaj projektistoj uzas la sekvantan ruzadon: sciante, ke la publiko taksos ĉiun projekton konforme al tio, kiel al ĝi rilatos la instruitaj lingvistoj, ili zorgas ne pri tio,

языкомъ, не смотря на то, что онъ отлично сознавалъ громадное преимущество своего языка надъ Воляшюкъ.

Изъ всего вышесказаннаго Вы поймете, что теперь, когда весь миръ знаетъ, что два совершенно полные искусственные языка уже давно существуютъ, очень сомнительно, чтобы нашелся еще ктонибудь, который предпринялъ бы подобную Сизифову работу съ начала и имѣлъ бы достаточно энергии, чтобы привести ее къ счастливому концу, а тѣмъ болѣе, что его не можетъ ослѣплять надежда дать что-либо болѣе лучшее того, что уже существуетъ. Какъ мало надежды имѣлъ бы такой предприниматель, можно хорошо видѣть изъ тѣхъ многочисленныхъ попытокъ и проектовъ, которые появлялись послѣ Эсперанто: не смотря на то, что авторы ихъ имѣли уже предъ собой готовую модель, по которой они могли работать, ни одна изъ этихъ попытокъ не только не вышла изъ области проектовъ, но уже изъ этихъ самыхъ проектовъ хорошо видно, что если бы ихъ авторы имѣли терпѣние и возможность довести ихъ до конца, то труды ихъ оказались бы гораздо менѣе удовлетворительны, чѣмъ Эсперанто. Въ то время, какъ Эсперанто удовлетворяетъ всѣмъ требованіямъ, какія могутъ быть предъявлены къ международному языку (необыкновенная легкость, точность, богатство, естественность, жизнеспособность, гибкость, звучность и т. д.), всѣ изъ этихъ проектовъ стремятся къ улучшенію лишь какойнибудь одной стороны языка, невольно жер-

ke ilia projekto estu efektive taŭga por io en la praktiko, sed nur pri tio, ke ĝi en la unua minuto faru bonan impreson sur la lingvistojn; por tio ili prenas siajn vortojn preskaŭ tute sen ia ŝanĝo el la plej gravaj jam ekzistantaj lingvoj naturaj. Ricevinte frazon skribitan en tia projektita lingvo, la lingvistoj rimarkas, ke ili per la unua fojo komprenis tiun ĉi frazon multe pli facile ol en Esperanto,—kaj la projektistoj jam triumfas kaj anoncas, ke ilia „lingvo“ (se ili iam finos ĝin) estos pli bona ol Esperanto. Sed ĉiu prudenta homo tuj konvinkiĝas, ke tio ĉi estas nur iluzio, ke al la malgrava principo, elmetita pro montro kaj allogo, tie ĉi estas oferitaj la principoj plej gravaj (kiel ekzemple la facileco de la lingvo por la nekleruloj, fleksebleco, riĉeco, precizeco k. t. p.), kaj ke se simila lingvo eĉ povus esti iam finita, ĝi en la fino absolute nenion donus! Ĉar se la plej grava merito de lingvo internacia konsistus en tio, ke ĝi kiel eble plej facile estu tuj komprenata de la instruitaj lingvistoj, ni ja por tio ĉi povus simple preni ian lingvon, ekzemple la latinan, tute sen iaj ŝanĝoj,—kaj la instruitaj lingvistoj ĝin ankoraŭ pli facile komprenos per la unua fojo! La principo de kiel eble plej malgranda ŝanĝado de la naturaj vortoj ne sole estis bone konata al la aŭtoro de la lingvo Esperanto, sed ĝuste de li la novaj projektistoj ja prenis tiun ĉi principon: sed dum Esperanto prudente kontentigas tiun ĉi principon laŭ mezuro de ebleco, penante plej zorge, ke ĝi ne kontraŭagadu al aliaj pli gravaj

твоя для этой цѣли всѣми прочими сторонами. Такъ напр. многіе изъ наиболѣе новыхъ авторовъ проектовъ прибѣгаютъ къ слѣдующей хитрости: зная, что публика оцѣниваетъ всѣ проекты соотвѣтственно тому, какъ къ нимъ отнесутся ученые лингвисты, они стараются не о томъ, чтобы ихъ проектъ былъ дѣйствительно годенъ для чего либо на практикѣ, но стремятся къ тому, чтобы онъ произвелъ хорошее впечатлѣніе въ первую минуту на лингвистовъ; для этого они берутъ свои слова почти безъ всякаго измѣненія изъ наиболѣе важныхъ существующихъ уже натуральныхъ языковъ. Получивши фразу, написанную на этомъ проектированномъ языкѣ, лингвисты замѣчаютъ, что они съ перваго раза поняли эту фразу гораздо легче, чѣмъ на языкѣ Эсперанто,—и авторы проекта уже торжествуютъ и вездѣ объявляютъ, что ихъ языкъ будетъ (если онъ когда либо будетъ доведенъ до конца) гораздо лучше, чѣмъ Эсперанто. Но всякій благо-разумный человекъ тотчасъ же убѣдится, что это есть только иллюзія, что здѣсь незначительному принципу, положенному для показательной стороны и приманки, принесены въ жертву принципы болѣе важные (какъ напр., легкость языка для необразованныхъ, гибкость, богатство, точность и т. д.) и что если бы подобный языкъ и могъ бы быть оконченъ, онъ въ концѣ концовъ абсолютно ничего не далъ бы! Ибо если бы наиболѣе важная заслуга международного языка заключалась въ томъ, чтобы онъ какъ можно легче могъ быть понимаемъ учеными лингвистами, то мы для этой

principoj de lingvo internacia, la projektistoj turnas la tutan atenton nur sur tiun ĉi principon, kaj ĉion alian, nekompareble pli gravan, ili fordonas kiel oferon, ĉar kunigi kaj konsentigi inter si diversajn principojn ili ne povas kaj eĉ ne havas deziron, ĉar ili eĉ mem ne esperas doni ion pretan kaj taŭgan, sed ili volas nur fari efekton.

El ĉio supredirita vi vidas, ke ne ekzistas eĉ la plej malgranda kaŭzo por timi, ke aperus ia nova lingvo, kiu elpuŝus Esperanton, — tiun lingvon, en kiun estas enmetita tiom da talento, tiom da oferoj kaj tiom da jaroj da pacienca kaj varmege aldonita laboro, la lingvon, kiu en la daŭro de multaj jaroj estas jam elprovita en ĉiuj rilatoj kaj en la praktiko tiel bonege plenumas ĉion tion, kion ni povas atendi de lingvo internacia. Sed por vi, estimataj aŭskultantoj, tio ĉi estas ne sufica: vi deziras, ke ni donu al vi plenan kaj senduban

цѣли гораздо проще могли бы взять какой либо языкъ, напр. латинскій, прямо безъ всякихъ измѣненій и ученые лингвисты еще легче поймутъ его съ перваго раза. Принципъ возможно меньшаго измѣненія натуральныхъ словъ не только былъ хорошо извѣстенъ автору языка Эсперанто, но именно отъ него новые авторы проектовъ его и позаимствовались. Но въ то время, какъ Эсперанто пользуется этимъ принципомъ благоразумно, по мѣрѣ возможности, заботливо стараясь, чтобы онъ не шелъ въ противорѣчье съ другими наиболѣе важными принципами международного языка, авторы проектовъ обращаютъ все свое вниманіе только на этотъ принципъ, все же прочее, несравненно болѣе важное, они приносятъ въ жертву этому принципу, не будучи въ состояніи и даже не желая соединить и согласить между собою другія основанія, ибо они сами не надѣются дать что либо совершенно оконченное и пригодное, а желаютъ только сдѣлать эффектъ.

Изъ всего вышесказаннаго вы видите, что не существуетъ даже ни малѣйшей причины бояться появленія новаго языка, который можетъ вытѣснить Эсперанто, — вытѣснить языкъ, въ который вложено столько таланта, столько жертвъ, столько годовъ терпѣливаго и горячо преданнаго труда, языкъ, который въ теченіе многихъ лѣтъ испытанъ уже во всѣхъ отношеніяхъ и на практикѣ такъ хорошо выполняетъ все то, что мы можемъ ожидать отъ международного языка. Но для васъ, уважаемые слушатели, этого не достаточно: вы желаете,

logikan certecon pri tio, ke la lingvo Esperanto ne havos konkurantojn. Feliĉe ni trovas nin en tia situacio, ke ni povas doni al vi tiun ĉi plenan certecon.

Se la tuta esenco de lingvo arta konsistus en ĝia gramatiko, tiam de la momento de la apero de Volapük la demando de lingvo internacia estus solvita por ĉiam kaj iaj konkurantoj al la lingvo Volapük aperi jam ne povus; ĉar malgraŭ diversaj eraroj la gramatiko de Volapük estas tiel facila kaj tiel simpla, ke doni ion multe pli facilan kaj pli simplan oni jam ne povus. Lingvo nova povus diferenci de Volapük nur per kelkaj bagateloj, kaj ĉiu komprenas, ke pro bagateloj neniu entreprenus la kreadon de nova lingvo, kaj la mondo pro bagateloj ne rifuzus la jam tute pretan kaj elprovitan lingvon. En la ekstrema okazo la estonta akademio aŭ kongreso farus en la Volapüka gramatiko tiujn negrandajn ŝanĝojn, kiuj montriĝus utilaj, kaj lingvo internacia sen ia dubo restus Volapük, kaj ĉia konkurado estus por ĉiam esceptita. Sed lingvo konsistas ne sole el gramatiko, sed ankaŭ el vortaro, kaj la ellernado de la vortaro postulas en lingvo arta cent fojojn pli da tempo, ol la ellernado de la gramatiko. Dume Volapük solvis nur la demandon de la gramatiko, kaj la vortaron ĝi lasis tute sen atento, doninte simple tutan kolekton da diversaj elpensitaj vortoj, kiujn ĉiu nova aŭtoro havus la rajton elpensi al si laŭ sia propra deziro. Jen kial jam en la komenco mem de la ekzistado de Volapük eĉ la plej fervoraj Volapükistoj na-

чтобы мы дали вамъ полное и логическое доказательство того, что языкъ Эсперанто не имѣетъ конкурентовъ. Къ счастью мы находимся въ такомъ положеніи, что имѣемъ возможность дать Вамъ и такое полное доказательство.

Если бы вся сущность искусственнаго языка состояла въ его грамматикѣ, тогда съ момента появленія Воляшюка вопросъ о международномъ языкѣ былъ бы навсегда разрѣшенъ, и языкъ Воляшюкъ не имѣлъ бы себѣ конкурентовъ, ибо не смотря на разныя ошибки, грамматика Воляшюка на столько легка и проста, что дать что либо болѣе легкое и простое едва-ли можно себѣ представить. Новый языкъ могъ бы отличаться отъ Воляшюка лишь нѣкоторыми мелочами, а каждый понимаетъ, что изъ за мелочей никто не предприметъ созданія новаго языка и что міръ изъ за мелочей не откажется отъ уже готовога и испытаннаго языка. Въ крайнемъ случаѣ будущая академія или конгрессъ сдѣлали бы въ грамматикѣ Воляшюка тѣ небольшія измѣненія, которыя оказались бы полезными и международнымъ языкомъ остался бы Воляшюкъ, и всякая конкуренція съ нимъ была бы навсегда исключена. Но языкъ состоитъ не только изъ грамматики, но и изъ словаря и изученіе словаря въ искусственномъ языкѣ требуетъ во сто разъ болѣе времени, чѣмъ изученіе грамматики. Между тѣмъ Воляшюкъ разрѣшилъ лишь вопросъ о грамматикѣ, словарь же оставилъ совсѣмъ безъ вниманія, давъ только полную коллекцію выдуманыхъ словъ, которыя могъ бы выдумать

ture timis, ke morgaŭ aperos nova lingvo, tute ne simila je Volapük kaj inter la ambaŭ lingvoj komen-cigos batalado. Tute alia afero estas kun Esperanto: oni scias—kaj tion ĉi eĉ por unu minuto neniam esploro neas,—ke Esperanto solvis ne sole la demandon de la grammatiko, sed ankaŭ la demandon de la vortaro, sekve ne unu malgrandan parton de la problemo, sed la tutan problemon. Kio do en tia okazo restis por fari al la aŭtoro de ia nova lingvo, se tia iam aperus? Al li restus jam nenio ol... eltrovi la jam eltrovitajn Amerikojn! Ni prezentu al ni efektive, ke nun, malgraŭ la jam ekzistantaj, bonega en ĉiuj rilatoj, ĉiuflanke elprovita, havanta jam multegon da adeptoj kaj vastan literaturon lingvo Esperanto, aperis tamen homo, kiu decidis dediĉi tutan serion da jaroj al la kreado de nova lingvo, ke li sukcesis alkonduki sian laboron ĝis la fino kaj ke la lingvo proponita de li montriĝas efektive pli bona el Esperanto,—ni rigardu do, kian vidon havas tiu ĉi lingvo. Se la grammatiko de la lingvo Esperanto, kiu donas plenan eblon esprimi en la plej preciza maniero ĉiujn nuancojn de la homa penso, konsistas tute el 16 malgrandaj reguletoj kaj povas esti ellernita en duono da horo,—tiam kion la nova aŭtoro povus doni pli bonan? En ekstrema okazo li donus eble anstataŭ 16 reguloj 15 kaj anstataŭ 30 minutoj da laborado postulus 25 minutojn? Ĉu ne vere? Sed ĉu deziros iu pro tio ĉi krei novan lingvon kaj ĉu la mondo pro tia bagatelo rifuzos la jam ekzistantan kaj ĉiuflanke elpro-

po своему желанію и каждый новый авторъ. Вотъ почему уже въ самомъ началѣ существованія Воляшюка даже наиболѣе усердные Воляшюкисты естественно боялись, что завтра появится новый языкъ, совершенно не похожій на Воляшюкъ и между обоими языками начнется борьба. Совсѣмъ иначе дѣло обстоитъ съ Эсперанто: извѣстно,—и это не будетъ ни на минуту отрицать ни одинъ изслѣдователь,—что Эсперанто разрѣшилъ не только вопросъ о грамматикѣ, но также и вопросъ о словарѣ и слѣдовательно не только одну маленькую часть задачи, но и всю ее. Что же въ такомъ случаѣ остается дѣлать автору новаго языка, если бы таковой когда либо появился? Ему бы ничего не оставалось, какъ... открывать уже открытую Америку! Представимъ себѣ на самомъ дѣлѣ, что въ настоящее время, не смотря на уже существующій, прекрасный во всѣхъ отношеніяхъ, всесторонне испытанный, имѣющій уже громадное число adeptовъ и обширную литературу языкъ Эсперанто, появился однако человекъ, который рѣшилъ посвятить цѣлый рядъ лѣтъ на созданіе новаго языка, что ему удалось довести свой трудъ до конца, и что предположенный языкъ окажется дѣйствительно лучше, чѣмъ Эсперанто, посмотримъ, какой видъ имѣлъ бы этотъ языкъ. Если грамматика языка Эсперанто, которая даетъ полную возможность выразить самымъ точнымъ образомъ всѣ оттенки человѣческой мысли, состоитъ всего изъ 16 небольшихъ правилъ и можетъ быть изучена въ полчаса,—тогда что лучше можетъ дать новый

vitan? Sendube ne; en ekstrema okazo la mondo diros: „se en via gramatiko ia bagatelo estas pli bona ol en Esperanto, ni tiun ĉi bagatelon enkondukos en Esperanton kaj la afero estos finita“. Kia estos la vortaro de tiu ĉi lingvo? En la nuna tempo nenia esploranto jam dubas, ke la vortaro de lingvo internacia ne povas konsisti el vortoj arbitre elpensitaj, sed devas konsisti nepre el vortoj romana-germanaj en ilia plej komune uzata formo; tio ĉi estas ne por tio, ke—kiel opinias multaj pli novaj projektistoj—la instruitaj lingvistoj povu tuj kompreni tekston skribitan en tiu ĉi lingvo (en tia afero, kiel lingvo internacia, la instruitaj lingvistoj ludas la lastan rolon, ĉar por ili ja tia lingvo estas malplej bezona), sed pro aliaj, pli gravaj kaŭzoj. Tiel ekzemple ekzistas grandega nombro da vortoj tiel nomataj „fremdaj“, kiuj en ĉiuj lingvoj estas uzataj egale kaj al ĉiuj estas konataj sen ellernado kaj kiujn ne uzi estus rekta absurdo; al ili unisone devas soni ankaŭ ĉiuj aliaj vortoj de la vortaro, ĉar alie la lingvo estus sovaĝa, sur ĉiu paŝo estus kunpuŝiĝo de elementoj, malkompreniĝoj, kaj la konstanta regula riĉiĝado de la lingvo estus malfaciligita. Ekzistas ankoraŭ diversaj aliaj kaŭzoj, pro kiuj la vortaro devas esti kunmetita nur el tiaj vortoj kaj ne el aliaj, sed pri tiuj ĉi kaŭzoj, kiel tro specialaj, ni tie ĉi detale ne parolos. Estos sufiĉe, se ni nur diros, ke ĉiuj plej novaj esplorantoj akceptas tiun ĉi leĝon por la vortaro kiel allasantan jam nenan dubon. Kaj ĉar la lingvo Esperanto ĝuste per tiu ĉi leĝo sin

авторъ? Въ крайнемъ случаѣ, онъ далъ бы, возможно, вмѣсто 16 правилъ 15 и вмѣсто 30 минутъ потребовалъ бы 25 минутъ? Не правда ли? Но пожелаетъ ли кто изъ за этого создавать новый языкъ и откажется-ли мiръ изъ за такой малости отъ уже существующаго и всесторонне испытаннаго языка? Конечно нѣтъ; въ крайнемъ случаѣ мiръ скажетъ: „если въ вашей грамматикѣ какая либо бездѣлица лучше, чѣмъ въ Эсперанто, мы эту бездѣлицу введемъ въ Эсперанто и дѣло будетъ кончено“. Каковъ будетъ словарь этого языка? Въ настоящее время никакой изслѣдователь уже не сомнѣвается, что словарь международного языка не можетъ состоять изъ словъ, произвольно выдуманныхъ, но долженъ состоять непременно изъ словъ романо-германскихъ въ ихъ наиболѣе общеупотребительной формѣ; это не потому, какъ думаютъ многіе новѣйшіе авторы проектовъ, — что ученые лингвисты могутъ скорѣе понять текстъ, написанный на этомъ языкѣ (въ такомъ дѣлѣ, какъ международный языкъ, ученые лингвисты играютъ послѣднюю роль, ибо для нихъ такой языкъ наименѣе нуженъ), но по другимъ болѣе важнымъ причинамъ. Такъ, наприм., существуетъ громадное число словъ, такъ называемыхъ иностранныхъ, которые во всѣхъ языкахъ употребляются одинаково и всѣмъ извѣстны безъ заучиванія, такъ что не употреблять ихъ было бы совершенно неразумно. Соответственно этому должны звучать также и другіе слова словаря, иначе языкъ былъ бы грубъ, на каждомъ шагу было бы столкнове-

gvidis kaj ĉar ĉe tiu ĉi leĝo granda arbitro en la elekto de vortoj ekzisti ne povas, restas la demando, kion do povus al ni doni aŭtoro de nova lingvo, se tia estus kreita? Estas vero, ke al tiu aŭ alia vorto oni povus doni pli oportunan formon, — sed da tiaj vortoj ekzistas tre nemulte. Tion ĉi oni la plej bone vidas el tio, ke kian ajn el la multaj projektoj aperintaj post Esperanto vi prenos, vi trovos en ĉiu el ili almenaŭ 60% da vortoj, kiuj havas tute tiun saman formon, kiel en Esperanto. Kaj se vi al tio ĉi ankoraŭ aldonos, ke ankaŭ la restaj 40% da vortoj diferencas de la Esperanta formo pleje nur tial, ke la aŭtoroj de tiuj projektoj aŭ ne turnis atenton sur diversajn principojn, kiuj por lingvo internacia estas trege gravaj, aŭ simple ŝanĝis la vortojn tute sen ia bezono, — vi facile venos al la konkludo, ke la efektiva nombro da vortoj, al kiuj oni anstataŭ la formo Esperanta povus doni formon pli oportunan, prezentas ne pli ol iajn 10%. Sed se en la Esperanta gramatiko oni preskaŭ nenion povas ŝanĝi kaj en la vortaro oni povus ŝanĝi nur iajn 10% da vortoj, tiam estas la demando, kion do prezentus per si la nova lingvo, se ĝi iam estus kreita kaj se ĝi efektive montriĝus kiel lingvo taŭga en ĉiuj rilatoj? Tio ĉi estus ne nova lingvo, sed nur iom ŝanĝita lingvo Esperanto! Sekve la tuta demando pri la estonteco de la lingvo internacia alkondukigas nur al tio, ĉu Esperanto estos akceptita senŝanĝe en ĝia nuna formo, aŭ en ĝi estos faritaj iam iaj ŝanĝoj! Sed tiu ĉi demando por

nie элементовъ, неясностей и постоянное правильное обогащение языка было бы затруднено. Существуют и другія причины, по коимъ словарь долженъ быть составленъ только изъ такихъ словъ, а не изъ иныхъ, но объ этихъ причинахъ, какъ очень специальныхъ, мы здѣсь подробно говорить не будемъ. Будетъ достаточно, если мы только скажемъ, что всѣ наиболѣе новые изслѣдователи принимаютъ этотъ законъ для словаря, какъ недопускающей никакого сомнѣнія. Но такъ какъ языкъ Эсперанто составлялся именно по этому закону, и такъ какъ при существованіи этого закона большого произвола въ выборѣ словъ существовать не можетъ, то остается вопросъ, что же могъ бы намъ дать авторъ новаго языка, если бы такой былъ созданъ. Правда, что тому или иному слову можно дать болѣе удобную форму, но такихъ словъ существуетъ очень не много. Это хорошо видно изъ того, что какой бы изъ многихъ проектовъ, появившихся послѣ Эсперанто, вы не взяли, вы найдете въ каждомъ изъ нихъ покрайней мѣрѣ 60% словъ, которыя имѣютъ ту же самую форму, какъ и въ Эсперанто. И если вы къ этому еще прибавите, что остальные 40% словъ отличаются отъ Эсперантской формы только потому, что авторы этихъ проектовъ или не обращали вниманія на различные принципы, которые для международного языка имѣютъ очень важное значеніе или просто измѣняли слова безъ всякой нужды, — вы легко придете къ заключенію, что дѣйствительное число словъ, которымъ вмѣсто эсперантской формы

la esperantistoj havas jam nenian signifon; ili protestas nur kontraŭ tio, se apartaj personoj volas ŝanĝi Esperanton laŭ sia bontrovo; sed se iam aŭtoritata kongreso aŭ akademio decidus fari en la lingvo tiajn aŭ aliajn ŝanĝojn, la esperantistoj akceptos tion ĉi kun plezuro kaj nenion perdos de tio ĉi: ili ne bezonos tiam de la komenco eilernian novan malfacilan lingvon, sed ili bezonos nur oferi unu aŭ kelkajn tagojn por la ellerno de tiuj ŝanĝoj en la lingvo, kiuj estos faritaj, kaj la afero estos finita.

можно бы было дать форму болѣе удобную, представляет не болѣе 10⁰%. Но если въ Эсперантской грамматикѣ почти ничего нельзя измѣнить, а въ словарѣ можно измѣнить только какихъ нибудь 10⁰% словъ, тогда является вопросъ, что можетъ представлять изъ себя новый языкъ, если онъ когда либо будетъ созданъ, и если бы онъ дѣйствительно оказался языкомъ, пригоднымъ во всѣхъ отношеніяхъ? Это былъ бы не новый языкъ, но только нѣсколько измѣненный языкъ Эсперанто! Слѣдовательно, весь вопросъ о будущности международного языка сводится только къ тому, будетъ ли Эсперанто принять безъ измѣненія въ его настоящей формѣ, или въ немъ будутъ сдѣланы какія либо измѣненія! Но этотъ вопросъ для Эсперантистовъ не имѣетъ никакого значенія; они протестуютъ только противъ того, если бы отдѣльные лица захотѣли его измѣнить согласно своему произвольному желанію; но если какой либо авторитетный конгрессъ или академія рѣшатъ сдѣлать въ языкѣ тѣ или инья измѣненія, Эсперантисты примутъ это съ удовольствіемъ и ничего не потеряютъ отъ этого. Имъ не нужно будетъ тогда снова изучать какой либо новый трудный языкъ, но они вынуждены будутъ только принести въ жертву одинъ или нѣсколько дней для изученія тѣхъ измѣненій въ языкѣ, которыя будутъ сдѣланы и дѣло будетъ окончено.

La esperantistoj tute ne pretendas, ke ilia lingvo prezentas ion tiom perfektan, ke nenio pli alta jam povus ekzisti. Kontraŭe: kiam efektiviĝos aŭtoritata kongreso, pri

Эсперантисты совсѣмъ не претендуютъ, что ихъ языкъ представляетъ нѣчто такое совершенное, что ничто болѣе высокое уже не можетъ существовать. Напротивъ,

kiu oni scios, ke ĝia decido havos forton por la mondo, la espetantistoj mem proponos al ĝi difini komitaton, kiu okupus sin je la trarigardo de la lingvo kaj farus en ĝi ĉiujn utilajn plibonigojn, se eĉ por tio ĉi oni devus ŝanĝi la lingvon ĝis plena nerekonobleco; sed ĉar ekzistas nenia eblo antaŭvidi, ĉu tiu ĉi laboro entute sukcesos al la komitato, ĉu ĝi ne daŭros senfinan serion da jaroj, ĉu ĝi en konsenteco estos alkondukita al feliĉa fino kaj ĉu la finita laboro en la praktiko montriĝos tute taŭga, sekve kompreneble estus tre malsaĝe kaj nepardoneble de la flanko de la komitato, se ĝi pro la problema estontajo rifuzus la faktan kaj en ĉiuj rilatoj finitan kaj elprovitan nunajon; sekve se eĉ la kongreso venus al la konkludo, ke Esperanto ne estas bona, ĝi povus decidi nur la jenon: akcepti dume, la lingvon Esperanto en ĝia nuna forma kaj paralele kun tio ĉi difini komitacion, kiu okupus sin je la perfektigo de tiu ĉi lingvo aŭ je la kreo de ia nova lingvo pli ideala; kaj nur tiam, kiam kun la tempo montriĝus, ke la laborado de la komitato estas feliĉe alkondukita al fino kaj post multaj provoj montriĝis tute taŭga, nur tiam oni povus anonci, ke la nuna formo de la lingvo internacia estas eksigata kaj anstataŭ ĝi eniras en la vivon la formo nova. Ĉiu prudenta homo konsentos, ke la kongreso povas agi nur tiel kaj ne alie. Sekve se ni eĉ supozos, ke fina, lingvo de la estontaj generacioj estos ne Esperanto, sed ia alia ankoraŭ ellaborota lingvo, en ĉia okazo la vojo al tiu lingvo nerpe devas konduki tra Esperanto.

когда осуществится авторитетный конгрессъ, относительно котораго будетъ извѣстно, что его рѣшеніе будетъ имѣть силу для всего міра, Эсперантисты сами предложатъ ему избрать комитетъ, который занялся бы пересмотромъ языка и сдѣлалъ бы въ немъ всѣ полезныя улучшенія, если бы даже для этой цѣли нужно было измѣнить языкъ до полной неузнаваемости; но такъ какъ не существуетъ никакой возможности предвидѣть, удастся ли эта работа комитету, не продолжится ли она безконечное число лѣтъ, будетъ ли она въ согласіи доведена до счастливаго конца и будетъ ли оконченная работа пригодна для практической жизни, то отсюда становится понятнымъ, что со стороны комитета было бы очень неразумно и извинительно, если бы онъ для проблематическаго „будущаго“ отказался бы отъ фактическаго, во всѣхъ отношеніяхъ оконченнаго и испытаннаго „настоящаго“; слѣдовательно, если бы даже конгрессъ пришелъ къ заключенію, что Эсперанто не удовлетворителенъ, то онъ могъ бы рѣшить только слѣдующее: принять пока Эсперанто въ его настоящей формѣ и параллельно съ этимъ опредѣлить комитетъ, который занялся бы усовершенствованіемъ этого языка или созданиемъ какого либо другаго языка, болѣе идеальнаго; и только тогда, когда современемъ оказалось бы, что трудъ комитета счастливо приведенъ къ концу и послѣ многихъ испытаній найденъ совершенно годнымъ, только тогда можно было бы объявить, что настоящая форма языка устраняется, а вмѣсто нея вводится въ жизнь новая. Каждый благоразумный че-

Sekve resumante ĉion, kion ni diris de la komenco ĝis la nuna minuto, ni turnas vian atenton sur tion, ke ni venis al la sekvantaj konkludoj:

1. La enkonduko de lingvo internacia alportus al la homaro grandegan utilon;

2. La enkonduko de lingvo internacia estas tute ebla;

3. La enkonduko de lingvo internacia pli aŭ malpli frue nepre kaj sendube efektiviĝos, kiom ajn la rutinistoj batalus kontraŭ tio ĉi;

4. Kiel internacia neniam estos elektita ia alia lingvo krom arta;

5. Kiel internacia neniam estos elektita ia alia lingvo krom Esperanto; ĝi aŭ estos lasita por ĉiam en ĝia nuna formo, aŭ en ĝi estos poste faritaj iaj ŝanĝoj.

VIII.

Kaj nun rigardu, kio sekvas el ĉio, kion ni supre diris. Unue sekvas tio, ke la esperantistoj tute ne estas tiaj fantaziistoj, kiaj ili ŝajnas al multaj tiel nomataj „saĝaj“ kaj „praktikaj“ homoj, kiuj juĝas pri ĉio supraĵe kaj sen ia logika pripenso kaj mezuras ĉion per mezuro-

lovĥкь согласится, что конгрессъ можетъ дѣйствовать только такимъ образомъ, а не иначе. Слѣдовательно, если мы даже предположимъ, что конечный языкъ будущихъ поколѣній будетъ не Эсперанто, но какой либо другой вновь выработанный языкъ, во всякомъ случаѣ, путь къ этому языку долженъ пройти чрезъ Эсперанто.

Резимируя все, что мы сказали съ начала до настоящей минуты, мы обращаемъ ваше вниманіе на слѣдующія заключенія:

1) Введеніе международного языка принесло бы человечеству громадную пользу.

2) Введеніе международного языка совершенно возможно.

3) Введеніе международного языка рано или поздно непременно и несомнѣнно осуществится, сколько бы рутинеры не сопротивлялись этому.

4) Международнымъ языкомъ можетъ быть избранъ только искусственный языкъ.

5) Международнымъ языкомъ можетъ быть избранъ только языкъ Эсперанто; онъ или останется навсегда въ его настоящей формѣ, или въ немъ впослѣдствіи будутъ сдѣланы нѣкоторыя измѣненія.

VIII.

Теперь мы должны разсмотрѣть, что слѣдуетъ изъ того, что мы сказали выше. Во-первыхъ, слѣдуетъ, что Эсперантисты вовсе не представляютъ изъ себя такихъ фантазеровъ, какими они кажутся многимъ такъ называемымъ „мудрецамъ“ и практическимъ людямъ, которые

rilo de la modo. Ili batalas por afero, kiu ne sole havas grandegan gravecon por la homaro, sed kiu al tio havas en si nenion fantazian kaj kiu pli aŭ malpli frue devas efektiviĝi kaj nepre efektiviĝos, kiom ajn la inerciuloj batalus kontraŭ ĝi, kiom ajn la saĝuloj ŝercadus pri ĝi. Kiel estas sendube, ke post la nokto venas mateno, tiel sendube estas, ke post mallonga aŭ longa batalado Esperanto pli aŭ malpli frue estos enkondukita en komunan uzon por la komunikiĝoj internaciaj. Ni konfirmas tion ĉi kuraĝe ne tial, ke ni tiel volas, ke ni tion esperas, sed tial, ke la konkludoj de simpla logiko diras, ke tiel esti devas kaj ke alie esti ne povas. Longan tamen eble ankoraŭ la esperantistoj devos bataladi, longan tamen eble ankoraŭ ĉia bubo ĵetados sur ilin ŝtonojn, koton kaj malsaĝajn spritaĵojn, sed tio, kio devas veni, pli aŭ malpli frue venos. La iniciatoroj de la Esperanta afero eble ne ĝisvivos ĝis tiu tempo, kiam fariĝos videblaj la fruktoj de ilia agado, ili iros eble en la tombon kun la malestima nomo de homoj, kiuj okupadis sin je infanaĵoj, sed pli aŭ malpli frue por la maldolĉa kaliko, kiun ili trinkas el la manoj de la samtempuloj, la posteuloj konstruos al ili monumentojn kaj elparolados ilian nomon kun la plej granda danko. Longe ankoraŭ eble ili ŝajnos al la mondo senfortaj, multajn fojojn eble ankoraŭ ilia afero ŝajnos al la mondo eĉ mortinta kaj je ĉiam enterigita—sed tiu ĉi afero jam neniam mortos, ĉar ĝi morti jam neniam povas. La afero vivos kaj konstante reme-

судять о всемъ свысока, безъ всякаго логическаго размышленія и все измѣряютъ на мѣрку моды. Эсперантисты сражаются за дѣло, которое не только имѣетъ громадное значеніе для человѣчества, но которое не имѣетъ ничего фантастическаго и рано или поздно должно осуществиться и непременно осуществится, сколько бы инертные люди не сопротивлялись этому и сколько бы разные мудрецы не насмѣхались надъ нимъ. Какъ несомнѣнно, что послѣ ночи наступаетъ утро, такъ несомнѣнно, что послѣ болѣе или менѣе продолжительной битвы Эсперанто рано или поздно будетъ введенъ въ общее употребленіе для международныхъ сообщеній. Мы утверждаемъ это такъ смѣло не потому, что именно мы такъ желаемъ и надѣемся, но потому, что выводы самой элементарной логики показываютъ, что такъ должно быть, что иначе и быть не можетъ. Возможно, что еще долгое время Эсперантисты вынуждены будутъ вести борьбу, возможно, что долгое еще время въ нихъ будутъ бросать камнями, грязью и глупыми остротами, но то, что должно придти, рано или поздно придетъ. Инициаторы Эсперантскаго дѣла возможно, не доживутъ до того времени, когда обнаружатся плоды ихъ дѣятельности, возможно, они войдутъ въ могилу съ обиднымъ именемъ людей, которые занимались глупостями, но рано или поздно вмѣсто горькой чаши, которую они выпиваютъ отъ современниковъ, потмки воздвигнутъ имъ памятники и будутъ произносить ихъ имя съ величайшей благодарностью. Возможно,

morigados pri si; post ĉiu nova silenta tempo, se ĝi eĉ daŭrus dekon da jaroj, aperos nova revigliĝo; kiam laciĝos unuj batalantoj, aperos pli aŭ malpli frue novaj energiaj batalantoj, kaj tiel la afero iros tiel longe, ĝis fine ĝi plene atingos sian celon. Ne malĝoju tial, Esperantistoj, se nesaĝaj homoj ironie rimarkas al vi, ke vi estas ankoraŭ tre malmultaj, ne perdu la kuraĝon, se via afero iras malrapide. La afero konsistas ne en rapideco, sed en certeco. Multe da sencelaj aferoj ekbrilis antaŭ la mondo rapide, sed ankaŭ rapide falis; afero bona kaj certa progresas ordinaro malrapide kaj kun grandaj malhelpoj.

Sur la supre montritajn 5 konkludojn ni turnas apartan atenton de tiuj esperantistoj, kiuj batalas por sia ideo senkonscie kaj tial ĉe la plej malgranda rimarko de la kontraŭuloj ekstaras senhelpe kaj ne scias, kion respondi, aŭ perdas la kuraĝon. Ĉiuj tiuj konkludoj prezentas produkton de la simpla kaj severa logiko. Tial se oni diras al vi „la mondo ne volas vian lingvon“, respondu kuraĝe: „ĉu la mondo volas aŭ ne volas, ĝi pli aŭ malpli frue devos akcepti ĝin, ĉar

что еще долго они будут казаться миру бессильными, возможно, что много раз еще будет казаться ихъ дѣло мертвымъ и навсегда похороненнымъ—но дѣло это никогда не умретъ, ибо оно по самому существу не можетъ умереть. Дѣло будетъ жить и постоянно напоминать о себѣ; послѣ каждаго новаго затишья, даже если бы оно продолжалось десятокъ лѣтъ, появится новое оживленіе; когда утомятся первые борцы, появятся рано или поздно новые энергичные защитники и такимъ образомъ дѣло будетъ двигаться впередъ до тѣхъ поръ, пока оно наконецъ не достигнетъ своей цѣли. Не огорчайтесь поэтому, гг. Эсперантисты, если неразумные люди будутъ указывать Вамъ, что Васъ пока еще не много, не теряйте мужества, если ваше дѣло идетъ пока медленно. Дѣло заключается не въ быстротѣ, а въ вѣрности. Много безцѣльныхъ дѣлъ вспыхивали предъ міромъ быстро, но также быстро и погасали; дѣло хорошее и вѣрное обыкновенно подвигается впередъ медленно и съ большими препятствіями.

На 5 вышесдѣланныхъ заключеній мы обращаемъ особенное вниманіе тѣхъ Эсперантистовъ, которые борются за свою идею безсознательно и потому при малѣйшемъ возраженіи противниковъ становятся въ безпомощное положеніе, не знаютъ что имъ отвѣтить и теряютъ мужество. Всѣ эти заключенія представляютъ результатъ простой и строгой логики. Такимъ образомъ, если говорятъ Вамъ: „міръ не желаетъ вашего языка“, отвѣчайте смѣло: „желаетъ ли міръ или не

alie esti ne povas“. Kiam vi aŭdos „oni diras, ke aperis nova lingvo, oni diras, ke tia aŭ alia instruita societo aŭ kongreso deziras elekti tian aŭ alian lingvon aŭ krei novan lingvon“, respondu kuraĝe: „ĉiuj tiuj ĉi famoj aŭ entreprenoj estas fonditaj sur la plej absoluta nekomprendado de la esenco kaj historio de la ideo de lingvo internacia; tiaj provoj de la flanko ne sole de privataj personoj, sed ankaŭ de tutaj societoj ripetigis jam multajn fojojn kaj ĉiufoje finiĝadis kaj devis finiĝadi per la plej plena fiasko; lingvo internacia povas esti nur Esperanto, ĉar laŭ la leĝoj de la logiko kaj laŭ la esenco de la afero alie esti neniel povas“.

Se oni diras al vi: „tiu aŭ alia esperantisto aŭ societo esperantista en tro granda sed ne prudenta fervoro faris ian falsan paŝon kaj ridindigis aŭ diskreditigis per tio ĉi vian tutan aferon“, tiam respondu: „La afero Esperanta dependas de nenia persono nek societo, kaj nenia homo per siaj privataj falsaj paŝoj povas havi ian influon sur ĝian sorton; eĉ la aŭtoro de Esperanto mem estas nun por Esperanto absolute seninflua, ĉar Esperanto jam longe fariĝis afero pure publika“.

La dua, kio sekvas el ĉio, kion ni supre diris, estas la sekvanta: Se la elekto de lingvo internacia dependus de ia kongreso de repre-

желаетъ, но рано или поздно онъ его долженъ будетъ принять, ибо иначе быть не можетъ“. Когда Вы услышите: „говорятъ, что появился новый языкъ, говорятъ, что такое-то ученье общество или конгрессъ желаютъ избрать такой-то языкъ или создать такой-то новый языкъ“ — отвѣчайте смѣло: „всѣ эти слухи и предпріятія основаны на абсолютномъ непониманіи сущности и исторіи идеи международного языка; такія попытки со стороны не только отдѣльныхъ лицъ, но и цѣлыхъ обществъ повторялись уже много разъ и каждый разъ оканчивались и должны были окончиться полнымъ фіаско. Языкомъ международнымъ можетъ быть только Эсперанто, ибо по законамъ логики и по существу дѣла иначе и быть не можетъ.“

Если говорятъ Вамъ: тотъ или иной Эсперантистъ или общество изъ слишкомъ большаго, но неблагоразумнаго усердія допустили какой либо ложный шагъ и тѣмъ сдѣлали смѣшнымъ и дискредитировали все ваше дѣло, тогда отвѣчайте: „дѣло Эсперантизма не зависитъ отъ какого либо лица или общества и никакой человекъ своими частными ложными шагами не можетъ имѣть никакого вліянія на его судьбу; даже самъ авторъ языка Эсперанто въ настоящее время не имѣетъ рѣшительно никакого вліянія на этотъ языкъ, ибо Эсперанто уже давно сдѣлался дѣломъ чисто общественнымъ.“

Второе, что вытекаетъ изъ вышесказаннаго, это слѣдующее: Если бы избраніе международного языка зависѣло отъ конгресса предста-

zentantoj de diversaj regnoj, ni longe, tre longe kredeble devus tion ĉi atendi kaj neniu el ni ion povus fari por tio ĉi. Sed se, kiel ni vidis supre, oni jam nun povas kun plena certeco kaj precizeco antaŭvidi, al kia nome lingvo la sorto difinis fariĝi iam internacia, tiam la afero ŝanĝiĝas. Ni ne bezonas jam nun atendi kongresojn: la celo estas tute klara kaj ĉiu povas sintiri al ĝi. Ne bezonante rigardadi, kion diras aŭ faras aliaj, ĉiu povas alporti sian ŝtonon por la kreskanta konstruo. Nenia ŝtono perdiĝos. Nenia laboranto tie ĉi dependas de la alia, ĉiu povas agadi aparte, en sia afero, laŭ siaj fortoj, kaj ju pli da laborantoj estos, tiom pli rapide estos finita la granda konstruo. Precipe ni turnas nin al diversaj sciencaj societoj kaj kongresoj. Ne rigardante, kion faras aliaj, ne atendante, ke aliaj prenu sur sin la iniciativon, ĉiu societo aŭ kongreso aparte decidu ion tian, kio alproksimigus la grandan komunehoman celon almenaŭ je unu paŝo.

вителей разныхъ странъ, намъ вѣроятно пришлось бы очень и очень долго его ждать и никто изъ насъ ничего не могъ бы сдѣлать для ускоренія его созыва. Но если, какъ мы выше видѣли, уже и теперь можно съ полной увѣренностью и точностью предвидѣть, какому именно языку судьба опредѣлила сдѣлаться международнымъ, тогда дѣло мѣняется. Намъ не нужно уже ждать конгрессовъ: цѣль совершенно ясна и каждый можетъ къ ней стремиться. Не нужно обращать вниманія на то, что говорятъ или дѣлаютъ другіе; каждый, не зависимо отъ другихъ можетъ приносить свой камень для возрастающей постройки. Никакой камень не пропадетъ. Никакой труженикъ здѣсь не зависитъ отъ другихъ, каждый можетъ дѣйствовать отдѣльно, въ своей сферѣ, сообразно съ своими силами, и чѣмъ болѣе будетъ работниковъ, тѣмъ быстрѣе будетъ окончено громадное зданіе. Въ особенности мы обращаемся къ различнымъ ученымъ обществамъ и конгрессамъ. Не обращая вниманія на то, что дѣлаютъ другіе, не ожидая, чтобы другіе взяли на себя инициативу, каждое общество или конгрессъ должны отдѣльно предпринимать что либо такое, что приблизило бы насъ къ общечеловѣческой цѣли по крайней мѣрѣ на одинъ шагъ.

A N Ĝ E L O.

(El Lermontov).

En mezo de nokto, en blua ĉielo,
Traflugis kaj kantis plej bela anĝelo.
Kaj nuboj kaj steloj kaj lun'en irado
Atentis kun ĝojo je l' sankta kantado.

Li kantis feliĉajn, neniam pekantajn
Spiritojn, kun Di' en ĉielo loĝantajn;
Li kantis pri Patro ĉiela kaj tera—
Kaj lia laŭdado ne estis malvera.

Animon tre junan en brakoj li tenis;
En mondo malgaja naskiĝi ĝi venis.
Kaj sono de l' kanto en juna animo
Restadis sen vort', sed kun viva estimo.

Tre longe en mondo ĝi estis premata,
Je revo mirinda pri Di' plenigata!
Kaj ŝanĝi la kanton de l' sankta sincero
Ne povis por ĝi ĉiuj kantoj de l' tero.

V. Devjatnin.

А Н Г Е Л Ъ.

(Изъ Лермонтова).

По небу полуночи ангель летѣлъ,
И тихую пѣсню онъ пѣлъ
И мѣсяць, и звѣзды и тучи толпой
Внимали той пѣснѣ святой.

Онъ пѣлъ о блаженствѣ безгрѣш-
ныхъ духовъ
Подъ кущами райскихъ садовъ
О Богъ Великомъ онъ пѣлъ, и хвала
Его непритворна была.

Онъ душу младую въ объятіяхъ несъ
Для міра печали и слезъ,
И звукъ его пѣсни въ душѣ молодой
Остался—безъ словъ, но живой.

И долго на свѣтѣ томилась она
Желаніемъ чуднымъ полна
И звуковъ небесъ замѣнить не могли
Ей скучныя пѣсни земли.

ELEMENTOJ DE KUNFRATIĜO DE POPOLOJ.

Kiam ni rememoras la vivon de antikvaj kaj mezcentjaraj popoloj, en nia imago ordinare pentriĝas senhaltaj kruelaj militoj, sklavaĵo, ekzekutoj, turmentadoj, homoferadoj kaj al tio similaj sovaĝaĵoj, kunmetintaj ordinaran pentraĵon de tiaj epokoj.

Nevane ĉe Romanoj formiĝis la proverbo: „homo homini lupus est“ — homo al homo lupo estas. Venko de unu popolo super alia ordinare en la komenco akompaniĝadis de masa mortigo de venkitoj, ĉiaforma mokegado je iliaj persono, kredoj, honoro, poste — de depreno de havaĵo, konverto en sklavecon, k. t. p. Per unu vorto, inter homoj estis permesataj tiaj rilatoj, kiaj en niaj kleraj samtempuloj povas eksciti nur grandegan abomenon. Komparu, ekzemple, karakteron de antaŭaj militoj kaj nunaj. En antaŭaj tempoj kaptitoj ne estis opiniataj, kiel ekzistaĵoj, postulantaj al si humanan rilaton, dum nuntempe al ili oni donas, kiom estas eble, tiajn samajn kondiĉojn de vivo, kiajn ili havis en patrujo. Tion saman ni vidas kaj koncernante vojaĝojn en fremdajn landojn. En antaŭaj tem-

ЭЛЕМЕНТЫ БРАТСТВА НАРО- ДОВЪ.

Когда мы представляемъ себѣ жизнь древнихъ и средневѣковыхъ народовъ, намъ обыкновенно рисуются въ воображеніи непрерывныя жестокия войны, рабство, казни, пытки, человѣческія жертвоприношенія и т. п. дикости, составлявшія обычную картину тѣхъ эпохъ.

Недаромъ у римлянъ составила пословица „homo homini lupus est“, —человѣкъ человѣку волкъ. Побѣда одного народа надъ другимъ обыкновенно сопровождалась сначала массовымъ убійствомъ побѣжденныхъ, всевозможнымъ издѣвательствомъ надъ ихъ личностью, вѣрованіями, честью, затѣмъ отобраніемъ имущества, обращеніемъ въ рабство и т. д. Словомъ, между людьми допускались такія отношенія, которыя въ нашихъ культурныхъ современникахъ могутъ возбуждать только величайшее отвращеніе. Сравните, на примѣръ, характеръ прежнихъ войнъ и настоящихъ. Въ прежнее время взятые въ плѣнъ не считались существами, требующими человѣческаго обращенія, между тѣмъ какъ теперь имъ даютъ по возможности тоже содержаніе, какимъ они пользовались на родинѣ. Тоже мы

Примѣчаніе. Эта статья, помѣщенная въ Апрельскомъ номерѣ за 1906 годъ „Ruslanda Esperantisto“ была съ Эсперанто переведена нѣмецкимъ профессоромъ P. Christaller на Нѣмецкій языкъ и напечатана въ одномъ изъ Нѣмецкихъ Журналовъ.

poj tiuj vajaĝoj estis kunigataj kun grandegaj danĝeroj por la vivo de vojaĝantoj; dume nuntempe tiuj-ĉi lastaj en fremda lando estas garantiataj preskaŭ tiom same, kiom en sia patrujo.

Tiaj estas rezultatoj de disvolviĝo de internaciaj rilatoj kaj de l'kultura vivo de popoloj. Sed kvankam ni tre prospere iris antaŭen en kultura rilato kompare kun popoloj de l'antikva kaj mezcentjara mondo, tamen en nia vivo ankoraŭ havas lokon multego da tiaj reciprokaj rilatoj, kiuj ne povas ne ekscitadi en la plej granda parto da nuntempuloj la plej profundan proteston.

Al la nombro da tiaj fenomenoj ni alportas plej antaŭe militojn, kaj kune ili ankaŭ tiujn kondiĉojn, kiuj permesas eĉ ĝis nuna tempo la ekzistadon de tiu ĉi abomena maniero de solvado de naskiĝantaj inter apartaj regnoj malkompreniĝoj.

La militoj povas eksciti la proteston kontraŭ si ne sole tial, ke ili naskas nultegajn mortigojn kaj kriplojn kiaj estas entute abomenaj por la naturo de homoj, sed ankaŭ tial, ke milita tempo akompaniĝas ordinare de malaltigo de kultura laborado de militantaj landoj; dume en tiu ĉi lasta laborado ni vidas la plej esperindan fonton por altigo de l'nivelo de komuna bonvivo de l'homaro. Laŭ nia profunda opinio al homo devas donadi kaj povas doni lian feliĉon nur tia neelĉerpebla fonto da ĉiuj fortoj kaj riĉecoj, kiujn prezentas ĉirkaŭanta ho-

видимъ и съ путешествіями въ чужія страны. Въ прежнее время такія путешествія сопряжены были съ величайшею опасностью для жизни путешественниковъ, тогда какъ теперь послѣдніе въ чужой странѣ гарантировали почти на столько же, на сколько и у себя на родинѣ.

○ Таковы результаты развитія международныхъ отношеній и культурной жизни народовъ. Но какъ далеко мы ни ушли въ культурномъ отношеніи сравнительно съ народами древняго и средневѣковаго міра, тѣмъ не менѣе въ нашей жизни имѣеть мѣсто масса еще такихъ взаимоотношеній, которыя не могутъ не возбуждать въ большинствѣ современниковъ самого глубокаго протеста.

Къ числу такихъ явленій мы относимъ прежде всего войны, а вмѣстѣ съ ними и тѣ условія, которыя дѣлають возможнымъ и до сего времени существованія этого гнуснаго способа разрѣшенія возникающихъ между отдѣльными государствами недоразумѣній.

Войны могутъ возбуждать протестъ противъ себя не только потому, что во время ихъ происходятъ массовыя убійства и увѣчья, что вообще противно натурѣ чело-вѣка, но и потому, что военное время обыкновенно сопровождается пониженіемъ культурной работы воюющихъ сторонъ, а между тѣмъ въ этой послѣдней работѣ мы видимъ самый надежный источникъ для поднятія уровня общаго благосостоянія чело-вѣчества. По нашему глубокому убѣжденію счастье себѣ чело-вѣкъ долженъ искать и можетъ найти только въ томъ неизсякаемомъ

mon naturo, sed neniel la reciproka sklavigado de l'homoj.

La ĉiufanka do esplorado kaj prilaborado de tiu ĉi fonto estas unu el ĉefaj problemoj de la homa kulturo. La kampo de agado por la lasta estas neelĉerpeble granda, tiom granda, ke ni eĉ en nuna tempo, kune Sokrato povas diri „ni scias nur tion, ke ni nenion scias“. Ni iom scias pri strukturo kaj ecoj de l'ekstera ŝelo de terglobo, sed ni nenion scias, kio troviĝas en interno de l'tero; ni scias, el kiaj elementoj konsistas multaj korpoj de organika kaj neorganika mondo, kaj pro tio ĉi povas kunmeti, ekzemple, akvon el elementoj oksigeno kaj hidrogeno, sed por ni ankoraŭ restas kiel mistero konstruaĵo de organika ŝtofo de l'naturo, kaj pro tio ĉi ni ĝis nuna tempo ne povas ankoraŭ ricevi panon per fabrika maniero, kvankam ni jam trovis, ke ĉiuj niaj nutreblaj ŝtofoj konsistas precipe el oksigeno, hidrogeno, azoto kaj karbogeno; ni scias, kian grandegan moveblan forton prezentas vento, sed tiun ĉi forton ni preskaŭ ne eksploatas; ni scias, ke la lumo kaj varmo prezentas tiajn grandegajn fontojn de energio, kies mezuron ni ne povas eĉ imagi, sed ni ankoraŭ ne alkutimiĝis direkti tiajn fontojn tute laŭ vojo de homa feliĉo. Ni povus nomi ankoraŭ milojn da similaj regionoj, kien homa scienco aŭ tute ne penetradis, aŭ kvankam penetris, tamen ne sufiĉe, sed ni opinias, ke eĉ la montritaj jam estas sufiĉaj por konvinki pri l'gran-

источникѣ всякаго рода силъ и богатства, который представляет изъ себя окружающая челоуѣка природа, а никакъ не въ порабощеніи одними людьми другихъ.

Всестороннее же изслѣдованіе и разработка этого источника и составляет одну изъ главныхъ задачъ челоуѣческой культуры. Поле дѣятельности для послѣдней неисчерпаемо велико, настолько велико, что мы и до сего времени вмѣстѣ съ Сократомъ можемъ сказать: „мы знаемъ только то, что ничего не знаемъ“. Мы кой что знаемъ о составѣ и свойствахъ наружной оболочки земнаго шара, но пока ничего не знаемъ, что находится внутри земли; мы знаемъ, изъ какихъ элементовъ состоятъ многія тѣла органическаго и неорганическаго міра и благодаря этому можемъ составить, напр. воду изъ элементовъ кислорода и водорода, но для насъ остается еще тайной строеніе органическихъ веществъ природы, вслѣдствіе чего мы до сего времени не можемъ еще выработывать себѣ хлѣбъ заводскимъ способомъ, хотя уже и открыли, что всѣ наши питательныя вещества состоятъ главнымъ образомъ изъ кислорода, водорода, азота и углерода; мы знаемъ, какую громадную двигательную силу представляетъ вѣтеръ, но силу эту почти не эксплуатируемъ; мы знаемъ, что свѣтъ и теплота представляютъ такіе громадные источники энергій, величину коей даже и не можемъ себѣ вообразить, но мы еще не приспособились направлять эти источники всецѣло по руслу челоуѣческаго счастья. Мы бы могли привести

dega signifo de l'kulturo por la homaro.

Kiel logika konkludo el ĉio dirita sekvas, ke la homaro en nuna tempo devas ĉiujn siajn penojn direkti al kreado de tiaj kondiĉoj, ĉe kiaj la kultura laborado renkontus sur sia vojo neniajn malhelpojn kaj ricevus maksimumon da sia produkteco.

Ni supre diris, ke laŭ nia opinio la militoj estas unu el ĉefaj malhelpoj por kultura disvolviĝo de popoloj. Kiel fundamento de tiu ĉi opinio servas sekvantaj argumentoj.

Ciu milito ordinare estas akompanata de grandegaj materialaj elspezoj por militantoj; tiuj elspezoj elmontriĝas kiel en grandegaj sumoj da mono, malŝparataj por ĉiaspecaj iloj de milito kaj por plifortigitaj rekompencoj de servantoj, tiel en kosto de fortoj, fortiritaj per milito de iliaj kutimaj okupoj. Tiel, ekzemple, Rusa-Japana milito elvokis por Rusujo nur internajn kaj eksterajn pruntojn en la sumo da ĉirkaŭ du miliardoj da rubloj; poste, se ni kalkulos koston de jara laborado de ĉiu soldato meznombre per ducent rubloj, perdita produkta laboro de unu miliono da soldatoj, alvokitaj en Malproksiman Orienton dum daŭro de unu kaj duonjaro de milito mezuriĝos proksimume per ducent milionoj da rubloj.

еще тысячи подобных областей, куда знание человека или еще совсем не проникало, или хотя и проникло, но не в достаточной степени, но думаем, что довольно и указанных, что бы убедиться в громадном значении для человека культуры.

Какъ логическій выводъ изъ всего сказаннаго слѣдуетъ, что человечество въ настоящее время должно всѣ свои усилія направить на созданіе такихъ условій, при которыхъ культурная работа не встрѣчала бы на своемъ пути никакихъ препятствій и получала бы максимумъ своей производительности.

Мы выше указали, что по нашему мнѣнію войны составляютъ одно изъ главныхъ препятствій для культурнаго развитія народовъ. Основаніемъ къ этому мнѣнію служатъ слѣдующіе доводы.

Всякая война сопровождается прежде всего громадными матеріальными издержками для воюющихъ; издержки эти выражаются какъ громадными суммами денегъ, истрачиваемыхъ на всевозможныя орудія войны и усиленныя вознагражденія служащихъ, такъ и стоимостью силъ, отвлеченныхъ войною отъ ихъ обычнаго примѣненія.

Такъ напр. Русско-Японская война вызвала для Россіи заключенія только однихъ внутреннихъ и внѣшнихъ займовъ около двухъ миллиардовъ рублей; затѣмъ, если считать стоимость годового труда каждаго солдата въ среднемъ въ 200 руб., то потерянный производительный трудъ 1 милліона солдатъ на Дальнемъ Востоке въ теченіи 1½ года войны исчислится приблизительно въ 300 милліоновъ рублей.

Krom tio, transveturigo de tiu ĉi armeo antaŭen kaj reen kostos al la regno ĉirkaŭ cent kvindek milionojn da rubloj; tuŝante do la koston por la regno de pereitaj ŝipoj, Port-Arturo, Dalnij, Orienta fervojo, duono da Saĥalin', de centoj da mortigitoj, da vunditoj, kripligitoj, nerve malsaniĝintaj, de eldonado de pensioj kaj t. p.—fari kalkulon al ĉi tio estas dume malfacile eĉ proksimume.

Entute tiu ĉi milito kostis al Rusujo neniel malpli, ol kvin miliardojn. Por mezuri tiun ĉi sumon per mezurilo de l'kultura laborado, ni ekzemple povas ekpreni por komparo jaran buĝeton de l'Kazana Universitato *), kiu esprimiĝis laŭ financa kalkulo de la Ministraĵo de Klerigado en 1904 jaro per sumo 638.000 rubloj. Kaj ni povas konkludi, ke per la malŝparita pro la milito sumo Rusujo povus teni en daŭro da dudek jaroj kvarcent universitatojn. Kiom per tio Rusujo ricevus da instruituloj, kiom da utilaj elpensoj kaj eltrovoj oni povus fari!

Akceptante do, kiel mezurilon, mezan koston en Rusujo de unu desjatino **) da tero en 100 rubloj, ni kalkulos, ke por kvin miliardoj rubloj oni povus aĉeti kvindek milionojn da desjatinaj, tio estas spacon, pli grandan, ol tuta Japanujo kaj preskaŭ egalan al spaco de l'kontinenta Francujo. Sed anstataŭ tio ĉi

Kromĉu tiu ĉi provozu de tiu ĉi armeo tuda kaj obratno obrudetŝa gosudarŝtuvo okolo 150 milionovŝu rubloj; stojmofŝtu ĝe gosudarŝtuvo poteryan-nyŝu sudovŝu, Portŝu Artura, Dal-nyago, Vostoĉnoy ĝelŝznoy dorogi, poloviny Saĝaliny, soteny tyŝyŝy ubityŝy, ranenyŝy, iskalŝvĉeny-nyŝy, nervno za bolŝvŝyŝy, vydacy penŝy posttraďavŝyŝy i t. d.—trudno poĝa isĉislytŝy i priblyzitelŝy.

Вообще же эта война обошлась Россіи никакъ не менѣе 5 миллиардовъ рублей. Чтобы измѣрить эту сумму мѣркой культурной работы, мы, напр., можемъ взять за сравненіе годовой бюджетъ Казанскаго университета, который выразился по финансовой смѣтѣ Мин. Нар. Просв. за 1904 годъ въ суммѣ 638000 руб. Изъ этого сравненія мы можемъ вывести, что на потраченную на войну сумму Россія могла бы содержать въ теченіи 20 лѣтъ 400 университетовъ. Сколько бы благодаря этому Россія получила ученыхъ людей, сколько бы было сдѣлано полезныхъ изобрѣтеній и открытій!

Принимая же за мѣрку среднюю стоимость въ Россіи одной казенной десятины земли въ 100 руб., мы придемъ къ вычисленію, что на 5000.000.000 руб. можно бы было купить 50 миллионовъ десятинъ земли, т. е. пространство, превышающее площадь, занимаемую всей Японіей и почти равное площади континентальной Франціи. А вмѣсто этого государство получило громадное ослабленіе матеріальныхъ силъ, которое неминуемо надолго задержитъ удовлетвореніе многихъ

*) Unu el plej malgrandaj rusaj Universitatoj.

**) „Desjatino“ (arpent, Morgen, 5 fare) estas rusa mezurilo da tero, egala al 2400 kvadr. klaftoj.

la regno ricevis grandegan malfortigon de materialaj remedoj, kiu necese longe malrapidigos kontentiĝon de multaj kulturaj bezonoj de la regno, ne parolante jam pri maso da malĝojo kaj suferoj por apartaj ĝiaj membroj.

Tiaj estas kutimaj rezultatoj de militoj. Nature, la homaro devas streĉi ĉiujn siajn penojn por detrui tiun ĉi vipon de ĉiuj popoloj. Sed por tio estas necese, ke en mason da homoj profunde penetru la ideoj de kunfratiĝo de popoloj kaj celado al detruo de ĉiuj cirkonstancoj, dividantaj kaj apartigantaj la regnojn unu de aliaj. Tiaj cirkonstancoj estas: 1) la foresto de unuforma internacia lingvo; 2) la foresto de internacia juĝa instituto; 3) la foresto de tia internacia administra organo, kiu plenumus juĝajn decidojn de internacia juĝo kaj administrus aliajn formojn de internaciaj rilatoj. Krankam la ideoj pri tiuj elementoj de kunfratiĝo de popoloj komencis aperi de flanko de apartaj pensantoj jam tre de longe, sed por ilia efektivigado ĝis nuna tempo estis farite tre malmulte. Interalie por efektivigado de la ideo de internacia juĝo estis faritaj eksperimentoj sub la formo de internaciaj kongresoj kaj konferencoj, kiuj estis kunvokataj por mallonga tempo en sekvo de apartaj cirkonstancoj, kaj kvankam la lastaj en kelkaj okazoj atingadis la celon, ekzemple en afero de esploro de l'Hulla incidento inter Rusujo kaj Anglujo, sed entute ne havis seriozajn rezultatojn, ĉar ili ne havis necesan pleumantan organon; agado de nomitaj institutoj en tia speco povas kompa-

культурныхъ потребностей страны, не говоря уже о массѣ горя и страданія для отдѣльныхъ ея членовъ.

Таковы обычныя послѣдствія войнъ. Естественно, что человѣчество должно напрячь всѣ свои силы къ уничтоженію этого бича всѣхъ народовъ. А для этого необходимо, чтобы въ массу людей глубоко проникли идеи братства народовъ и стремленіе къ уничтоженію всѣхъ обстоятельствъ, раздѣляющихъ и обособляющихъ государства другъ отъ друга. Таковыми обстоятельствами являются: 1) отсутствіе однообразнаго международнаго языка; 2) отсутствіе международнаго судебного учрежденія; 3) отсутствіе такого международнаго административнаго органа, который приводилъ бы въ исполненіе судебныя рѣшенія международнаго суда и завѣдывалъ бы другими формами международныхъ отношеній. Хотя идеи объ этихъ элементахъ братства народовъ стали высказываться нѣкоторыми мыслителями уже очень давно, но къ осуществленію ихъ до сего времени сдѣлано еще очень мало. Между прочимъ попытки къ осуществленію идеи международнаго суда сдѣланы были въ видѣ международныхъ конгрессовъ и конференцій, которые созывались временно, по поводу отдѣльныхъ случаевъ, и хотя такимъ образомъ иногда и достигали результатовъ, напредѣль разбора Гульскаго инцидента между Россіей и Англійей, но въ общемъ это не имѣло серьезныхъ по-

rita kun agado de niaj juĝoj, se decidoj kaj kondamnoj de tiuj ĉi ne povus esti plenumataj de juĝaj observistoj, policistoj kaj militistoj. Tiel same kaj funkcioj de diversaj institutoj kun internacie juĝa karaktero povas nur tiam atingi sian celon se ĉe tiuj ĉi institutoj ekzistas tia internacia milita korpuso, kiu de unu flanko anstataŭigus senombrajn armeojn ĉe apartaj regnoj, de alia do flanko povus ĉiam agi per minacanta maniero kontraŭ tiuj regnoj, kiuj ne volus memvole submetiĝi al decido de internacia juĝo. Ju pli baldaŭ tiuj ĉi institutoj estos aranĝitaj, des pli ĝi utile estos por la homaro: ili forigos la naskiĝon de multaj militoj, kiuj ĉiutage kun pliperfektiĝo de tekniko fariĝas pli kaj pli sangverŝantaj.

Kiel unu el la plej seriozaj rimedoj por rapidigo de enkonduko de nomitaj institutoj, laŭ nia opinio, estas enkonduko por tutmonda uzado de internacia lingvo. Malinterkompreniĝo inter homoj sekvigata de reciproka malsciado de lingvo de interparolanto per si mem ĉesigas iliajn reciprokajn rilatojn. La multego da homoj rifuziĝas de alilandaj vojaĝoj kaj aferaj komunikiĝoj kun alilandanoj nur en sekvo de mal-

slĝdствій, такъ какъ въ распоряженіи названныхъ конгрессовъ и конференцій не находилось необходимаго исполнительнаго органа; дѣятельность названныхъ учреждений въ этомъ видѣ можетъ быть сравнена съ дѣятельностью нашихъ судовъ, если бы рѣшенія и приговоры послѣднихъ не могли быть приводимы въ исполненіе при посредствѣ судебныхъ приставовъ, полиціи и войскъ; точно также и функции разнаго рода учреждений съ международно-судебнымъ характеромъ могутъ только тогда достигать своей цѣли, если при этихъ учрежденіяхъ будетъ состоять международный военный корпусъ, который съ одной стороны замѣнялъ бы безчисленныя арміи отдѣльныхъ государствъ, а съ другой дѣйствовалъ бы угрожающимъ образомъ на тѣ державы, которыя не пожелали бы добровольно подчиниться рѣшенію международного суда. Чѣмъ скорѣе такія учрежденія будутъ установлены, тѣмъ будетъ полезнѣе для человѣчества; они предупредятъ возникновеніе многихъ войнъ, которыя день отъ дня, съ усовершенствованіемъ техники, становятся все кровопролитнѣе.

Однимъ же изъ самыхъ серьезныхъ средствъ къ ускоренію введенія названныхъ международныхъ учреждений, по нашему убѣжденію, служить введеніе во всеобщее употребленіе международного языка. Непониманіе людьми другъ друга вслѣдствіе взаимнаго незнанія языка своего собесѣдника само собою прекращаетъ ихъ взаимныя отношенія. Множество людей отказываются отъ заграничныхъ путешествій и отъ

scio de alilandaj lingvoj. Sed ellernado de ĉi tiuj ordinare estas kunligata kun grandega perdo de laboro, tempo kaj mono.

Krom tio, tiu ĉi ellernado ordinare estas limigata per unu, du kaj malofte per pli multa nombro da lingvoj. Se do ekzistus unu tutmonda internacia lingvo, ellernado de multaj lingvoj fariĝus tute superflua kaj ĝi donus la eblon al ĉiu homo senbare komenci rilatojn kun ĉiuj homoj de l'terglobo. Celado de l'homaro al tutmonda internacia lingvo elmontriĝas jam nature per si mem: en nuna tempo oni povas trovi nenian lingvon, en kiun ne enirus multego da fremdaj vortoj. En kunmiksiĝo de lingvoj oni observas tiajn samajn fenomenojn, kiel ankaŭ en la proceso de difuzado de fluidaĵoj tra vezikaj bariloj: tiuj ĉi bariloj nur povas malrapidigi la proceson de miksiĝado de dividataj fluidaĵoj, sed la naturo frue aŭ malfrue venkos kaj venos momento, kiam la fluidaĵoj akceptos unuspecan enhavon. Sed tia maniero de kunmiksiĝado postulas longan tempon.

Se do oni bezonas pli rapidan agadon, por tio kiel la plej bona rimedo servas senpera kunligo de la kunmiksotaj fluidaĵoj. En nia okazo la rolon de tiu ĉi rapidiganta proceso ludas enkonduko de internacia artefarita lingvo. Se la ellernado de tiu ĉi lingvo estos enkondukita, kiel nepra objekto en ĉiuj lernejoj an-

дѣловыхъ сношеній съ иностранцами только благодаря незнанію иностранныхъ языковъ. Изученіе же послѣднихъ обыкновенно бываетъ сопряжено съ громадной потерей труда, времени и денегъ.

Кромѣ того изученіе ихъ обыкновенно ограничивается однимъ, двумя и рѣдко большимъ количествомъ языковъ. При существованіи же одного всеобщаго международного языка изученіе многихъ языковъ становилось бы совершенно излишнимъ, и онъ далъ бы возможность каждому человѣку безпрепятственно заводить сношенія со всѣми людьми земного шара. Это стремленіе человѣчества ко всеобщему международному языку обнаруживается уже естественно само собою: въ настоящее время нѣтъ ни одного языка, въ который не вошла бы масса иностранныхъ словъ. Въ смѣшеніи языковъ наблюдаются тѣ же явленія, что и въ процессѣ диффундированія жидкостей чрезъ пузырьчатые перепонки: перепонки эти могутъ лишь замедлить процессъ смѣшенія раздѣленныхъ жидкостей, но природа рано или поздно возьметъ свое и наступитъ моментъ, когда жидкости примутъ однородный составъ. Но такой способъ смѣшенія требуетъ продолжительнаго времени.

Если же нужно болѣе быстрое дѣйствіе, то для этого самымъ лучшимъ средствомъ является непосредственное соединеніе смѣшиваемыхъ жидкостей. Въ нашемъ случаѣ роль такого ускоряющаго процесса играетъ введеніе искусственнаго международного языка. Если изученіе такого языка будетъ вве-

stataŭ ĉiuj alilandaj lingvoj, per tio estos farita grandega bonfaro al la tuta homaro. Kiom tio ĉi estas utile oni povas vidi laŭ sekvanta ekzemplo. Laŭ la programoj de l'rusaj klasikaj gimnazioj, aranĝitaj en 1870 jaro, en ok klasoj de gimnazioj estis metitaj dum semajno por ĉiuj sciencoj 226 lecionoj kaj el ili 124 lecionojn, t. e. 55°/o oni uzis por ellernado nur de alilandaj lingvoj.

El tio ni vidas, ke rusa junularo el ok jaroj de gimnazia kurso pli ol 4 jarojn uzadis por ellernado nur de alilandaj lingvoj, por aliaj sciencoj ĉe ĝi restis malpli, ol 4 jaroj; kaj malgraŭ tio, ĝi nenian lingvon ellernadis tiom, ke ĝi sciu libere en tiu ĉi lingvo legi, skribi kaj paroli. Dume, se anstataŭ ĉiuj lingvoj en lernejojn estus enkondukita ellernado de la plej bona nuntempe el artefaritaj lingvoj—Esperanto, por en ĝi libere legi, skribi kaj paroli oni bezonus maksimume 6 monatojn, la tuta do restanta tempo de l'kurso povus esti uzata por akirado de efektive bezonaj por vivo scioj.

Ke montrita per ni bezona por ellernado de Esperanto duonjara periodo ne estas tro malgrandigita, en tio povas konvinkiĝi ĉiu, kiu volos sin okupi per la ellernado de tiu ĉi lingvo.

Ni tie ĉi ne parolos multe pri la indecoj de Esperanto, ĉar kun

дено, какъ обязательный предметъ, во всѣхъ школахъ, взаменъ всѣхъ другихъ иностранныхъ языковъ, то этимъ будетъ сдѣлано величайшее благодѣяніе всему человѣчеству. На сколько это будетъ полезно, можно видѣть изъ слѣдующаго примѣра: по программѣ русскихъ классическихъ гимназій 1870 года въ 8 классахъ гимназій полагалось въ недѣлю по всѣмъ предметамъ 226 уроковъ, и изъ нихъ 124 урока, т. е. 55°/o употреблялось на изученіе однихъ иностранныхъ языковъ.

Изъ этого мы видимъ, что русское юношество изъ 8 лѣтъ гимназическаго курса болѣе 4 лѣтъ употребляло на изученіе однихъ языковъ, на прочіе же предметы ему оставалось менѣе 4 лѣтъ; и не смотря на это, оно ни одному языку не выучивалось на столько, чтобы могло свободно на немъ читать, писать и говорить. Между тѣмъ, если бы взаменъ всѣхъ языковъ въ учебныя заведенія было введено изученіе самаго лучшаго въ настоящее время изъ искусственныхъ языковъ—Эсперанто, то для того, чтобы на немъ свободно читать, писать и говорить потребовалось бы самое большее 6 мѣсяцевъ, все же прочее время курса могло бы быть употреблено на приобрѣтеніе дѣйствительно необходимыхъ для жизни знаній.

Что указанный нами необходимый для изученія Эсперанто полугодовой периодъ времени не увеличенъ, въ этомъ можетъ убѣдиться всякій, кто пожелаетъ заняться его изученіемъ.

Мы здѣсь не будемъ распространяться о достоинствахъ этого языка,

tio ĉi leganto povas detale konatigi per lokita en tiu ĉi libro raporto de fama franca scienculo-lingvisto L. De Beaufront, ni nur diros, ke la tuta gramatiko de lingvo Esperanto estas kunmetita el 16 reguloj kaj povas esti ellernata dum duonhoro, kaj ellernado de ĝia vortaro rezultigas en la ellernado da ĉirkaŭ 2000 radikaj vortoj, el kiuj laŭ donitaj per la aŭtoro de la lingvo reguloj oni facile povas produkti ĉiujn aliajn vortojn.

Elekto kaj ellernado de unu internacia lingvo fariĝas nuntempe, kune kun disvolviĝo de scienco kaj internaciaj interkomunikoj, pli kaj pli bezona.

Grandega larĝiĝo de l'reto de fervojoj, telegrafoj, telefonoj, plibonigo de rimedoj de aerveturado, eltrovo de senfadena telegrafo, kaj aliaj akiroj de l'kulturo pli kaj pli detruas artefaritajn limojn inter apartaj regnoj kaj kondukas la homaron al formado de unuspeca familio. Al tio igas la homojn la leĝoj de l'naturto, kiuj celas meti ĉie la plej persistajn formojn de estado.

A. Сахаровъ.

такъ какъ съ этимъ читатель очень подробно можетъ ознакомиться изъ находящагося въ этой книгѣ доклада извѣстнаго Французскаго Ученаго Лингвиста Л. Де-Бюффонъ, скажемъ лишь только, что вся грамматика языка Эсперанто заключается въ 16 правилахъ и можетъ быть изучена въ полчаса, изученіе же его словаря сводится къ изученію около 2000 коренныхъ словъ, изъ коихъ по установленнымъ авторомъ языка правиламъ легко могутъ быть произведены всѣ прочія слова.

Избраніе и изученіе одного международнаго языка дѣлается въ настоящее время, съ развитіемъ науки и международныхъ сообщеній все болѣе и болѣе необходимымъ.

Громадное расширеніе сѣти желѣзныхъ дорогъ, телеграфовъ, телефоновъ, усовершенствованіе способовъ воздухоплаванія, открытіе беспроволочнаго телеграфа и другія пріобрѣтенія культуры все болѣе и болѣе уничтожаютъ искусственныя границы между отдѣльными государствами и ведутъ человѣчество къ образованію однородной семьи. Къ этому побуждаютъ людей законы природы, которые стремятся установить вездѣ наиболѣе устойчивыя формы бытія.

А. Сахаровъ.

LA UNUA KONGRESO DE ESPE- RANTISTOJ.

Mi ne intencis veturi al la kongreson de esperantistoj. Se diri sincere, mi timis disreviĝon. Ĉu eble ion tro grandan atendas la esperantistoj de la unua kongreso, se oni juĝos laŭ iliaj ĵurnaloj? Anstataŭ luksa spirita festeno ĉu mi ne vidos ridindan kontraŭvole amaseton de obstinaj revantoj? Aŭ ankoraŭ pli malbone, ĉu ne montriĝos, povas esti, tiuj malfacilaĵoj, kiuj jam de longe estis antaŭdirataj de naturaj skeptikuloj; ĉe granda maso de l'kunvenintaj diverslandanoj, ĉu ne elmontriĝos la signifaj diferencoj de l'prononcado, malhelpantaj interkomprenadon? Tiuj, kiuj konatiĝis kun la reguloj de l'fonetiko de l'Esperanta lingvo nur teorie, kiuj ĝis nun estis unu kun alia nur en skribaj interrilatoj, ĉu ili ne aperos subite en malgaja rolo de l'konstruantoj de l'turo Babela?

Tamen esti ĝuste en Monĵeron'o, apud Parizo, t. e. nur en interspaco de kelkaj horoj de Boulogne-sur-Mer—la loco de l'kongreso, kaj ne aperi en solena momento en la akto de ekzameno, kiun devas elprovi la granda ideo, pro kiu mi laboradis kune kun aliaj, pro kiu okazadis ne unufoje preni en la manojn la polemikan ponardegon?!... Jes, tento

ПЕРВЫЙ КОНГРЕССЪ ЭСПЕ- РАНТИСТОВЪ.

Я не думалъ ѣхать на конгрессъ эсперантистовъ. Говоря откровенно, я боялся разочарованія. Ужъ не слишкомъ-ли многого ожидаютъ отъ перваго съѣзда эсперантисты, судя по ихъ журналамъ? вмѣсто великолѣннаго духовнаго пира не увижу ли смѣшной поневолѣ кучки упорныхъ мечтателей? Или еще хуже, не выступятъ ли тѣ трудности, которыя давно предвѣщались природными скептиками; при большой массѣ собравшихся иностранцевъ, не обнаружатся ли знаменательныя различія произношенія, мѣшающія пониманію другъ друга? Тѣ, которые познакомились съ правилами фонетики эсперантскаго языка лишь по теоріи, которые до сихъ поръ находились другъ съ другомъ лишь въ письменныхъ сношеніяхъ, не окажутся ли вдругъ въ печальной роли строителей Вавилонской башни?

Однако находится какъ-разъ въ Монжеронѣ, близъ Парижа, т. е. всего въ разстояніи нѣсколькихъ часовъ отъ Булонь (Boulogne sur Mer)—мѣста съѣзда, и не явится въ торжественный моментъ на актъ испытанія, которому должна подвергнуться великая идея, ради которой приходилось работать вмѣстѣ съ другими, ради которой пришлось

estis pli forta ol timo. Mi decidis veturi, kvankam ne sen ŝancelado preskaŭ ĝis la plej lasta minuto. Mi venas en Boulogne kelkajn horojn antaŭ la malfermiĝo de l'kongreso.

En la stacidomo estas maso de homoj... parolantaj en la franca lingvo, ŝajnas, rilatantaj tute indiferente al tiu ideo, kiu alkondukis min tien ĉi. Sur la kanalo estas granda, simila al arbaro, amaso de la mastoj, akre enpikiĝantaj en la plumban ĉielon de malfrua posttagmeza horo. Sur la altaĵo kontraŭ la stacidomo alte staras multego da malvaste konstruitaj domoj — kvazaŭ malluma ŝtona enigmo. Mi faras kelkajn paŝojn, venas sur la ponton—de l'proksime kuŝanta maro, blue vidata sur la horizonto, alflugas vento, malvarmiganta kiel moko...

Kie do estas la promesitaj flagoj?... Ial ne estas ili vidataj!

Kvazaŭ malvarma piko de ŝtala kudrilo trapikas miam koron. Mi sentas jam antaŭen maldolĉecon de prepariĝanta disreviĝo. Jes, tuta nia kongreso perdiĝos en tiu ĉi amazo de indiferentaj homoj, en tiu ĉi arbaro de domoj kaj ŝipaj maŝtoj. Kion do diri pri grandega homa maso? Ĝi restos surda al nia alvoko—surda, kiel tiu maro... Tamen, apenaŭ mi venis sur la ĉefan straton, jam sur angulo de l'strato de Viktor Hugo, min mirigas la neordinara vidaĵo: inter francaj flagoj, apud la enirejo de l'hotelo paradas la verda standardo—sur unu rando de l'tolo estas la blanka kvadrato, kaj en ĝi la konata al mi steleto de l'koloro de espero kaj la litero E: — Espe-

не разъ брать въ руки полемическое копьё?!.. Да, искушение было сильнѣе опасеній... Я рѣшилъ ѣхать, хотя и не безъ колебаній чуть ли не до самой послѣдней минуты. Приѣзжаю въ Булонь за нѣсколько часовъ до открытія съѣзда.

На станціи масса народу... говорящаго на французскомъ языкѣ, повидимому относящагося совсѣмъ безразлично къ той идеѣ, которая привела меня сюда. На каналѣ лѣсьмачтъ, остро вонзающихся въ свинцовое небо поздняго послѣполуденнаго часа. На взгорьѣ противъ станціи высится громада скученныхъ домовъ—будто темная каменная загадка. Я дѣлаю нѣсколько шаговъ, попадаю на мостъ—отъ недалеко лежащаго моря, синѣющаго на горизонтѣ, прилетаетъ вѣтеръ, расхоложивающій, какъ на смѣшка...

Гдѣ же обѣщанные флаги?... Что то ихъ не видать!

Будто холодный уколъ стальной иглы пронизываетъ мое сердце. Я ощущаю уже напередъ горечь готовящагося разочарованія. Да, весь нашъ конгрессъ потеряется въ этой толпѣ равнодушныхъ людей, въ этомъ лѣсу домовъ и корабельныхъ мачтъ. Что же говорить о громадной человѣческой массѣ? Она останется глуха къ нашему призыву—глуха, какъ то море... Однако, чуть только я вступилъ на главную улицу, уже на углу улицы Виктора Гюго, меня поражаетъ необыкновенное зрѣлище: среди французскихъ флаговъ, у подъѣзда отеля красуется зеленый штандартъ—на одномъ краю холста бѣлый квадратъ, а въ немъ

ranto! Ju plu, des pli multe da tiaj flagoj estas apud la enirejoj de hoteloj. Ili signas la lokojn de loĝejoj de venintaj al la kongreson gastoj.

Mi ne bezonas demandi pri la vojo. Min kondukas la instinkto. Pli vere dirante, min altiras la parolado de multaj voĉoj sur la angulo de unu el la stratoj. Post kelkaj minutoj miaj okuloj renkontas la grandegajn spegulajn fenestrojn de ia kafejo aŭ restoracio; la salono estas tute plenigita, la homa ondo elverŝiĝis trans la sojlo, atingis la mezon de l'larĝa trotuaro; sur kelkaj gastoj, sidantaj sur la strato ĉirkaŭ rondaj tabloj, mi rimarkis sur la bordoj de l'sur'utoj la verdajn esperantistajn steletojn—la signojn de kolegoj je l'ideo. Kaj super la enirejo, sur la blanka skarpo, la surskribon en Esperanto: „postulu la plej bonan el gasaj trinkaĵoj, nomatan Zamenhof!“

Esti la kreinto de la lingvo internacia kaj... prunte doni sian nomon, laŭ deziro de l'mastro de l'hotelo, al la gasa akvo—sendube tio ĉi estas ridinda. Se moderna reklamo metas sian manegon sur ies nomon kaj provas je ĝi spekuladi—tio ĉi povas ŝajni abomena. Tamen tio ĉi estas samtempe elokventa atesto de l'komenciĝanta populariĝeco de la nomo, kaj sekve ankaŭ de tiu ideo kiun tiu ĉi homo reprezentas. Ankorau unu rigardo, jetita sur la anoncojn—kaj ancorau unu banale—elokventa pruvo de l'progresanta ideo de lingvo internacia: la vino „esperanto!“

знакомя мнѣ звѣздочка цвѣта надежды и буква Э: — Эсперанто! Чѣмъ дальше, тѣмъ больше такихъ флаговъ у подъѣздовъ гостиниць. Они обозначаютъ мѣстонахожденіе прибывшихъ на съѣздъ гостей.

Мнѣ не приходится спрашивать о пути. Ведетъ меня инстинктъ. Вѣрнѣе говоря, меня притягиваетъ говоръ многихъ голосовъ на углу одной изъ улицъ. Спустя нѣсколько минутъ глаза мои встрѣчаютъ огромныя зеркальныя окна какой то кофейни или ресторана: залъ заперуженъ, человѣческая волна вылилась черезъ порогъ, достигла середины широкой панели; у нѣкоторыхъ гостей, сидящихъ на улицѣ за круглыми столами, замѣчаю на поляхъ сюртуковъ зеленыя эсперантскія звѣздочки—знаки товарищей по идеѣ. А надъ входомъ, на бѣломъ шарфѣ, надпись на эсперантскомъ языкѣ: „требуйте лучшаго изъ газовыхъ напитковъ, называемаго Заменгофъ!“

Быть творцомъ международнаго языка и... одолжить свое имя, по волѣ содержателя гостиницы, газовой водѣ—безъ сомнѣнія это смѣшно. Если современная реклама кладетъ свою лапу на чье-либо имя и пробуетъ на немъ спекулировать—это можетъ казаться противнымъ. Все же это является вмѣстѣ съ тѣмъ краснорѣчивымъ свидѣтельствомъ начинающейся популярности даннаго имени, а слѣдовательно и той идеи, которую имя это представляетъ. Еще одинъ взглядъ, брошенный на объявленія—и еще одно пошло-краснорѣчивое доказательство прогрессирующей идеи международнаго языка: вино эсперанто!

Tamen jen estas ankaŭ la pli noblaj argumentoj: kontraŭ la kafejo staras la urba teatro — laŭ montro de l'programo la l o c u m (loko) de l'kunsidoj de la kongreso. Sur la frontaĵo estas metita la konvena al tiu ĉi okazo simbola transporanto: kelkaj figuroj, ĵetitaj per kuraĝa peniko sur la tolon, vestitaj en naciajn kostumojn kaj kunligitaj en movado per la frateca manpremo. Malsupre troviĝas la surskribo, krianta per la koloraj literoj en franca lingvo: „Esperanto — la plej bona solvo de l'problemo de internacia helpa lingvo. La eksperimentaj provoj, neigantaj ĉiujn kontraŭajn argumentojn“.

Tra la staranta apud la teatro densa amaso de la kongresanoj, kaptante jam per la orelo la konatajn sonojn de l'esperanta lingvo, mi enpaŝas en la vastan vestiblon de la konstruaĵo. Tie ĉi estas interpuŝado kaj bruo nepriskribeblaj. La esperantistoj disaĉetas la ĵurnalojn, ricevas la programojn de l'kongreso, la anoncojn, informojn, mendas la lokojn en la bankedo, enskribas siajn nomojn kaj ĉi-tiajn adresojn. Mi estas trempita en bo-laĵon de ia febra gajeco — tiom da rido kaj ĝojaj ekkrioj estas tie ĉi. Videble tie ĉi montras sin la temperamento, sed estas sentata ankoraŭ io alia, kion dum unua minuto mi ne komprenas, ne povas difini. Tio ĉi estas la ĝojo de multegaj homoj, kiuj ĝis nuna tempo interkonatiĝadis nur per artikoloj en ĵurnaloj, per poŝtkartoj — ili faradis konatiĝojn, uzante la presatajn en la ĵurnaloj adresojn kun aldono de l'vortoj: „deziras korespondadi en Esperanto“ — sed nun interkonatiĝas

Однако, вот и болѣе благородные доводы: напротивъ кофейни стоитъ городской театръ — по указанію программы l o c u m совѣщаній конгресса. На фронтонѣ приличный случаю символическій транспарантъ: нѣсколько фигуръ брошенныхъ смѣлою кистью на холстъ, одѣтыхъ въ національные костюмы и соединенныхъ въ движеніи братскимъ рукопожатіемъ. Внизу надпись, кричащая красочными буквами по-французски: „Эсперанто — лучшее рѣшеніе задачи международнаго вспомо-гательнаго языка. Экспериментальные опыты, опровергающіе всѣ противоположные доводы“.

Сквозь стоящую у театра густую толпу конгрессистовъ, ловя уже ухомъ знакомые звуки эсперантскаго языка, я попадаю въ широкія сѣни зданія. Здѣсь толкотня и шумъ, не поддающіеся описанію. Эсперантисты раскупаютъ журналы, получаютъ программы съѣзда, объявленія, справки, заказываютъ мѣста на банкетъ, записываютъ свои фамиліи и мѣстные адреса. Я окунуть въ кипятокъ какого то лихорадочнаго веселья — столько здѣсь смѣха и радостныхъ восклицаній. Повидимому тутъ сказывается темпераментъ, но чувствуется и еще кой-что другое, чего въ первую минуту не понимаю, не могу опредѣлить. Это радость множества людей, которые до настоящаго времени знакомились лишь по статьямъ въ журналахъ, по открытымъ письмамъ — они заключали знакомства, пользуясь печатаемыми въ журналахъ адресами съ прибавленіемъ словъ: „желаетъ переписываться на эсперантскомъ языкѣ“ — а нынѣ зна-

persone kaj renkontiĝas, kiel delongaj konatoj. Baldaŭ ankaŭ mi partoprenos en tiu ĉi komuna ĝojo, sed en la donita momento mi ne povas rekonsciiĝi inter tiu ĉi puŝiĝado kaj bruaĵo. La bonega organizantula talento de l'aranginto de l'kongreso, advokato Michaux (Miŝo), ne povis kompreneble starigi la barojn al komuna senordeco, naskiĝinta en unua momento de l'affluo de tia maso de homoj el diversaj landoj. Mi komencas nur rimarkadi en tiu ĉi amaso la vizaĝojn de diversa nacia tipo.

Subite, per la ĝoja ekkrio salutas min la ruso, d-ro Ostrovskij. Li venis de malproksime — el Jalta. Li rakontas al mi, brilante per ravo, ke lia delonga revo efektiviĝis: ĉie en la vojaĝo, kie ajn li haltadis, lin atendadis „la konatuloj per leteroj“ — esperantistoj, scigitaj pri lia travojaĝo, kaj plifaciligis al li la alvenon en Boulogne.

Sed kie do estas miaj samlandanoj? Mi sciigas de d-ro Petrovski, ke el poloj venis kelkaj personoj. Estas A. Grabowski, estas Kozlowski kaj Wojde — la membroj de l'Varsovia esperantista societo. Mi serĉas ilin, kuradas sur la ŝtupoj de l'teatra ŝtuparo — mi apenaŭ havas tempon por ĵeti rigardon sur la murojn, dense superpenditaj per poŝtaj kartoj el diversaj randoj de Eŭropo, el apartaj landoj de Azio, Afriko, Ameriko. Tio ĉi estas la kartoj ilustritaj, skribitaj de esperantistoj el Peterburgo, Ĥabarovsk, Vladivostok, Peking, Bombey, Nev-Jork, Nagasaki, Alĝerio, Peru, Kanado, Meksiko,

комятся лично и встрѣчаются, какъ давнишніе знакомые. Вскорѣ и я приму участие въ этой общей радости, но въ данный моментъ я не въ состоянii прійти въ себя въ этой толкучкѣ и шумихѣ. Отличный организаторскій талантъ председателя съѣзда, адвоката Мишо, не смогъ конечно поставить преградъ общему замѣшательству, возникшему въ первый моментъ прилива такой массы людей изъ разныхъ странъ. Начинаю только подмѣчать въ этой толпѣ лица разнообразнаго національнаго типа.

Вдругъ, радостнымъ восклицаніемъ привѣтствуетъ меня русскій, д-ръ Островскій. Онъ прибылъ издалека — изъ Ялты. Онъ разказываетъ мнѣ, сіяя восхищеніемъ, что давнишняя его мечта воплотилась: всюду по дорогѣ, гдѣ онъ ни задерживался, его ожидали „знакомые по письмамъ“ — эсперантисты, увѣдомленные о его переѣздѣ, и облегчили ему прибытіе въ Булонь.

Но гдѣ-же мои сородичи? Отъ д-ра Петровскаго узнаю, что изъ поляковъ явилось нѣсколько лицъ. Есть А. Грабовскій, есть Козловскій и Войде — члены Варшавскаго эсперантскаго общества. Я ищу ихъ, бѣгаю по ступенямъ театральной лѣстницы — у меня едва хватаетъ времени бросить взглядъ на стѣны, густо завѣшанныя почтовыми открытками изъ разныхъ концовъ Европы, изъ отдаленныхъ странъ Азии, Африки, Америки. Это карты съ видами, писанныя эсперантистами изъ Петербурга, Хабаровска, Владивостока, Пекина, Бомбея, Нью-Йорка, Нагасаки, Ал-

kaj t. p.; apenaŭ mi prosperas en tiu ĉi momento ĵeti rigardon sur la tabelon kun la salutantaj telegramoj de l'esperantistaj societoj kaj konstati, ke Varsovio ne malestas en tiu ĉi internacia festo, nur pase mi rimarkas en tiu ĉi momento provajn numerojn de kelkaj dekoj da esperantaj ĵurnaloj kaj grandegajn kartonojn, per grafikaj linioj prezentantaj, sur fundamento de l'pene-maj statistikaj elkalkuloj, la disvolviĝon de esperantismo en Francujo, Svedujo, Alĝerio, Anglujo, Germanujo, Bulgarujo, Hispanujo, kaj t. p.; mi ne havas eblon halti nun en la fojé' kal pli atente rigardi la vere imponantan ekspozicion de multenombraj libraj kaj ĵurnalaj eldonoj en la lingvo Esperanto kaj ankaŭ de la donacoj, alsenditaj de la ĉi-tieaj firmoj, dezirintaj esprimi sian respekton al la aranĝintoj de l'kongreso. Mi revenas en la grandegan vestiblon, kiu zumas simile al abelujo—kaj, al feliĉo, mi renkontas du varsoviajn samideanojn. Ambaŭ estas ĝojaj, ekscitigintaj... Ili rakontas al mi, ke al la kongreson venis pli ol 1200 personoj, ke inter ili estas la reprezentantoj de 27 nacioj, ke Zamenhof venis el Parizo, ke li estis tie akceptita tre afable de la ministro de klerigado, kiu promesis al li subteni la ideon de lingvo internacia, ke la esperantistoj pasie deziras vidi sian „majstron“... kaj t. p.

жир, Перу, Канады, Мексики, и т. д.; едва успеваю в данный момент бросить взгляд на таблицу с приветственными депешами от эсперантских обществ и констатировать, что Варшава не отсутствует на этом международном празднике; только вскользь замечая в данный момент пробные номера нескольких десятков эсперантских журналов и огромные карты, графическими линиями изображающие, на основании тщательных статистических вычислений, развитие эсперантизма во Франции, Швеции, Алжире, Англии, Германии, Болгарии, Испании и т. д. не имѣю возможности остановиться в данный момент в фойе и внимательно осмотрѣть по истинѣ внушительную выставку многочисленных книжных и журнальных изданий на языкѣ эсперанто, а также подарков, присланных от местных фирм, пожелавших выразить свое почтение устроителям конгресса. Я возвращаюсь в огромные сѣни, которыя жужжат на подобіе пчелинаго улья—и, къ счастью, встрѣчаю двухъ варшавскихъ товарищей по идеѣ. Оба—радостные, взвинченные... Они рассказываютъ мнѣ, что на конгрессъ прибыло болѣе 1200 лицъ, что среди нихъ есть представители 27 народностей, что Заменгофъ пріѣхалъ изъ Парижа, что онъ былъ тамъ принятъ весьма любезно министромъ просвѣщенія г. Бенвиллсенъ-Мартенъ, обѣщавшимъ ему поддержать идею международного языка, что эсперантисты горятъ желаніемъ узрѣть своего „маэстро“... и т. д.

La konsideroj de praktika karaktero — trovi loĝejon en hotelo kaj konforme vestiĝi al la vespera soleno de l'malfermiĝo de la kongreso — ne permesas al mi dume aŭskulti pli da detaloj de miaj samlandanoj. Hoteloj estas troplenigitaj de esperantistoj. Malfacile mi trovas la ĉambron. Kontraŭvole mi malfruas iom en la teatron. La salono estas plenigita ĝis la plej ekstrema grado. En la parteroj, apud loĝioj, en la unua etaĝo, ĉie la teatraj servantoj renkontas min kun la vortoj: ne estas la liberaj lokoj! Fine en la dua etaĝo en la trairejo mi trovas la staran lokon. Mi eltiras la kolon post aliaj, malfruintaj, kiel mi, rigardantoj, por vidi nur kion ajn — kaj ekscitiĝo forkaptas min subite...

Ankoraŭ mi ne konfidis la okulojn kaj orelojn... Kiel? sekve, tiu ĉi milhoma amaso — tio estas la esperantistoj? Kaj tiu ĉi ĥora kanto, kiu fluas de la sceno al la publiko, streĉite aŭskultanta — ĉu estas tio ĉi efektive la esperanta himno de d-ro Zamenhof? Tiel, ĝi okazis sur buŝoj de homoj — el esperantaj libretoj, kiuj estis objekto de mokado — tiu ĉi „artefarita fabrikato“, tiu ĉi „strangaĵo“? Ĝin oni kantas tie ĉi, en Boulogne, malproksime de la loko de naskiĝo, kie ĝi estas konata ĝis nun nur al amaseto de „utopiistoj“? Tiu ĉi kvazaŭ „malviva“ frukto de l'spirito tremas vive sur la buŝoj de tiuj ĉi virinoj, brilantaj per blankaj vestoj?

Fluas la larĝa ondo de sonoj... fluas solene-melodie... per la vortoj de l'aŭtoro de la himno proklamas epokon, kiam la popoloj en reciproka

Соображение практического характера — найти помещение в гостинице и соответственно переодеться к вечернему торжеству открытия конгресса — не позволяет мне пока услышать больше подробностей от моих сородичей. Гостиницы заполнены эсперантистами. Сь трудом нахожу комнату, поневоле опаздываю нѣсколько в театръ. Заль биткомъ набить. Вь партерѣ, при ложахъ, вь ярусѣ перваго этажа, повсюду театральная прислуга встрѣчаетъ меня словами: нѣтъ мѣсть! Наконецъ во второмъ этажѣ вь проходѣ нахожу стоячее мѣсто. Вытягиваю шею за другими, запоздавшими, какъ я, зрителями, чтобы увидѣть хоть что нибудь — и волнение захватываетъ меня внезапно...

Еще не вѣрю глазамъ и ушамъ... Какъ? значить, эта тысячная толпа — это эсперантисты? А эта хорошая пѣсня, которая течетъ со сцены къ обратившейся вь слухъ публикѣ — есть-ли это вь самомъ дѣлѣ эсперантскій гимнъ д-ра Заменгофа? И такъ, онъ попалъ на уста людей — изъ эсперантскихъ книжекъ, служившихъ у насъ посмѣшищемъ — этотъ „искусственный фабрикантъ“, это „чудачество“? Его поютъ здѣсь, вь Булони вдали отъ мѣста рожденія, гдѣ онъ извѣстенъ дотолѣ лишь горсточкѣ „утопистовъ“? Этотъ якобы „мертвый“ плодъ духа трепещетъ жизнью на устахъ этихъ женщинъ, сияющихъ бѣлыми одеждами?

Течетъ широкая волна звуковъ... течетъ торжественно-мелодически... словами автора гимна возвѣщаетъ эпоху, когда народы во взаимномъ

komprenado trovos la vojon al frateca amo kaj anstataŭ daŭrigado de sanga interna militado kuniĝos apud la fajrejo de komuna kultura laborado...

Kaj sur la fono de blankaj vestoj de l'horu de virinoj eltranĉiĝas en mallumaj siluetoj kelkaj viraj figuroj, sidantaj sur la antaŭsceno. Mi atente rigardas iliajn vizaĝojn. Ĉiuj estas nekonataj—krom unu, kiun mi konas delonge. Kaj ĉar mi konas lin, mi sentas en tiu ĉi momento maltrankvilecon pro li. Al mi ŝajnas, ke tiu ĉi ekstreme modesta homo, tiom malsaneme timanta la personan gloron, tiom peneme forirante ĉiam en ombrecon—pro sia kreitaĵo, devas senti sin tre malbone, sidante tie, en la mezo de fremdaj homoj, kiujn li neniam vidis ĝis tiam, sub ĉiaflankaj rigardoj de tiu ĉi milhoma amaso. Vere—tiu ĉi estas lia festa tago; sed samtempe tio ĉi estas la tago de fajra ekzameno. Kia estos ĝia fino?

La kantado mallaŭtiĝis. Respondis al la himno varmegaj aplaŭdoj. Leviĝas de sia loko la mero (ĉefo de la urbo), s-ro Peron. Ni fariĝas la atestantoj de la sola en sia speco sceno. La franca mero petas de ni pardonon, ke... li parolas en Francujo en franca lingvo! Gaja rido trakuris en la salono. La mero, metinte la larĝan manplaton sur la brusto, klarigas al ni, ke pro multaj siaj okupiĝoj li ne havis ankoraŭ tempon por ekposedi la esperantan lingvon tiom, por paroli per ĝi publike. Li ne sentas sin pro tio ĉi inda prezidi dum tiu ĉi vespero. Se li akceptis la elekton, tio estis nur

пониманіи другъ друга, найдутъ дорогу къ братской любви и вмѣсто продолженія кровавой междоусобной войны соединятся у очага общей культурной работы...

А на фонѣ бѣлыхъ одеждъ женскаго хора вырѣзывается темными силуэтами нѣсколько мужскихъ фигуръ, сидящихъ на аван-сценѣ. Я вглядываюсь въ ихъ лица. Все незнакомцы—кромѣ одного, котораго знаю давно. А такъ какъ я знаю его, то ощущаю въ этотъ моментъ за него безпокойство. Миѣ кажется, что этотъ чрезвычайно скромный человекъ, столь болѣзненно опасующійся личной славы, такъ старательно уходящій всегда въ тѣнь—за свое созданіе, долженъ чувствовать себя очень неважно, сидя тамъ, среди чужихъ людей, которыхъ онъ никогда до того не видѣлъ, подъ перекрестными взглядами этой тысячной толпы. Правда—это его праздничный день; но вмѣстѣ съ тѣмъ это день огненнаго испытанія. Чѣмъ оно окончится?

Пѣніе стихло. Отвѣтили гимну горячіе аплодисменты. Встаетъ съ мѣста мэръ, г. Перонъ. Мы становимся свидѣтелями единственной въ своемъ родѣ сцены. Французскій мэръ извиняется передъ нами, что... говоритъ во Франціи по-французки! Веселый смѣхъ пробѣжалъ по залу. Мэръ, положивъ широкую ладонь на груди, объясняетъ намъ, что въ виду многочисленныхъ своихъ занятій онъ не успѣлъ еще овладѣть эсперантскимъ языкомъ настолько, чтобы говорить на немъ публично. Онъ не чувствуетъ себя въ виду этого достойнымъ предсѣдательствовать въ этотъ вечеръ.

tial, ĉar li tamen sentas sin per la tuta koro la esperantisto. En malgranda parolado li bele difinas la signifon de la lingvo Esperanto: „Tio ĉi estas mano, transtirita de unu popolo al alia—super montoj kaj oceanoj“. Ĉiu frazo de l'oratoro, tradukita en Esperanton de la sekretario de l'kongreso, s-ro Boulet, estas renkontata per aprobantaj aplaŭdoj. La mero finas, salutante Zamenhof en la nomo de la urbo Boulogne.

Poste parolas la prezidanto de l'komerca ĉambro, s-ro Farjon. Li parolas en Esperanto. Li komencas per la vortoj: „La unua universala kongreso de esperantistoj—estas la konstruado de l'turo Babela“—kaj elvokas tondron de aplaŭdoj. Li substrekas, ke „tio ĉi estas la unua tutmonda kongreso, en kiu reĝas unu lingvo, facile komprenata de ĉiuj partoprenantoj“. La urbo Boulogne „povas esti fiera, ke ĝi enskribas la novan, tre gravan paĝon en la historion de civilizacio“. „Tiu ĉi belaj tagoj—finas la oratoro—estos dediĉitaj al granda kaj utila por la homaro afero kaj ornamente per la ĉeestado de l'kreinto de la lingvo internacia“.

Siavice leviĝas d-ro Zamenhof. Ondo de potencega entuziasmo superverŝas la tutan salonon. Ĉiuj leviĝas de siaj lokoj. Traflugas vera ventego de alpaŭdadoj, tondras, ĝemas, ne povas kvietigi. Tuta tiu ĉi amaso—formas do ĝin homoj maturaĝaj, maljunuloj kaj junularo, viroj kaj virinoj, profesoroj, insruistoj, advokatoj, doktoroj, industriistoj, komer-

Если онъ принялъ избраніе, то лишь потому, что онъ все-же чувствуетъ себя всѣмъ сердцемъ эсперантистомъ. Въ небольшой рѣчи онъ прекрасно опредѣляетъ значеніе эсперантскаго языка: „Это рука, протянутая однимъ народомъ къ другому—надъ горами и океанами“. Каждая фраза оратора, переведенная на эсперанто секретаремъ създа, г. Булэ, встрѣчается одобрительными аплодисментами. Мэръ кончаетъ, привѣтствуя Земенгофа именемъ города Булонь.

За симъ держитъ рѣчь председатель торговой палаты, г. Файронъ. Онъ говоритъ на эсперанто. Начинаетъ словами: „Первый всеобщій конгрессъ эсперантистовъ—это построение Вавилонской башни“—и вызываетъ громъ аплодисментовъ. Онъ подчеркиваетъ, что „это первый всемірный конгрессъ, на которомъ господствуетъ одинъ языкъ, легко понимаемый всѣми участниками“. Городъ Булонь „можетъ гордиться тѣмъ, что онъ вписываетъ новую, весьма важную страницу въ исторію цивилизації“. Эти прекрасные дни—кончаетъ ораторъ—будутъ посвящены великому и полезному для человѣчества дѣлу и украшены присутствіемъ творца международного языка“.

Въ свою очередь встаетъ д-ръ Заменгофъ. Волна стихійнаго энтузіазма заливааетъ весь залъ. Всѣ поднимаются съ мѣсть. Буквально проносится ураганъ аплодисментовъ, гремитъ, стонетъ, не можетъ стихнуть. Вся эта толпа—образуютъ же ее люди зрѣлые, старики и молодежь, мужчины и женщины, профессора, учителя, адвокаты, докто-

cistoj—kriegas kvazaŭ freneza: Vivu Zamenhof! Viroj suprenjetadas programojn, sinjorinoj skuadas ventumilojn. Kaj mi nur nun komprenas, kiom da profunda enhavo estis en tiuj vortoj tiom ofte renkontiĝantaj en esperanta preso: „nia kara majstro“. Fine bruo silentiĝas, kaj Zamenhof povas komenci paroladon. En lia „mola voĉo“—laŭ esprimo de la ĉi-tiea gazeto—traŝiriĝas la tuŝanta noto de profunda impreso, kiun li ne povas ekposedi. Li memoras la koran akcepton en Parizo, dankas la ĉi-tieajn urban estraron kaj la organizantojn de l'kongreso pro tio, „ke ili preparis tiun ĉi neforgeseblan por li vesperon“. Li rakontas, kio igis lin dediĉi longajn jarojn de laborado al la ideo de lingvo internacia. Per malmultaj vortoj rememoras li pri sia batalado kaj oferoj, kiujn hodiaŭ li opinias rekompencitaj. Kun treega takteco, tute sen kia ajn malsincereco, li honorigas la venkitan de li kreinton de volapük, kiel la unuan homon, donintan la pretan artan lingvon, post centoj da provoj, komencaj kaj forlasitaj de aliaj. Li konfesas por si nur grandan feliĉon, ke li prosperis efektiviĝi la ideon de pli signifaj faciligoj kaj konduki post si pli multenombrajn amasojn de adeptoj. Li rememoras kun danko la nomojn de l'mortintaj agantoj—esperantistoj, inter ceteraj Wasniewski. Li esprimas siajn opiniojn pri estonteco de la lingvo internacia kaj pri oportunecoj, promesataj de ĝi al progreso de kulturo. Sian paroladon li finas per la majesta himno je l'honoro de la homaro kaj de kreskanta inter ĝi, malgraŭ ĉiaj

ра, промышленники, купцы—реветь, какъ одержимая сумасшествіемъ: Vivu Zamenhoj! Мужчины подбираютъ программы, дамы потрясаютъ вѣрами. И я только теперь понимаю, сколько глубокаго содержания было въ тѣхъ столь часто попадающихся въ эсперантской прессѣ словахъ: „nia kara majstro“ (нашъ дорогой маэстро). Наконецъ шумъ стихаетъ, и Заменгофъ въ состояніи начать рѣчь. Въ его „мягкомъ голосѣ“—по опредѣленію мѣстной газеты—прорывается трогательная нота глубокаго впечатлѣнія, съ которымъ онъ не можетъ совладать. Онъ припоминаетъ сердечный приѣмъ въ Парижѣ, благодарить мѣстныя городскія власти и организаторовъ конгресса за то, что приготовили этотъ незабвенный для него вечеръ“. Разсказываетъ, что побудило его посвятить долгіе годы труда идеѣ международнаго языка. Вкратцѣ вспоминаетъ о своей борьбѣ и жертвахъ, которыя сегодня считаетъ вознагражденными. Съ чрезвычайнымъ тактомъ, безъ тѣни рисовки, онъ отдаетъ честь побѣжденному имъ творцу Воляшока, какъ первому, давшему готовый искусственный языкъ, послѣ сотенъ попытокъ, начатыхъ и брошенныхъ другими. Онъ признаетъ за собою лишь большее счастье, что ему удалось осуществить идею болѣе значительныхъ облегченій и повести за собою болѣе многочисленныя толпы приверженцевъ. Онъ вспоминаетъ съ благодарностью имена умершихъ дѣятелей-эсперантистовъ, среди другихъ Васнiewскаго. Онъ высказываетъ свои взгляды на будущее международнаго языка и на

malamikaj fortoj, spirito de frateco)!

Li parolas pli ol duonhoron—lin oni aŭskultas streĉite, kun ekscitiĝeco, admirante la enhavon, kaj ankoraŭ pli estante ravitaj, ke lin oni komprenas, ke lin oni povas kompreni. La aŭskultantoj kvazaŭ nur nun ekkonsciis, ke fariĝis vera mirindaĵo—la arta lingvo vivas!

La vespero finiĝis per la koncerto. Oni kantis la kantojn de Mignonne en Esperanto, oni deklamis esperantajn monologojn, ludis en esperanta lingvo la komedion „Mensogo pro amo“.

La frutempa promenado en la dua tago de l'kongreso restos en mia memoro ĉiam. Mi neniam estis atestinto de pli originalaj scenoj kaj vidaĵoj. Mi ne memoras tian komunan ĝojon sur vizaĝoj. Mi ne memoras ankaŭ tian... komunan timecon. Prezentu al vi preskaŭ mil homojn, atendantajn la venon de l'speciala vagonaro, kiu devis veturigi nin sur la marbordon. Ĉiuj estas kun verdaj steletoj en butontruoj. La plej granda parto de tiuj ĉi homoj ĝis nun ne vidis unu la alian—sed ne estas tie ĉi la nekonatuloj. Ĉiuj ekparoladas unu kun la alia tuj, kontrolante sian propran sciecon uzadi la lingvon esperantan kaj dezirante konvinkiĝi, ke la interparolanto estos komprenita. La pleje estas serĉataj la alilandanoj. Samlandano estas malplej interesa. La unua demando estos: al kia nacio vi apartenas? La preskaŭ stereotipa res-

удобства, обѣщаемыя имъ прогрессу культуры. Рѣчь свою онъ заканчиваетъ величавымъ гимномъ въ честь челоуѣчества и растущаго среди него, вопреки всякимъ враждебнымъ силамъ, духа братства!

Онъ говоритъ болѣе получаса—его слушаютъ напряженно, съ волненіемъ, удивляясь содержанію, а еще болѣе восхищаясь тѣмъ, что его понимаютъ, что его могутъ понимать. Слушатели какъ будто только теперь сознали, что свершилось истинное чудо—искусственный языкъ живетъ!

Вечеръ кончился концертомъ. Пѣли пѣсни Миньоны на эсперанто, декламировали эсперантскіе монологи, играли на эсперанскомъ языкѣ комедію «Ложь о любви».

Ранняя прогулка на второй день конгресса останется въ моей памяти навсегда. Я никогда не былъ свидѣтелемъ болѣе оригинальныхъ сценъ и зрѣлищъ. Я не припомню такой общей радости на лицахъ. Не припомню также такой... общей боязливости. Представьте себѣ почти тысячу людей, ожидающихъ прибытія спеціального поѣзда, который долженъ былъ насъ свезти на побережье. Всѣ съ зелеными звѣздочками въ петличкахъ. Большинство этихъ людей раньше не видало другъ друга—но нѣтъ здѣсь незнакомцевъ. Всѣ заговариваютъ другъ съ другомъ сразу же, контролируя свое собственное умѣніе употреблять эсперантскій языкъ и желая убѣдиться, что собесѣдникъ будетъ понятъ. Всего болѣе розыскиваются иностранцы. Землякъ оказывается наименѣе интереснымъ. Первый вопросъ: къ какой народности вы при-

pondo estas: nu, divenu vi mem laŭ la prononco. Komenciĝas divenoj, ofte ne rapide alkondukantaj al ĝusta difino. Franco estas ravita, renkontante germanon, anglon, rusion, polon, bohemon, holandon, svedon, kaj t. p.—kaj male. La demandoj de la lingvoscienco fariĝas la plej gravaj demandoj de l'tago. Plenaj da mirigo homoj rakontas unu al la alia, ke ili ellernis Esperanton dum kelkaj semajnoj aŭ monatoj. Serce oni ripročas reciproke pro la troa malfacileco de ellernado de ĉiaj idiotismoj, nelogikecoj, malregulaj verboj de naciaj lingvoj, pro la nevenkebleco de nuancoj de fremdlanda prononcado. Mi vidas kelkajn maljunulojn—anglojn, kiuj venis tien ĉi kun la filoj, flamaj esperantistoj; ili mem balbutas ankoraŭ, parolante en Esperanto, sed tamen ili penas paroladi, uzante la helpadon de l'vortaro. La pleje ĝojas tiuj, kiuj ellernis nenian alian lingvon, krom sia patra: renkontiĝas tiaj inter angloj kaj francoj (ne sole inter ili)! kaj jen okazis, ke nun ili povas interŝanĝi pensojn kun alilandanoj. Cetere, la plej granda parto ellernis en la plej bona okazo nur unu alilandan lingvon—kaj nun triumfas, ke Esperanto donas al ili eblecon komprenadi ĉiujn ĉeestantajn en la kongreso „popolojn“ sen escepto.

Ili esperis je tiu ĉi ebleco, ekvojaĝante al la kongreso—sed ili ne estis certigitaj je ĝi. Nun ili sentas,

надлежите? Почти стереотипный ответ: ну-ка, угадайте сами по выговору. Начинаются догадки, зачастую не скоро приводящая к правильному определению. Французъ восхищенъ, встрѣчая нѣмца, англичанина, русскаго, поляка, чеха, голландца, шведа, и т. д.—и наоборотъ. Вопросы лингвистики оказываются важнѣйшими вопросами дня. Полные изумленія люди рассказываютъ другъ другу, что они изучили эсперанто въ теченіи нѣсколькихъ недѣль или мѣсяцевъ. Шутливо упрекаютъ другъ друга въ чрезмѣрной трудности изученія всяческихъ идиотизмовъ, нелогичностей, неправильныхъ глаголовъ національныхъ языковъ, въ неодолимости отбѣнковъ чужестраннаго выговора. Я вижу нѣсколько стариковъ англичанъ, которые прибыли сюда съ сыновьями, пламенными эсперантистами: они сами-то заикаются еще, говоря на эсперанто, но все же стараются говорить, прибѣгая къ помощи словаря. Больше всего радуются тѣ, которыя не изучили никакого другого языка, кромѣ родного: встрѣчаются такіе среди англичанъ и французовъ (не только среди нихъ!) и вотъ оказывается, что теперь они въ состояніи обмѣняться мыслями съ иностранцами. Впрочемъ большинство изучило въ лучшемъ случаѣ лишь одинъ иностранный языкъ—и теперь торжествуетъ, что эсперанто даетъ имъ возможность понимать всѣ присутствующіе на съѣздѣ „народы“ безъ исключенія.

Они надѣялись на эту возможность, отправляясь на конгрессъ—но они не были въ ней увѣрены.

ke tiu ĉi ebleco estas realigita, korpigita. Kaj kune kun tio ili sentas, ke fariĝis kvazaŭ la supernaturaĵo. Homoj maturaj ĝojas kiel infanoj. Kaj efektive estas io naive—tuŝanta en tiu ĉi malaperiĝo por kelka tempo de naciaj diferencoj... ne! ni diru pli vere—en tiu ĉi ĝoja konfeso de l'foresto de l'diferenco, kiu ĉesis nun ekzisti kaj esti la baro dank' al la komuneco de parolo, estanta egale la propreco de ĉiuj kaj ne apartenanta al iu ekskluzive.

Atendante la venon de la vagonaro, la novaj konatuloj diligente interŝanĝadas vizitkartojn kaj subskribojn, tre zorgante pri la plej granda cifero de konatiĝoj el malproksimaj landoj. Dum unu momento mi estas senigita de kelkaj dekoj da miaj kartetoj kaj estas ravita pro la farita ŝanĝo por la fremdaj.

Fine ni veturas. En la vagono mi kun plezuro sciĝas, ke miaj modestaj poeziaj tradukoj en Esperanton havis nekonatajn al mi legantojn en Francujo, Anglujo, Holando (mi fariĝas iom fieraj); mi konatiĝas kun la holandano, esperanta poeto s-ro Seynaewe kaj parolas kun li pri... la poemo „En Svisujo“ de Slowacki, videble en traduko en Esperanton; al mi agrable estas paroli kun anglo kaj franco pri la baladoj de Mickiewicz, kiujn en sia patra lingvo—kiom mi scias—ili ne povus legi, des pli malkredeble—en originalo! Kiel vi volas—tio ĉi estas ne ordinara okazo: aŭskulti el buŝo de anglo citatojn el „Vojevodo“ kaj „Sinjorino Tvardovska“.

Теперь они чувствуют, что эта возможность реализована, воплощена. И вместе с тем они чувствуют, что совершилось как бы чудо. Люди зрѣлые радуются как дѣти. И въ самомъ дѣлѣ есть что-то наивно-трогательное въ этомъ исчезновеніи на время національныхъ различій... нѣтъ! скажемъ вѣрнѣе—въ этомъ радостномъ признаніи отсутствія разницы, которая перестала теперь существовать и служить преградой благодаря общности рѣчи, составляющей одинаково собственность всѣхъ и непринадлежащей кому-либо исключительно.

Ожидая прибытія поѣзда, новые знакомцы ревностно обмѣниваются визитными карточками и подписями, сильно заботясь о наибольшей цифрѣ знакомствъ изъ далекихъ земель. Въ одинъ моментъ я лишенъ нѣсколькихъ десятковъ моихъ карточекъ и восхищенъ произведеннымъ обмѣномъ на чужіе.

Наконецъ ѣдемъ. Въ вагонѣ съ удовольствіемъ узнаю, что мои скромные поэтическіе переводы на Эсперанто имѣли неизвѣстныхъ мнѣ читателей во Франціи, Англии, Голландіи (я становлюсь немного гордъ); знакомлюсь съ голландцемъ, эсперантскимъ поэтомъ г. Сейнаевомъ и говорю съ нимъ о... поэмѣ „въ Швейцаріи“ Словацкаго, очевидно въ переводѣ на эсперанто; мнѣ пріятно говорить съ англичаниномъ и французомъ о балладахъ Мицкевича, которыхъ на отечественномъ языкѣ—насколько знаю—они не могли бы прочесть, тѣмъ болѣе въ подлинникѣ! Какъ хотите—это не повседневный случай: услышать изъ устъ англичанина цитаты изъ „Воеводы“ и „Пани Твардовской“.

Apenaŭ ni eliris el la vagono, jam ŝanĝiĝas mia societo. Nun mi faras la konatiĝon kun tre kapabla 15-jara svizo, kiu redaktadas la esperantan ĵurnalon por junuloj en Genevo kaj, povas esti, posedas pli bone tiun ĉi lingvon, ol ĉiuj aliaj, kiujn mi renkontis en la kongreso. Tiu ĉi junulo esprimas al mi sian bedaŭron, ke tro malgranda atento estas metita je l'disvastigado de la lingvo Esperanto inter infanoj.

Je tiu sama temo li faris la bonegan paroladon en unu el kunsidoj de la kongreso. „Dum nur grandaĝuloj ellernadas tiun ĉi lingvon—parolis la juna oratoro,—junuloj do ne komencas tion ĉi, ni kvazaŭ plenigadas botelon sen fundo“.

Plu mi komencas la konatecon kun s-ro Boirac, la rektoro de l'Akademio en Dijon kaj la tradukiuto de Monadologio de Leibnitz en Esperantan lingvon... poste kun s-rino Junck *) kaj aŭskultas ŝiajn interesajn rimarkojn pri la esperanta elparolado en kantado kaj deklamado, kiam subite ekkaptas mian manon la mirinde vigla advokato Michaux kaj kondukas min al la amaseto, konsistanta el la personoj de diversaj nacioj; li deziras konvinki ian obstinan Boulogne'anon, ke „la esperantistoj el diversaj landoj parolas esperante egale kaj bonege komprenas unu la alian“.

*) Ŝi diris en la kongreso: mi naskiĝis en Belgujo, fariĝis la edzino de l'germano, 20 jarojn mi vivas en Italujo, nun mi troviĝas tie ĉi, en Francujo—mi mem ne scias tie ĉi, kiu estas mi: mi scias nur, ke mi estas la esperantistino.

Только что мы вышли из вагона, какъ уже мѣняется мое общество. Теперь завожу знакомство съ чрезвычайно способнымъ 15-лѣтнимъ швейцарцемъ, который редактируетъ эсперантскій журналъ для дѣтей въ Женевѣ и пожалуй владеетъ лучше этимъ языкомъ, чѣмъ всѣ другіе, которыхъ я встрѣтилъ на съѣздѣ. Этотъ юноша высказываетъ мнѣ свое сожалѣніе о томъ, что слишкомъ мало обращено вниманія на распространеніе языка эсперанто среди дѣтей.

На ту же тему онъ произнесъ отличную рѣчь въ одномъ изъ засѣданій конгресса. „Покуда только старшіе изучаютъ этотъ языкъ—говорилъ молодой ораторъ,—а молодежь не принимается за него, мы словно заправляемъ бутылку безъ дна“.

Далѣе я завожу знакомство съ упомянутымъ уже г. Буараккомъ... затѣмъ съ г-жей Юнгъ *) и выслушиваю ея интересныя замѣчанія объ эсперантскомъ выговорѣ въ пѣніи и декламациі, когда вдругъ хватаетъ меня за руку удивительно живой адвокатъ Мишо и ведетъ къ кучкѣ, состоящей изъ лицъ разнообразныхъ народностей; онъ желаетъ де убѣдить какого-то упрямаго булонца, что „эсперантисты изъ разныхъ странъ говорятъ по-эсперантски одинаково и отлично понимаютъ другъ друга“.

*) Она заявила на конгрессѣ: я родилась въ Бельгій, вышла замужъ за нѣмца, 20 лѣтъ проживаю въ Италиі, теперь нахожусь здѣсь, во Франціи—я сама не знаю здѣсь, кто я: знаю одно, что я эсперантистка.

Kaj jen mi vidas la maljunulon—francon, gratadantan sian senharajon kaj demandantan: Est-ce possible? Et ce monsieur est un espagnol? et celui-ci un allemand? et celui—là un russe?... Un polonais?... Kaj la okuloj de l'maljunuleto kun gaja mirego transkuradas de unu el ni al la alia.

„Se do Vi-ankoraŭ estas obstina en Via skepticismo—aldonas Michaux—ni tre petas, ke Vi bonvolu veni hodiaŭ vespere en nian teatron: ni ludas la komedion de Molière: „Edziĝo kontraŭvola“. Ĉiu rolo estas ludata de l'persono de alia nacio“.

Mi devas interrompi tie ĉi mian raporton *). Tro multe da karakteraj detaloj mi devus noti dum tiuj ĉi kelkaj malordinaraj aŭgustaj tagoj, kiujn ni travivis en la bela apudborda urbeto de Francujo... Cetere,

*) Por rusaj legantoj oni devas, tamen, noti unu detalon.

En la kazenon en la tria vespero de l'kongreso estis la balo je l'honoro de Zamenhof. Estis multaj personoj en naciaj kostumoj. Kiam la kreinto de la lingvo eliris en la salonon, publiko, konsistanta el kelkaj centoj da homoj, formis du vicajn, inter kiuj pasis la estimata kaj amata doktoro. La muziko ludis la Marseillaise. Al d-ro Zamenhof alpaŝas unu sinjorino, la naskitulino de Boulogne, en la kostumo de Minervo, kaj faras al li simbolean klinan saluton. Ĉiuj aplaudas. Al Zamenhof sin turnas du infanoj kaj diras je lia honoro versojn en Esperanto. Al lia edzino oni prezentas grandegajn buketojn. Poste s-ro Avilov kaj s-ino Avilov (el Tiflis) en naciaj kostumoj de l'montanoj dancas la ĉerkesan dancan („lezginka“) kaj „kazaĉok“ (kozaketo). Ĉirkaŭ ili la tuta eleganta internacia publiko aplaudas konforme al la takto de l'dancantoj, ĉiam pli-kaj plioftigante ekbatojn de manplatoj, laŭ kutima moro de ia dancoj. La publiko en infana ravo longe aplaudadas, observante belajn gestojn de gesinjoroj Avilov'oj.

И вотъ я вижу старичка-француза, почесывающаго то и дѣло свою плѣшь и спрашивающаго: „Est-ce possible! Et ce monsieur est un espagnol? et celui-ci un allemand? et celui—là un russe?... Un polonais?... И глаза старичка съ веселымъ изумленіемъ перебѣгаютъ отъ одного изъ насъ къ другому.

„А если Вы еще упорствуете въ вашемъ скептицизмѣ—прибавляетъ Мишо—то покорнѣйше просимъ пожаловать сегодня вечеромъ въ нашъ театр: мы играемъ комедию Мольера: „Супружество поневолѣ“. Каждая роль исполняется лицомъ другой народности.

Я принужденъ прервать здѣсь свой отчетъ *). Слишкомъ много характерныхъ подробностей пришлось бы занести за время этихъ нѣсколькихъ необычныхъ августовскихъ дней, которые мы прожили

*) Для русскихъ читателей слѣдуетъ, однако, привести одну подробность: Въ казино въ третій вечеръ конгресса давался балъ въ честь Заменгофа. Было много лицъ въ национальныхъ костюмахъ. Когда творецъ языка вышелъ въ залъ, публика, состоящая изъ нѣсколькихъ сотъ лицъ, образовала два ряда, между коими прошелъ чтимый и любимый докторъ. Музыка играла Мерсельезу. Къ д-ру Заменгофу подходитъ одна дама, уроженка Булони, въ костюмѣ Минервы, и отдаетъ ему символическій поклонъ. Всѣ аплодируютъ. Къ Заменгофу обращаются двое дѣтей и говорятъ въ честь его стихи на эсперантскомъ языкѣ. Женѣ его преподносятъ огромные букеты. Засимъ г. Авилловъ и г-жа Авилова въ национальныхъ костюмахъ горцевъ танцуютъ черкесскій танецъ и казачка. Кругомъ ихъ вся элегантная международная публика ударяетъ въ ладони въ тактъ танцующимъ, все учащая удары, согласно русскому обычаю. Публика въ дѣтскомъ восторгѣ долго бьетъ въ ладоши, слѣдя за красивыми жестами г.г. Авилловыхъ.

mi ne intencis tute doni plenan raporton pri la kongreso.

Mi ne opiniis necese priskribadi en tiu ĉi artikolo fluon de kunsidoj en la kongreso, doni tie ĉi la raporton pri laboroj de l'kongreso, rakonti la enhavon de divesaj opinioj.

Mi donis dume al leganto nur kelkajn impresojn. Oni devas ankoraŭ turni atenton de l'societo al du faktoj:

1) La komedio de Molière pasis sur la sceno inter eksplodiĝoj de gaja rido de l'tuta salono de rigardantoj. Kvankam ĝin ludis la amantoj (neprofesiaj aktoroj), apartenantaj al sep diversaj nacioj (s-rino Junck—italino, s-rino Cederblad—svedino, s-rino Avilov—rusino, s-roj Boulet, Ansel kaj Michaux—francoj, s-ro Cogen—belgo, s-ro Kuchler—germano, s-ro Allum—norvego), tamen ĝi havis karakteron de plena harmonio en prononcado. Kvankam ĝi pasis en la lingvo esperanta, tamen ĝi estis bonege komprenita de treege intermiksita en nacia rilato publiko.

2) Ĉiuj konsiliĝoj sub la prezidado de s-ro Boirac pasis en la lingvo Esperanto. Sur la sceno sidis la komitato, kies membroj estis el dudek diversaj nacioj. Ĉiu el la ĉeestantoj, petante, ke oni permesu al li parolon, nomadis sian nomon kaj nacion, al kiu li apartenas. En unua momento oratoroj parolis, iom timeginte;—tiel estis sentate, ke kelkaj el ili la unuan fojon kuraĝas paroli en Esperanto; estis sentate, ke ili mem estas ankoraŭ nesufiĉe kredigintaj je sia ebleco interŝanĝadi pensojn kun aliaj homoj en arta lingvo.

въ красивомъ прибрежномъ городкѣ Франціи... Впрочемъ, я не намѣревался вовсе дать полный отчетъ о конгрессѣ.

Я не считалъ нужнымъ описывать въ настоящей статьѣ ходъ совѣщаній на конгрессѣ, давать здѣсь отчетъ о трудахъ сѣзда, излагать содержаніе разнородныхъ мнѣній.

Я даль показѣсть нашему читателю лишь горсть впечатлѣній. Слѣдуетъ еще обратить вниманіе общества на два факта:

1) Комедія Мольера прошла на сценѣ среди взрывовъ веселаго смѣха всего зрительнаго зала. Хотя ее играли любители, принадлежащіе къ семи разнымъ націямъ (г-жа Цедербласъ—шведка, г-жа Авилова—русская, г. Буле, Анзель и Мишо—французы, г. Когенъ—бельгіецъ, г. Кюхлеръ—нѣмецъ, г. Аллумъ—норвежець), тѣмъ не мнѣе она носила характеръ полной гармоніи въ произношеніи. Хотя шла она на языкѣ эсперантскомъ, но была отлично понята въ высшей степени смѣшанной въ національномъ отношеніи публикой!

2) Всѣ совѣщанія подъ председательствомъ г. Буара шли на языкѣ эсперанто. На сценѣ возсѣдалъ комитетъ, члены коего принадлежали къ двадцати разнымъ народностямъ. Каждый изъ присутствующихъ, прося дать ему голосъ, называлъ свою фамилію и націю, къ которой принадлежитъ. Въ первый моментъ ораторы говорили, немного оробѣвъ;—такъ чувствовалось, что нѣкоторые изъ нихъ впервые отваживаются говорить на эсперанто; чуялось, что сами-то они еще недостаточно увѣрены въ своей воз-

Sed, post kelkaj kunsidoj, tiu ĉi ĝeneco pasis, malaperis la malkredigeo, degelis la maltrankvileco; la enhavo mem nin forlogis, la formo estis forgesita, ĝi sorbiĝis, en homa parolado, de memstara vivo, fariĝis instinkteca, senkonscia, arbitre elŝiriganta el internoj de animo kaj, kiam en la kunsido en la kvara tago ni interkonsiliĝadis pri elekto de la loko por la estonta kongreso, ŝanceliĝante inter London kaj Lucern, Anglujo kaj Svisujo, la lingvo esperanta jam sonis sur niaj buŝoj, kiel ĉiu natura lingvo... Kaj ni eksentis, ke ni parolas per la lingvo, kiu post kelka tempo, ankoraŭ dum niaj tagoj, fariĝos la sola natura parolo de ĉiuj internaciaj sciencaj kongresoj kaj entute de ĉiuj kunvenoj, en kiuj la popoloj difinas unu al la alia la sinvidon!

Traduko de
„Ruslanda Esperantisto“.

возможности обмѣниваться мыслями съ другими на искусственномъ языкѣ. Но, спустя нѣсколько засѣданій, эта принужденность миновала, исчезла неуверенность, растаяло безпокойство; само содержаніе насъ увлекло, форма была забыта, она пропиталась въ человѣческой рѣчи самодовлѣющей жизнью, стала инстинктивной, безсознательной, стихійно вырывающейся изъ нѣдръ души и, когда въ засѣданіи на четвертый день мы совѣщались о выборѣ мѣста для будущаго конгресса, колеблясь между Лондономъ и Люцерномъ, Англійей и Швейцаріей, эксперантскій языкъ уже звучалъ въ нашихъ устахъ, какъ всякій естественный языкъ... И мы почувствовали, что говоримъ на языкѣ, который современемъ, еще въ наши дни, станетъ естественною рѣчью всѣхъ международныхъ ученыхъ конгрессовъ и вообще всѣхъ сходовъ, на которыхъ народы назначаютъ другъ другу свиданіе!

Лео Бельмонтъ.

P R E Ĝ O.

Al Vi, ho potenca senkorpa mistero,
Fortego, la mondon reganta
Al Vi, granda fonto de l'amo kaj vero,
Kaj fonto de Vivo Konstanta,
Al Vi, kiun ĉiuj malsame prezentas,
Sed ĉiuj egale en koro Vin sentas,
Al Vi, kiu kreas, al Vi kiu reĝas,
Hodiaŭ ni preĝas.

Al Vi ni ne venas kun kredo nacia,
Kun dogmoj de blinda fervoro:
Silentas nun ĉiu disput' religia
Kaj regas nur kredo de koro
Kun ĝi, kiu estas ĉe ĉiuj egala,
Kun ĝi, la plej vera, sen trudo batala,
Ni staras nun, filoj de l'tuta homaro
Ĉe Via altaro.

Homaron Vi kreis perfekte kaj bele,
Sed ĝi sin dividis batale;
Popolo popolon atakas kruele,
Fraf' fraton atakas ŝakale.

Ho, kiu ajn estas Vi, forto mistera,
Aŭskultu la voĉon de l'preĝo sincera,
Redonu la pacon al la infanaro
De l'granda homaro!

Ni ĵuris labori, ni ĵuris batali,
Por reunigi l'homaron.
Subtenu nin, Forto, ne lasu nin fali,
Sed lasu nin venki la baron;
Donacu Vi benon al nia laboro,
Donacu Vi forton al nia fervoro,
Ke ĉiam ni kontraŭ atakoj sovaĝaj
Nin tenu kuraĝaj.

La verdan standardon tre alte ni tenos;
Ĝi signas la bonon kaj belon.
La Forto mistera del'mondo nin benos,
Kaj nian atingos ni celon.
Ni inter popoloj la murojn detruos,
Kaj ili ekkrakos kaj ili ekbruos
Kaj falos por ĉiam, kaj amo kaj vero
Ekregos sur tero.

d. Zamenhof.

Примѣчаніе. Этимъ стихотвореніемъ была закончена д-ромъ Заменгофъ рѣчь, сказанная имъ при открытіи Булонскаго Конгресса. (См. стр. 97).

АЛФАВИТЪ.

Изъ эсперантской алфавиты выключаются 28 статистических буквъ.

Печатное издательство.

Проклятое.

ГРАММАТИКА

МЕЖДУНАРОДНАГО ЯЗЫКА

Эсперанто.

P R E O

Al VI, ho potenco senkurpa mistero;
Portero, la mondona reganta

Al VI, granda fonto de l'amo kaj vero,
Kaj fonto de Viro Konstanto

Al VI, kiu sin realigis en la mondo
Sed sin egale en koro

Al VI, kiu kreas, al VI kiu regas,
Medioj ni pregas

Al VI, kiu estas en la mondo
Kiu dogmoj de bhudo forvero

Sed sin egale en koro kaj vero
Kaj regas sur kredo de koro

Kaj si, kiu estas en la mondo
Kiu si, la plej vera, sen trudo batala

Ni stas sur, sin de l'ulo homaro
Ce Via allaro

Hungron VI kreis perfekte kaj bele
Sed si sin dividis batalo

Popolo popolon atakas kruele,
Eras feston atakas sukale

Ho, kiu sin estas VI, forto mistera,
Alvoktu la viron de l'prego sincera

Redonu la pacon al la antaro
De Ferando homaro

Al VI, kiu estas en la mondo
Kiu si, la plej vera, sen trudo batala

Ni stas sur, sin de l'ulo homaro
Ce Via allaro

Danacu VI forton al ni leteru,
Ke sin ni kontra atakas sovagaj

Ni tano kuraĝaj
La viaj kar standardon tre alte ni tenos

Gi signas la bonon kaj belon
La forto mistera del mondo nin benos

Kaj nian alinos ni celon
Ni inter popoloj la murojn detruos

Kaj ili ekkrakas kaj ili ekruos
Kaj fidas por sin kaj amo kaj vero

Ekregos sur tero

d. Zamenhof

Врачъваната. Българо-русо-американска. Сѣна. 1904. г. 1-а. стр. 571.

АЛФАВИТЪ.

Въ эсперантскомъ алфавитѣ заключается 28 слѣдующихъ буквъ:

Печатное начертаніе.

Произношеніе.

A, a	какъ русское а
B, b	б
C, c	ц
Ĉ, ĉ	ч
D, d	д
E, e	э
F, f	ф
G, g	г
Ĝ, ĝ	дж
H, h	гортанно г (едва слышно)
Ĥ, ĥ	х
I, i	и
J, j	й
Ĵ, ĵ	ж
K, k	к
L, l	л
M, m	м
N, n	н
O, o	о
P, p	п
R, r	р
S, s	с
Ŝ, ŝ	ш
T, t	т
U, u	у
Ŭ, ŭ	краткое у (среднее между у и в, какъ напр. въ латинскомъ словѣ laudo)
V, v	в
Z, z	з

Произношеніе.

Всѣ буквы эсперантскаго алфавита имѣютъ тоже произношеніе, какъ и въ русскомъ языкѣ, за слѣдующими исключеніями. 1) Эсперантское *e* никогда не должно быть выговариваемо, какъ русское *e*, но всегда, какъ русское *э*, напр. *esti* = эсти; 2) Эсперантское *l* должно быть выговариваемо мягко, напр. *lavi* = лави (а не „лáви“), *logno* = лёрно (а не лóрно); 3) буква *ŭ* должна произноситься средне между *y* и *v*, какъ въ латинскомъ языкѣ, напр., въ словахъ *laudo* (ля^y_vдо), *Europa* (Е^y_vропа). Такимъ образомъ, напр., эсперантскія слова *ankoraŭ*, *baldaŭ*, *neŭtrala*, *aŭtoro*, произносятся почти какъ анкóравъ, бáльдавъ, невтрáля, автóро. Но такъ какъ различные народы всегда имѣютъ свои особенности въ произношеніи звуковъ алфавита, то авторомъ языка Эсперанто докторомъ Заменгофъ дано было на Булонскомъ Конгрессѣ общее правило: при произношеніи всегда должно брать середину: „oni ĉiam prenu la ĝustan mezon“.

Основныя грамматическія правила.

I. Правила правописанія и произношенія.

1) Каждое слово въ языкѣ Эсперанто читается такъ, какъ оно написано, напр. *deklinacio* = дэклинаціо, *indiferenta* = индифэрэнта. Это правило вносить очень важное отличіе языка Эсперанто отъ другихъ языковъ, особенно Французскаго и Англійскаго, гдѣ слова часто произносятся совсѣмъ иначе, чѣмъ они написаны, что можно видѣть напр. изъ французскаго слова *beaucoup*, гдѣ изъ 8 буквъ произносятся только четыре (боку).

2) Удареніе всегда находится на предпоследнемъ слогѣ, причемъ полугласныя *j* и *ŭ* за слоги не считаются, напр. *akcento* = акцэнта, *aŭdi* = á^y_vди, *hieraŭ* = (r)iépa^y_v.

II. Склоненіе именъ существительныхъ, прилагательныхъ, члена и сравнительныхъ степеней.

3) Существительныя всегда оканчиваются на *o* и имѣютъ только одинъ родъ—естественный. Раздѣленія именъ существительныхъ по родамъ мужскому, женскому и среднему, какъ это имѣетъ мѣсто въ другихъ языкахъ, въ языкѣ Эсперанто не существуетъ. Чисель для именъ существительныхъ въ языкѣ Эсперанто только два: единственное и множественное. Для образованія множественнаго числа прибавляется окончаніе *j*. Падежей только два: именительный и винительный; послѣдній

получается изъ именительнаго прибавленіемъ окончанія n. Остальные падежи выражаются помощью предлоговъ: родительный—предлога de, отъ; дательный—предлога al, къ; творительный—предлога per, посредствомъ и предложный—предлога pri, о или же при помощи другихъ предлоговъ, соотвѣтствующихъ смыслу рѣчи.

Примѣчаніе. Послѣ словъ, означающихъ мѣру и количество вмѣсто предлога de ставится предлогъ da, напр. kilogamo da rano, килограммъ хлѣба; glaso da kafe, стаканъ кофе; kiom da fojoj, сколько разъ и т. д.

4) Для означенія опредѣленнаго предмета предъ именемъ существительнымъ ставится членъ опредѣленный la, одинаковый для всѣхъ родовъ, чиселъ и падежей. Члена же неопредѣленнаго, существующаго во многихъ иностранныхъ языкахъ, въ языкѣ Эсперанто нѣтъ.

Примѣчаніе. Употребленіе члена la въ языкѣ Эсперанто такое же, какъ въ языкахъ нѣмецкомъ, французскомъ и др. Лица, для которыхъ употребленіе члена представляетъ трудности, могутъ совершенно его не употреблять.

5) Прилагательное всегда оканчивается на a, и склоняется также, какъ имя существительное. Сравнительная степень образуется помощью слова pli (болѣе), malpli (менѣе), а превосходная plej (наиболѣе), malplej (наименѣе). Союзы „чѣмъ или нежели“ переводятся словомъ ol. Такимъ образомъ для склоненія именъ существительныхъ и прилагательныхъ мы имѣемъ слѣдующую чрезвычайно простую таблицу.

ЕДИНСТВЕННОЕ ЧИСЛО.

Именительный падежъ	feliĉa patro	счастливый отецъ
	feliĉa patrino	счастливая мать
	feliĉa infano	счастливое дитя
Родительный падежъ	de feliĉa patro	счастливаго отца
	de feliĉa patrino	счастливой матери
	de feliĉa infano	счастливаго дитяти
Дательный падежъ	al feliĉa patro	счастливому отцу
	al feliĉa patrino	счастливой матери
	al feliĉa infano	счастливому дитяти
Винительный падежъ	feliĉan patron	счастливаго отца
	feliĉan patrino	счастливую мать
	feliĉan infanon	счастливое дитя
Творительный падежъ	per feliĉa patro	счастливымъ отцомъ
	per feliĉa patrino	счастливой матерью
	per feliĉa infano	счастливымъ дитѣй

Множественное число отличается отъ формъ единственнаго числа только приставкой на концѣ буквы *j*, которая въ винительномъ падежѣ вставляется предъ окончаніемъ *n*; напр. счастливыя дѣти имѣютъ счастливыхъ матерей, по Эсперанто будетъ: *feliĉaj infanoj havas (имѣютъ) feliĉajn patrinojn*.

По этимъ же правиламъ склоняются также сравнительныя и превосходныя степени именъ прилагательныхъ. Напр. Въ настоящее время мы имѣемъ болѣе легкій языкъ, чѣмъ Французскій: *Nuntempe ni havas (имѣемъ) pli facilan lingvon, ol la Francan*. Докторъ Заменгофъ изобрѣлъ самый легкій языкъ, *Doktoro Zamenhof elpensis (изобрѣлъ) la plej facilan lingvon*.

6) Нарѣчія оканчиваются на *e*. Степени сравненія, какъ у прилагательныхъ. Напр. Мой братъ учится лучше, чѣмъ сестра. *Mia frato lernas pli bone, ol la fratino*.

Имена числительныя.

7) Основные количественныя числительныя сѣтъ: *unu (1), du (2), tri (3), kvar (4), kvin (5), ses (6), sep (7), ok (8), naŭ (9), dek (10), cent (100), mil (1000), milion (1000000)*. Десятки, сотни, тысячи и миллионы образуются при помощи первыхъ 10 чиселъ, поставляемыхъ впереди словъ *dek, cent, mil, milion*, напр., *dudek (20), tridek (30), naŭdek (90), ducent (200), kvincent (500), kvarmil (400), sesmilion (6.000.000)*. Всѣ промежуточные числа образуются простымъ соединеніемъ составныхъ чиселъ, напр., *dekdu (12), dudekkvin (25), tricentsepdekkvin (375), milnaŭcentsep (1907)*. Количественныя числительныя по числамъ, родамъ и падежамъ не измѣняются. Напр.: въ настоящее время эсперантисты издають уже тридцать двѣ газеты. *Nuntempe la esperantistoj jam eldonas (издають) tridekdu gazetojn*. Не измѣняясь сами, имена числительныя не измѣняютъ также и падежа тѣхъ именъ существительныхъ, къ которымъ они относятся; эти послѣднія принимаютъ тотъ падежъ, котораго требуетъ смыслъ рѣчи. Напр. Фразы: идутъ три человѣка, идутъ пять человѣкъ, принадлежать пяти человѣкамъ, награждать пять человѣкъ по Эсперанто будутъ выражены: *iras (идутъ) tri homoj, iras kvin homoj, aparteni (принадлежать) al kvin homoj, rekompenci (награждать) kvin homojn*.

Не должно смѣшивать количественныя числительныя съ существительными числительными; послѣднія всегда принимаютъ окончаніе имени существительнаго, напр., единица—*unu*, дюжина—*dekduo*, сотня—*cento*. Послѣ этихъ существительныхъ, выражающихъ количество, ставится родительный падежъ съ предлогомъ *da*, напр. фразы: лежитъ дюжина ножей, покупать дюжину ножей на Эсперанто выразятся: *kuŝas (лежитъ) dekduo da tranĉiloj, aĉeti (покупать) la dekduon da tranĉiloj*.

Порядковыя числительныя образуются прибавленіемъ окончанія

прилагательнаго а, напр., unua—первый, dua—второй, trideksesa—тридцать шестой.

Для множительных числительных употребляется вставка obl, для дробных on, для собирательных op, для раздѣлительных po; напр., duobla, двойной; duoble, вдвойнѣ; dekonu, одна десятая; tri kvinonoj, три пятыхъ; duore, вдвоемъ; po duo, по двое и т. д.

Примѣчаніе. При изученіи числительныхъ должно обратить вниманіе на слѣдующую особенность ихъ употребленія. При исчисленіи времени русскія понятія: одинъ часъ, два часа, двѣнадцать часовъ въ Эсперанто выражаются порядковыми числительными: la unua horo, la dua horo, la dekdua horo, понятія же первый часъ, второй часъ и т. д. по Эсперанто могутъ быть выражены: postdekdua horo, postunua horo и т. д. Соотвѣственно этому выражаются и части часовъ, напр., четверть пятого можетъ быть выражена или la kvara kaj kvarono, или kvarono de la kvina, или dekkvin minutoj de la kvina, или tri kvaronoj antaŭ la kvina.

О ЛИЧНЫХЪ МѢСТОИМЕНІЯХЪ.

8) Мѣстоименія личныя суть: mi, я; vi, ты; li, онъ; ŝi, она; ĝi, оно; si, себя, себѣ; ni, мы; vi, вы; ili, они, онѣ; oni—безличное множественнаго числа, соотвѣтствующее французскому on; напр., oni parolas, говорятъ; личныя мѣстоименія склоняются, какъ имена существительныя. Черезъ прибавленіе окончанія прилагательнаго а, образуются мѣстоименія притяжательныя. Напр., al mi, мнѣ; min, меня; mia, мой; al si, себѣ; sin, себя; sia, свой; ilin, ихъ; ilia, ихъ.

Примѣчаніе 1-е. При употребленіи притяжательныхъ мѣстоименій третьяго лица lia, ŝia, ĝia, ilia и sia должно имѣть въ виду, что первыя четыре мѣстоименія употребляются лишь тогда, когда предметъ, къ которому относится притяжательное мѣстоименіе, принадлежитъ другому лицу, а не подлежащему глагола, мѣстоименіе же свой относится лишь къ подлежащему. Напр. Miaj tratoj eliris kun la gastoj el sia domo kaj akompanis ilin ĝis ilia domo. Мои братья вышли съ гостями изъ своего (братьевъ—подлежащее) дома и проводили ихъ до ихъ (гостей) дома.

Примѣчаніе 2-е. Мѣстоименіе ĝi употребляется, когда говорятъ о вещи или о животномъ, не имѣя въ виду пола послѣдняго. Напр., infano ploras, ĉar ĝi deziras manĝi, дитя плачетъ, потому что оно хочетъ ѣсть; hundo bojas, ĉar ĝi vidas fremdan homon, собака лаетъ, потому что она видитъ чужого человѣка; tablo falis, ĉar sur ĝi kuŝis granda ŝargō, столъ упалъ, потому что на немъ лежала большая тяжесть.

Спряженіе глагола.

9) Глаголь по лицамъ и числамъ не измѣняется; при его спряженіи лишь измѣняются личныя мѣстоименія и окончанія временъ и наклоненій.

Формы глагола слѣдующія:

- a) Настоящее время принимаетъ окончаніе as (mi portas, vi portas, li portas, ni portas, vi portas, ili portas; я несу, ты несешь, онъ несетъ, мы несемъ, вы несете, они несутъ).
- b) Окончаніе прошедшаго is (si portis, она несла).
- c) Окончаніе будущаго os (gi portos, оно понесетъ).
- d) Условнаго наклоненія us (mi portus, я несъ бы).
- e) Повелительнаго u (portu, неси, несите, понесемъ!).
- f) Неопредѣленнаго i (porti, нести).
- g) Причастія настоящаго дѣйствительнаго залога anta (portanta, несущій).
- h) Причастія настоящаго страдательнаго залога ata (portata, несомый).
- k) Причастія прошедшаго дѣйствительнаго залога inta (portinta, несшій).
- l) Причастія прошедшаго страдательнаго залога ita (farita, сдѣланный).
- m) Причастія будущаго дѣйствительнаго залога onta (portonta, который понесетъ, имѣющій нести).
- n) Причастія будущаго страдательнаго залога ota (farota, который имѣетъ быть сдѣланъ).

Соотвѣтствующія дѣепричастія образуются, чрезъ измѣненіе въ причастіяхъ окончанія а на е (farante, farinte, дѣлая, сдѣлавши и т. д.).

Такимъ образомъ всѣ формы спряженій могутъ быть представлены слѣдующей простой таблицей:

ВРЕМЯ	Изъявительное наклоненіе	Причастіе и дѣепричастіе		Сослагательное наклоненіе	Повелительное наклоненіе	Неопредѣленное наклоненіе
		Дѣйствительнаго залога	Страдательнаго залога			
Настоящее	as	anta(e)	ata(e)	us	u	i
Прошедшее	is	inta(e)	ita(e)			
Будущее	os	onta(e)	ota(e)			

О предлогахъ, словообразованіи и словосочетаніи.

10) Всѣ предлоги требуютъ именительнаго падежа. Напр., *la libro estas sur la tablo*, книга на столѣ; *li dormas en la ĉambro*, онъ спитъ въ комнатѣ; *la birdo flugas ĉirkaŭ la nesto*, птица летаетъ около гнѣзда.

11) Каждый предлогъ имѣетъ опредѣленное постоянное значеніе; если же нужно употребить предлогъ, а прямой смыслъ не указываетъ, какой именно, то употребляютъ предлогъ *je*, который самостоятельнаго значенія не имѣетъ. Напр., *ĝoji je tio*, радоваться этому; *ridi je tio*, смѣяться надъ этимъ; *epuo je la potrujo*, тоска по родинѣ и т. д.

Въ этихъ случаяхъ также вмѣсто предлога *je* можно употреблять винительный падежъ безъ предлога, напр., *ĝoji tion*, радоваться этому, вмѣсто *ĝoji je tio*.

12) На вопросъ „куда“ слова принимаютъ окончаніе винительнаго падежа. Напр., *la birdo flugas en sian neston*, птица летитъ въ свое гнѣздо; *veturi Parizon*, ѣхать въ Парижъ; *iri tien*, идти туда.

13) При другомъ отрицательномъ словѣ отрицаніе *ne* (не, нѣтъ) опускается. Напр., я никого *ne* вижу, *mi neniam vidas*; я никогда *ne* видалъ, *mi neniam vidis* и т. д.

14) Сложныя слова образуются простымъ сліяніемъ словъ (главное на концѣ), которыя пишутся вмѣстѣ. Напр., изъ *varogo*—паръ и *ŝiro*, корабль образуется слово *varogŝiro*—пароходъ; изъ *tago*, день и *manĝo*, ѣда образуется слово *tagmanĝo*, обѣдъ, изъ *skribi*—писать и *tablo*—столъ образуется слово *skribotablo*—письменный столъ.

Примѣчаніе. Въ сложныхъ словахъ корень опредѣляющей ставится предъ опредѣляемымъ (главнымъ).

15) Такъ называемыя иностранныя слова, т. е. такія, которыя большинствомъ языковъ взяты изъ одного чужаго источника, употребляются въ языкѣ Эсперанто безъ измѣненія, принимая только орфографію этого языка. Напр., *teatro*, театръ; *ortografio*, орфографія; *aŭtoro*, авторъ и т. д.

16) Окончанія существительнаго (o) и члена (a) могутъ быть для благозвучія опущены и замѣнены значкомъ наверху. Напр., *al la mond'*, *eterne militant'a*, вмѣсто *al la mondo....*; *de l' tero*, вмѣсто *de la tero* и т. д.

Общее примѣчаніе. Изложенныхъ въ этой грамматикѣ правилъ вполне достаточно, чтобы, пользуясь ими, приступить къ чтенію книгъ, написанныхъ на языкѣ Эсперанто. Но для тѣхъ, которые желаютъ заняться Эсперанто болѣе спеціально и научно, мы рекомендуемъ обратиться къ болѣе спеціальнымъ изслѣдованіямъ, къ каковымъ мы относимъ прежде всего работы автора языка доктора Заменгофъ и французскаго ученаго Де-Бофронъ.

Изъ русскихъ сочиненій мы считаемъ нужнымъ обратить вниманіе на очень солидный трудъ Т. А. Щавинскаго: „Полный систематическій учебникъ международнаго языка Эсперанто“.

Въ этомъ послѣднемъ трудѣ читатель можетъ найти слѣдующее замѣчаніе, служащее очень важнымъ для русскихъ дополненіемъ къ даннымъ авторомъ языка 16 основнымъ правиламъ грамматики: Эсперанто по строю своей рѣчи (т. е. мѣсту, отводимому въ рѣчи для членовъ предложенія) ближе всего подходитъ къ языку русскому. Здѣсь, какъ и въ русскомъ языкѣ, нѣтъ правилъ, безусловно опредѣляющихъ мѣсто для какого бы то ни было члена предложенія, и всякій членъ предложенія можетъ занимать первое мѣсто, если говорящій желаетъ обратить главное вниманіе на идею, заключающуюся въ этомъ членѣ. Поэтому логически построенное предложеніе съ русскаго языка можетъ быть передано на Эсперанто съ полнымъ сохраненіемъ строя его (т. е. безъ измѣненія мѣста его членовъ).

ПРЕДИСЛОВИЕ КЪ СЛОВАРИМЪ

ЭСПЕРАНТО-РУССКІЙ

И

РУССКО-ЭСПЕРАНТСКІЙ

СЛОВАРИ.

Из русских сочинений мы считаем нужным обратить внимание на очень солидный труд Г. А. Шамшурова "Полная систематическая учебная международная книга Эсперанто".

В этом последнем труде читатель может найти следующее замечание, служащее очень важным для русских дополнением к данным автором языка 18 основным правилам грамматики Эсперанто по строю своей речи. Г. А. Шамшуров, относя к членам предложения, ближе всего походя к языку русскому, язык, как и в русском языке, имеет правила, безусловно определяющие место для такого бы то ни было члена предложения, и каждый член предложения может занимать первое место, если говорящий желает обратить главное внимание на вещь, заключающуюся в этом члене. Поэтому логически построенное предложение с русским языком может быть построено в Эсперанто с полным сохранением строя его (т. е. без всякого изменения его членов).

И

РАСКО-ЭСПЕРАНТСКИ

СЛОВАРН.

ПРЕДИСЛОВІЕ КЪ СЛОВАРЯМЪ.

Языкъ Эсперанто имѣеть, между прочимъ, то громадное преимущество сравнительно съ натуральными языками, что онъ даетъ возможность образовать изъ незначительнаго числа коренныхъ словъ весь запасъ словъ, необходимыхъ для полнаго пониманія людьми другъ друга. Средствомъ для этого служатъ: 1) грамматическія окончанія; 2) соединеніе словъ и 3) приставки и суффиксы.

I. Измѣняя грамматическія окончанія, мы имѣемъ возможность изъ одного корня сдѣлать и имя существительное и имя прилагательное, и глаголь и нарѣчіе и т. д. Напр., sano, здоровье; sana, здоровый; sane, здорово; sani, быть здоровымъ; ekster—внѣ, ekstera—наружный, ekstero—наружность и т. д.

II. Соединяя между собой отдѣльныя слова, мы можемъ получать выраженія для другихъ болѣе сложныхъ понятій. Напр., изъ fero—жельзо и vojo—путь, мы получаемъ fervojo, жельзная дорога; изъ piedo—нога и iri—идти, получаемъ piediranto, пѣшеходъ; изъ inter—между и kompreni—понимать, имѣемъ interkompreniĝo—взаимопониманіе и т. д.

III. Но главное достоинство языка Эсперанто заключается въ существованіи въ немъ меньшаго числа приставокъ и суффиксовъ, которые позволяютъ производить изъ коренныхъ словъ какія угодно понятія. Эти приставки и суффиксы суть:

ad—для означенія продолжительности и многократности. Напр., rigardi—смотреть, rigardadi—разсматривать; rafso—выстрѣль, rafado—стрѣльба.

aj—нѣчто съ даннымъ качествомъ или изъ даннаго матеріала. Напр., ŝmiri—мазать, ŝmiraĵo—мазь; trinki—пить, trinkaĵo—напитокъ; malnova—старый, malnovaĵo—старье; supre—вверху, supraĵo—поверхность.

an—членъ, житель, приверженецъ. Напр., urbo—городъ, urbano—горожанинъ; Parizo—Парижъ, parizano—парижанинъ; Kristo—Христосъ; kristano—христіанинъ.

ar—собраніе. Напр., arbo—дерево, arbaro—лѣсъ; vorto—слово, vortaro—словарь; vagono—вагонъ, vagonaro—поѣздъ.

- bo—приобрѣтенный бракомъ. Напр., patro—отецъ, boratro—отецъ мужа—свекоръ, отецъ жены—тестъ; frato—братъ, bofrato—братъ по женѣ или мужу, шурина, зять, деверь.
- ĉj—приставленное къ первымъ нѣсколькимъ буквамъ въ имени мужскомъ, превращаютъ его въ ласкательное. Напр., Petro—Петръ, Peĉjo—Петя.
- dis—раздѣленіе, разсѣяніе. Напр., kuri—бѣжать, diskuri—разбѣгаться; semi—сѣять, dissemi—разсѣивать.
- ebl—возможный. Напр., fleksi—гнуть, fleksebla—гибкій; kompreni—понимать, komprenеbla—понятный.
- es—качество. Напр., bela—красивый, beleco—красота; viro—мужчина, vigeso—мужество; komuna—общій, komuneco—общность.
- edzo—супругъ, edzino—супруга. Напр., instruisto—учитель, instruitedzino—жена учителя; lavistino—прачка; lavistinedzo—мужъ прачки.
- eg—увеличеніе или усиленіе степени. Напр., pluvo—дождь, pluvego—ливень; pordego—дверь, pordego—ворота; granda—большой, grandega—огромный.
- ej—мѣсто для.... Напр., lerni—учиться, lernejo—школа; bani—купать, banejo—купальня; ofico—должность, oficejo—бюро—канцелярія.
- ek—начало или мгновенность дѣйствія. Напр., kii—кричать, ekkii—закричать; scii—знать, ekscii—узнать; kuri—бѣжать, ekkuri—побѣжать.
- em—склонный, имѣющій привычку. Напр., timi—бояться, timema—боязливый; ŝpari—беречь, ŝparema—бережливый; singardi—беречься, singardema—осторожный.
- er—отдѣльная единица. Напр., sablo—песокъ, sablero—песчинка; monodengi, monero—монета.
- estr—начальникъ. Напр., urbo—городъ, urbestro—начальникъ города; polico—полиція, poliestro—полицмейстеръ.
- et—уменьшеніе или ослабленіе степени. Напр., varma—теплый, varmeta—теповатый; dormi—спать, dormeti—дремать; verda—зеленый, verdeta—зеленоватый.
- ge—обоого пола. Напр., patro—отецъ, gepatroj—родители; sinjoro—господинъ, desinjoroj—милостивые государи и государыни.
- id—дитя, потомокъ. Напр., bovo—быкъ, bovido—теленокъ; koko—цѣтухъ, kokido—цыпленокъ.
- ig—дѣлать чѣмъ нибудь, заставить дѣлать. Напр., facila—легкій, faciligi—дѣлать легкимъ, облегчать; puri—чистый, purigi—чистить; bruli—горѣть, bruligi—жечь; morti—умирать, mortigi—убивать; edzo—супругъ, edzigi—женить; for—прочь, forigi—удалять; rajto—право, rajtigi—уполномочивать; kompreni—понимать, komprenigi—растолковывать.
- iĝ—дѣлаться, оказаться. Напр., pala—блѣдный, paliĝi—блѣднѣть; fluida—жидкій, fluigi—таять; fianĉo—женихъ, fianĉigi—обру-

читься; *al*—къ, *aliĝi*—присоединиться; *naski*—рождать, *naskiĝi*—рождаться; *vekĭ*—будить, *vekĭĝi*—пробуждаться; *disvolvi*—развивать, *disvolviĝi*—развиваться; *sidi*—сидѣть, *sidiĝi*—садиться; *kuŝi*—лежать, *kuŝiĝi*—ложиться.

Примѣчаніе. Употребленіе этого суффикса можетъ представить затрудненіе при обращеніи переходныхъ глаголовъ въ возвратные.

Напр., чтобы отъ переходныхъ глаголовъ *arogĭ*—опирать, *ornaĭ*—наряжать, *vesti*—одѣвать, образовать возвратные, можно употребить или возвратное мѣстоименіе *sin* или суффиксъ *iĝ*; но разница между той и другой формою заключается въ томъ, что первая (*sin arogĭ*, *sin ornaĭ*, *sin vesti*) представляетъ оттънокъ сознательности дѣйствія, тогда какъ вторая (*arogiĝi*, *ornaĭiĝi*, *vestiĝi*) показываетъ лишь возвращеніе дѣйствія на самого дѣйствителя помимо его воли. Напр., Петръ еще одѣвается—*Petro ankoraŭ sin vestas*; весной лѣсъ одѣвается листвою—*en printempo arbaro vestiĝas de foliaro*.

il—орудіе, средство. Напр., *haki*—рубить, *hakilo*—топоръ; *gladi*—гладить, *gladilo*—утюгъ.

in—женскій полъ. Напр., *patro*—отецъ, *patrino*—мать; *bovo*—быкъ, *bovino*—корова; *fianĉo*—женихъ, *fianĉino*—невеста.

ind—достойный, заслуживающій. Напр., *miri*—удивляться, *mirinda*—удивительный; *estimi*—почитать, *estiminda*—достоуважаемый.

ing—вещь, въ которую что либо вставляется, всаживается. Напр., *kandelĉo*—свѣча, *kandelingo*—подсвѣчникъ; *plumo*—перо, *plumingo*—ручка для перьевъ; *fingero*—палецъ, *fingeringo*—наперстокъ.

ist—занимающійся чѣмъ нибудь. Напр., *boto*—сапогъ, *botisto*—сапожникъ; *dento*—зубъ, *dentisto*—зубной врачъ; *instrui*—учить, *instruisto*—учитель; *instruistino*—учительница.

mal—прямая противоположность. Напр., *feliĉo*—счастье, *malfeliĉo*—несчастье; *forta*—сильный, *malforta*—слабый; *fermi*—закрывать, *malfermi*—открывать; *supre*—вверху, *malsupre*—внизу.

moŝto—общій титулъ. Напр., *reĝo*—король, *Via Reĝa Moŝto*—Ваше Величество; *Via Moŝto*—Ваше Благородіе, Высокоблагородіе и т. д.

nj—приставленное къ первымъ нѣсколькимъ буквамъ въ имени женскомъ, превращаетъ его въ ласкательное. Напр., *Marĉo*—Марья, *Manjo*—Маша; *Heleno*—Елена, *Helenjo*—Лена и т. д.

re—назадъ, снова, опять, обратно. Напр., *doni*—давать, *redoni*—возвращать; *presi*—печатать, *represi*—перепечатывать; *skribi*—писать, *reskribi*—переписывать; *iĝi*—идти, *reĝi*—возвращаться.

ĉj—вмѣститель, носитель (т. е. вещь, въ которой что-либо хранится..., растеніе, несущее..., страна, заселенная...). Напр., *mono*—деньги, *monĉo*—кошелекъ; *inko*—чернила, *inkuĉo*—чернильница; *abelo*—пчела, *abeluĉo*—улей; *romo*—яблоко, *romuĉo*—яблоня;

Ruso—русскій, Rusujo—Россія; Anglo—англичанинъ, Anglujo—Англія.

Примѣчаніе. Для отличія употребленія суффикса *uj* отъ суффикса *ej* должно замѣтить, что суффиксъ *uj* имѣеть съ одной стороны специальное приложеніе къ названію растений (дереьевъ) и странъ, а съ другой—онъ примѣняется, когда нужно выразить понятіе о подвижности вещей или предметовъ, тогда какъ суффиксъ *ej* употребляется только для означенія предметовъ неподвижныхъ. Поэтому, напр. улей, какъ предметъ подвижной, выразится словомъ *abelujo*, между тѣмъ слово пчельникъ, какъ заключающее понятіе объ опредѣленномъ мѣстѣ на землѣ, выразится чрезъ суффиксъ *ej*: *abelejo*.

ul—лицо, отличающееся даннымъ качествомъ. Напр., *bela*—красивый, *belulo*—красавецъ; *juna*—юный, *junulo*—юноша; *scienco*—наука, *scienculo*—ученый.

um—имѣеть неопредѣленное значеніе и употребляется въ тѣхъ случаяхъ, когда мы чувствуемъ, что мы данное слово можемъ образовать изъ другого слова помощью суффикса, но ни одинъ изъ перечисленныхъ выше суффиксовъ для этого не подходитъ. Напр., *plena*—полный, *plenumi*—исполнять; *malvarma*—холодный, *malvarmumi*—простудиться; *loti*—бросать жребій, *lotumi*—разыгрывать; *bruli*—горѣть, *brulumo*—воспаленіе; *kolo*—шея, *kolumo*—воротникъ; *kalkano*—пятка, *kalkanumo*—каблукъ.

Прибавленіе. Для облегченія изученія нѣкоторыхъ мѣстоименій и нарѣчій авторомъ языка дана слѣдующая сравнительная табличка:

ia	ial	iam	ie	iel	ies	io	iom	iu
какой нибудь	почему нибудь	когда нибудь	гдѣ ни- будь	какъ нибудь	чей ни- будь	что ни- будь	сколько нибудь	кто ни- будь
kia	kial	kiam	kie	kiel	kies	kio	kiom	kiu
какой	почему	когда	гдѣ	какъ	чей	что	сколько	кто, ко- торый
tia	tial	tiam	tie	tiel	ties	tio	tiom	tiu
такой	потому	тогда	тамъ	такъ	того	то	столько	тотъ
ĉia	ĉial	ĉiam	ĉie	ĉiel	ĉies	ĉio	ĉiom	ĉiu
всякій, всяче- скій	по вся- кой при- чинѣ	всегда	вездѣ	всяче- ски	всякаго	все	всякое количе- ство	всякъ
nenia	nenial	neniam	nenie	neniel	nenies	nenio	neniom	neniu
никакой	безъ всякой причины	никогда	нигдѣ	никакъ	ничей	ничто	ни- сколько	никто

ЭСПЕРАНТО-РУССКІЙ СЛОВАРЬ.

Примѣчаніе. Въ словарѣ означены только корни словъ, безъ грамматическихъ окончаній, которыя пользующійся словаремъ долженъ добавлять самъ; напр., для имени существительнаго **о**, прилагательнаго **а**, нарѣчія **е** и т. д.

А.

а	adept	Afriko
<p>а означаетъ прилагательное; напр., хотя человѣческой</p> <p>abat' аббатъ</p> <p>abel' пчела</p> <p>abi' ель</p> <p>ablativ' творительный падежъ</p> <p>abnegaci' отречение</p> <p>abomen' отвращеніе</p> <p>abon' подписываться</p> <p>abrikot' абрикось</p> <p>absces' нарывъ</p> <p>absint' полынь</p> <p>absolut' абсолютный, совершенный</p> <p>abstrakt' абстрактный, отвлеченный</p> <p>absurd' абсурдный, неосновательный</p> <p>acer' клень</p> <p>aĉet' покупать</p> <p>acid' кислый</p> <p>ad' означаетъ продолжительность дѣйствія; напр., раfo выстрѣль, rafado стрѣльба</p>	<p>adept' приверженецъ</p> <p>adiaŭ прощай</p> <p>adjektiv' имя прилагательное</p> <p>administri управлять</p> <p>administraci' администрація</p> <p>admir' удивляться</p> <p>admiral' адмираль</p> <p>admon' увѣщевать</p> <p>adopt' усыновлять</p> <p>ador' обожать</p> <p>adres' адресовать</p> <p>adult' прелюбодѣйствовать</p> <p>adverb' нарѣчіе</p> <p>advokat' адвокатъ</p> <p>aer' воздухъ</p> <p>aerumi провѣтривать</p> <p>aerveturant' воздухоплаватель</p> <p>aerolit' аеролить</p> <p>aerostat' аеростать</p> <p>afabl' ласковый</p> <p>afekt' жеманиться</p> <p>afer' дѣло</p> <p>afiŝ' афиша</p> <p>afrank' оплачивать</p>	<p>Afriko Африка</p> <p>ag' поступать</p> <p>ag' вѣкъ, возрастъ</p> <p>agac' оскомина</p> <p>agent' агентъ</p> <p>agiŭt ажіотажъ</p> <p>agl' орель</p> <p>agoni' агонія</p> <p>agord' настраивать</p> <p>agrabl' пріятный</p> <p>agronomi' агрономія</p> <p>ajl' чеснокъ</p> <p>ajn бы ни; напр., kiŭ кто, kiŭ ajn кто бы ни</p> <p>aj, нѣчто съ даннымъ качествомъ или изданнаго матеріала; напр., mola мягкій, molaĵo мякишь; frukto плодъ, fruktaĵo нѣчто приготовленное изъ плодовъ</p> <p>akasio акація</p> <p>akar' клещъ, червь</p> <p>akcel' споспѣшествовать</p>

-akcent' удареніе	amas' куча, толпа	antimon' сюрма
-akcept' принимать	amasig' собирать	Anunciaci' Благовѣщеніе
akci' акція	ambai' оба	apart' отдѣльный
akcihavant' акціонеръ	ambos' наковальня	aparten' принадлежать
akcipitr' ястребъ	amel' крахмалъ	areнай' едва
akir' приобрѣтать	Amerik' Америка	arer' являться
akn' угорь (сынь)	amik' другъ	arplaid' аплодировать
akompan' сопровождать	amindum' любезничать	arog' опираться
akr' острый	amnesti' амнистія	apotek' аптека
akrid' саранча	amoniak' нашатырь	arg' боровъ, вепрь, кабанъ
aks' ось	ampleks' объемъ	April' Апрѣль
akuš' разрѣшиться отъ бремени	amuz' забавлять	arob' одобрять
akušistin' акушерка	an членъ, житель, приверженецъ; напр.,	arud' около
akuzativ' винительный падежъ	regn' государство,	ar означаетъ собраніе
akv' вода	regnan' гражданинъ;	данныхъ предметовъ; напр.,
al къ (ставится также для обозначенія дательнаго падежа)	Krist' Христосъ,	arb' дерево, arbar' лѣсъ;
-alabastr' алебастръ	kristan' христіанинъ	štur' ступень, šturpar' лѣстница
-alarm' тревога	anar' стадо	agane' паукъ
-alauid' жаворонокъ	anas' утка	aganĝ' устраивать
-ale' алея	angil' угорь (животное)	arb' дерево
-alegori' аллегорія	Angluj' Англія	arbar' лѣсъ
-ali' иной	angul' уголь	arbetaj' кустъ
-alk' лось	anim' душа	arbitr' произвольный
-alkalkul' причислять	aniz' анисъ	arc' смычекъ
-alkutim' приучать	ankaй также	arde' цапля
-almenай, по крайней мѣрѣ	ankorай еще	ardez' аспидъ (минераль)
-almoz' милостыня	ankr' якорь	argent' серебро
-aln' ольха	anonc' объявлять	argil' глина
-alproksim' приближать	anser' гусь	argument' доказывать
-alt' высокій	anstataй вмѣсто	aritmetyk' арифметика
-altar' алтарь	anstataйи замѣнять	ark' дуга
-alte' проскурнякъ	ant означаетъ причастіе настоящаго времени дѣйствительнаго залога	arkaĵ' сводъ
-alteflug' высокопарный	antaй предъ	arleken' шутъ
-altern' чередоваться	antauidir' предсказывать	arm' снаряжать, вооружать
-altrud' навязывать	antaĵĝ' предубѣжденіе	arnik' арника
-alud' намекать	antaĵtuk' передникъ	arogant' наглый, высокомерный
-alumet' спичка	antaĵul' предшественникъ	arsenik' мышьякъ
-alun' квасцы	antaivid' предвидѣть	
-am' любить	antikv' древній	

art' искусство
 artefarit' искусственный
 artifik' уловка
 artik' суставъ
 artikol' статья, членъ
 artišok' артишокъ
 artrit' ломота въ суставахъ
 as означаетъ настоящее время въ глаголахъ
 as' тузь
 asekur' страховать
 asign' ассигновать
 asparag' спаржа

aspid' аспидъ (змѣя)
 at' означаетъ причастіе настоящего времени страдательнаго залога
 atak' нападать
 atenc' покушаться
 atend' ждть
 atent' внимательный
 atest' свидѣтельствовать
 ating' достигать
 atripl' лебеда (растение)
 atut' козырь (въ картахъ)
 ай или

aüd' слышать
 Aügust' Августъ
 aüskult' слушать
 aütun' осень
 av' дѣдь, дѣдушка
 avar' скупой
 avel' обыкновенный
 орѣхъ
 aven' овесъ
 aventur' приключение
 avert' предостерегать
 avid' жадный
 aviz' увѣдомленіе
 azen' осель
 azot' азотъ

babil

baril

ben

babil' болтать
 bagatel' мелочь, бездѣлица
 bajonet' штыкъ
 bak' печь, испекать
 bala' мести, заметать
 balanc' качать
 balbut' заикаться
 baldaken' балдахинъ
 baldaü сейчасъ, скоро
 balen' китъ
 balenost' китовый усъ
 balustrad' перила
 bambu' бамбукъ
 ban' купать
 band' банда, шайка
 bant' бантъ
 bapт' крестить
 bapтан' кумъ
 baptofil' крестный сынъ, крестникъ
 baptopatr' крестный отецъ
 bar' заграждать

baril' заборъ
 barakt' барахтаться
 barb' борода
 barbir' цырульникъ, фельдшеръ
 barĉ' борщъ
 barel' бочка
 bark' барка
 bask' пола
 bast' лубъ, лубокъ
 bastion' бастионъ
 baston' палка
 bat' бить
 batal' бороться
 batalil' оружіе
 bateri' батарея
 bazar' базаръ
 bed' гряда
 bedaür' жалѣть
 bedaürind' къ сожалѣнію
 bek' клювъ
 bel' красивый
 beladon' сонная одурь

ben' благословлять
 benk' скамья
 ber' ягода
 best' животное
 bet' свекловица
 betul' береза
 bezon' нуждаться
 bien' имѣніе
 bier' пиво
 bind' переплетать
 bird' птица
 biskvit' бисквитъ
 bismut' висмутъ
 blank' бѣлый
 blat' тараканъ
 blek' мычать, блеять, ржать и т. п.
 blind' слѣпой
 blond' русый, бѣлоку-рый
 blov' дуть
 blu' синий
 bo' прибрѣтенный бра-комъ (своимъ или

чужимъ); напри-
 patr' отецъ, boratr'
 тесть, свекоръ; frat'
 братъ, bofrat' шу-
 ринъ, зять, деверь
 boa' боа, удавь
 boat' боть
 boben' катушка
 bohem' чехъ
 boj' лаять
 bol' кишеть
 bombon' конфекты
 bon' хороший, добрый
 bonfar' благодѣтель
 bonson' благозвучный
 bog' буравить
 boraks' бура
 bord' берегъ
 border' обрубать (кайма)
 bors' биржа
 bot' сапогъ
 botel' бутылка
 bov' быкъ
 brak' объятія
 bram' лецъ

bran' отруби
 branĉ' вѣтвь
 brand' водка
 brank' жабра
 brasik' капуста
 brav' дѣльный, удалый
 bret' полка
 brid' узда
 brik' кирпичъ
 bril' блистать
 brilliant' брилиантъ
 brod' вышивать
 brog' обваривать ки-
 пяткомъ
 bronz' бронза
 bros' щетка
 brov' бровь
 bru' шумѣть
 brul' горѣть
 brulum' воспаление
 brun' бурый
 Brust' грудь
 brut' скоть
 bub' мальчишка
 bubal' буйволь

buĉ' заклать
 bud' балаганъ
 buf' жаба
 bufed' буфетъ
 buk' пряжка
 buked' букетъ
 bukl' локонъ
 bul' комъ, клецка
 bulb' луковица
 buljon' бульонъ
 bulk' булка
 burd' шмель
 burĝ' мѣщанинъ
 burĝon' почка (расте-
 ній)
 buĉ' ротъ
 buĉum' намордникъ
 buĉel' четверикъ
 buter' масло
 butik' лавка (торговая)
 buton' пуговица
 butonum' застегивать
 butontru' петля (для
 пуговицы)

С. С.

ĉagren

ĉarpent

ĉemiz

ĉagren' причинять до-
 саду
 ĉam' серна
 ĉambelan' камергеръ
 ĉambr' комната
 ĉампан' шампанское
 ĉan' курокъ
 ĉар' шапка
 ĉapel' шляпа
 ĉapitr' глава (книги)
 ĉар ибо, такъ какъ
 ĉarlatan' шарлатанъ
 ĉarm' милый
 ĉarnir' шарниръ

ĉarpent' плотничать
 ĉarpentist' плотникъ
 ĉарpi' корпiя
 ĉас' охотиться
 ĉасаj' дичь
 ĉast' цѣломудренный
 ĉе у, при
 ced' уступать
 cedr' кедръ
 ĉef' глава, главный
 cejan' василекъ
 cel' цѣлиться
 ĉel' ячея, ячейка, келья
 cement' цементъ

ĉemiz' сорочка
 ĉен' цѣпь
 cent сто
 centjar' столѣтiе
 cerb' мозгъ
 ĉeriz' вишня
 ĉerk' гробъ
 ĉerp' черпать
 cert' вѣрный, извест-
 ный
 certig' увѣрять
 cerv' олень, norda cerv'
 сѣверный олень
 ĉes' переставать

ceter' прочій
 ceval' конь
 ci ты
 sia твой
 ci ближайшее указаніе;
 напр., tiu тотъ—
 tiu ci этотъ; tie
 тамъ—tie ci здѣсь
 cia всякій, всяческій
 ciam всегда
 cie повсюду
 ciel всячески
 ciel' небо
 cielark' радуга
 Cielir' Вознесеніе Гос-
 подне
 cielrug' заря
 cit' мять
 cifer' цифра
 ciferplat' циферблатъ
 cifon' лоскутъ
 cigar' сигара
 cigared' папирота

cign' лебедь
 cikan' сплетничать
 cikatr' рубецъ
 cikonl' ансть
 cikori' цикорія
 cim' клопъ
 cimbal' кимвалы
 cinabr' киноварь
 cinam' корица
 cindr' пепель
 cio все
 cipres' кипарисъ
 cig' вакса
 cirkaй около, кругомъ
 cirkaйaj' окрестность
 cirkaйи окружать
 cirkaйо окружность
 cirkaйman' браслетъ
 cirkaйpren' обнимать
 cirkaйskrib' описывать
 cirkel' циркуль
 cirkonstanc' обстоятель-
 ство

cirkuler' циркуляръ
 cit' цитировать
 citr' цитра
 citron' лимонъ
 ciu всякій, каждый
 ciuj всѣ
 ciuhom' общечеловѣ-
 ческій
 civiliz' просвѣщать
 cig' долбить
 cij' приставленное къ
 первымъ 1—5 бук-
 вамъ имени соб-
 ственнаго мужскаго
 пола, превращаетъ
 его въ ласкатель-
 ное; напр., Mihael'
 —Mičj'; Aleksandr'
 —Alečj'
 cokolad' шоколадъ
 col' дюймъ
 cu ли, развѣ

D.

da

Danuj

degel

da (послѣ словъ, оз-
 начающихъ мѣру,
 вѣсъ и т. д.) за-
 мѣняетъ родитель-
 ный падежъ; напр.,
 kilogramo da vian-
 do килограммъ мяса;
 glaso da teo ста-
 канъ чаю
 daktil' финикъ
 damoj шашки (игра)
 damask' камча
 danc' танцовать
 dand' франтъ
 danger' опасность
 dank' благодарить

Danuj' Данія
 dat' число (мѣсяца)
 dativ' дательный па-
 дежъ
 datur' дурманъ
 дайr' продолжаться
 дайrig' продолжать
 de отъ; замѣняетъ так-
 же родительный па-
 дежъ
 dec' надлежать
 decid' рѣшать
 Decembr' Декабрь
 dečifr' дешифровать
 dedič' посвящать
 defend' защищать

degel' таять
 degener' вырождаться
 degrad' разжаловать
 dežor' дежурить
 dek десять
 deklinaci' склонять
 (граммат.)
 dekliv' покатость
 dekstr' правый, mal-
 dekstr' лѣвый
 delfen' дельфинъ
 delikat' нѣжный
 delir' бредить
 demand' спрашивать
 demon' демонъ
 denar' динарій

dens' густой
 dent' зубъ
 denunc' доносить
 des тѣмъ
 deput' отряжать, от-
 правлять
 desegn' чертить
 detal' подробный
 deten' удерживать
 detru' разрушать
 dev' долженствовать
 deven' происхождение
 devig' принуждать
 deviz' девизъ
 dezert' пустыня
 dezir' желать
 Di' Богъ
 diabl' дьяволь, чертъ
 diamant' алмазь
 diboc' кутить
 didelf' двуутробка
 difekt' повреждать
 diferenc' различаться
 difin' опредѣлять
 dig' плотина
 digest' переваривать
 (о желудкѣ)
 dik' толстый
 dikt' диктовать
 diligent' прилежный

е

е окончаніе нарѣчія;
 напр., bone хорошо
 eben' ровный
 ebl' возможный
 eble можетъ быть
 ebon' черное дерево
 ес качество или состоя-
 ніе; напр., bon доб-
 рый, bones доброта;

dimanĉ' воскресенье
 dir' сказать
 direkt' направлять
 direkto направленіе
 direktilo руль
 dis' раз-; напр., sir'
 рвать, dissir' раз-
 рывать, disig' раз-
 общать
 diskont' дисконтировать,
 учитывать
 dispon' располагать
 disprem' раздавливать
 disput' спорить
 disreviĝ' разочарова-
 ніе
 distil' дистиллировать
 disting' отличать
 distr' разсѣивать
 distrikt' округъ
 diven' угадывать
 divers' различный
 divid' дѣлить
 do же
 dolĉ' сладкій
 dolor' болѣть (причи-
 нять боль)
 dom' домъ
 domaĝ' жаль
 domen' домино

E.

еса

virin' женщина, vi-
 gines женственность
 еса качественный
 еѣ даже
 edif' назидать
 eduk' воспитывать
 edz' супругъ
 edziĝ' жениться
 edzec' бракъ

don' давать, aldon' при-
 бавлять
 donac' дарить
 dorlot' баловать
 dorm' спать
 dorn' шипъ
 dors' спина
 dot' надѣлять (прида-
 нымъ), doto при-
 даное
 drak' драконъ
 drap' сукно
 drapir' драпировать
 draŝ' молотить
 dres' дрессировать
 drink' пить (спиртные
 напитки), drinkej
 шинокъ
 drog' москательный то-
 варъ
 dron' утонать
 du два
 dub' сомнѣваться
 duk' герцогъ
 dum пока, какъ, dume
 между тѣмъ
 dung' нанимать
 duonpatr' отчимъ
 duon' половина

efektiv

efektiv' дѣйствительный
 efik' дѣйствовать
 eg означаетъ увеличе-
 ніе или усиленіе сте-
 пени; напр., mal'
 рука, maneg' ручи-
 це; varm' теплый,
 varmeg' горячій
 egal' одинаковый

egalpez' равновѣсіе
 eh' эхо
 ej' мѣсто для...; напр.,
 kuir' варить, kuirej'
 кухня; preĝ' молить-
 ся, preĝej' церковь
 ek' начало или мгновен-
 ность; напр., kant'
 пѣть, ekkant' за-
 пѣть; kŕi' кричать,
 ekkŕi' вскрикнуть
 ekarer' возносить
 ekflor' разцвѣтать
 eks' бывший, отставной
 ekscelenc' Превосходи-
 тельство
 eksci' узнать
 ekscit' возбуждать
 ekskurs' экскурсія
 eksped' экспедировать
 eksplod' взрывать, эк-
 сплодировать
 ekspozici' выставка
 ekster' внѣ
 eksterm' истреблять
 ekstr' экстренный
 ekstrem' крайній
 ekzamen' испытывать
 ekzekut' казнить
 ekzempl' примѣръ
 ekzempler' экземпляръ
 ekzerc' упражнять
 ekzil' ссылатъ (въ ссыл-
 ку)
 ekzist' существовать
 el' изъ

elast' эластичный
 elefant' слонъ
 elekt' выбирать
 elmeti' выставлѣть
 elokvent' краснорѣчи-
 вый
 eltrov' открытіе
 em' склонный, имѣю-
 щій привычку; напр.
 babil' болтать—ba-
 bilem' болтливый
 emajl' эмаль
 embaras' затрудненіе
 embri' зародышъ
 embusk' засада
 eminent' знатный, вы-
 дающійся
 en' въ
 enhav' содержать
 engluti' поглощать
 enigm' загадка
 enkonduk' вводить
 entrepren' предприни-
 мать
 entuziasm' воодушевле-
 ніе
 enu' скучать
 envi' завидовать
 episkop' епископъ, ар-
 хіерей, ĉefepiskop'
 архіепископъ
 epok' эпоха
 epolet' эполетъ
 er' отдѣльная единица;
 напр., sabl' песокъ,
 sabler' песчинка

erar' ошибаться, блуж-
 дать
 erinac' ежъ
 ermen' горностаѣй
 ermit' отшельникъ
 erp' боронить
 escept' исключать
 esenc' сущность
 eskadr' эскадра
 csper' надѣяться, mal-
 esper' отчаиваться
 esplor' изслѣдовать
 esprim' выражать
 est' быть
 estim' уважать
 esting' гасить
 estontec' будущность
 estr' начальникъ; напр.,
 ŝip' корабль, ŝipestr'
 капитанъ
 estrar' начальство
 eŝafod' эшафотъ
 et' означаетъ уменьше-
 ніе или ослабленіе
 степени; напр., mur
 стѣна, muret' стѣн-
 ка; rid' смѣяться,
 ridet' улыбаться
 etag' этажъ
 etat' штатъ
 etend' простирать
 eter' эфиръ
 etern' вѣчный
 evit' избѣгать
 ezok' щука

Ф.

fab

fabrik

faden

fab' бобъ
 fabel' сказка
 fabl' басня

fabrik' фабрика
 facet' грань
 facil' легкій

faden' нить, metalfaden'
 проволока
 fag' букъ

fajenc' фаянсъ	femur' бедро, ляшка	fleks' гнуть
fajf' свистать	fend' раскалывать	fleksebl' гибкій
fajl' пилить	fenestr' окно	flik' починять
fajr' огонь	fenkol' укропъ	flirt' порхать
fak' разгородка, отдѣ- леніе	fer' желѣзо	flok' клокъ, хлопокъ
faktur' накладная	fervoj' желѣзная дорога	flor' цвѣсти
fal' падать	ferdek' палуба	floro цвѣтокъ
falet' спотыкаться	ferm' запирасть, malferm' отворять	flos' плоть
falbal' фалбала	ferment' бродить, при- ходить въ броженіе	flu' течь, defluil' водо- стокъ
falc' косить	fervor' усердіе	flug' летать
falcil' коса (для травы)	fest' праздновать	flugil' крыло
fald' складывать (въ складки)	festen' пировать	fluid' жидкій
falk' соколь	fianc' женихъ	flut' флейта
fals' фальшивить, под- дѣлывать	fibr' волокно	foir' ярмарка
fam' молва	fid' полагаться на к. н.	foj' разъ
famili' семейство	fidel' вѣрный	fojn' сѣно
fand' топить, растоп- лять	fier' гордый	fok' тюлень
fanfaron' хвастать	fig' фи́га	fokus' фокусъ
fantom' привидѣніе	figur' изображать	foli' листь
far' дѣлать	fiks' фиксировать, за- крѣплять	fond' основывать
fariĝ' дѣлаться	fil' сынъ	font' источникъ
faring' глотка	filik' папоротникъ	fontan' фонтанъ
farm' арендовать	filtr' цѣдить	for' прочь
fart' поживать	fin' кончать	forĝ' ковать
farto состояніе	finĝr' палець	forges' забывать
farun' мука	Finland' Финляндія	fork' вилы, вилка
fask' пукъ, пучекъ	firm' плотный	form' форма
fason' фасонъ	firmo фирма	formik' муравей
fast' поститься	fiŝ' рыба	forn' печь, печка
faŭk' зѣвъ	fiŝole' рыбій жиръ	forpermes' увольнять въ отпускъ
fav' парша	fistul' фистула	forpren' отнимать
favor' благосклонный	flag' флагъ	fort' сильный
fazan' фазанъ	flam' пламя	fortepian' рояль
fein' фея	flan' блинъ	fortik' прочный, крѣп- кій
febr' лихорадка	flanel' фланель	fortikaĵ' крѣпость
Februar' Февраль	flank' сторона	fos' копать
fec' дрожжи	flar' нюхать	fosil' заступъ
fel' шкура, мѣхъ	flat' льстить	fosfor' фосфоръ
feliĉ' счастливый	flav' желтый	fost' косякъ
felt' войлокъ	fleg' ухаживать	frag' земляника
	flegm' флегма	fragment' отрывокъ

fraj' икра
 frak' фракъ
 frakas' раздроблять
 fraksen' ясень
 framason' масонъ
 framb' малина
 frand' лакомиться
 frang' бахрама
 frangol' черемуха
 irap' стучать, ударять
 frat' братъ
 fraül' холостой господинъ
 fraülin' барышня
 fremd' чужой
 frenez' сумасшедшій

freš свѣжій
 fring' зябликъ
 fringel' чижъ
 fripon' мошенникъ
 friz' причесывать
 fromaĝ' сыръ
 front' фронтъ
 frost' морозъ
 frot' тереть
 fru' рано
 frugileg' грачь
 frukt' плодъ
 frunt' лобъ
 ftiz' чахотка
 fulg' сажа
 fulm' молнія

fum' дымъ, fumi курить
 fund' дно
 fundament' основаніе
 funebr' трауръ
 funebra траурный
 funel' воронка
 fung' грибъ
 funt' фунтъ
 furaĝ' фуражъ
 furioz' бѣшенный
 furunk' чирей
 fuš' кропать, плохо ра-
 ботать
 fusten' бумазая
 fut' футъ

G. Ĝ.

gad' треска
 gaj' веселый
 gajl' чернильный орѣхъ
 gajn' выигрывать
 gal' желчь
 galanteri' галантерей-
 ный товаръ
 galeri' галерея
 galon' галунъ
 galoš' калона
 gam' гамма
 gamaš' штиблетъ
 gant' перчатка
 garanti' ручаться
 garantiaĵ' залогъ
 garantiul' заложникъ
 garb' сношь
 gard' стеречь, беречь
 ĝarden' садъ
 gargar' полоскать
 gas' газъ
 gast' гость
 gazel' газель

gazel' газета
 ge обоого пола; напр.,
 patr' отецъ, gepatroj
 родители; mastro' хо-
 зяинъ, gemastroj хо-
 зяинъ съ хозяйкой
 gelaten' студень, желе
 ĝem' стонать
 ĝen' стѣснять
 generaci' поколѣніе
 genitiv' родительный
 падежъ
 genot' енотъ
 gent' племя
 ĝentil' вѣжливый
 genu' колѣно
 ĝerm' ростокъ
 gest' жестъ, тѣлодви-
 женіе
 ĝi' оно, это
 ĝib' горбъ
 gips' гипсъ
 ĝiraf' жира ффъ

ĝis' до
 ĝisviv' доживать
 gitar' гитара
 glaci' ледъ
 glaciaĵ' мороженное
 glad' гладить (бѣлье)
 glan' желудь
 gland' железá
 glas' стаканъ
 glat' гладкій
 glav' мечъ
 glim' слюда
 glit' скользить
 glitil' коньки
 glitveturil' сани
 glob' шаръ
 glor' славить
 glu' клеить
 glut' глотать
 gobi' пискаръ
 ĝoj' радоваться
 golf' бухта, заливъ
 gorg' горло

graci' стройный
 grad' градусъ, степень
 graf' графъ
 grajn' зерно
 gramatik' грамматика
 granat' гранатное яб-
 локо
 grand' большой, вели-
 кий
 grandanim' великодуш-
 ный
 granit' гранитъ
 gras' жиръ
 grat' царапать
 gratul' поздравлять
 grav' важный

ha

ha! ахъ!
 hajl' градъ
 hak' рубить
 hakil' топоръ
 hal' зала (базарная)
 haladz' угаръ
 halt' останавливаться
 hamstr' хомякъ
 haos' хаосъ
 har' волосъ
 harar' парикъ
 hareg' щетина
 harlig' коса (волосъ)
 hard' закалять
 haring' селедка
 harp' арфа
 haйт' кожа
 hav' имѣть
 haven' гавань
 heder' плющъ
 hejm' дома
 hejt' топить (печку)
 hel' яркій
 help' помогать, malhelp'

graved' беременная
 gravur' гравировать
 gren' жито
 grenej' амбаръ
 grenad' граната
 gri' крупа
 grifel' грифель
 gril' сверчокъ
 grimac' гримасса,
 ужимка
 grinc' скрежетать
 griz' сѣдой
 gros' крыжовникъ
 groš' грошъ
 grot' гротъ
 gru' журавль

Н. Н.

hemí

мѣшать, препятст-
 вовать
 hemí' химія
 hepat' печень
 herb' трава
 herbej' лугъ
 hered' наследовать
 herez' ересь
 herní' грыжа
 hero' герой
 hidrarg' ртуть
 hidrogen' водородъ
 hieraй вчера
 himer' химера
 hipokrit' лицемерить
 hirud' пиявки
 hirund' ласточка
 hiskiam' бѣлена
 histori' исторія
 histrik' дикобразъ
 ho! охъ!
 hodiaй сегодня
 hok' крюкъ, fišhok' уда,
 удочка; pordhok'

grup' группа
 gu' наслаждаться
 gudr' деготь
 guf' филинъ
 gum' гумми, камедь
 gurd' шарманка
 gust' вкусъ
 gustum' отвѣдывать
 gust' какъ разъ, вѣрно
 gustatemp' вó-время,
 кстати
 gut' капать
 guto капля
 guvern' наставлять
 gvardi' гвардія
 gvid' руководствовать

holer

дверной крюкъ
 holer' холера
 hom' человекъ
 homar' человечество
 honest' честный
 honor' чтить
 honoro' честь
 hont' стыдиться
 hor' часъ
 hor' хоръ
 horde' ячмень
 horizontal' горизонталь-
 ный
 horloĝ' часы
 hortulan' овсянка
 hosti' просвѣра
 hotel' гостинница
 huf' копыто
 humil' покорный
 humor' расположение
 духа
 hund' собака
 husar' гусаръ
 huz' бѣлуга

I.

- i означает неопределенное наклонение; напр., laidi хвалить
- ia какой-нибудь
- ial почему-нибудь
- iam когда-нибудь
- ibis' ибисъ
- id' дитя, потомокъ; напр., bov' быкъ, bovid' теленокъ; Izrael' Израиль, izraelid' израиль-тянинъ
- ide' идея, мысль
- idili' идиллія
- idol' идоль
- ie гдѣ-нибудь
- iel какъ-нибудь
- ies чей-нибудь
- ig' дѣлать чѣмъ-нибудь, заставить дѣлать; напр., rig' чистый, rigig' чистить; brul' горѣть, brulig' жечь
- iġ' дѣлаться чѣмъ ни-будь, заставить се-бя...; напр., pal' блѣдный, paliġ' блѣднѣть; sid' си-дѣть, sidig' сѣсть
- ihtiokol' рыбій клей
- il' орудіе для...; напр., tond' стричь, tondil' ножницы; raf' стрѣ-лять, rafil' ружье
- ili они, онѣ
- ilia ихъ
- ilumin' иллюминовать
- imag' вообразать
- imit' подражать
- imperi' имперія
- impres' впечатлѣніе
- implik' запутывать, ос-ложнять
- in' женскій полъ; напр. patr' отецъ, patrin' мать; fianĉ' женихъ, fianĉin' невѣста
- incit' раздражать
- ind' достойный
- indiferent' равнодушный
- indign' негодовать
- indulg' щадить
- industri' промышлен-ность
- infan' дитя
- infekt' заражать
- infer' адъ
- influ' вліять
- infuz' настаивать, на-стойка
- ing' вещь, въ которую вставляется, всаживается; напр., kandel свѣча, kandel-ing' подсвѣчникъ; plum' перо, pluming' ручка для перьевъ
- ingven' пахъ
- ingenier' инженеръ
- iniciat' зачинать, по-чинъ
- ink' чернила
- inklin' склонный
- inokul' прививать
- insekt' насѣкомое
- insid' подстергать
- insign' гербъ
- inspir' вдохновлять
- instig' подстрекать
- institut' учреждение
- instru' учить
- instrukci' инструкція
- insul' островъ
- insult' ругать
- int' означаетъ причастіе прошедшаго време-ни дѣйствительнаго залога
- intenc' намѣреваться
- inter между
- interes' интересовать
- interjekci' междометіе
- interkomprenad' взаи-мониманіе
- intern' внутри
- interrilat' взаимоотно-шеніе
- interpunkci' знакъ пре-пинанія
- interŝang' взаимный об-мѣнъ
- intest' кишка
- intim' интимный
- intrig' интриговать
- invit' приглашать
- intermit' перемежаться
- io что-нибудь
- iom сколько-нибудь
- ir' идти
- iril' ходули
- is означаетъ прошед-шее время
- ist' занимающийся; напр., bot' сапогъ, botist' сапожникъ; mar' море, marist' морякъ
- it' означаетъ причастіе прошедшаго вре-мени страдатель-наго залога
- Italuj' Италія
- iu' кто-нибудь
- izol' уединять

J. J.

j означаетъ множественное число
 ja вѣдь
 jak' куртка
 jaluz' ревнивый
 jam уже
 Januar' Январь
 jar' годъ
 jarlibr' ежегодникъ
 jasmen' жасминъ
 jaid' четвергъ
 je можетъ быть переведено различными предлогами

jen вотъ
 jen-jen то-то
 jes да
 jesig' подтверждать
 Jesu' Иисусъ
 jet' бросать
 jongl' фокусничать
 ju—des чѣмъ—тѣмъ
 jug' иго
 jug' судить
 jugland' грецкій орѣхъ
 juk' зудѣть
 Juli Июль

jun' молодой
 jung' запрягать
 Juni Юнь
 juniper' можжевельникъ
 jur' юбка
 jug клясться, божиться
 jurnal' журналъ
 jus только что
 just' справедливый
 juvel' драгоценный камень

K.

kač

kamen

kar

kač' каша
 kadr' рама
 kaduk' дряхлый
 kaf' кофе
 kaĝ' клѣтка
 kahel' кафля
 kaj и
 kajer' тетрадь
 kajut' каюта
 kal' мозоль
 kaldron' котель
 kaleš' коляска
 kalfatr' конопатить
 kalik чаша
 kalk' известь
 kalikot' коленкоръ
 kalkan' пятка
 kalkanum' каблукъ
 kalkul' считать
 kalson' подштанники
 kalumni' клеветать
 kamb' вексель
 kamel' верблюдъ

kamen' каминъ
 kamentub' дымовая труба
 kamer' камера
 kamfor' камфора
 kamizol' фуфайка
 kamlot' камлотъ
 kamomil' ромашка
 kamp' поле
 kan' трость
 kanab' конопля
 kanajl' каналья
 kanar' диванъ
 kanagi' канарейка
 kancelagi' канцелярія
 kancelier' канцлеръ
 kand' леденецъ
 kandel' свѣча
 kankr' ракъ
 kant' пѣть
 kantarid' испанская муха
 kantor' канторъ
 kanvas' канва

kar' голова
 karabl' способный
 kapel' капелла
 kapitan' капитанъ
 kapitel' капитель
 kapitulas' канитулировать
 karon' каплунъ
 karot' капоть
 karog' канерсъ
 kargr' козель
 karreol' козуля
 karpic' капризь
 kapsul' капсуля
 kart' ловить
 kartil' силокъ
 karturn' головокружение
 karusen' капуцинъ
 karič' капишонъ
 kar' дорогой
 karaben' карабинъ
 karaf' графинъ

karakter' характеръ
 karas' карась
 karb' уголь
 kard' чертополохъ
 kardel' щеголь, щегленокъ
 kares' ласкать
 kariofil' гвоздика
 karmin' карминъ
 karnaval' карнавалъ, масляница
 karo' бубны
 arob' сладкій рожокъ
 arot' морковь
 karp' карпъ
 karpem' грабъ, грабина
 kart' карта
 kartav' картавить
 kartilag' хрящъ
 kartoŝ' картечь
 karton' картонъ, папка
 karusel' карусель
 kas' касса
 kaŝ' прятать
 kaserol' кастрюля
 kask' шлемъ
 kaŝtan' каштанъ
 kastel' замокъ
 kastor' бобръ
 kastr' кастрировать
 kat' котъ
 kataplasm' припарка
 katar' насморкъ, катаръ
 katarakt' катаракта
 katen' оковы, кандалы
 katun' ситецъ
 kaŭteriz' прижигать
 kaŭz' причинять
 kaŭzo' причина
 kav' яма
 kavalir' рыцарь
 kavern' пещера
 kaviar' икра

kaz' надежъ
 kaze' творогъ
 ke что, чтобы
 kegl' кегель, кегля
 kel' погребъ
 kelk' нѣкоторый
 kelner' половой, кельнеръ
 ken' лучина
 ker' черви (въ картахъ)
 kern' ядро
 kerub' херувимъ
 kest' ящикъ, tirkest' выдвижной ящикъ
 kia какой
 kial почему
 kiam когда
 kiamanier' какимъ образомъ
 kie гдѣ
 kiel какъ
 kies чей
 kil' киль
 kio что
 kiom сколько
 kiras' панцырь
 kis' цѣловать
 kitel' балахонъ
 kiŭ кто, который
 klaft' сажень
 klar' клапанъ
 klar' ясный
 klarig' объяснять
 klarnet' кларнетъ
 klas' классъ
 klav' клавишъ
 kler' образованный
 klimat' климатъ
 klin' наклонять
 klister' клистиръ
 klopod' хлопотать
 kloŝ' колпакъ (напр., лампы и т. п.)
 klub' клубъ

kluz' шлюзъ
 knab' мальчикъ
 kned' мѣсить
 koaks' коксъ
 kobalt' кобальтъ
 kobold' домовый (духъ)
 koŝenil' кошениль
 kojn' клинъ
 kok' пѣтухъ
 koksinel' козявка, Божья коровка
 koket' кокетливый
 kokluŝ' коклюшъ
 kokos' кокосъ
 koks' тазобедренное сочленение
 kol' шея
 kolum' воротникъ
 kolharoj' грива
 kolbas' колбаса
 koleg' товарищъ
 kolekt' собирать
 kolekt' сборникъ
 koler' сердиться
 kolibr' колибри
 kolimb' гагара
 kolofon' канифоль
 kolomb' голубь
 kolon' столбъ
 kolor' цвѣтъ, краска
 kolport' разносить (товары)
 kolubr' ужъ
 kom' занятая
 komand' командовать
 komb' чесать
 kombin' комбинировать
 komenc' начинять
 kamentari' комментировать
 komerc' торговать
 komercaj' товаръ
 komfort' комфортъ
 komisi' поручать

komitat' комитетъ
 komiz' прикащикъ
 komod' коммодъ
 komrag' сравнивать
 kompat' сострадать
 komplez' услуга, угож-
 дение
 kompost' набирать (въ
 типографіи)
 kompren' понимать
 kompres' компрессъ
 komun' общій
 komunum' община
 komunehon' общечело-
 вѣческій
 komuni' приобщать (Св.
 Таинъ)
 komunik' сообщать
 kon' знать (быть зна-
 комымъ)
 koncern' касаться, от-
 носиться
 kondamn' осуждать
 kondiĉ' условіе
 kondolenc' соболѣзно-
 вать
 konduk' вести
 kondukil' поводъ
 (у лошади)
 kondut' вести себя
 konfes' признавать, ис-
 повѣдывать
 konfid' довѣрять
 konfirm' утверждать
 konfit' варить въ са-
 харѣ
 konform' сообразный
 konfuz' смущать
 kongres' конгрессъ,
 съѣздъ
 konjekt' догадываться
 konjugaci' спрягать
 konjunkci' союзъ
 konk' раковина

konklud' выводить за-
 ключение
 konkur' конкурировать
 konkurs' конкурсъ
 konsci' сознавать
 konscienc' совѣсть
 konsekvenc' послѣдо-
 вательный
 konsent' соглашаться
 konserv' сохранять
 konsider' соображать
 konsil' совѣтовать
 konsist' состоять
 konsol' утѣшать
 konsonant' согласная
 konspir' дѣлать за-
 говоръ
 konstant' постоянный
 konstat' подтверждать
 konstern' озадачивать,
 смущать
 konstru' строить
 konsum' истощать,
 потреблять
 kontant' наличный
 kontent' довольный
 kontor' контора
 kontrakt' заключать
 договоръ
 kontraŭ противъ
 kontraŭe напротивъ,
 насупротивъ
 kontraŭragol' возражение
 kontur' контуръ
 kontuz' контузить, ушибить
 konval' ландышъ
 konven' приличество-
 вать
 konvert' обращать
 (напр. въ христі-
 анство)
 konvink' убѣждать
 konvulsi' судороги

konus' конусъ
 kopi' копировать
 kor' сердце
 Koran' Коранъ
 korb' корзина
 kord' струна
 korekt' исправлять
 korespond' переписываться
 kork' пробка
 korn' рогъ
 kornic' карнизъ
 korp' тѣло
 korporaci' цехъ, кор-
 порация
 korpus' корпусъ
 kort' дворъ
 Korteg' Дворъ (царскій)
 kortuŝant' трогательный
 korv' воронъ
 kost' стоить
 kosto' цѣна
 kostum' костюмъ
 kot' грязь
 koton' хлопчатая бумага
 koturn' перепелъ
 kov' высиживать птен-
 цовъ
 kovert' конвертъ
 kovr' закрывать
 kovril' (de libro) обертка,
 kovril' (de fenestro)
 ставень, malkovr'
 открывать
 kraĉ' плевать
 grad' рѣшетка
 krajon' карандашъ
 krak' трещать
 kraken' крендель
 krap' скоба
 kran' кранъ
 krani' черепъ
 kratag' боярышникъ
 krater' жерло, кратеръ

kravat' галстухъ
kre' создавать
kred' вѣрить
kredabl' вѣроятный
krem' сливки
kren' хрѣнь
krep' крепь
krepusk' сумерки
kresk' рости
kreskaĵ' растение
kret' мѣль
krev' лопнуть
kri' кричать
kriemul' крикунъ
kribr' просѣивать
krim' преступленіе
kriminal' уголовный
kring' бубликъ
kripl' уродливый
krisp' брыжи, брыжей-
ка, курчавость
Krist' Христосъ
kristan' христіанинъ
Kristnask' Рождество
Христово
kristal' кристалль
kritik' критиковать
kriz' кризисъ
kroĉ' цѣплять
krokodil' крокодилъ
krom' кромѣ
kron' вѣнецъ, вѣнокъ
kronik' хроника
krop' зобъ

kroz' крейсировать
kruc' крестъ
krucum' распинать на
крестѣ
kruĉ' кувшинъ
krud' сырой, суровый
kruel' жестокий
krup' крупъ
krur' голень
krust' струнъ
krut' крутой
kub' кубъ
kubut' локоть
kudr' шить
kuf' чепецъ
kugl' пуля
kuir' варить
kuk' пирогъ
kukol' кукушка
kukum' огурецъ
kukurb' тыква
kul' комаръ
kuler' ложка
kulp' виноватый
kun' съ
kune' вмѣстѣ
kunfluiĝ' сляніе
kunfratiĝ' брататься
kuniki' кроликъ
kunpuŝiĝ' сталкиваться
kur' банка (медиц.)
kuro' куполь
kurg' мѣдь, flava kurgo
латунь

kur' бѣгать
kuras' лѣчить
kuracil' лѣкарство
kuraĝ' смѣлый
kurator' попечитель
kurb' кривой
kurier' курьеръ, вѣст-
никъ
kurten' занавѣсъ, flank-
kurten' гардины,
rulkurten' шторы
kusen' подушка
kuseneg' перина
kuŝ' лежать, subkuŝ'
подлежать, подле-
жать
kutim' привыкать
kuv' ванна
kuz' двоюродный братъ
kvankam хотя
kvant' количество
kvar четыре
kvaranten' карантинъ
kvarc' кварцъ
kvart' кварта
kvartal' кварталъ
kvazaĵ' будто бы
kverk' дубъ
kviet' кроткій
kvin' пять
kvit' квитъ, въ расчетѣ
kvitanc' квитиловать,
росписаться въ по-
лученіи

I

L.
labor

lac

I' членъ
la опредѣленный (по
русски не перево-
дится)

labor' работать, perlabor'
заработывать,
prilabor' обработы-
вать

lac' усталый
lascert' ящерица
lac' шнуръ
lad' жечь

laf' лава
 lag' озеро
 laget' прудъ
 lak' лакъ
 lake' лакей
 laks' поносъ
 lakt' молоко
 laktum' молоки
 lam' хромоу
 lambaston' костыль
 lamp' лампа
 lampir' свѣтлякъ
 lan' шерсть
 land' страна
 lang' языкъ (органъ)
 lantern' фонарь
 lanug' пухъ
 lard' сало
 larg' широкій
 laïlarg' поперекъ
 laring' гортань
 larm' слеза
 larv' личинка
 las' пускать, оставлять
 last' послѣдній
 lai по, согласно
 laïb' бесѣдка
 laïd' хвалить
 laïr' лавръ
 laït' громко
 lav' мыть
 lavang' лавина
 lecion' урокъ
 led' кожа
 leg' читать
 legend' легенда
 legi' легионъ
 legom' овощъ
 leg' законъ
 lek' лизать
 lekant' маргаритка
 leksikon' лексиконъ

lent' чечевица
 lentug' веснушки
 leon' левъ
 leontod' одуванчикъ
 leopard' леопардъ
 lepor' заяцъ
 lepr' проказа
 legr' учиться
 lernej' школа
 lernolibr' учебникъ
 lert' ловкій
 lesiv' щелокъ
 leter' письмо
 leutenant' поручикъ
 lev' поднимать
 levil' рычагъ
 levkoj' левкой
 li онъ
 lia' его
 lian' лиана
 libel' стрекоза
 liber' свободный
 libertemp' вакачь
 libr' книга
 librotenanto' бухгал-
 теръ
 lien' селезенка
 lig' связывать
 lign' дрова
 liken' лишай
 likvid' ликвидировать
 likvor' ликеръ
 lili' лилія
 lim' граница
 limig' ограничивать
 limtemp' срокъ
 limak' улитка
 limimpostej' таможня
 limonad' лимонадъ
 lin' ленъ
 lingv' языкъ (рѣчь)
 lini' линия, строка

link' рысь. (животное)
 lip' губа
 liphagoj' усы
 lir' лира
 lit' кровать
 litani' литанія
 liter' буква
 liut' лютия
 liver' доставлять
 livre' ливрея
 lod' лоть
 log' манить, delog'
 обольщать
 log' жить, квартировать
 logi' ложка
 lojt' налимъ
 lok' мѣсто
 lokomotiv' локомотивъ
 lol' плевель
 long' длинный, laïlong'
 вдоль
 lonicer' жимолость
 lorn' лорнетъ
 lot' бросать жребій
 lotum' разыгривать
 lu' брать въ наемъ
 lud' играть
 luks' роскошь
 lul' качать, баюкать
 lulil' колыбель
 lum' свѣтить, malluma-
 темный, lumtur' ма-
 якъ
 lumb' поясница
 lun' луна
 lunatik' лунатикъ
 lund' понедѣльникъ
 lup' волкъ
 lupol' хмѣль
 lustr' люстра
 lut' паять
 lutr' выдра

М.

mac' опрѣенокъ
 maĉ' жевать
 magazen' магазинъ
 magi' магія
 magnet' магнить
 maiz' маисъ
 Maj' Май
 majest' величественный
 majstr' мастеръ, sub-
 majstr' подмастерье
 makler' посредничать
 makul' пятно
 makzel' челюсть
 mal' прямо противополо-
 жно; напр., bon'
 хороший, malbon'
 дурной; estim' ува-
 жать; malestim' пре-
 зирать
 malaper' исчезать
 malafabl' угрюмый
 malamikes' враждеб-
 ность
 maleol' лодыжка
 malesper' отчаяніе
 malgraŭ не смотря на
 malic' коварный
 malfacil' трудный
 malferm' открытіе
 malfort' слабый
 malfru' поздній
 malhelp' мѣшать
 malhonor' безчестіе
 mallong' короткій
 malmult' немногій
 malpermes' запрещать
 malplenkapulo пусто-
 головый
 malproksim' далекій
 malprosper' неудачный
 malrapid' медленный
 malsaĝ' глупый

malsupr' внизу
 malutil' бесполезный
 malvast' тѣсный
 mam' грудь, вымя
 man' рука, manplat'
 ладонь, manum'
 манжета
 mana' манна
 mangan' марганецъ
 mang' ѣсть, matenmang'
 завтракать, tag-
 mang' обѣдать,
 vespermang' ужи-
 нать
 mangōĉambg' столовая
 manier' способъ, образъ
 manik' рукавъ
 mank' не доставать
 manovr' маневрировать
 mantel' плащъ
 mar' море
 marĉ' болото
 marĉand' торговаться
 marĉipan' марципанъ
 mard' вторникъ
 mark' марка
 markot' отпрыскъ
 marmot' сурокъ
 marmor' мраморъ
 maroken' сафьянъ
 marŝ' маршировать
 marŝal' маршалъ
 Mart' Мартъ
 martel' молотъ
 mas' масса
 maŝ' петля
 maŝin' машина
 masiv' массивный
 mask' маска
 mason' класть стѣны
 (каменная работа)
 mast' мачта

mastik' мастика
 mastr' хозяинъ
 mastrum' хозяйничать
 mat' рогожа
 maten' утро
 matrac' тюфякъ
 matur' зрѣлый
 maturaĝ' находящійся
 въ зрѣломъ возра-
 стѣ
 mebl' мебель
 meĉ' фитиль
 meĉaj' трутъ
 medal' медаль
 medalion' медаліонъ
 medit' размышлять
 meĥanik' механика
 mejl' миля
 mel' барсукъ
 meleagr' индюкъ
 melk' доить
 melon' дыня, akvomelon'
 арбузь
 mem' самъ
 memfid' самоувѣрен-
 ность
 membr' членъ
 membran' перепонка
 memorg' помнить
 memstar' самостоятель-
 ный
 mend' заказывать
 mensog' врать
 ment' мята
 menton' подбородокъ
 merit' заслуживать
 meriz' черешня
 merkred' среда
 merl' черный дроздъ
 mes' обѣдя, Богослу-
 женіе
 Mesi' Мессія

met' дѣть; можетъ быть
переведено различ-
ными глаголами;
elmeti выставлѣть.

meti' ремесло

mev' чайка

mez' середина, tagmez'
полдень

mezonombg' среднимъ
числомъ

mezur' мѣрять, almezur'
примѣривать

mī я

mīa мой

mīel' медь

mīen' мина (выраженіе
лица)

mīgdal' миндаля

mīgr' странствовать

mīks' смѣшивать

mīl' тысяча

mīli' просо

mīlit' воевать, almit'
завоевывать

mīn' мина (порохо-
вая)

mīnac' грозить

mīnut' минута

mīogal' выхухоль

mīop' близорукій

mīozot' незабудка

mir' удивляться

mirh' мирра

mirt' мирта

mirtel' черника

misi' миссія

mister' таинство

mistera таинственный

mizer' нужда

mod' мода, наклоненіе

model' образецъ

moder' умѣренный

modest' скромный

mok' насмѣхаться

mol' мягкій

molanas' гага

moment' мгновение

mon' деньги

monah' монахъ

monarh' монархъ

monat' мѣсяць

mond' мѣръ, свѣтъ

moned' галка

monstr' чудовище

mont' гора

montr' показывать

monument' памятникъ

mops' мопсъ

mor' нравъ, обычай

morbil' корь

mord' кусать

mordet' грызть

N.

п

nanken

najz

п означаетъ винитель-
ный падежъ, также
направленіе

naci' нація, народъ

naĝ' плавать

najbar' сосѣдь

najl' гвоздь

najtingal' соловей

nanken' нанка

nar' брюква

narcis' нарцисъ

nask' рождать, naskiĝ'

возникать, dunaskit'

близнецъ

natur' природа

naj девять

morgaj завтра

mort' умирать

morter' замазка

morus' тутовая ягода

most' виноградный

морсъ

mošt' общій титулъ;

напр., Via Rega

Mosto Ваше Вели-

чество, Via Gene-

rala Mošto и т. п.

mov' двигать

muel' молоть

muf' муфта

muĝ' шипѣть

muk' слизь

mul' мулъ

mult' много

mur' стѣна

murmur' ворчать

mus' мышь

muš' муха

musk' мохъ

muskat' мускатный

орѣхъ

muskol' мускуль

muslin' кисея

mustard' горчица

mustel' кунница

mut' нѣмой

najz' тошнить

naz' носъ

nazum' пенсія

ne не, нѣтъ

nebul' туманъ

neces' необходимый

necesej' отхожее мѣсто

necesuj' несесеръ

neg' снѣгъ
 neglig' неглиже
 negoc' дѣло, занятіе
 nek-nek ни-ни
 nekларигеbl' необъясни-
 мый
 nekomprenebl' непонят-
 ный
 penia никакой
 peniam никогда
 penie нигдѣ
 peniel какъ
 penies ничей
 penio ничто
 peniu никто
 per' внукъ
 perg' непременно
 nest' гнѣздо, притонъ
 net' начисто, malnet'
 начерно
 nev' племянникъ
 ni мы

nia нашъ
 niĉ' ниша
 nigr' черный
 nivel' уровень
 nj' приставленное къ
 первымъ 1—5 бук-
 вамъ имени собств.
 женскаго пола, пре-
 вращаетъ его въ ла-
 скательное; напр.,
 Mari'—Manj'; Emini'
 li'—Eminj'
 nobel' дворянинъ
 nobl' благородный
 nokt' ночь
 noktomez' полночь
 nom' имя
 nomi называть
 nome именно
 nombr' число, ици-
 nombr' единствен-
 ное число

nominativ' именитель-
 ный падежъ
 nord' сѣверъ
 not' записывать, отмѣ-
 чать
 noto нота (музыка)
 notari' нотаріусъ
 nov' новый
 Novembr' Ноябрь
 novic' послушникъ
 nu! ну!
 nuanc' оттѣнокъ
 nub' облако
 nud' нагой
 nuk' затылокъ
 nuks' орѣхъ
 nul' нуль
 numer' номеръ
 nun теперь
 nur только
 nutr' питать, кормить

O.

o

oficej

ole

o означаетъ существи-
 тельное
 obe' повиноваться
 objekt' предметъ
 obl' означаетъ числи-
 тельное множитель-
 ное; напр., du два,
 duobl' двойной
 oblat' облатка
 observ' наблюдать
 obstin' упрямый
 obstruke' запоръ
 odor' пахнуть
 ofend' обижать
 ofer' жертвовать
 ofic' должность
 oficist' чиновникъ

oficej' бюро, канцелярія
 oficir' офицеръ
 oft' часто
 ok' восемь
 okaz' случаться, okazo
 случай, okaza слу-
 чайный
 okcident' западъ
 oksigen' кислородъ
 oksikok' клюква
 Oktobr' Октябрь
 okzal' щавель
 okul' глазъ
 okulhar' рѣсница
 okulvitr' очки
 okup' занимать
 ol чѣмъ

ole' масло (деревянное)
 oliv' маслина
 omag' морской ракъ
 ombr' тѣнь
 ombrel' зонтикъ
 on' означаетъ числи-
 тельное дробное;
 напр., kvar' четы-
 ре, kvaron' чет-
 верть
 ond' волна
 oni' безличное мѣсто-
 именіе множ. числа
 onkl' дядя
 ont' означаетъ прича-
 стіе будущаго вре-
 мени дѣйств. залога

op' означаетъ числительное собирательное; напр., du два, duop' вдвоемъ
opal' опаль
opini' имѣть мнѣніе
oportun' удобный
or' золото
orakol' оракуль
orang' апельсинъ
ord' порядокъ

orden' орденъ
ordinar' обыкновенный
ordon' приказывать
orel' ухо
orf' сирота
orgen' органъ
orient' востокъ
ornam' паряжать
os означаетъ будущее время
osced' зѣвать

ost' кость
ostr' устрица
ot' означаетъ причастіе будущего времени страдательнаго залога
ov' яйцо
ovuĵ' яичникъ
ovblank' бѣлокъ
oval' овальный

рас

paper

pasament

рас' миръ
расіенс' терѣніе
raf' стрѣлять
rafil' ружье
rafileg' пушка
rag' платить, derag' пѣдать, пошлина
raĝ' страница
raĝi' пажъ
rajl' солома
rak' укладывать, упаковывать
ral' блѣдный
ralac' дворець
ralat' нѣбо
ralet' палитра
ralis' тычина, колъ
ralm' пальма
ralp' щунать
ralpebr' вѣко
ralpebrum' моргать
rap' хлѣбъ
rantalon' брюки
ranter' пантера
rantoff' туфель
rap' папа (Римскій)
rapag' попугай
rapav' макъ

paper' бумага
rapili' бабочка
rap' пара
rapad' парадировать
rapadiz' рай
rapaliz' парализовать
rapazit' паразитъ
rapdon' прощать
rapenc' родственникъ
rapentez' скобка
rapfum' духи
rapget' паркетъ
rapk' паркъ
rapker' наизусть
rapoli' приходъ (церковный)
rapol' говорить, interrapol' бесѣда, elrapol' произносить
part' часть
partopren' участвовать
parter' партеръ
parti' партія
partia' пристрастный
particip' причастіе
rapu' синица
ras' проходить
ras' шагать

pasament' позументъ
pasamentist' позументщикъ
paser' воробей
pasi' страсть
Pask' Пасха
passport' паспортъ
past' тѣсто
pašt' пасти
pasteĉ' пастеть
pastel' лепешка
pastinak' пастернакъ
pastr' жрецъ, священникъ
pat' сковорода
patr' отецъ
patruj' отечество
patrol' патруль
райз' пауза
pav' павлинъ
pavim' мостовая
pec' кусокъ
peĉ' смола
pedik' вошь
peg' дятель
rejzaĝ' пейзажъ
pek' грѣшить
pekl' солить

pel' гнать
 pelikan' пеликанъ
 pelt' шуба
 pelv' тазъ
 pen' стараться
 pend' висѣть, depend' зависѣть, elpendaj' вывѣска
 pendol' маятникъ
 penetr' проникать
 penik' кисть
 pens' думать, elpens' изобрѣтать, gripens' обдумывать
 pensi' пенсіонъ
 pent' раскаиваться
 Pentekost' Пятидесятница
 pentr' рисовать
 per' чирикать
 per посредствомъ
 pera посредственный
 peri посредничать
 perĉ' ершъ
 perd' терять
 perdrik' куропатка
 pere' погибать
 pereig' губить
 perfekt' совершенный
 perfid' предавать, измѣнять; perfida измѣнительскій
 pergamen' пергаментъ
 peritone' брюшина
 perk' окунь
 perl' жемчугъ
 perlamoť' перламутръ
 permes позволять, forpermes отпустить
 peron' крыльцо
 persekut' преслѣдовать
 persik' персикъ
 persist' настаивать
 person' особа, лицо

persona личный
 pes' взвѣшивать
 pesil' вѣсы
 pest' чума
 pet' просить
 petol' шалить
 petrol' нефть
 petromiz' минога
 petrosel' петрушка
 pez' вѣсить (имѣть вѣсъ)
 pezil' гири
 pi' благочестивый, набожный
 pice' пихта
 pied' нога
 piding' стремя
 piedestal' пьедесталь
 pig' собока
 pik' колоть
 pikil' жало
 piked' пикеть
 pilk' мячикъ
 pilol' пилюля
 pilot' лоцманъ
 pin' сосна
 pinĉ' щипать
 pingl' булавка, хвоя
 pini' сибирскій кедръ
 pint' носокъ
 pionir' пионеръ
 pip' трубка
 pipr' перецъ
 pips' типунъ
 pir' груша
 pirit' колчеданъ
 pirol' снегирь
 piroz' изжога
 pist' толочь
 pišt' поршень
 pistak' фисташка
 pistol' пистолеть
 piz' горохъ
 plac' площадь
 plaĉ' нравиться

plad' блюдо
 plafon' потолокъ
 plan' планъ
 pland' подошва
 planed' планета
 plank' полъ
 plant' сажать, насаждать
 plastr' пластырь
 plat' плоскій
 platen' платина
 plaüd' плескать
 plej' наиболее
 plekt' плестъ
 plen' полный
 plenaĝ' совершеннолѣтній
 plenum' исполнять
 plend' жаловаться
 plet' подносъ
 plezur' удовольствие
 pli' больше
 plibonig' улучшать
 plik' колтунъ
 plor' плакать
 plot' плотва, плотца
 plu' дальше
 plug' пахать
 plum' перо
 plumb' свинець
 pluŝ' плющъ
 pluv' дождь
 po по (при числительныхъ)
 poent' очко
 pokal' бокаль
 polic' полиція
 poligon' греча
 polur' политура, лоскъ
 polus' полюсь
 polv' пыль
 pom' яблоко, terpom' картофель
 ponard' кинжалъ

ponardeg' копье
 pont' мостъ
 popl' тополь
 popol' народъ
 popolamas' чернь
 por для, за
 porcelan' фарфоръ
 porci' порція
 porđ' дверь
 pordeg' ворота
 porfir' порфиръ
 pork' свинья
 port' носить, alport'
 приносить, elport'
 выносить
 porter' портеръ
 portret' портретъ
 poŝ' карманъ
 posed' владѣть
 post послѣ, за
 poŝt' почта
 posten' постъ, мѣсто
 posteul' потомокъ
 postul' требовать
 pot' горшокъ
 potas' поташъ
 potenc' могущество
 pov' мочь
 pra' пра-
 praktik' практика
 gram' паромъ
 prav' правый (напр. я
 правъ)
 presip' преимуще-
 ственно
 precis' точный
 predik' проповѣдывать
 predikat' сказуемое
 prefer' предпочитать
 preg' молиться
 prem' давить
 premi' премія

pren' брать
 preno взятка (въ кар-
 тахъ)
 prenil' щипцы
 prepar' готовить
 prepozici' предлогъ
 pres' печатать
 preserar' опечатка
 preskai' почти
 pret' готовый
 pretekst' предлогъ,
 отговорка
 pretend' претендовать
 preter мимо
 prez' цѣна
 prezent' представлять,
 represent' быть
 представителемъ
 prezid' предсѣдатель-
 ствовать
 pri о, объ
 prijuĝ' обсуждать
 primol' баранчикъ
 (растение)
 princ' принцъ, князь
 printemp' весна
 privat' частный
 privilegi' привиллегія
 pro ради
 procent' процентъ
 procenteg' лихоимство
 proces' процессъ
 produkt' производить
 profesii' профессія, за-
 нятіе
 profet' пророкъ
 profit' имѣть барышъ
 profund' глубокий
 profundapens' глубоко-
 мысленный
 progres' прогрессиро-
 вать

proklam' прокламиро-
 вать
 prokrast' отсрочивать
 proksim' близкій
 promen' прогуливаться
 promes' обѣщать
 promontor' мысъ
 pronom' мѣстоименіе
 propon' предлагать
 propr' собственный
 prosper' удаваться
 prov' пробовать
 provebr' пословица
 provinc' область, про-
 винція
 proviz' запасать
 prudent' благоразум-
 ный
 ruijn' иней
 run' слива
 runel' терновникъ
 runt' займы
 ruv' доказывать
 publik' публика, publika
 публичный
 pudel' пудель
 pudr' пудра
 pugn' кулакъ
 pul' блоха
 pulm' легкое
 pulv' порошокъ
 pulvor' порошокъ
 punik' пемза
 pump' выкачивать на-
 сосомъ
 pun' наказывать
 punc' пунцевый
 punĉ' пуншъ
 punkt' точка, пунктъ,
 punktocom' точка съ
 запятою, dupunkt'
 двоеточіе
 punt' кружево

pur' кукла
 pupil' зрачекъ
 pur' чистый

purpur' пурпуръ
 pus' гной
 puŝ' толкать

put' колодезь
 putor' хорекъ
 putr' гнить

rab

R.
 reciprok

restoraci

rab' грабить
 rabat' уступка, скидка
 raben' равнинъ
 rabot' стругать
 rad' колесо
 radi' лучъ
 radik' корень
 rafan' рѣдка
 rafin' рафинировать,
 изощрять
 rajd' ѣздить верхомъ
 rajt' право
 rajtig' уполномочивать
 rakont' рассказывать
 ramp' ползать
 rampaĵ' пресмыкаю-
 щееся
 ran' лягушка
 ranc' прогорклый
 rand' край
 rang' рангъ
 ranunkol' лютикъ
 rap' рѣна
 rapid' быстрый
 rapir' рапира
 raport' доносить, докла-
 дывать
 rasp' тернужить
 rast' грести, сгребать
 rat' крыса
 raŭk' хриплый
 raŭp' гусеница
 rav' восхищать
 raz' брить
 re' снова, назадъ
 rebat' опроверженіе

reciprok' взаимный
 redakci' редакция
 redaktor' редакторъ
 reg' править
 regat' поданный
 reg' король, царь
 regal' угощать
 regiment' полкъ
 region' область
 registr' регистрировать
 regn' государство
 regol' королекъ (птица)
 regul' правило
 rekomend' рекомендо-
 вать
 rekompenc' награждать
 rekrut' рекрутъ
 rekt' прямой, malrekt'
 косою
 rel' рельса
 religi' вѣра, религія
 rem' грести (веслами)
 rembur' набивать (ме-
 бель)
 rempar' валъ, окопъ
 ren' почка
 renkont' встрѣчать
 rent' рента, доходъ
 renvers' опрокидывать
 reprezentant' предста-
 витель
 respekt' почтеніе
 respond' отвѣчать
 respondec' отвѣтствен-
 ность
 rest' оставаться

restoraci' ресторация
 ret' сѣть
 rev' мечтать, disreviĝ'
 разочаровываться
 reven' возвращаться
 rezerv' сохранить на
 послѣ
 rezin' смола
 rib' смородина
 ribel' возставать
 riĉ' богатый
 ricev' получать
 rid' смѣяться
 ridind' смѣшной
 rif' рифъ
 rifiĝ' искать убѣжища
 rifuz' отказывать
 rifiuziĝ' отказываться
 rigard' смотрѣть
 rigid' окоченѣлый
 rigl' заперать засовомъ
 riglil' засовъ
 rikolt' жать, жинать
 rikoltil' серпъ
 rilat' относиться
 rim' риѳма
 rimark' замѣчать
 rimarkind' замѣчатель-
 ный
 rimed' средство
 rimen' ремень
 ring' кольцо
 ringeg' обручъ
 rinocer' носорогъ
 rip' ребро
 ripet' повторять

ripoz' отдыхать
 riproĉ' упрекать
 risk' рисковать
 risort' пружина
 river' рѣка
 riverenc' присѣдать,
 дѣлать реверансъ
 riz' рисъ
 rod' рейдъ
 romp' ломать
 rond' кругъ

sabat

sabat' суббота
 sabl' песокъ
 sablaj' мель
 ŝaf' баранъ
 safir' сапфиръ
 safran' шафранъ
 sag' стрѣла
 saĝ' умный
 sagac' замысловатый
 ŝajn' казаться
 sak' мѣшокъ
 ŝak' шахматы
 ŝakal' шакаль
 sakt' крестецъ
 sal' соль
 ŝal' шаль
 salajr' жалованье
 salamandr' саламандра
 salamoniak' нашатырь
 salat' салатъ
 salik' верба
 salm' семга
 ŝalm' свирѣль
 salon' заль
 salpetr' селитра
 salt' прыгать
 salut' кланяться
 salvi' шалфей

ronk' храпѣть
 ros' роса
 rosmar' моржъ
 rosmaren' розмаринъ
 rost' жарить
 rostr' хоботь
 rot' рота
 roz' роза
 rozari' четки
 rub' мусоръ
 ruband' лента

S. S.

sam

sam' же, самый (напр.,
 тамъ же, тотъ са-
 (видный)
 samtempul' современ-
 никъ
 ŝam' замша
 sambuk' бузина
 san' здоровый
 ŝancel' колебать
 sang' кровь
 ŝanĝ' мѣнять
 sankt' святой, священ-
 ный
 sanktejt' храмъ
 sap' мыло
 sardel' сардель, анчоусъ
 ŝarg' заряжать (ружье)
 ŝargĝ' нагружать, обре-
 мѣнять)
 sark' полоть
 ŝark' акула
 sat' сытый
 ŝat' дорожить, malŝat'
 пренебрегать
 satur' насыщать
 sauc' соусъ
 ŝaun' пѣна
 sav' спасать

ruben' рубинъ
 rubrik' рубрика
 ruĝ' красный
 ruĝin' развалины
 ruĝinigt' раззорять
 rukt' отрыжка
 rul' катать, rulo валикъ
 rum' ромъ
 rust' ржавчина
 ruz' хитрый

sceptr

sceptr' скипетръ
 sci' вѣдать
 sciigt' увѣдомлять
 sciigt' узнавать
 scienc' наука
 sciur' бѣлка
 se если
 seb' сало
 sed' но
 seg' пилить
 seĝ' стулъ
 sek' сухой
 sekal' рожь
 seks' вскрывать (трупъ)
 sekret' тайна
 sekretari' секретарь
 seks' полъ (мужской
 или женскій)
 sekund' секунда
 sekv' слѣдовать
 sel' сѣдло
 sell сѣлать
 ŝel' скорлупа, кора;
 senŝelig' облуплять
 selakt' сыворотка
 ŝelk' подтяжки
 sem' сѣять, semo сѣмя
 semajn' недѣля

sen безъ
ŝenc смыслъ
send посылать
ŝensencaĵ бессмыслица
ŝenenhav безсодержа-
 тельный
ŝent чувствовать
ŝentenc изречение
ŝep семь
ŝepio каракатица
ŝeptembr Сентябрь
ŝerc искать
ŝerc шутить
ŝerĝent сержантъ
ŝeri рядъ, серия
ŝerioz серьезный
ŝerpent змѣя
ŝerur замокъ
ŝerv служить
ŝervic сервизъ
ŝervut барщина
ŝes шесть
ŝever строгіи
ŝezon сезонъ
ŝi себя, ŝia свой
ŝi она, ŝia ея
ŝibl шипѣть (о произ-
 ношеніи)
ŝid сидѣть, kunsid' за-
 сѣданіе
ŝieg осаждать
ŝigel класть печать
ŝigelvaks сургучъ
ŝign знакъ, postsign'
 слѣдъ
ŝignal сигналъ
ŝignif означать
ŝilab слогъ, ŝilabi чи-
 тать по слогамъ
ŝild щить
ŝilent молчать
ŝilik кремень
ŝilk шелкъ

silur сомъ
ŝilvi малиновка
ŝim плѣснѣть
ŝimi обезьяна
ŝimil похожій
ŝimpl простой
ŝincer чистосердечный
ŝind гонтъ
ŝingult икота
ŝinĵor господинъ
ŝink ветчина
ŝip корабль
ŝir рвать
ŝiring сирень
ŝirm заслонять
ŝirop сиропъ
ŝitel ведро
ŝituaci положеніе
ŝkabi чесотка
ŝkadr эскадронъ
ŝkal масштабъ
ŝkapol лопатка
ŝkarab жукъ
ŝkarlat скарлатина
ŝkarp шарфъ
ŝkatol коробка
ŝkeptikul скептикъ
ŝkerm фехтовать
ŝkiz очертать, очеркъ
ŝklav рабъ
ŝkolop куликъ, бекасъ
ŝkorbut цынга
ŝkorpі скорпионъ
ŝkrap скоблить
ŝkrib писать
ŝkrofol золотуха
ŝku трясти
ŝkulpt взять
ŝkulptil рѣзецъ
ŝkurĝ нагайка
ŝkvam чешуя
ŝlim иль, тина
ŝlos запираеть на ключъ

ŝlosil ключъ
ŝmac чмокать
ŝmerald смарагдъ
ŝmir мазать
ŝnur веревка
ŝobr трезвый, malsobr'
 пьяный
ŝociet общество
ŝof софа
ŝoif жаждать
ŝojl порогъ
ŝol единственный
ŝoldat солдатъ
ŝolen торжественный
ŝolv рѣшать, разрѣ-
 шать
ŝomer лѣто
ŝon звучать
ŝong видѣть во снѣ
ŝonor звенѣть
ŝonserpent гремучая
 змѣя
ŝopir тосковать
ŝorgan дискантъ
ŝorb хлебать
ŝorc колдовать
ŝorik землеройка
ŝorp рябина
ŝor судьба
ŝov совать
ŝovaĝ дикій
ŝovel сгребать (лопа-
 той)
ŝpac пространство
ŝpalir шпалеръ
ŝpar сберегать
ŝpat шпатель
ŝpec родъ, сортъ
ŝpegul зеркало
ŝpert опытный
ŝpez оборотъ, elspez'
 расходовать, enspez'
 имѣть доходъ

spic' пряность
 spik' колось
 spin' хребеть
 špin' прясть
 spinac' шпинать
 spion' шпионъ
 spir' дышать
 spirit' духъ
 spit' на перекорь
 spong' губка
 sprit' остроумный
 spron' шпора
 špruc' брызгать
 sput' мокрота
 šrank' шкафъ
 šraib' винтъ
 stab' штабъ
 stabl' станокъ
 staci' станція
 stacidom' вокзалъ
 stal' стойло, сарай
 štal' сталь
 stamp' класть штем-
 пель
 stan' слово
 stani лудить
 standard' знамя
 stang' шесть
 star' стоять
 stat' состояніе
 štat' штатъ
 steb' строчить
 stel' звѣзда
 štel' красть
 step' стень
 sterk' навозъ
 sterled' стерлядь
 stern' етлатъ
 stertor' хрипѣть (въ
 груди)

stil' слогъ
 stip' ковыль
 štip' колода, чурбанъ
 stof' штофъ
 štof' вещество, мате-
 рия
 stomak' желудокъ
 šton' камень
 štop' затыкать
 strab' косить (гла-
 зами)
 strang' странный
 strat' улица
 streč' напрягать
 strek' черкать
 streko черта
 stri' полоса
 strig' сова
 strik' стачка (работни-
 ковъ)
 štrump' чулокъ
 strut' страусъ
 student' студентъ
 stuk' штукатурить
 stup' пакля
 štup' ступень
 štupar' лѣстница
 sturg' осетръ
 sturn' скворецъ
 šu' башмакъ
 sub подъ
 subacet' подкупать
 subit' внезапный
 subjekt' подлежащее
 sublimat' сулема
 substantiv' существи-
 тельное
 suč' сосать
 sud' югъ
 sufer' страдать

sufic' довольно, доста-
 точно
 sufok' душить
 suk' сокъ
 sukcen' янтарь
 sukces' имѣть успѣхъ
 suker' сахаръ
 šuld' быть должнымъ
 sulfur' сѣра
 sulk' борозда
 šultr' плечо
 sum сумма, gesum' под-
 водить итогъ
 sun' солнце
 sunflor' подсолнечникъ
 sup' супъ
 super превосходить
 superakv' наводнять
 superflu' лишній
 superjar' високосный
 годъ
 superstič' суевѣріе
 supoz' предполагать
 supr' вверху
 supra верхушка
 supraj' поверхность
 sur на
 surd' глухой
 surpriz' дѣлать сюр-
 призь
 surtut' сюртукъ
 suspekt' подозрѣвать
 šut' сыпать
 svat' сватать
 švel' пухнуть
 sven' падать въ обмо-
 рокъ
 sving' махать
 švit' потѣть

tabak' табакъ
 taban' слѣпень
 tabel' таблица
 tabl' столъ
 tabul' доска
 taĉment' отрядъ
 taft' тафта
 tag' день
 tajlor' портной
 taks' оцѣнивать
 talent' талантъ
 tali' станъ
 talp кротъ
 tambur' барабанъ
 tamburi барабанить
 tamen однако
 tan' дубить
 tapet' обои
 tapiŝ' коверъ
 tas' чашка
 taŭg' годиться
 tavol' слой
 te' чай
 tekruĉ' чайникъ
 temaŝin самоваръ
 ted' надоѣдать
 teg' наволакивать
 tego наволочка
 tegment' крыша, sub-
 tegment' чердакъ
 teks' ткать
 teler' тарелка
 tem' тема, задача
 temp' время
 tempri' високъ
 ten' держать, tenil' ру-
 коятка, deten' удер-
 живать, subten' под-
 держивать
 tend' палатка
 tenden' тетива, сухо-
 жилие

Т.
 tent' искушать
 ter' земля, enterigi хо-
 ронить, terkol' пе-
 решеекъ, terpom'
 картофель
 teras' терасса
 terebint' терпентинъ
 termin' терминъ
 tern' чихать
 terur' ужасъ
 testament' завѣщаніе
 testik' яичко (анатом.)
 testud' черепаха
 tetan' столбнякъ
 tetr' тетеревь
 tetra' рябчикъ
 tez' положеніе, тезисъ
 tia такой
 tial потому
 tiam тогда
 tibi' голень
 tie тамъ
 tiel такъ
 tigr' тигръ
 tiki' щекотать
 tili' липа
 tim' бояться
 timian' тиміамъ
 timon' дышло
 tine' моль
 tint' бряцать
 tio то, это
 tiom столько
 tir' тянуть, kuntir стя-
 гивать
 titol' титулъ
 tiu тотъ
 tol' полотно
 tolaĵ бѣлье
 toler' терпѣть
 tomb' могила
 tombak' томпакъ

тонъ
 ton' тонъ
 tonĉ' стричь
 toncil' ножницы
 tondr' гремѣть
 topaz' топазъ
 torĉ' факель
 tord' крутить
 torf' торфъ
 torn' точить
 tornistr' ранецъ
 tort' тортъ
 tra черезъ, сквозь
 trab' бревно
 traduk' переводить
 traf' попадать
 traĥe' дыхательное
 горло
 trajt' черта (напр. лица)
 trakt' вести перего-
 воры
 tranĉ' рѣзать, altranĉ'
 кроить
 trankvil' спокойный
 trans черезъ (надъ),
 пере-
 transĵet' перебрасывать
 tre очень
 tref' тrefы
 trem' дрожать
 tremol' осина
 tremp' макать
 tren' влачить
 trezor' сокровище
 tri три
 tribun' трибуна
 trifoli' трилистникъ
 trik' вязать (чулки)
 trikot' трико
 tril' трель
 trink' пить
 trip' потроха
 tritik' пшеница

trivial' избитый, пош-
 лый
 tro слишком
 trograndig' преувели-
 чивать
 trog' корыто
 tromb' смерчь
 tromp' обманывать
 tron' престолъ
 tropik' тропикъ
 trot' бѣжать рысью
 trotuar' тротуаръ
 trouz' злоупотреблять
 trov' находить
 tru' дыра

u

u означает повелитель-
 ное наклоненіе
 uj' вмѣститель, носи-
 тель (т. е. вещь,
 въ которой хранит-
 ся..., растение не-
 сущее... или стра-
 на заселенная...);
 напр., cigar' сигара,
 cigaruj' портъ-си-
 гаръ; rom' ябло-
 ко, romuj' яблоня;
 turk' турокъ, Tur-
 kuj' Турція
 ul' особа, отличающая-
 ся даннымъ каче-
 ствомъ; наприм.,
 bel' красивый, be-
 lul' красавецъ; avar'
 скупой, avaruj' скря-
 га

trud' навязывать
 truf' трюфель
 trul' лопатка
 trumpet' труба (музык.)
 trunk' стволъ
 trunket' стебель
 trut' форель
 tualet' туалетъ
 tub' труба
 tuber' шишка, бугоръ
 tuf' хохоль, пучекъ
 tuj' сейчасъ
 tuk' платокъ
 tul' тюль
 tulip' тюльпанъ

u.

ulcer

ulcer' язва
 ulm' вязъ
 uln' локоть
 um' суффиксъ безъ
 постояннаго зна-
 ченія
 umbilik' пупъ
 unc' унція
 ung' ноготь
 ungeg' коготь
 uniform' мундиръ
 unison' униссонъ, со-
 звучіе
 univers' вселенная
 universal' всеобщій
 universitat' универси-
 тетъ
 unu одинъ
 unuspec' однородный
 ur' зубрь

tumult' суматоха
 tur башня
 turban' тюрбанъ
 turd' дроздь
 turkis' бирюза
 turment' мучить
 turn' вращать, обра-
 щать
 turnir' турниръ
 turt' горлица
 tus' кашлять
 tuš' трогать
 tut' цѣлый

urb

urb' городъ, antaiurb'
 предместье
 urin' мочиться
 urn' урна
 urogal' глухарь
 urs' медвѣдь
 urtik' крапива
 us означает условное
 наклоненіе
 uter' матка (анат.)
 util' полезный, malutil'
 вредный
 utopiist' утопистъ
 uz' употреблять, uza'
 утварь, trouz' зло-
 употреблять
 uzurp' незаконно за-
 хватывать

vafli' вафля
 vag' бродить, шляться
 vagon' вагонъ
 vagonar' поѣздъ
 vakcini' брусника
 vaks' воскъ, vakstol'
 клеенка, sigelvaks'
 сургучъ
 val' долина
 valiz' чемоданъ
 vals' вальсъ
 van' напрасный
 vang' щека
 vangharoj бакенбарды
 vanil' ваниль
 vant' суетный
 vapor' паръ
 vaporšip' пароходъ
 varb' вербовать
 variol' оспа
 varma' теплый, malvar-
 mum простудиться
 vart' нянчить, ухажи-
 вать
 vasal' вассаль
 vast' обширный, про-
 сторный; malvast'
 тѣсный; vastig' ра-
 спространять
 vat' вата
 vaz' сосудъ
 ve! увы!
 veget' прозябать
 vejn' жила, вена
 vek' будить
 vekt' коромысло
 vel' парусъ
 velen' веленева бѣ-
 мага
 velk' вянуть
 velur' бархатъ

V. атия

ven' приходить, deven'
 происходить
 vend' продавать
 vendred' пятница
 venen' ядъ
 veng' мстить
 venk' побѣждать
 vent' вѣтеръ, ventum'
 вѣять
 ventol' вентилировать
 ventr' брюхо
 ver' истина
 verb' глаголъ
 verd' зеленый
 verdigr' мѣдянка
 verg' розга
 verk' сочинять
 verkist' сочинитель,
 писатель
 verm' червь
 vermicel' лапша
 vers' стихъ
 verš' лить
 verst' верста
 vert' темя, макушка
 vertebr' позвонокъ
 vertikal' вертикальный
 veruk' бородавка
 vesp' оса
 vesper' вечеръ
 vespert' летучая мышь
 vest' одѣвать
 vesto платье
 vestotenej гардеробъ
 vestibl' сѣни
 vešt' жилетка
 vet' биться объ закладъ
 veter' погода
 vetur' ѣхать
 vezik' пузырь
 vezir' визирь

vi вы, ты
 via вашъ, твой
 viand' мясо
 viburni' калина
 vic' рядъ
 vid' видѣть
 vidv' вдовецъ
 vigl' бодрый
 vikari' намѣстникъ
 vil' косма
 vilaĝ' деревня
 vilaĝan' крестьянинъ
 vin' вино
 vinber' виноградъ; sek-
 vinbero изюмъ
 vinagr' уксусъ
 vind' пеленать
 vintr' зима
 viol' фиалка
 violon' скрипка
 violonĉel' виолончель
 vip' бичъ
 vipur' ехидна
 vir' мужъ, мужчина
 virg' дѣвственный, mal-
 virgig' изнасиловать
 virt' добродѣтель
 virtuoŝ' виртуозъ
 viŝ' обтирать
 viŝil' полотенце
 vitr' стекло, okulvitro
 очки
 vitriol' купоросъ
 viv' жить
 vizaĝ' лицо
 vizier' забрало
 vizit' посѣщать
 voĉ' голосъ
 voĉdon' голосовать
 voj' дорога
 vojaĝ' путешествовать
 vok' звать

vokal' гласная
 vol' хотѣть
 volunt' охотно
 volum' томъ
 volupt' сладострастie

zebr

zebr' зебра
 zenit' зенить
 zibel' соболь
 zingibr' имбирь

volv' вить
 vom' рвать, блевать
 vort' слово
 vost' хвостъ
 vual' вуаль

Z.

zink

zink' цинкъ
 zizel' сусликъ
 zon' поясъ, кушакъ
 zorg' заботиться

vulkan' вулканъ
 vulp' лисица
 vultur' коршунъ
 vund' ранить

zorgant

zorgant' опекунъ
 zorgat' питомецъ
 zum' жужжать

РУССКО-ЭСПЕРАНТСКИЙ СЛОВАРЬ.

а

А.

алый

арендовать

а kaj, sed
 Август August
 адвокат advokat
 адресовать adres
 адъ infer
 азбука alfabet
 аистъ sikoni
 алфавитъ alfabet
 алчный avid

алый purpur
 анализировать analiz
 анекдотъ anekdot
 антресоль interetaĝ
 апельсинъ orang
 аппетитъ apetit
 Апрель April
 аптека apotek
 арбузь akvomelon

арендовать farm
 арестовать arest
 арія агі
 армія arme
 арсеналь batalilej
 арфа harp
 ассигновать asign
 атаковать atak
 афиша afis

баба

Б.

барабанъ

безвозмездный

баба virgin
 бабочка papili
 багажъ pakaj
 бадья sitel
 балаганъ bud
 балка trab
 балконъ balkon
 баловать dorlot
 балыкъ sekigita sturg
 банка (сосудъ) skatol
 банка (медц.) kup
 бантъ bant
 баня vaporban

барабанъ tambur
 баранъ ŝaf
 барахтаться barakt
 барсукъ mel
 бархатъ velur
 барышня fraŭlin
 барышъ profit
 басня fabl
 бассейнъ pelv
 бахрама frang
 башня tur
 бедро femur
 без sen, mal, ne

безвозмездный senpag
 бездѣлица bagatel
 безмолвный silent
 безобразный malbel
 беспокоить maltrank-
 vilig
 непрерывный senĉes
 безчестный malhonor
 безъ sen
 бекасъ skolop
 берегъ bord
 бережливый ŝpagem
 береза betul

беречь gard', špar', konserv'	богатый rič'	брюки pantalon'
берлога nest'	Богослужение Diserv'	брюхо ventr'
бесѣдка lajb'	Богъ Di'	бубликъ kring'
бесѣдовать parol', inter- parol'	бодрый vigl'	бубны tintil'
бисеръ perl'	бодяга rivera spong	бубны (въ картахъ) karo'
битва batal'	божиться jur'	будка budet'
бить bat'	бойкій vigl', lert', viv'	будто kvazaŭ
биться объ закладъ vet'	бойня bučeŭ	бузина sambuk'
бичъ vip'	бокъ flank'	буйволъ bubal'
благо bon'	болото marč'	буйный malkviet'
благоволить favor'	болтать babil'	буква liter'
благовременный gusta- temp'	болтень trul'	букъ, буковое дерево fag'
благодарить dank'	больной malsan'	булавка pingl'
благодать ben'	большую частью la pleje	булыжникъ simpla štom'
благозвучный bonson'	большой grand'	бумага paper'
благонадежный fidebl, bonintenc'	болѣе или менѣе pli malpli	бумазея fusten'
благополучный felic, bon'	болѣзнь malsan'	бунтоваться ribel'
благоприятный favor'	боровъ apr'	буравъ boril'
благоразумный prudent'	борода barb'	бурый brun'
благородный nobl'	бородавка veruk'	буря venteg'
благословлять ben'	борозда sulk'	бутылка botel'
благочестивый pi'	борона erpil'	бухгалтеръ librotenant'
блажь malsag', obstin'	бороться batal'	бухгалтерія librotenad'
блекнуть velk'	борщъ barč'	бухта golf, golfet'
блестка brilajet'	ботинка botet'	бывать est', estad'
блестѣть bril'	ботъ boat'	быкъ bov'
блѣять blek'	бочка barel'	быстрый rapid'
ближній proksim'	бояться tim'	быть est'
близорукій miop'	бракъ edzec'	бѣгать kur'
блинъ flan'	бранить mallaŭd, insult'	бѣда mizer'
блистать bril'	браслетъ ōirkaŭman'	бѣдный malrič'
блоха pul'	братъ frat'	бѣжать kur'
блѣдный pal'	братъ pgen'	бѣлена hiskiam'
блюдо plad'	бревно trab'	бѣлка sciur'
блюдечко чайное pladet'	бредить delir'	бѣлокъ ovblank'
блющъ heder'	бремя šarg'	бѣлуга huz'
бобръ kastor'	брить raz'	бѣлый blank'
бобъ fab'	бросать jet'	бѣлье tolaŭ
	брусника vakcini'	бѣсъ diabl'
	брыжи, брыжейка krisp'	бѣшенный furioz'
	брызгать špruc'	бюро oficej'
	брюква par'	

в en'
 важный grav'
 валикъ gul'
 валь гемпар'
 ванна kuv'
 варить kuir'
 василекъ cejan'
 вата vat'
 вверху supre
 вдовецъ vidv'
 вдругъ subite
 ведро sitel'
 вездѣ ĉie
 везти veturig'
 вексель kambil'
 векша sciur'
 великій grand'
 велѣть ordon'
 верба salik'
 верблюды kamel'
 веревка ŝnur'
 веретено ŝpinil'
 вериги ĉeno,
 вертень nest'
 вертѣть turn'
 верхушка supr', pint'
 веселый gaj'
 весло remil'
 весна printemp'
 веснушка lentug'
 вести konduk'
 весь, вся, все la tuta
 весьма tre
 ветчина ŝink'
 вечеръ vesper'
 вещь objekt'
 взаимный reciprok'
 зануски vete
 вздыхать ĝem'
 взойти surir'
 взорвать eksplod', eks-
 plodig'

В.
 взискивать (долги) enkasig'
 взятка (подкупъ) subaĉet'
 взять pren'
 видѣть vid'
 визжать kriet', per'
 вилка fork'
 вина kulp'
 винительный надежъ akuzativ'
 вино vin'
 виноградъ vinber'
 винтъ ŝtraŭb'
 високъ tempi'
 висѣть pend'
 вить volv'
 вить гнѣздо konstru'
 neston
 вихоръ verthar'
 вишня ĉeriz'
 включительный enten'
 вкрадываться sin enstel'
 вокруг ĉirkaŭ
 владѣть posed'
 власть potenc'
 влѣво maldekstre
 вмѣсто anstataŭ
 вмѣстѣ kune
 внезапно subite
 внизу malsupre
 внимать atent'
 вновь ree
 внукъ nep'
 внутренній intern'
 внѣ ekster
 во en
 вовсе tute
 вода akv'
 водка brand'
 водородъ hidrogen'
 воевать milit'

воздухъ aer'
 возжа kondukil'
 возить veturig'
 возлѣ apud'
 возможный ebl'
 вознаграждать rekom-
 penc'
 возрастъ ag'
 возъ veturil'
 войлокъ felt'
 вокзалъ stacidom'
 вокруг ĉirkaŭ
 волкъ lup'
 волна ond'
 волокита amist'
 волокъ har'
 волочиться amistad'
 волъ bov'
 вонзать, вонзить enpuŝ'
 вонь for'
 воображать imag'
 вообще entute
 вооружать arm'
 воробей paser'
 воровать ŝtel'
 ворона korvinom'
 воронка funel'
 воронъ korv'
 ворота pordeg'
 vorочать turn'
 воръ ŝtelist'
 Воскресенье Dimanĉe'
 воскъ vaks'
 воспитывать eduk'
 воспоминать rememor'
 востокъ orient'
 восхитительный rav',
 ĉarm'
 вотъ jen, jen estas
 вошь pedik'
 впередъ antaŭen, pli
 впечатлѣние impres'

впрочемъ *cetere*
 впрягать *enjung'*
 врагъ *malamik'*
 врать *mensog'*
 врачъ *kuracist'*
 вращать *turn'*
 время *temp'*
 врознь *dise, malkune*
 всегда *ĉiam*
 всемѣстный *ĉiea*
 все-таки *tamen*
 вскорѣ *baldaŭ*
 вскрывать (трупъ) *seke'*
 вспухнуть *ŝvel'*
 встрѣчать *renkont'*
 всеу *vane*
 вторникъ *mard'*
 втюрить *enrampig'*
 вчера *hieraj*
 въ *en*
 вывихать *elartikig'*
 вывѣска *elpendaj'*

гага

гага *molanas'*
 гагара *kolimb'*
 гадить *fuŝ', malpurig'*
 гадкій *malbel', abomen'*
 гадъ *gampaj'*
 газъ *gas'*
 галера *remŝip'*
 галка *moned'*
 галстухъ *kravat'*
 галунъ *galon'*
 галушка *bulet'*
 гардеробъ *vestar',
 vestej'*
 гаснуть *estingiĝ'*
 гвоздика *kariofil'*
 гвоздь *najl'*
 гдѣ *kie*

выговаривать *elparol'*
 выгода *profit'*
 выдра *lutr'*
 выдѣлять *elig', eldivid'*
 вылупляться *elŝeliĝ'*
 вымя *maŝ'*
 выпячивать *elŝov'*
 выражать *esprim'*
 выставка *elmet'*
 выстилатъ *elstern'*
 выступъ *elstar'*
 выучивать *ellern'*
 выхлопотать *elpen'*
 выходить *elir'*
 выходить за мужъ
edziniĝ'
 выходка *strangaj'*
 выхухоль *miogal'*
 вычитаніе *deprenad'*
 вѣдьма *sorĉegistin'*
 вѣжливый *ĝentil'*
 вѣко *palpebr'*

Г.

герой

герой *hero'*
 гибкій *fleksebl'*
 гибнуть *pere'*
 гигиена *higien'*
 гимнъ *hinn'*
 гиря *pezil'*
 гиацинтъ *hiacint'*
 глава, голова *kap', ĉef'*
 глава (книги) *ĉapitr'*
 главный *ĉef'*
 глаголь *verb'*
 гладить *glatig'*
 глазъ *okul'*
 гласная буква *vokal'*
 глина *argil'*
 глотать *glut'*
 глотка *faring'*

вѣкъ *etern', centjar', aĝ'*
 вѣно *dot'*
 вѣнчать *kron', edzig'*
 вѣра *kred', religi'*
 вѣрить *kred'*
 вѣрный *fidel'*
 вѣровать *kred'*
 вѣроятный *kredebl'*
 вѣсить (имѣть вѣсъ) *pez'*
 вѣсить, взвѣшивать *pes'*
 вѣсъ *pez'*
 вѣсы *pesil'*
 вѣтвь *branĉ'*
 вѣтеръ *vent'*
 вѣчный *etern'*
 вязать, связывать *lig'*
 вязкій *lig, glu, marĉ'*
 вязнуть *enfortikiĝ'*
 вязъ *ulm'*
 вялый *velk'*
 вянуть *velk'*

ГЛОТОКЪ

глотокъ *glut'*
 глубокий *profund'*
 глупый *malsag'*
 глухарь *urogal'*
 глухой *surd'*
 глядѣть *rigard'*
 гнать *pel'*
 гнетъ *prem'*
 гнилой *putr'*
 гной *pus'*
 гнуть *fleks'*
 гнѣваться *koler'*
 гнѣвъ *koler'*
 гнѣдой *brun'*
 гнѣздо *nest'*
 говорить *parol'*
 говѣть *fast'*

говядина viand', bovaj'
 годный taŭg'
 годъ jaġ'
 голень tibi'
 голова kap'
 голодный malsat'
 голосъ voċ'
 голубой blu', ċielblu'
 голубь kolomb'
 голый nud'
 гонецъ kurant', kurjer'
 гончая собака ċashund'
 гонять pel'
 гора mont'
 горбъ ġib'
 горделивый, гордый fier'
 горе malġoj, mizer'
 горлица turtin'
 горло ġoġġ'
 горница ċambr'
 горностаѣ ermen'
 городъ urb'
 горохъ riz'
 горсть plenman'
 гортань laring'

горчица mustard'
 горшокъ pot'
 горькій maldolċ'
 горѣть brul'
 горячка febr'
 господинъ sinjor'
 гость gast'
 государство regn'
 государь regnestr'
 готовить prepar'
 готовый pret'
 грабить rab'
 грабли rastil'
 грабъ karpen'
 градусъ grad'
 градъ hajl'
 гранить facet'
 граница lim'
 грань facet'
 графинъ karaf'
 грачъ frugileġ'
 гремѣть tondr'
 грести ġem'
 грецкій орѣхъ jugland'
 греча, гречиха poligon'

грибъ fung'
 гробъ ċerk'
 гроза fulmotondr'
 гроздь, гроздѣ tuf'
 грозить minac'
 громадный grandeg'
 громкій laüt'
 громъ tondr'
 груда amas
 грудь Brust', man
 группа ġrup'
 груша pir'
 грыжа herni'
 грѣть varmig'
 грѣхъ pek'
 гряда bed'
 грязь kot'
 губа lip'
 губка spöng'
 гуль bru', soġeg'
 гулять promen'
 гусеница ġajr'
 гусли harp'
 густой dens'
 гусь anser'

Д.

да

дверь

день

да jes'
 давать don'
 давить prem', sufok'
 давно longe
 даже eċ'
 далекій malproksim'
 дальше plu
 дама sinjorin'
 дарить donac'
 даровой senpag'
 дательный падежъ dativ'
 дать don'
 дача somerlogġ'
 два du

дверь pord'
 двигать mov', šov'
 двоеточіе dupunkt'
 двойной duobl'
 дворецъ palac'
 дворъ kort'
 двусмысленный dusenc'
 двуутробка didelf'
 девять nain'
 деготь ġudr'
 дежурить deġor'
 Декабрь Decembr'
 декламировать deklam'
 декларация deklaraci'

день tag'
 деньга moner'
 деньги mon'
 депо tenej'
 депутатъ deputat'
 деревня vilaġ'
 дерево arb', lign'
 деревянное масло ole
 держать ten'
 дерзкій arogant'
 дернъ herb', herbaj'
 десять dek
 дешевый malkar'
 диванъ kanap'

дивиться mir'oi' адирт
 дикій sovag' адобт
 дикобразъ histrik' адирт
 дитя infan' адирт
 дичь časaĵ' адирт
 диаволь diabl' адирт
 діалектъ dialekt' адирт
 діета diet' адирт
 длинный long' адирт
 для por' адирт
 дно fund' адирт
 до ĝis, antaŭ' адирт
 добиться ating' адирт
 добро bon', hav' адирт
 добрый bon' адирт
 доводъ argument' адирт
 довольный kontent' адирт
 довольно sufic' адирт
 довѣrie konfid' адирт
 договоръ kontrakt' адирт
 дождь pluv' адирт
 дозволять permes' адирт
 доить melk' адирт
 докторъ doktor' адирт
 долбить ĉiz' адирт
 долгій long' адирт
 долгъ dev', ŝuld' адирт
 должность ofic' адирт
 долина val' адирт
 долой for' адирт

едва

едва areнай
 единоголаенный univoĉ'
 единственный sol'
 ежегодный ĉiujar'
 ежедневный ĉiutag'

долото ĉizil'
 дома hejme
 домовой kobold'
 домой hejmen
 доносить atport', elport',
 raport', denunc'
 дорога voj'
 дорогой kar'
 дорожить ŝat'
 доска tabul'
 достаточный sufic'
 достойный ind'
 доходъ enspez'
 драма dram'
 древній antikv'
 дробь (матем.) partum'
 дробь (охотн.) kuglet'
 дрова lign'
 дрожать trem'
 дроздъ turd'
 дротъ, дротикъ ronar-
 deg' ĵetponardeg'
 другой ali', du'
 дряблый velk', malstreĉ'
 дряхлый kaduk'
 дубить tan'
 дубъ kverk'
 дуга ark'
 дудка faifil'
 думать pens' opini'

Е.

еженедѣльный

еженедѣльный ĉiuse-
 majn'
 ежь eĝinas'
 ель abi'
 ельникъ abiar', abiaj'

дуракъ malsaĝuli
 дурить petol'
 дурной malbon', malbel'
 дуть blov'
 духъ spirit'
 душа anim'
 душить sufok'
 дымка krep'
 дымъ fum'
 дыня melon'
 дыра tru'
 дышать spir'
 дышло timon'
 дьяволь diabl'
 дѣвица fraŭlini'
 дѣвка bubin'
 дѣвственный virg'
 дѣвушка knabin'
 дѣйствительный efektiv'
 дѣйствовать efik'
 дѣлать far'
 дѣлить divid'
 дѣло afer'
 дѣятельный farem',
 agem'
 дюжій fort'
 дюймъ col'
 дядя onkl'
 дятель peg'

ершъ

ершъ perĉ'
 если se
 естественный natur'
 ехидна viper'
 еще ankoraŭ

жаба buf'
 жаба (болѣзнь) angin'
 жабы brank'
 жаворонокъ alaüd'
 жадный avid'
 жаждать soif'
 жалить pik'
 жалкій mizer'
 жалование salajr'
 жарить rost'
 жатва rikolt'
 ждать atend'
 же do', sed', sama, same
 жевать maĉ'
 желать dezir'
 желѣза gland'
 желтый flav'

Ж.
 желудокъ stomak'
 желудъ glan'
 желчь gal'
 желѣза gland'
 желѣзная дорога fervoj'
 желѣзо fer'
 жена edzin', virin'
 женихъ fianĉ'
 женщина virin'
 жердь stang'
 жеребенокъ ĉevalid'
 жертвовать ofer'
 жесткій malmol', krud'
 жестъ lad'
 живой viv', vigl'
 животное best'
 животъ ventr', viv'

жидкій fluid'
 жижа saŭc'
 жизнь viv'
 жила vejn' tenden'
 жилеть vešt'
 жилище loĝej'
 жимолость lonicer'
 жиръ gras'
 житель loĝant'
 жить viv' loĝ'
 жолобъ sulk', defluid'
 жребій lot', sort'
 жрецъ pastr'
 жужжать zum'
 жукъ skarab'
 журавль gru'

за

закалывать

замокъ

за rog, post
 забавлять amuz'
 заблуждаться erar'
 заборъ bar', baril'
 заботиться zorg'
 забрало vizier'
 забывать forges'
 завалина surŝut'
 заведение institut'
 завивать volv', buklig'
 завидовать envi'
 завтра morgaŭ
 завѣса kurten
 загадка enigm'
 заговоръ konspir'
 заграничный eksterland'
 задатокъ antaŭdon'
 задача tem'
 задній post'
 заемъ prunt'

закалывать buĉ', trapik'
 закаты subir'
 закладъ prodon', vet
 закладъ, биться объ—
 vet'
 заклать buĉ'
 заключать (выводить за-
 ключение) konklud'
 законъ leg'
 закоснѣлый enfortikit',
 obstin'
 закрадываться enŝteliĝ'
 закрой altranĉ'
 закрывать kovr'
 заливъ golf'
 залѣплять glu', alglu'
 заманчивый loĝ'
 замашка mov', manmov'
 замерзать frostiĝ', gla-
 ciig'

замокъ kastel'
 замокъ serur'
 замша ŝam'
 замысль intenc',
 projekt'
 замѣтка sign', not'
 замѣтный rimarkebl'
 замѣчательный rimar-
 kind'
 занавѣсъ kurten'
 заниматься sin okup'
 запасъ proviz'
 запахъ odor'
 запомнаться puŝig', kro-
 ĉiĝ, haltad'
 запираеть ferm'
 записная книжка not-
 libr'
 заплатить pag'
 заплѣсневѣть ŝim

заповѣдь ordon
 запрещать malpermes'
 запрудить dig'
 запрягать jung', enjung'
 запятая kom'
 заражать infekt'
 заронить falig'
 зарубать enfend'
 зарѣзывать buĉ'
 заря ĉielruĝ'
 заряжать ŝarg'
 засада embusk'
 засаливать grasig', ma-
 kul'
 заслуга merit'
 засовъ riglil'
 застава haltej, bartrab'
 застегивать butonum'
 заступаться defend'
 заступъ fosil'
 засучивать fortun',
 forvolv'
 засѣдание kunsid, kon-
 siliĝ'
 затворять ferm'
 затмѣние mallumiĝ',
 mallumig'
 затыкать ŝtop'
 затылокъ nuk'
 затѣйливый aranĝem',
 sprit', sagac'

зацѣплять kroĉ'
 заштопывать altrik',
 fik'
 защищать defend'
 заяцъ lepor'
 звательный падежъ
 vokativ'
 звать vok'
 звено ĉener'
 звенѣть sonor'
 звонить sonorig', sonor'
 звукъ son'
 звѣзда stel'
 звѣрь sovaĝa best'
 здание konstru', kon-
 struaj'
 здоровый san'
 здѣсь tie ĉi'
 зеленый verd'
 земледѣлие terlaborad'
 землеройка sorik'
 землетрясение tertrem'
 земля ter', land'
 земляника frag'
 зенитъ zenit'
 зеркало spegul'
 зерно grajn'
 зима vintro'
 зимородокъ alcion'
 золото or'

зло malbon'
 злодѣяние krim'
 злословить mallaŭd',
 kalumni'
 змѣй, змѣя serpent'
 знакомый konato, ko-
 nata'
 знакъ sign'
 знаменитый glor'
 знамя standard'
 знание sci, sciad, scienc'
 знатный eminent'
 знать, знавать sci', kon'
 значительный signif',
 eminent'
 зобъ krop'
 зола cindr'
 золото or'
 золотуха skrofol'
 зонтикъ ombrel'
 зрачекъ pupil'
 зрѣлый matur'
 зубръ ur'
 зубъ dent'
 зудѣть juk'
 зудъ juk'
 зѣвать osced'
 зѣвъ faŭk'
 зѣница pupil'
 зябликъ fring'

И.

из

извѣщать

и kaj
 ибо ĉar
 ива salik'
 игла kudril'
 иго jug'
 играть lud'
 идея ide'
 идти ir'

из el
 избирать elekt'
 избытокъ superflu'
 избѣгать evit'
 известь kalk'
 извинять pardon'
 изнутри el interne
 извѣстie sciig', sciĝ'

извѣщать sciig'
 изготавливать prepar'
 издавать eldon'
 издерживать elspez'
 изжога pigoz'
 излишній superflu'
 измѣнять ŝanĝ' perfid'
 измѣрять mezur'

измять *ĉif'*, *tute ĉif'*
 изразецъ *kahel'*
 изустный *elbuŝ*, *parker'*
 изучать *lern'*, *ellern'*,
lerneg'
 изъ *el*
 изъявительное наклоне-
 ние *indikativ'*
 изъянь *difekt'*
 изюмъ *sekvinber'*
 икать *singult'*
 икота *singult'*
 икра (рыбья) *kaviar'*
 иль *ŝlim'*
 именно *pome'*
 Имперія *Imperi'*
 имущество *hav'*
 имѣние *bien'*

имѣть *hav'*
 имя *nom'*
 индюкъ *meleagr'*
 иней *prujn'*
 иногда *iafoje*
 иноземный *aliland'*
 иной *ali'*
 инструментъ *il'*, *instru-*
ment'
 интересъ *interes'*
 искать *serĉ'*
 исключать *eljet'*, *elmet'*,
escept'
 искра *fajrer'*
 искренній *ver'*, *kor'*,
intim', *nekaŝem'*
 искусный *art'*, *lert'*
 исповѣдывать *konfes'*

исправлять *plibonig'*
 исправный *preciz'*, *aku-*
rat'
 испытывать *prov'*, *su-*
fer', *ekzamen'*
 истина *ver'*
 истопникъ *hejtist'*
 исторія *histori'*
 источникъ *font'*
 истощать *konsum'*
 истреблять *eksterm'*
 исцѣлять *sanig'*
 исчезать *malaper'*
 итакъ *tiel'*
 итого *kune*, *resume*
 итти *ir'*
 итти замужъ *edziniĝ'*

иезуить

іерей

Іюль

иезуить *jezuit'*
 іерархія *hierarĥi'*

іерей *pastr'*
 іюль *jod'*

Іюль *Juli'*
 Іюнь *Juni'*

кабакъ

какъ

канать

кабакъ *drinkej'*
 кабанъ *arĝ'*
 кабинетъ *kabinet'*
 каблукъ *kalkanum'*
 каждый *ĉiu*, *ĉia*
 казаться *ŝajn'*
 казна *kas*, *regna kas'*
 казначей *kasist'*
 казнить *ekzekut'*
 какой *kia*
 какой-нибудь *ia*

какъ *kiel*
 какънибудь *iel*
 какъ-то *iel*, *iam*
 калбаса *kolbas'*
 калина *viburn'*
 калоша *galoŝ*
 калъ *elpuraĵ*
 калѣчить *kriplig'*
 камень *ŝton'*
 камышь *kan'*
 каналъ *kanal'*

канать *ŝnur'*
 канва *kanvas'*
 канава *defluilo*
 кандалы *ĉen'*, *katen'*
 канифоль *kolofon'*
 капать *gut'*
 каперсъ *kapor'*
 капканъ *kapt l'*
 каплунъ *karon'*
 капуста *brasik'*
 каракатица *sepi'*

карандашъ krajon'
 карась karas'
 карать pun'
 карманъ poš'
 карнизъ kornic'
 карта kart'
 картина pentraj'
 картофель terpom'
 карточка kartet'
 касаться tušet', altuš'
 касса kas'
 катаръ katar'
 катать gul'
 качать balanc'
 качество es'
 каша kač'
 кашлять tus'
 каштанъ kaštan'
 квартира loĝej'
 квасцы alun'
 квасъ acidaĵ'
 кидать ĵet'
 кинжалъ ponard'
 кипѣть bol'
 кирпичъ brik'
 кисель kač (acideta)
 кислородъ oksigen'
 кислота acid'
 кистень ĝimenkugl'
 кисть penik'
 китъ balen'
 кишка intest'
 кладъ ŝarg'
 клевать bek'
 клеветъ koleg'
 клей glu'
 клеймо stamp'
 клень acer'
 кленка kunkudr'
 клещи prenil'
 клещъ akar'
 климатъ klimat'
 клинъ kojn'
 клокотать bol'

клокъ flok'
 клонъ cim'
 клубника frag' ĝardena
 клумба bosk'
 клыкъ kojna dent'
 клѣтка ĉel'
 клѣтка (для птицъ)
 kaĝ'
 клѣтчатка ĉelaĵ'
 клѣтчатый ĉel'
 клювъ bek'
 клюква oksikok'
 клясть malben'
 книга libr'
 кнуть vip'
 князь princ'
 коварный malic', ruz'
 коврижка kuket'
 ковшъ ĉerpil'
 ковылять lam'
 когда kiam
 коготъ ung', ungej'
 кожа (животныхъ) fel'
 кожа (обдѣланная) led'
 кожевенный tan'
 козель kapr'
 козырь atut'
 козырять atut'
 козявка skarabet', kok-
 cinel'
 колбаса kolbas'
 колдовать sorĉ'
 колебать ŝancel'
 колесо rad'
 количество kvant'
 колкій pik'
 колодезь put'
 колонна kolon'
 колоть pik'
 колпакъ (лампъ и т. п.)
 kloŝ'
 колтунъ plik'
 колчанъ saguj'
 колчеданъ pirit'

коль stang'
 колыбель lulil'
 кольцо ringi'
 колено genu'
 колочій pik'
 коляска kaleŝ'
 комяръ kul'
 комната ĉambr'
 комъ bul'
 конвертъ kovert'
 конецъ fin'
 конечность верхняя
 brak'
 конопатить kalfatr'
 конура hunduj, kav'
 кончать fin'
 коньки glitiloj
 копать fos'
 копыто huf'
 копьё ponardeg'
 кора ŝel' (arba)
 корабль ŝip'
 корень radik'
 корзина korb'
 коричневый cinam',
 cinamkolor'
 кормить nutr'
 кормить грудью suĉig'
 коробка skatol'
 коробъ korb'
 корова bovin'
 коровка Божія kokcinet'
 король reg'
 коромысло vekt'
 короткий mallong'
 коршунъ vultur'
 корыто trog'
 корь morbil'
 косить (траву) falĉ'
 косить (глазами) strab'
 косматый vil'
 косой malrekt', strab'
 кость ost'
 косуля kapreol'

косуля (п. лугъ) kroĉ-
plugil'
косякъ fost'
котель kaldron'
котъ kat'
кофе kaf'
край rand'
крайний ekstrem'
крамолить ribel'
крапива urtik'
красивый bel'
красный ruĝ, bel'
красть ŝtel'
краткій mallong'
крахмалъ amel'
крейсировать kroz'
крендель kring'
крестить bapt'
крестъ kruĉ'
крестьянинъ vilaĝan'
кривой kurb'
кричать kri'
кровать lit'
кровля tegment'
кровь sang'

кроить altranĉ'
кроликъ kunikl'
кромъ krom
кропить ŝpruc'
кроткій kviet'
кротъ talp'
круглый rond'
кругъ rond'
кружево punt'
крупа gri'
крутить tord'
крутой krut'
крылоflugil'
крыльцо peron'
крыса rat'
крыть kovr', kaŝ'
крыша tegment'
крѣпкій fortik, fort'
крюкъ hok'
кто kiu
кубъ kub'
кувшинъ kruĉ'
куда kien
кудри bukl'
кузница forĝej'

кукла pup'
кулакъ pugn'
куликъ skolop'
куница mustel'
купальня banej'
купаться sin ban'
купить aĉet'
курить fum'
курокъ ĉan'
куролесить petol'
куропатка perdrik'
курсъ kurs'
куртка jak'
курчавый krisp'
кусокъ pec'
кустарная промышлен-
ность vilaĝa industri'
кутить diboĉ'
кухня kuirej'
куча amas'
кучеръ veturigist'
кушанье manĝaj'
кушать manĝ'
къ al

Л.

лава

лампа

лежать

лава laf'
лавина lavang'
лабировать kroz'
лавка (скамья) benk'
лавка (торговая) butik'
лавръ laŭr'
ладонь manplata'
лазея, -ейка kaŝtru'
лазить ramp'
лайка ŝam'
лакей lake'
лакомство frandaj'
лакомый frand', fran-
dem'

лампа lamp'
ландышъ konval'
лапотъ basta ŝu'
ласкать kares'
ласковый afabl'
ласточка hirund'
лаять voj'
лгать mensog'
лебеда atripl'
лебедь sign'
левъ leon'
легкій facil'
легкое pulm'
ледъ glaci'

лежать kuŝ'
лейка verŝil'
лента rubland'
ленъ lin'
летатьflug'
лечить kurac'
лещъ bram'
ли ĉu
либо ай
лизать lek'
ликеръ likvor'
лимонъ citron'
линия lini'
липа tili'

липкій glu'
 лиса, лисица vulp'
 листъ foli'
 литавра tambur'
 литера liter'
 литургія mes'
 лить verš'
 лить (плавить) fand'
 лифъ surtali'
 лицо vizag'
 лишай liken'
 лишать senig'
 лишній superflu'
 лишь nur'
 ліана lian'
 лобзать kis'
 лобъ frunt'
 ловить kart'
 ловкій lert'
 логовище nest'
 лодка šipet'
 лодыга, лодыжка ma-
 leol'

ложа loġi'
 ложь mensog'
 лоза (розга) verg'
 локоть (руки) kubut'
 локоть (мѣра) uln'
 ломать romp'
 ломоть tranĉ', pec'
 лоно Brust'
 лопата šovelil'
 лопатка (анат.) skapol'
 лопать krey'
 лосось salm'
 лось alk'
 лохмотье šifon'
 лодманъ pilot'
 лошадь Ńeval', Ńevalin'
 лубъ, лубокъ bast'
 лугъ herbej'
 лудить stan'
 луковица bulb'
 лукъ aĵl'
 лучина ken'
 лучъ radi'

лущить dešel'
 лыко bast'
 лысый senhar'
 льгота privilegi'
 льнуть gluiġ'
 льстить flat'
 лѣвый maldekstr'
 лѣзть ramp'
 лѣнивый maldiligent'
 лѣса trabar'
 лѣстница štupar'
 лѣсъ arbar'
 лѣто somer'
 лѣшій arbara kobold'
 лѣчить kuras'
 любезничать amindum'
 любезный amind'
 любить am'
 любознательный sciam'
 лютя liut'
 лягушка ran'
 ляшка femur'

М.

магазинъ

манера

мачта

магазинъ magazen
 мазанка argildomet'
 мазать šmir'
 Май Maj
 макушка vert'
 макъ парав'
 малина framb'
 малиновка (птица) silvi'
 мало malmult'
 мало по малу iom post
 iom
 малый, маленькій mal-
 grand'
 мальчикъ knab'
 мальчишка bub'
 манежъ rajdej'

манера manier'
 манить log'
 манишка duonĉemiz'
 Мартъ Mart'
 мартышка simi'
 маска mask'
 масло деревянное ole
 масло коровье buter'
 масса mas'
 мастеръ majstr'
 масштабъ skal'
 матерія Ńtof'
 матка (анатом.) uter'
 мать patrin'
 маховой sving'
 махъ sving'

мачта mast'
 машина mašin'
 маякъ luntur
 маятникъ pendol'
 мгла nebul'
 мгновение moment'
 мебель mebl'
 медаль medal'
 медвѣдь urs'
 медицина medicin'
 медъ miel'
 межа lim'
 междометіе interjekci'
 между, межъ inter
 между тѣмъ dume
 мель sablaĵ'

мельница muelil',
 muelej'
 меньшинство malpli-
 mult'
 мерзкій abomen'
 мертвецъ mortint'
 мертвый malviv'
 мечь venĝ'
 металлъ metal'
 метать ĵet', bala'
 метла balail'
 мечтать rev'
 мечъ glav'
 мигъ moment'
 миллионъ milion'
 милостыня almoz'
 милость favor'
 милый agrabl', amind'
 миля mejl'
 мимо preter'
 мимоходомъ pasant'
 мина (выраженіе лица)
 mien'
 минута minut'
 мирный pac'
 мирра mirh'
 миръ pac'
 миска plad'
 миткаль kalikot'
 миѳъ mit'
 міръ mond'
 младенецъ infan'
 млекопитающее suĉbest'
 млѣть sven'
 мнимый ŝajn'
 много mult'
 мнѣніе opini'
 могила tomb'
 могучій potenc, fort'
 могущественный potenc'
 мода mod'
 модель model'
 можетъ быть eble

можжевельникъ juniper'
 можжить pist'
 мозгъ cerb'
 мозоль kal'
 мой mia'
 мокать tremp', malsekig'
 мокрота sput'
 мокрый malsek'
 молва fam'
 молить preĝ'
 молнія fulm'
 молодой jun'
 молоко lakt'
 молотить draŝ'
 молчать silent'
 моль tine'
 мольба peteg'
 моментъ moment'
 монахъ monaĥ'
 монета moner'
 моргать palpebrum'
 море mar'
 моржъ rosmar'
 морковь karot'
 мороженое glaciaĵ'
 морозъ frost'
 морщина sulk'
 моръ pest'
 мостить pavim'
 мость pont'
 мохъ musk'
 моча urin'
 мочалка bast'
 мошенникъ fripon'
 мошка kul', muŝet'
 мошонка testikuj'
 мощи restaĵ'
 мстить venĝ'
 мудрый saĝ', saĝeg'
 мужчина vir'
 мужъ vir', edz'
 мука turment'
 мука farun'

муравить lak'
 мусоръ rub'
 мутный malklar'
 муха muŝ'
 мучить turment'
 мы ni'
 мыло sap'
 мысль pens'
 мысъ promontor'
 мытарь depagist', arti-
 fikist'
 мыть lav'
 мышь mus'
 мышьякъ arsenik'
 мѣдь kupr'
 мѣдянка verdigr'
 мѣль kret'
 мѣнять ŝanĝ'
 мѣра mezur'
 мѣрило mezuril'
 мѣрить mezur'
 мѣсить kned'
 мѣсто lok'
 мѣстоименіе pronom'
 мѣсяць monat', lun'
 мѣтить sign', cel'
 мѣтка signaĵ'
 мѣткій traf'
 мѣхъ fel'
 мѣшать (что н.) miks'
 мѣшать (чему н.) mal-
 help'
 мѣшокъ sak'
 мягкій mol'
 мясо viand'
 мята ment'
 мятежъ ribel'
 мятель neĝvent'
 мять ĉif', kned'
 мяукать miaŭ'
 мячъ, мячикъ pilk'
 мувропомазать sanktole'

на sur
 на! на-те! jen
 набатъ tumultsonoril'
 набережная surbord'
 набивать (мебель) rem-
 bur'
 наблюдать observ'
 набожный pi'
 набухать svel'
 наверху supr'
 навозъ sterk'
 наволочка teg'
 навыкъ kutim', kutim-
 lert'
 навѣщать vizeit'
 нагайка skurg'
 наглый arogant'
 нагой nud'
 нагружать ŝarg'
 надзирать observ'
 надменный arogant',
 fier'
 надобный bezon'
 надоѣдать ted'
 надъ super
 надѣяться esper'
 на зло spit'
 назойливый trud', tru-
 dem'
 называть nom'
 наизусть parker'
 наказывать pun', in-
 strukci'
 наковальня ambos'
 наконецъ fin'
 конечникъ pint', sur-
 pint'
 накрывать kovr'
 наливать verŝ', enverŝ',
 surverŝ'
 налимъ lojt'
 намекать alud'

Н.

намѣреваться intenc'
 нанимать dung'
 нападать atak'
 наперекоръ spit'
 наперстокъ fingring'
 напитокъ trink', trinkaĵ'
 направлять direkt'
 напрасно van'
 напрашиваться trud'
 наримѣръ ekzempl'
 напротивъ kontraŭ'
 напрягать streĉ'
 напѣвъ melodi'
 нарекать nom', don' no-
 mon
 народъ popol'
 наружный ekster'
 нарывъ absces'
 нарѣчье (рѣчь) dialekt'
 нарѣчье (граммат.) ad-
 verb'
 наряжать ornam'
 насаждать plant'
 населять loĝ'
 насилie perfort'
 насилу arenaŭ', kun
 malfacilo
 насквозь tra, trae
 насмѣхаться mok'
 настигать ating'
 настойчивый persist'
 настраивать agord'
 насѣкомое insekt'
 натуживать streĉ'
 натура natur'
 наудачу je l' trafo
 наука scienc'
 нахальный arogant'
 находить trov'
 нація naci'
 начальникъ estr'
 начинать komenc'

наѣздникъ rajdist'
 не ne
 небо ĉiel'
 невзирая malgraŭ
 неводъ get'
 неволей, по неволѣ
 nevol'
 невольникъ sklav'
 невредимый sendifekt'
 невѣста fianĉin'
 негодовать indign'
 недавно antaŭnelong'
 недоимка mank'
 недоразумѣние malkom-
 preniĝ'
 недоставать mank'
 недѣля semajn'
 нежели ol
 незабудка miozot'
 ненавидѣть malam'
 необходимый neces'
 неотложный neprokrast'
 неповинный senkulp'
 непосредственный sen-
 per'
 непотребный maleast'
 непремѣнный nepr'
 неразрывно sendisiĝ'
 нервъ nerv'
 несмотря на malgraŭ
 нести port'
 несчастный malfeliĉ'
 нетопырь vespert'
 неумѣло работать fuŝ'
 неутомимый senlac'
 неучъ malklerul'
 нефть petrol'
 нигдѣ nenie
 низать vicig'
 никакой neniam
 никакъ neniel'
 никогда neniam

никто nepiu
нить, нитка faden'
но sed
новый pov'
нога pied'
ноготь ung'
ножницы tondil'
ножны ing'
ножь trančil'
номеръ numer'
носить port'
носорогъ rinocer'

носъ paz'
ночь nokt'
Ноябрь Novembr'
правиться plač'
правственный moral'
правъ mor'
пудить devig'
нужда bezon', mizer'
нуждаться въ ч. н.
bezon'
нуль nul'
нынѣ hodiaŭ, nun

нѣга dorlot'
нѣкогда iam
нѣкоторый kelk'
нѣкто iu
нѣмой mut'
нѣсколько iom, kelk'
нѣтъ ne
нѣчто io
нюхать flar'
нянчить vart', dorlot'
няня vartistin'

о

обстоятельство

о pri, sur, ĉirkaŭ, super
оба ambaŭ
обворозить ensorĉe'
обезглавить senkapig'
обезьяна simi'
обжигать brulig'
обижать ofend'
обиняки aludoj'
обладать posed'
облако nub'
область region', pro-
vinc'
обманывать tromp'
обмирать sven'
обморокъ, падать въ—
sven'
обмѣнивать ŝanĝ'
обнимать ĉirkaŭpren'
обожать ador'
обои tapet'
оболочка ŝel', kovr'
обонять flar', sent'
оборвышь ĉifonul'
образованный kler'
обратно re'
обращать turn'
обременять ŝarĝ'

обстоятельство cirkon-
stanc'
обтирать viŝ'
обувь piedvest'
обуревать atakeg'
обучать instru'
обходиться kost'
обширный vast'
общество societ'
община komunum'
общій komun'
объ pri, sur, ĉirkaŭ,
super
объемъ ampleks'
объяснять komprenig',
klarig'
обыкновеніе kutim'
обычай mor'
обѣдня mes'
овесъ aven'
оводъ ojstr'
оврагъ kav'
овсянка (птица) hortu-
lan'
овчина ŝafa fel'
оглобля timon'
оговаривать ĉikan'

огонь fajr'
огородъ legoma ĝarden'
огурецъ kukum'
одерживать ating'
одинаковый egal'
одинъ unu
однажды unu fojon
однако tamen
однородный unuspec'
одобрять aprob'
одуванчикъ leontod'
одѣвать vest'
одѣяло litkovril'
ожегъ brulvund'
ожерелье ĉirkaŭkol'
ожидать atend'
озеро lag'
означать signif'
озябнуть frostig'
океанъ ocean'
окладъ etata salajr'
окно fenestr'
око okul'
около ĉirkaŭ, apud
окопъ rempar'
окорокъ ŝink'
окроплять ŝpruc'

округъ distrikt'
 окружать ĉirkaŭ
 окружность ĉirkaŭ
 Октябрь Oktobr'
 окунь perĉ'
 олень cerv'
 олово stan'
 ольха aln'
 она ŝi
 онуча pieda ĉifon'
 онъ li
 опасность danĝer'
 опахало ventumil'
 опекунъ zorgant'
 печать preserar'
 опилки segaĵ, fajlaĵ
 опираться sin apog
 описка skriberar'
 опій opi'
 оплеуха survang'
 опоздать malfru'
 оправа kadr'
 опрашивать enkadrig'
 опрокидывать renvers'
 опрѣсокъ mac'
 опухоль ŝvel'
 опушка gand'
 опытный spert'
 опять gee
 орелъ agl'
 орудіе il', instrument'
 орѣхъ nukso'
 орѣхъ грецкій jugland'
 орѣхъ чернильный gajl'

павлинь

павлинь pav'
 падать fal'
 палатка tend'
 палець fingr'
 палка baston'

оса vesp'
 осанка teniĝ', bonteniĝ'
 освобождать liberig'
 осель azen'
 осень aŭtun'
 осетръ sturg'
 осина tremol'
 оскомина agac'
 оскорблять ofend'
 основа fundament'
 основывать fond'
 особа person'
 особенный apart'
 оспа variol'
 оставаться rest'
 остатокъ rest'
 островъ insul'
 остроумный sprit'
 острый akr'
 ость pint'
 осуществлять efektivig'
 ось aks'
 отбирать forpren',
 depren'
 отводъ formetil'
 отворять malferm'
 отвратительный abomen'
 отвѣдать prov'
 отвѣтственность respon-
 dec'
 отдаленный malproksim'
 отдыхать ĝipoz'
 отдѣльный apart'
 отекъ ŝvel'

П.

палуба

палуба ferdek'
 папироза cigared'
 парусъ vel'
 паръ vapor'
 пасти paŝt'

отереть viŝ'
 отецъ patr'
 отказывать rifuz'
 отличать disting'
 отмель sablaĵ'
 отпрыскъ markot'
 отпускъ forpermes'
 отпѣвать forkant'
 отравлять venen'
 отрасль markot'
 отруби branoj
 отрыжка rukt'
 отрядъ taĉment'
 отсутствовать forest'
 оттънокъ puanc'
 отчасти parte
 отчизна patruj'
 отшельникъ ermit'
 отъ de
 отягощать ŝarg'
 охать ĝem', kri' ho ve'
 охота dezir', volont',
 ĉas'
 оцѣнивать taks'
 очаровать enserĉ'
 очевидный okulvidebl'
 очень tre
 очередь vic'
 очеркъ skiz'
 очинять pintig'
 очки okulvitroj
 ошибаться erar'
 ощущать sent'

пасха

пасха pask'
 паукъ arane'
 пахать plug'
 пахнуть odor'
 паять lut'

пеленать vindi'
 пепель cindr'
 переводить traduk'
 переговоры вести trakt'
 передь antai'
 перепелъ koturn'
 переставать ces'
 перецъ pipr'
 перо plum'
 персикъ persik'
 перчатка gant'
 песокъ sabl'
 песъ hund'
 петрушка petrosel'
 печатать pres'
 печать класть sigel'
 печень hepat'
 печь, испекать bak'
 печь, печка forn'
 пещера kavern'
 пиво bier'
 пилить seg'
 пирогъ kuk'
 писать skrib'
 письмо leter'
 пить trink'
 пиявка hirud'
 плавать pag'
 плакать plor'
 платить pag'
 платокъ tuk'
 плевать kraç'
 племя gent'
 племянникъ nev'
 плеть pleks'
 плечо šultr'
 плодъ frukt'
 плоскій plat'
 плотить, плотничать
     carpent'
 плотный firm'
 площадь plac'
 плющъ heder'
 по ро, sur, post

побуждать ig'
 побѣждать venk'
 повиноваться obe'
 повторять ripet'
 погода veter'
 погребъ kel'
 подбородокъ menton'
 поднимать lev'
 подозревать suspekt'
 подошва pland'
 подражать imit'
 подробный detal'
 подушка kusen'
 подь sub'
 поживать fart'
 позволять permes'
 поздравлять gratul'
 пока dum'
 показывать montr'
 покорный humil'
 поле kamp'
 полезный util'
 ползать ramp'
 полкъ regiment'
 полный plen'
 полоса stri'
 полотенце višil'
 полотно tol'
 получать ricev'
 полъ plank, seks'
 помнить memor'
 помогать help'
 понедельникъ lund'
 понимать kompren'
 попадать traf'
 попугай papag'
 порогъ sojl'
 порохъ pulv'
 порошокъ pulvor'
 портной tajlor'
 поручикъ leutenant'
 порядокъ ord'
 посвящать dediç'
 пословица proverb'

послѣ post'
 послѣдній last'
 посредствомъ per'
 поститься fast'
 постоянный konstant'
 посылать send'
 посѣщать vizeit'
 потолокъ plafon'
 потому tial'
 потомъ post'
 потѣть švit'
 почему kial'
 почка (у растений) bur-
     gon'
 почка (анатом.) ren'
 почта pošt'
 почти preskai'
 поѣздъ vagonar'
 поясъ zon'
 правило regul'
 править reg'
 право rajt'
 правый dekstr'
 правый (напр. я правъ)
     prav'
 праздновать fest'
 предлагать propon'
 предлогъ, поводъ pre-
     tekst'
 предметъ objekt'
 предполагать supoz'
 предпочитать prefer'
 предпринимать entre-
     pren'
 представлять prezent'
 предь antai'
 преслѣдовать persekut'
 преступление krim'
 при apud'
 привыкать kutim'
 приглашать invit'
 готовить prepar'
 прикащикъ komiz'
 прилежный diligent'

приличный konven'
 примѣръ ekzempl'
 принадлежать aparten'
 приносить alport'
 природа natur'
 пристрастный parti'
 приходить ven'
 причинять kauz'
 пріятный agrabl'
 пробка kork'
 пробовать prov'
 продавать vend'
 продолжаться daŭr'
 промышленность indu-
 stri'
 проповѣдывать predik'
 просить pet'
 просо mili'

просъять kibr'
 противъ kontraŭ
 проходить pas'
 прочій ceter'
 прочь for'
 прощай adiaŭ
 прощать pardon'
 пружина risort'
 прыгать salt'
 прялка ŝpinil'
 прямой rekt'
 прясть ŝpin'
 прятать kaŝ'
 птица bird'
 пуговица buton'
 пузырь vezik'
 пуля kugl'
 пускать las'

пустыня dezert'
 путать konfuz'
 путешествовать vojaĝ'
 пухнуть ŝvel'
 пухъ lanug'
 пчела abel'
 пшеница tritik'
 пыль polv'
 пьяный malsobr'
 пѣна ŝaŭm'
 пѣтухъ kok'
 пѣть kant'
 пята, пятка kalkan'
 пятница vendred'
 пятно makul'
 пять kvin'

работать

разница

расти

работать labor'
 рабъ sklav'
 равнинъ raben'
 равновѣсіе egalpez'
 равный egal'
 ради pro
 радоваться ĝoj'
 радуга ĉielark'
 раждать nask'
 раз dis'
 разбой rab'
 развалины ruin'
 развертывать disvolv'
 развивать disvolv'
 развлекать amuz', distr'
 развратный malĉast'
 развѣ ĉu, nur se
 раздавливать disprem'
 раздѣлять divid'
 различіе diferenc'
 размахивать sving'

разница diferenc'
 разный divers'
 разрушать detru'
 развѣтать tagiĝ'
 расстояние interspac'
 разсудительный pru-
 dent'
 расчетъ kalkul, likvid'
 разсѣянный distrit'
 разумный prudent'
 разъ foj', unu fojon
 рай paradiz'
 ракъ kankr'
 рама kadr'
 ранить vund'
 ранній fru'
 раскаиваться pent'
 расписка kvitanc'
 распятіе krucum'
 растворъ solv'
 растеніе kreskaj'

расти kresk'
 растопырить disstarig'
 расторошный lert'
 растравлять disŝir'
 расхищать disrab'
 расхлебывать elsorb'
 расцѣплять diskroĉ'
 расчетъ kalkul'
 рвать ŝir
 рвота vom'
 ребенокъ infan'
 ребро ĝip'
 ревень rabarb'
 ревизовать travid'
 религія religi'
 рельса rel'
 ремень ĝimen'
 ремесло meti'
 ржа, ржавчина rustaj'
 ржать blek' (kiel ĉevalo)
 рисовать pentr'

робкій *timem'*
 ровный *eben'*
 ровъ *kav'*
 рогажа *bastaj'*
 родительный падежъ
genitiv'
 родить *nask'*
 родъ *spec', gent'*
 Рождество Христово
Kristnask'
 роженъ *ponardeg'*
 рожь *sekal'*
 роза *roz'*
 розга *verg'*
 розыгрышъ *lotum'*
 рокъ *fatal'*
 роль *rol'*
 роскошный *luks'*
 ростъ *kresk'*

садъ

садъ *garden'*
 сажа *fulg'*
 сало *seb'*
 салфетка *telertuket'*
 самоваръ *temašin',*
samovar'
 самъ *mem'*
 самый *mem', sam'*
 сани *glitveturil'*
 сапогъ *bot'*
 сахаръ *suker'*
 сберегать *špar'*
 сборникъ *kolekt'*
 сверхъ *super', krom*
 свертокъ *gril'*
 свинецъ *plumb'*
 свинья *pork'*
 свирѣпый *furioz', kruel'*
 свистать *fajf'*
 свободный *liber'*

ротъ *buš'*
 ртуть *hidrarg'*
 рубаха, рубашка *šemiz'*
 рубецъ *sikatr'*
 рубинъ *ruben'*
 рубить *hak'*
 рублище *šifonoj*
 рубль *rubl'*
 рубцы *tripoj*
 руда *min'*
 ружье *rafil'*
 рука *man'*
 рукавъ *manik'*
 руководить *gvid'*
 руководство *gvid'*
 рукоплескать *aplaud'*
 рукоятка *tenil'*
 румяный *ruĝ'*
 русый *blond'*

С.

свой

свой *sia*
 свѣжій *freš'*
 свѣтитъ *lum'*
 свѣтъ *mond', lum'*
 свѣча *kandel'*
 связывать *lig', kunlig'*
 святой *sankt'*
 священникъ *pastr'*
 сгибать *fleks'*
 сегодня *hodiau*
 сейчасъ *tuj*
 селитра *salpetr'*
 сельдь *haring'*
 семга *salm'*
 семейство *famili'*
 семья *famili'*
 Сентябрь *Septembr'*
 сердечный *kor'*
 сердиться *koler'*
 сердце *kor'*

ручка *manet', tenil'*
 рыба *fiš'*
 рыльцо *rostret'*
 рысь, рыса *trot'*
 рысь, рысенокъ *link'*
 рыть *fos'*
 рѣдка *rafan'*
 рѣзать *tranč'*
 рѣзвый *petol'*
 рѣка *river'*
 рѣпа *gar'*
 рѣшетка *krad'*
 рѣшето *kribril'*
 рябина *sorp'*
 рябой *plena je sikatroj*
 рябчикъ *tetra'*
 рядомъ *apud, apude*
 рядъ *vic'*

серебро

серебро *argent'*
 середа *mez', merkred'*
 серна *šam'*
 сертукъ *surtut'*
 серьга *orelring'*
 сестра *fratin'*
 сигара *cigar'*
 сидѣть *sid'*
 сила *fort'*
 сильный *fort'*
 синица *paru'*
 синій *blu'*
 силый *rajk'*
 сирень *siring'*
 сиропъ *sirop'*
 сирота *orf'*
 ситецъ *kalikot'*
 сито *kribril'*
 сказать *dir'*
 сказуемое *predikat'*

скакать salt'
 скамья, скамейка benk'
 скатерть tablotuk'
 скать dekliv'
 сквозь tra
 склеивать glu', kunglu'
 склонение deklinaci'
 склонный inklin'
 скоба kramp'
 сколько kiom
 скорлупа ŝel'
 скорый rapid', baldaŭ'
 скотина brut'
 скрипка violon'
 скромный modest'
 скрывать kaŝ'
 скучать enu'
 славить glor'
 сладкій dolĉ'
 слеза larm'
 слива prun'
 сливки krem'
 слизь muk'
 слишком tro
 словарь vortar'
 слово vort', parol'
 слогъ silab', stil'
 слой tavolo'
 слонъ elefant'
 слуга servant'
 служба serv', ofic'
 случай okaz'
 слушать aŭskult'
 слышать aŭd'
 слѣдить observ', sekv'
 слѣдовательно sekve
 слѣдовать sekv'
 слюда glim'
 смежный apud'
 смерть mort'
 смола rezin'
 смородина rib'
 смуглый brun'
 смыслъ senc'

смычокъ arĉ'
 смѣлый kuraĝ'
 смѣхъ rid'
 снабжать proviz'
 снаряжать arm'
 снова gee
 сновидѣние songĥ'
 снопъ garb'
 снѣгъ neĝ'
 со kun
 собака hund'
 собирать kolekt'
 соболь zibel'
 собственный propr'
 сова strig'
 совать ŝov'
 совѣмъ tute
 совѣсть konscienc'
 совѣтовать konsil'
 согласно laŭ, konsent'
 сожалѣть bedaŭr', kom-
 pat'
 создатель kreint'
 созидать kre'
 соколь falk'
 сокровище trezor'
 солдатъ soldat'
 соленый sal'
 солнце sun'
 соловей najtingal'
 солома pajl'
 сомнѣваться dub'
 сомъ silur'
 сонъ songĥ'
 сообщаться komunikiĝ'
 сооружать konstru'
 сопровождать akompan'
 сорока pig'
 сорочка ĉemiz'
 сосать suĉ'
 сословіе stat'
 сосна pin'
 сосудъ vaz'
 сосѣдъ najbar'

соусъ saŭc'
 сохранять konserv'
 сочиненіе verk'
 союзъ lig', (граммат.)
 konjunkci'
 спальня dormej'
 спасти sav'
 спать dorm'
 спереди antaŭe
 спина dors'
 спичка alumet'
 сплетничать ĉikan'
 спокойный trankvil'
 способный kapabl'
 способъ rimed', manier'
 справедливый just'
 спрашивать demand'
 спѣлый matur'
 спѣшить rapid'
 сравнивать kompar'
 сражаться batal'
 средній mez'
 средство rimed'
 срокъ temp', limtemp'
 стадо brutar'
 стаканъ glas'
 старый maljun, malnov'
 статья artikol'
 стекло vitr'
 стеной ĝem'
 степь step'
 стерлядь sterled'
 стиль stil'
 стихъ vers'
 стойло stal'
 столбъ kolon'
 столица ĉefurb'
 столпотвореніе turkon-
 struad'
 столъ tabl'
 столь, столько tiom'
 столѣтіе centjar'
 столяръ meblist'
 стонать ĝem'

сторона flank', land'
 стоять star'
 страдать sufer'
 страна land'
 страница paĝ'
 страсть pasi'
 страусъ strut'
 страшиться tim', timeg'
 стрекоза libel'
 стремительный rapid'
 стричь tond'
 строгать rabot'
 строгий sever'
 строка lini'
 струна kord'
 стрѣла saĝ'
 стрѣлять raf'
 стуль seg'

ступать paŝ'
 стучать frap'
 стѣна mur'
 суббота sabat'
 судебный juĝ'
 судилище juĝej'
 судно ŝip'
 судъ juĝ'
 судьба sort'
 суждение juĝ', opini'
 сукно drap'
 сукъ branĉ'
 сундукъ kest'
 супругъ edz'
 супъ sup'
 сурокъ marmot'
 сусликъ zizel'
 суставъ artik'

сухой sek'
 существенный esenc'
 существовать ekzist'
 сходный simil'
 счастье feliĉ'
 счетъ kalkul'
 съ kun, de
 съѣдать mang'
 сынъ fil'
 сыпать ŝut'
 сыръ fromaĝ'
 сытый sat'
 сѣдло sel'
 сѣдой griz'
 сѣмя sem'
 сѣно fojn'
 сѣра sulfur'
 сѣть ret'

табакъ

ТЕМЯ

ТОМЪ

табакъ tabak'
 табель tabel'
 тайна sekret'
 таинственный mister'
 также ankaŭ
 такой tia, такой же
 tia sama
 тактъ takt'
 такъ tiel
 такъ какъ ĉar
 талантъ talent'
 тамъ tie
 тараканъ blat'
 тарелка teler'
 тащить tren'
 твердый malmol', fortik'
 твой via (ĉia)
 творительный падежъ
 ablativ'
 творить kre'
 творогъ kaze'

темя vert'
 теорія teori'
 теперь nun
 теплый varm'
 тереть frot'
 терпѣть sufer', toler'
 терпѣние pacienc'
 терять perd'
 тетеревъ tetr'
 тетрадь kajer'
 течь flu'
 тигръ tigr'
 ткать teks'
 товарищъ koleg'
 тогда tiam
 тоже ankaŭ
 толкать puŝ'
 толочь pist'
 толпа amas'
 толстый dik'
 только nur, sole

томъ volum'
 тонуть dron'
 тонъ ton'
 топить (печку) hejt'
 тополь popl'
 топоръ hakil'
 торговать komerc'
 торжественный solen'
 тотчасъ tuj
 тотъ tiu, тотъ же tiu
 sama
 точный preciz'
 тощій malgras'
 трава herb'
 требовать postul'
 трезвый sobr', sobrem'
 трещина fend'
 тростникъ kan'
 труба tub'
 трудиться labor', pen'
 трудный malfacil'

тряпка *šifon'*
 трясти *sku'*
 туда *tien*
 тухлый *putr'*
 туча *nub', nubeg'*
 тщетный *van'*

У

у *še*
 уберечь *gard'*
 убийство *mortig'*
 убыток *malprofit'*
 убеждать *konvink'*
 уважать *estim'*
 увы *ve! ho ve!*
 увѣчный *kripl'*
 увядать *velk'*
 угнетать *prem'*
 уголь *angul'*
 уголь *karb'*
 угорь (сыпь) *akn'*
 угощать *regal'*
 угрожать *minac'*
 ударение *akcent*
 удачный *prosper'*
 удивительный *mirind'*
 удобный *oportun'*
 удовольствие *plezur'*
 удушить *sufok'*
 уединять *izol'*
 ужасъ *terur*
 уже *jam*

ФАКЕЛЬ

факель *torč'*
 фактъ *fakt'*
 фалда *fald'*
 фамилия *famili'*
 Февраль *Februar'*

тыква *kukurb'*
 тысяча *mil*
 тѣло *korp'*
 тѣнь *ombr'*
 тѣсный *malvast'*
 тѣсто *past'*

У

УЖЬ

ужь *kolubr'*
 узда, уздечка *brid'*
 укорять *riproč'*
 уксусъ *vinagr*
 улей *abeluj'*
 улица *strat'*
 уличать *elmontr'*
 умирать *mort'*
 умный *saĝ'*
 умъ *saĝ', prudent'*
 умывать *lav'*
 умысль *intenc'*
 уничтожать *detru'*
 ушпирать *apog'*
 упорный *obstin'*
 употреблять *uz'*
 упражнять *ekzerc'*
 упругий *elast'*
 уровень *nivel'*
 урокъ *lecion'*
 усердный *fervor'*
 усилие *pen'*
 успѣхъ *sukces', progres'*
 усталый *lac'*

Ф

ФИГА

фига *fig'*
 филинъ *guf'*
 фитиль *meč'*
 фиолетовый *violkolor'*
 флагъ *flag'*

тюлень *fok'*
 тюрьма *malliberej'*
 тяжесть *pez', šarg'*
 тянуть *tir'*

УСТРИЦА

устрица *ostr'*
 уступка *rabat', ced'*
 усь *liphar*
 утирать *viš', devis'*
 утка *anas'*
 утонуть *dron'*
 утро *maten'*
 утѣшать *konsol'*
 ухватъ *forna fork'*
 ухо *orel'*
 участие *partopren'*
 участь *sort'*
 учебникъ *lernolibr'*
 ученикъ *lernant'*
 училище *lernej'*
 учитель *instruant',*
instruist'
 учиться *lern'*
 учтивый *ĝentil'*
 ушибъ *kontuz'*
 уѣздъ *distrikt'*
 уѣзжать *forvetur'*

ФЛЕЙТА

флейта *flut'*
 форель *trut'*
 франтъ *dand'*
 фуражка *šap'*

Х.

хвалить laud'
 хвастать fanfaron'
 хватать kapt'
 хвостъ vost'
 хилый malfort'
 хитрый guz'
 хлебать sorb'
 хлестать vip'
 хлѣбъ pan'

хлѣвъ stal'
 хмѣль lupol'
 ходить ig'
 ходъ ig'
 хозяинъ maestr'
 холостой fraul', mal-
 plena
 холстъ tol'
 хороший bon', bel'

хотя kvankam
 храбрый kuraĝ'
 хранить konserv', gard'
 храпѣть ronk'
 Христосъ Krist'
 хромою lam'
 хрящъ kartilag'

Ц.

цапля

центръ

цѣлый

цапля arde'
 царь regĝ, regnestr',
 impreriestr'
 цвѣсти flor'
 цвѣтъ, цвѣтокъ flor',
 floret'
 цвѣтъ (краска) kolor'

центръ centr'
 церковь preĝej', religi'
 цинкъ zink'
 цифра cifer'
 цѣдить filtr'
 цѣлить (лѣчить) sanig'
 цѣловать kis'

цѣлый tut'
 цѣль cel'
 цѣна kost', ind'
 цѣпь draŝil'
 цѣпь ĉen'

Ч.

чадъ

чернила

чистый

чадъ haladz'
 чай te'
 чайка mev'
 чайникъ tekruĉ'
 чанъ pelv'
 частица partet'
 частью parte
 часто oft'
 часъ hor'
 чахотка ftiz'
 чаша kalik'
 человѣкъ hom'
 челюсть makzel'
 чемоданъ valiz'
 червь verm'
 черезъ tra, per, trans
 черепъ kranî'

чернила ink'
 черный nigr'
 черпать ĉerp'
 чертежъ desegn'
 чертъ diabl'
 чесать komb', grat'
 чесаться juk'
 чеснокъ ajl'
 чувствовать honor'
 честный honest'
 четвергъ jaŭd'
 чешуя skvam'
 чижъ fringel'
 чиновникъ oficist'
 чирикать per'
 число nomb'r'
 чистить purig'

чистый pur'
 читать leg'
 чихать tern'
 членъ membr'
 чрево ventr'
 черезъ tra, trans, per
 чтець legant', legist'
 чтить estim', honor'
 чувствовать sent'
 чудо mirindaĵ'
 чужой fremd', malpropr'
 чулокъ ŝtrump'
 чума pest'
 чурбанъ ŝtip'
 чуть arenaŭ
 чѣмъ—тѣмъ ju—des

Ш.

шагъ paŝ'
шалить petol'
шапка ŝap'
шарфъ ŝkarp'
шаръ glob'
шелкъ silk'
шелуха ŝel', skvam'
шесть stang'

широкій largĕ'
шить kudr'
шишка tuber'
шкафъ ŝrank'
шкура fel'
шлемъ kask'
шляпа ŝapel'
шмель burd'

штаны pantalono
штилеты gamaŝ'
штопать flik'
штрафъ mona pun'
штыкъ bajonet'
шуба pelt'
шумѣть bru'
шутить ŝerc'

Щ.

щавель

щека

щетка

щавель okzal'
щеголь, щегленокъ
kardel'
щеголь dand'
щедрый malavar'

щека vang'
щекотать tikl'
щелкать krak'
щелокъ lesiv'
щель fend'

щетка broŝ'
щипать pinĕ'
щипцы prenil'
щить ŝild'
щука ezok'

Ъ.

ѡда mangĕ'

ѡздить верхомъ rajd'

ѡхать vetur'

Э.

эпоха epok'

этажъ etaĝ'

этотъ tiu ĉi

Ю.

юбка jur'

Югъ Sud'

юноша junul'

Я.

я

яйцо

ярмо

я mi
яблоко rom'
являться aper'
ягода ber'
ядро kern', kugleg'
ядъ venen'
язва ulcer'
языкъ (органъ) lang'
языкъ (нарѣчiе) lingv'

яйцо ov'
яичница ovaĵ'
якорь ankr'
яма kav'
ямщикъ veturigist'
Январь Januar'
яркій hel'
ярлыкъ surskrib'
ярмарка foir'

ярмо jug'
ярость furioz'
ясень fraksen'
ясный klar'
ястребъ акcipitr'
ячей, ячейка ĉel'
ячмень horde'
ящерица lacert'
ящикъ kest'

TABELO de la enhavo.

ОГЛАВЛЕНИЕ.

Предисловіе	составителя	1	
Paĝ.		Стр.	
ESENCO KAJ ESTONTECO DE LA IDEO DE LINCVO INTERNACIA. Raporto de anonima aŭtoro, legita de s-ro L. de Beaufront en la kongreso „de l'Association Française pour l'Avancement de Sciences“	3	ДОКЛАДЪ анонимнаго автора, прочитанный г-номъ L. de Beaufront на конгрессъ Французской ассоціаціи поощренія наукъ. Переводъ А. А. Сахарова	3
ANĜELO, trad. V. N. Devjatnin	76	АНГЕЛЪ. Стих. Лермонтова	76
ELEMENTOJ DE KUNFRATIGO DE POPOLOJ. A. Saĥarov	77	ЭЛЕМЕНТЫ БРАТСТВА НАРОДОВЪ. А. Сахаровъ	77
LA UNUA KONGRESO DE ESPERANTISTOJ de Leo Belmont, traduko de ĵurnalo „Ruslanda Esperantisto“	87	ПЕРВЫЙ КОНГРЕССЪ ЭСПЕРАНТИСТОВЪ. Лео Бельмонтъ	87
	PREGO.	L. Zamenhof	104
ЭСПЕРАНТО-РУССКАЯ ГРАММАТИКА			105
Предисловіе къ словарямъ			117
ЭСПЕРАНТО-РУССКІЙ СЛОВАРЬ			121
РУССКО-ЭСПЕРАНТСКІЙ СЛОВАРЬ			151

LA PRESERAROJ — ОПЕЧАТКИ.

Pag. Стран.	Lin. Строк.	Estas presit. Напечатано	Oni devas legi Должно читать	Pag. Стран.	Lin. Строк.	Estas presit. Напечатано	Oni devas legi Должно читать
34	35	konsuziĝadas	konfuziĝadas	72	21	tampon	tempon
41	4	выдающиеся	выдающіяся	74	25	большаго	большого
41	4	которые	которыя	78	7	гарантировали	гарантированы
44	3	которые	которыя	78	12	ни ушли	не ушли
45	43	ĥemisto	ĥemiisto	78	19	самого	самого
49	30	которые	которыя	81	37	space	spaco
50	15	самого	самого	91	11	afluo	alfluo
51	12	также	такъ же	91	22	scigitaj	sciigitaj
52	31	которые	которыя	92	29	kongreson	kongreso
53	10,12	они	онѣ	97	29	nnn	nun
53	33	proektioj	proektoj	98	28	которые	которые
56	12,35	которые	которыя	109	39	дитѣй	дителяй
59	3	также	такъ же	111	31	свой	sia
64	16	du	da	111	32	tratoj	fratoj
64	25	sufica	sufiĉa	112	9	postos	portos
65	4,14, 32	конкуррен	конкурен	113	15	идти	итти
67	36	которые	которыя	114	10	опредѣлнующихъ	опредѣляющихъ
67	42	другие	другія	118	44	fluiĝi	fluidiĝi
69	10	eilerni	ellerni	120	35	всякъ	всякій

UNIVERSALA

ESPERANTO-ASOCIO.

DELEGITO

✠ Regiono Riga. 72

W. SHMURLO,

Riga, Krebsstr. 11. Tel. 5288.

Edinburg I, 48. Tel. 124.

Существующие Эсперантские журналы.

ТОЛЬКО НА ЭСПЕРАНТО:

1. **Espero Katolika** monata revuo. Red. Em. Peltier. Saint-Radegonde pres Tours (l. et. L) France. Jarabono 5 fr.
  2. **Espero Pacifista**, monata organo de „Pacifisto“, internacia s-to esp—sta por la paco. Red. Gaston Moch, 26 rue de Cartres, Neuilly-sur-Seine, France. Jarabono 5 fr.
  3. **Esperanta Ligilo**. Presata per reliefaj punktoj laŭ sistemo Braille por blinduloj. Red. Th. Cart, 12 rue Soufflot, Paris, France. Jarabono 3 fr.
  4. **Flugila Stelo** stenografia ĵurnaleto, presata laŭ sistemo de Stolze-Schrey. Red. ab. Fr. Schneeberger. Laufon, Suisse. Jarabono kun aliĝo al Internacia esper. Stenografia S-to. 4 fr.
  5. **Idealo**, monata revuo. Red. d-ro Vitangelo Nalli Corso Calatafimi, № 495, Palermo, Italie. Jarabono 3 fr.
  6. **Internacia Sciencia Revuo** monata ĵurnalo. Adm. Hachette et C-ie, 79 Boulevard Saint Germain, Paris, France. Jarabono 7 fr.
  7. **Juna Esperantisto**. Red. Paris V-e 33 rue Lacépède. Jarabono 2 fr. 50 c.
  8. **La Revuo**. Monata literatura gazeto kun la konstanta kunlaborado de D-ro L. Zamenhof. Adm. Hachette et C-ie, 79 Boulevard Saint Germain, Paris, France. Jarabono 6 fr.
  9. **Lingvo Internacia**. Duonmonata ĵurnalo kun aldono „Literatura Biblioteko“. Presa Esp—sta S-to, 33 rue Lacépède, Paris, France. Jarabono 7 fr. 50 c. Sen aldono—5 fr.
  10. **Socia Revuo**, kreata organo de internacia esp—sta asocio „Paco—Libereco“, aperas dume per dupaĝaj folietoj. Cercle communiste, Genève, Suisse.
  11. **Tra la Mondo**, multilustrata luksa monata revuo. Adm. 15 Boulevard des Deux Gares, Meudon (S. et O.) France. Jarabono 8 fr.
  12. **Unua Paŝo**, monata ĵurn. Red. St. San-Stefano 26, Sofia, Bulgarie. Jarabono 4 fr.
- ### НАЦИОНАЛЬНО-ЭСПЕРАНТСКИЕ:
13. **Antaŭen, Esperantistoj!** Monata ĵurnalo en hispana kaj esper. lingvoj. Apoteko del Teatro, Strato Larfiga, 106 (Apatrado 927—937) Lima, Perou. Jarabono 3 fr.
  14. **Centrameriko Esperantista**, monata en hisp. kaj esper. F. R. G. Abrill, 8-a Avenida sur 11. Canton Liberad, Guatemala Ameriko.
  15. **Esperanto**, duonmonata gazeto en franca kaj esper. Adm. Genève (Suisse) aŭ Bellegarde Ain (France). Jarabono 3 fr. 75 c.
  16. **Esperanto**, monata ĵurnalo en hungara kaj esper. Red. Marich Agoston, Budapest, IX Ulloi—ur. 59, IV, 8. Hongrie. Jarabono 4 fr.
  17. **Esperantisten**, monata ĵurnalo en sveda kaj esper. Red. Ahlberg, 37 Surbrunnsgatan, Stockholms, Suede. Jarabono 3 fr. 75 c.
  18. **Foto-Revuo internacia** monata ilustrita ĵurnalo, decifita por fotografarto, en l-vo esper. kaj franca. Ch. Mendel. 118 rue d'Assas, Paris, Francujo. Jarab. 5 fr.
  19. **Germana Esperantisto**, monata ĵurnalo en germana kaj esper. Prinzenstrasse 95, Berlin, Allemagne, Esperanto Veriag Möller et Borel. Jarabono 4 fr.
  20. **Internacia Revuo Medicina** monata ĵurnalo en naciaj lingvoj kaj esper. 33 rue Lacépède Paris, France. Jarabono 7 fr.
  21. **L'America Esperantisto**, monata ĵurnalo en l-voj esper. kaj angla. Oklahoma City, Unuigitaj ŝtatoj Amerikaj. Jarabono 3 fr.
  22. **La Belga Sonorilo**, monata ĵurnalo en franca, fiandra kaj esper. Adm. Coox, Duffel, Belgique. Jarabono 3 fr.
  23. **La Japana Esperantisto**, ĵurnalo en lingvoj japana kaj esperanto. La Japana Esp—sta Asocio, Jurakōo, Kozimacik, Japan. Jarab. 1 jenō.
  24. **La Pioniro** monata ĵurnalo en angla kaj esper. Marikappam, Mysore State, South, India.
  25. **La Suno Hispana**, monata ĵurnalo en hispana kaj esper. Avellanias 11 Imprenta, Valencia, Espana. Jarabono 3 fr.
  26. **L'Esperantiste**, monata ĵurnalo en franca kaj esper. Adm. Edouard Bréon, 6 rue du Levant Vincennes (Seine) France. Jarabono kun aliĝo Franc. Esp. S-ton, 4 fr.
  27. **Pola Esperantisto**, ĵurnalo en pola kaj esper. Red. 26 Akademicka, Lvov, Aŭtriche. Jarabona 8 kron.
  28. **Ruslanda Esperantisto**, monata organo de Societo „Espero“. Red. 24, Bolš. Podjačeskaja, St.-Peterburgo, Russie. Jarabono 8 fr. = 3 pyb.
  29. **Svisa Espero**, monata ĵurnalo en franca, germana kaj esper. Red. 6, Vieux Collège, Genève, Suisse. Jarabono 2 fr. 50 c.
  30. **The British Esperantist**, monata ĵurnalo en angla kaj esper. Adm. 13, Arundel Street, Strand, London, England. Jarabono kun literatura aldono 4 fr., sen aldono—2 fr.

Prezo 60 kop. = 1,60 frank. =
= 1,30 germ. mark. = 1,5 aust. kr.
Kun transsendo 75 kop. = 2 fr. =
= 1,65 germ. mark. = 1,8 aust. kr.

La enspezo de tiu ĉi eldono estas difinita por propagando en Rusujo de lingvo Esperanto.

La libron oni povas ricevi de eldonisto (urbo Ardatov, Simb. gub.) aŭ de Ardatova, Simb. gub. Esperantista Societo, kaj en rusaj librejoj de diversaj urboj.

Цѣна 60 коп. = 1,60 франк. =
= 1,30 герм. мар. = 1,5 австр. кр.
Съ пересылкой 75 коп. = 2 фр. =
= 1,65 герм. мар. = 1,8 австр. кр.

Доходъ отъ этого изданія назначается на пропаганду въ Россіи языка Эсперанто.

Книгу можно получать отъ издателя (г. Ардаатовъ, Симб. губ.) или отъ Ардаатовскаго, Симб. губ. Общества Эсперантистовъ, а также и въ книж. магазинахъ разныхъ городовъ.